YAZIN

AYLIK
SANAT
EDEBİYAT
DERGİSİ

NÂZIM HİKMET'İN BÜTÜN ŞİİRLERİ

60 - 70 Dönemi Gençlik Liderleri Tartışıyor
Türkiye'deki Amerika
Dünya Gençlik ve Öğrenci Haftası: Yaşasın Gençliğin Uluslararası Dayanışması !
Atılmalara Son !
44. Maddeyi İmzalarımızla Değiştirelim...

TUSTAV
ARŞİVİ
Umur Coşkun
Bağışı

TUSTAV
ARŞİVİ
Umur Coşkun
Bağışı

YARIN/ 3
Evrensel Dayanışma Günlerimiz: Dünya Gençlik ve Öğrenci Haftası 4
ABU FİRAS: "Bağımsızlık mücadelesi ile terör apayrı şeylerdir." 6
RECEP GÜR/Dayanışmaya Filistin Askılarını İndirerek Başlamak 10
ROMESH CHANDRA/Yeni Bir Barış Felsefesi İçin 11
Dernekler Dikkat: Masanın Kulağı Var! 12
ALİ İZER/44. Madde Değiştirilecektir 13
TURKAN NOGAY/Yurtlarda Çözüme Giden Yol Demokratik Yurt Temsilciliği 14
BEYHAN SUNAL/Devlet Baba mıdır? 15
60-70 Dönemi Gençlik Liderleri Tartışıyor/ İzzet Polat Ararat - Alper Aktan 16
LEYLA GÜNSEL/Ekim Devriminin Öyküsü 18
CEMİL TURAN/Silahsızlanma, Doruk, Türkiye 20
BEHİCE BORAN/Örnek Sanatçı: Nazım Hikmet 22
TANER GÜREL/Bir "Özalizm" uygulayıcısı: Kanlı Magy 25
NERGİS ALGÜN/Türkiye'deki Amerika-1 26
MUSTAFA OKAN/Devrimi Yaşatan Duvarlar 29
CAN YÜCEL: "Uzun erimli bir mücadelenin arifesindeyiz." 30
ALEV SEVİNÇ/Onuncu Ölüm Yıldönümünde Sevgi Soysal 32
OĞUZ YAŞAR/Değişen Zaman İçinde Yolculuk" 34
Tiyatrolara Devlet Yardımı/Turgut Özakman, Yılmaz Onay, İzzet Polat Ararat, Müşfik Kenter, ÇSM., AST 36
H. OĞUZ BİLGEN/Kızıma Mektup 37
Güney Afrikalı Kadın Ozanlar Sesleniyor/ Türkçesi: Gürhan Uçkan 38
Seçkin Bir Eğitim Kurumu Sarsılıyor: Ankara Fen Lisesi 40
Coşkulu Bir Kazanın Kurbanı Machel ve Mozambik Üzerine.... 41

YARIN

Nazım'ın Şiirlerini Yayımlamaya Başlarken...

Dünya büyük bir kitap gibi ayaklarımızın altında duruyor. Milyonlarca sayfadan oluşan koca bir kitap. İnsanın nasıl insan olduğunu anlatan bir başyapıt.

İşte ilk sayfalar, işte düşünen beyinlerin ilk izleri. Sayfaları çevirdikçe yüzümüzeçarpan, vücudumuzu saran, bir büyük mücadele, bir büyük savaş. İnsan olma savaşı...

İşte ateşi bulan emek, zorbalığa tutsak düşmüş emek ve yükselen piramitler. İşte tavında dövülen demir ve tutsak emeğin Spartaküs'le patlayan isyanı

Sayfalar dolusu umut, sayfalar dolusu inanç, sayfalar dolusu mücadele. Karanlığa bulanan yılların ardından her defasında daha parlak daha sıcak doğan güneş. İşte Leonardolu yıllar ve Mona Lisa'nın yüzyıllardır hayran bırakan gülümseyişi.

Sayfalar dönüyor, zaman ilerliyor. İşte Paris sokakları, işte barikatlardan yükselen ilk emekçi iktidarı: Paris Komünü. Birkaç sayfa sonrası, Fransız direnişçilerinin faşist kurşunlar karşısında yükselen zafer türküleri dolduruyor kulaklarımızı.

Hemen ardındaki sayfada gözleri kör eden, etlerimizi parça parça döken bu aydınlığın, bu büyük katliamın failleri çıkıyor karşımıza. Onlar ki, Sacco ve Vanzetti kadeşlerimizi aramızdan alanlardır. Onlar ki, Beyazıt Meydanı'nı kana bulayanlardır.

Ardarda sıralanan acı ve umut dolu sayfalarda Ho Chi Minh'den Angolalı devrimcilere uzanan selam, Şili'de işkence odalarını dolduran onbinlerin soluğu oluyor. Neruda'nın, Nazım'ın dizelerinde buluşup, Victor Jara'nın notalarında birlikte söylüyoruz aynı şarkıyı.

Ateşi yakan ilk elden, sömürgeciye kurşun sıkan son ele kadar insanı insan yapan bu büyük savaşıma yürekleri ve beyinleriyle geleceğe bakan tüm insanlar katıldı. Spartaküs'den Fransız direnişçilere, Marx'dan Yuri Gagarin'e, Neruda'dan Sovyet partizanlara, Sacco ve Vanzetti'den İngiliz grevcilere, Nelson Mandela'dan Nazım Hikmet'e kadar..

İnsanın insan olma savaşımına Nazım'ın sesiyle katıldık ve bu destanı, O'nun dizelerinde okuduk, anladık yıllar yılı. Bu koca kitabın her sayfasının gerçeğini sözcük sözcük, dize dize yaşadık Nazım'la. O aynı gerçeği söylediği için, yıllarca taş duvarlar, demir parmaklıklar arkasında kaldı. Ve yine aynı gerçeği onun dizelerinde paylaşan onbinler sorgu odalarından geçtiler.

Ancak O'nun sesinden yükselen ışık hiçbir zaman parlaklığını yitirmedi, Bundan sonra da yitirmeyecek. Nazım'ı genç arkadaşlarımız, kardeşlerimiz tanıyacaklar, tüm dünyayı saran sesini duyacaklar. Bu süreç hiç kesilmeyecek. Nasıl gelecek için verilen savaşım bir an bile durmadıysa..

YARİN bu bilinçten aldığı sorumlulukla Nazım Hikmet'in tüm şiirlerini 12 ay boyunca yayımlayacak. Sayfalarımızda yeralacak Nazım Hikmet'in tüm şiirleri, Ekber Babayef'in 1967'de yayınlanan Nazım Hikmet'in Bütün Eserleri adlı sekiz ciltlik çalışmasının tüm şiirleri içeren iki cildinden aynen alınmıştır. Babayef'in bu derlemenin hazırlanışına ilişkin görüşleri çalışmasının girişinde oldukça geniş bir şekilde yeralıyor.

Yurdundan ayrılmak zorunda bırakılmış tüm yurtseverleri, aydınları Nazım'ın hasretiyle selamlıyoruz.

Nazım'ın Türkiye halkının onuru olmasının en büyük nedeni ulaştığı evrenselliktir. Yeryüzünün bütün halklarını kardeş yapan uluslararası dayanışma Nazım'ın dizeleriyle sayfalarımıza girerken aynı sıcak dayanışmayı yaşatan iki mesaj daha ulaştı YARİN'a: Biri Birleşmiş Miletler Genel Sekreterliği'nden aldığımız mektup, diğeri de Dünya Barış Konseyi Genel Başkanı'nın yazısı. Aynı duygularla 29 Kasım Filistin Halkıyla Dayanışma Gününü ve Dünya Gençlik ve Öğrenci haftası'nı kutluyoruz.

6.yıl abone kampanyası YARİN'ın okurlarına sunduğu yeni olanaklarla sürüyor. Okurlarımızı tüm bu etkinliklerden yararlanmaya, YARİN'la dayanışmaya çağırıyoruz.

Sevgi ve dostlukla...

□ SAHİBİ
Sami Alpatkin

□ SORUMLU YAZIŞLERİ YÖNETMENİ
Mustafa Okan

□ BÜRO VE TEMSİLCİLİKLER
İsveç: Gürhan Uçkan
Box 38015, 10064
Stockholm

F. Almanya: Mehmet Bilgin
Vulkan Str. 20
4000 Düsseldorf 1

Hollanda: Ramazan Ekinci
Postbus 392
6040 AJ Roermond

İsviçre: Serdar Ataman
Apollo Str. 8
8032 Zürih

Kıbrıs: Sevgül Uludağ
19 Necmi Avkıran Sokak
Lefkoşa

İzmir: 856. Sokak
Nurhan 3/502 Konak

İstanbul: Divanyolu
Hoca Rüstem Sokak
Zafer Han; No: 7/14
Cağaloğlu

Adana: Levent Aksel
Özel Sancak İşhanı
Asmakat, No: 5
Dörtyolağzı

□ ABONE KOŞULLARI
Yurtiçi/Yıllık 3500
Altı Aylık 1800 lira
Yurtdışı/Yıllık 80,
Altı Aylık 1650M.
Yurtdışı tek satış 3 DM

□ TEKNİK İŞLER
Dizgi: Norm Dizgi
Film: Deniz Ajans
Baskı: Sanem Matbaacılık
Grafik Düzenleme: Yarın

□ YÖNETİM ADRESİ
Hanımeli Sokak, 19/10
Sıhhiye / Ankara

□ YAZIŞMA ADRESİ
Yarın, PK 723, Kızılay
Ankara

□ POSTA ÇEKİ
Yarın, 164860

□ DAĞITIM
Etkin Dağıtım 527 60 11

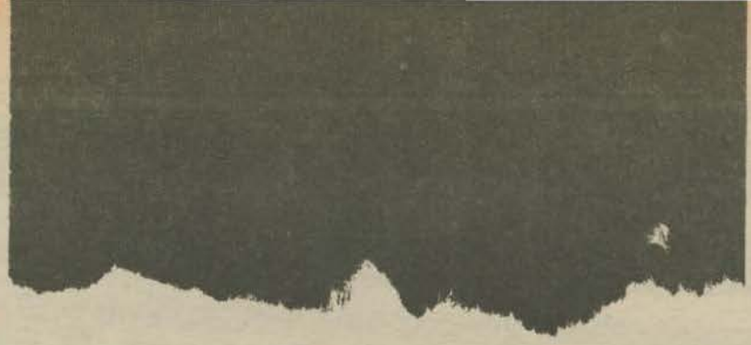

Seçimlerin Ardından

YARIN

28 Eylül seçimleri, 12 Eylül rejiminin kitleler gözündeki desteğini çok büyük ölçüde yitirdiğini gösterdi. Seçimlere, bir yanda ANAP, diğer yanda ise dayatılan politikaları ve kurumları çeşitli düzeyde eleştiren muhalefet güçlerinin yer aldığı kutuplaşma havası içinde gidildi. Seçimlerden kazanarak çıkan muhalefet oldu. Güç kaybına uğrayan ise yanlızca iktidar partisi değil aynı zamanda rejimin kendisiydi. ANAP'ın 1983 seçimlerinde bir avantaj olarak kullandığı, "askerlere mesafeli parti" imajının, üç yıllık icraatı boyunca yerini rejimin doğrudan koruyucusu bir parti kimliğine bırakmış olması bile tek başına, 28 Eylül'de ANAP'tan geri çekilen oyların aynı zamanda 12 Eylül rejimine de çeşitli düzeylerde bir tepkiyi içerdiğini kabul etmek için yeterli bir neden olabilirdi. Oysa şimdi bir de buna muhalefetin aldığı biçimi eklemek gerekiyor. Muhalefet partilerinin yürüttüğü seçim kampanyalarında yasaklı liderler bütün ağırlıklarıyla yer aldılar. Oysa 12 Eylül'ün kendi meşruluğunu güçlendirmek için kullandığı temel ideolojik argümanlardan birisi eski liderleri gayri meşru ilan etmesi olmuştu. Bu nedenle özellikle Demirel ve Ecevit'in seçimlerde kullandıkları dil ne olursa olsun aldıkları oyların ister istemez 12 Eylül'ün inandırıcılığını sağlayan değerlerin kitleler nezdinde yaşayıp yaşamadığını gösteren bir boyut taşıdığı söylenebilir. Hele yasaklı liderlerin seçimlerdeki çıkışı karşısında iktidar partisinin "Eskiye döndürmek istiyorlar" yollu sihirli malzemeyi altını çizerek kullandığı düşünülecek olursa DYP ve DSP'ye giden oyların 12 Eylül'ün meşruiyetini ilgilendirdiği açıktır. Kaldı ki, sözü geçen liderler her biri ayrı ayrı kendi sahip oldukları sınıfsal bakış açılarının tüm zaaflarını taşıyor olsa da kullandıkları dilde değişik düzeylerde demokratik öğelere yer vermişler ve 12 Eylül'ü kalıcı kılma fonksiyonu gören diktacı ideolojiyle kendi sınıf bakışları içinde hesaplaşmak durumunda kalmışlardır. SHP'nin aldığı oyların ise, bu partinin gösterdiği önemli zayıflıklara rağmen 12 Eylül rejimi karşısındaki konumu daha az tartışmalıdır. Gerçekten 12 Eylül'ün temel güçleriyle radikal bir çatışma içine girme görüntüsü verecek her türlü politikadan özenle uzak durma gayretine karşılık bu partinin tabanının diğer yasal partilerle karşılaştırıldığında rejime karşı en bilinçli muhalefeti kapsadığı söylenebilir. Özetlenen bu görüşlerden hareketle denebilir ki, muhalefeti oluşturan SHP, DYP, DSP, ve RP nin aldıkları oylar ve ANAP'ın yitirdiği taban, ülkede politik güçler arası dengede bir değişimi anlatmaktadır. Bu değişim rejimin itibar kaybedişiyle doğrudan ilgilidir. Bu gerçeğin bir yanıdır.

Seçimlerde Demirel'in başarısına bakılarak şu sorulabilir, sorulmaktadır da: Güçler dengesindeki değişimin kıymeti harbiyesi nedir? Seçimlerden sağın güçlenerek çıkması demokrasi mücadelesi açısından dikkate değer bir gelişme olmadığını göstermez mi? Kuşkusuz emekçi sınıfların çıkarlarına kendini sıkı sıkıya bağlı hisseden sosyalistler ve köklü demokratik dönüşümlerden yana olan tüm kesimler, sadece rejimin şu veya bu düzeyde aşınması ile ilgilenmeyeceklerdir. Onlar aynızamanda, halkın temel çıkarları açısından aşılmasını zorunlu gördükleri bu günkü rejime karşı oluşan muhalefetin hangi yönelimleri barındırdığına bakacaklardır.

Bu açıdan bakıldığında kitlelerde 12 Eylül ideolojisinden giderek bir uzaklaşma, onun dayattığı politikalara ve kurumlara karşı gelişen muhalefet eğilimini gözlerken diğer yandan bu muhalefeti demokrasi adına tutulabilecek en geri çizgide tutma karakteri taşıyan burjuva muhalefet hareketinin güçlendiğini görüyoruz. Bu durum, köklü demokratik dönüşümlerden yana olan kesimlerin önceliklere bağlı olarak çözmeye yöneldikleri sorunları tanımlarken çok titiz davranmalarını gerekli kılmaktadır. Eğer bu gün toplumsal kurtuluş yolunda çözülmesi gereken öncelikli problem, gelişkin bir demokrasinin kazanılması ise-ki bu sorunu görmezlikten gelen anlayışları ciddiye almak mümkün değil- birbirine bağlı iki kritik noktayı ustalıkla birleştiren bir mücadele hattının gereklerini yerine getirmeye çalışılmalıdır.

Bu iki kritik noktadan birisi mevcut rejimin dayanaklarını zayıflatmak, diğeri muhalefetin radikalleşmesine yönelik etkileri güçlendirmek. Rejimin dayanaklarını zayıflatmak, muhalif güçlerin aralarındaki derin ayrılıklara rağmen bu ayrılıkları birincil çatışma konusu olarak gören politikalar yerine en öne statükonun savunuculuğunu yürüten siyasi güçlere yönelik mücadeleyi koyan politikalara ağırlık vermelerinden geçiyor. Burjuva siyasi güçlerin, 12 Eylül'ün getirdiği tüm kurumlar üzerinde bir consensus'a ulaşamamış olmalarının ve ortaya sığ ve güdük bir demokrasi anlayışına sığınarak bir burjuva muhalefet hareketinin çıkmış olmasının, değişim düşüncesinin, daha geniş kitlelerde gelişmesinde oynadığı rolü ve bu durumun, 12 Eylülcü güçlerin yalnızlaşması ve zayıflamasındaki etkisini, sol'un seçimlerde yarattığı hayal kırıklığına kapılarak telaşla unutmamak gerekiyor. Bunu unutmak ne anlama gelir?

Bunu unutmak demokrasi mücadelesinin içinde bulunduğumuz evresinde karşılıklı mücadele eden tarafları sol ve sağ kavramlarına dayandırmak mücadelenin karşılıklı temel güçlerini bu biçimde tasnif etmek anlamına gelir.

Buradan hareketle sol güçlerin ayrım yapmaksızın sağı bir blok halinde karşılarına almaları durumunda toplumda bu güne dek oluşmuş statükocu ve değişimci ayrımına dayandırılması mümkün olan odaklaşmanın yerini kitleler düzeyinde de sol sağ kutuplaşmasına bırakması tehlikesi doğacaktır. Kitlelerin bulundukları tarafı birinci dereceden bu kavramlarla ifade etmeye başlamaları politik tercihlerinde bu tür bir bloklaşmanın ayırdedici bir rol onayacak biçimde kemikleşmesi işi hiç de kolay olmayan tekelci burjuvazinin arayıp da bulamadığı bir ortam yaratır. Bu gün sağ partilerin tabanlarını oluşturan kitlelerin aralarındaki ayrılık kendileri açısından en öne çıkmış durumdadır. Bu durum yanlızca, çeşitli uzlaşmalarla, manevralarla güçlerini biraraya getirmeye yönelen ve 12 Eylül'ün temel kurumlarını gerilemeksizin ayakta tutmaya çalışan tekelci burjuvazinin işini zorlaştırmakla kalmıyor. Aynı zamanda tarihte hiç görülmemiş biçimde sol ile sağ'ın önemli bir kesimi arasında tabanda bir yumuşama zemini yaratıyor. Kuşku yok ki Demirel'in tabanı sol'a karşı yıllarca yaratılan ideolojik koşullanmaların etkisini taşımaktadır. Ancak yeni olarak, bu taban değişim istemekte ve kendisini öncelikle ANAP'a karşı olmakla tanımlamaktadır. Bu ise sol'a sol-sağ kutuplaşması durumunda sağ tabanda hiçbir zaman yaratamayacağı etki olanağı tanımaktadır. Elbette burada sözünü ettiğimiz kutuplaşma (satükocu değişimci) ve bunun demokratikleşme açısından yarattığı olanaklar uzun ömürlü olmayabilir. Burjuva güçler daha geniş kitleleri kontrollerinde tutmaya yarayan bloklaşmaları başarabilirler Nitekim burjuvazinin doğrudan sözcülüğünü yürüten kalem erbabına basında şöyle bir göz atmak, doğrudan Sabancı'nın kendisinin seslendirdiği formülleri hatırlamak, bu yöndeki girişimlerin çapını anlamak için bir fikir verecektir. Ancak böyle bir olasılığın bulunması, sol'a bu manevraları kolaylaştırıcak değil güçleştirecek politikalar izlemek sorumluluğu yükler. O halde yinelemek gerekiyor. Sol'un, seçimlerde burjuva muhalefetin başarısından (ve kendi başarısızlığından) yanlış dersler çıkartarak, değişim isteyen kitleleri kendisine çekmek için sağ'a bir bütün olarak cephe açması yanılgı olur. Başta işaret ettiğimiz iki görevin; rejimin dayanaklarının zayıflatılmasının ve muhalefetin radikalleştirilmesinin başarılmasına hizmet etmez.

Bu saptamalardan sonra demokrasi mücadelesinde önümüzde duran sorunun diğer temel yanını tartışmak gerekiyor. Muhalefetin radikalleşmesi.. Toplumdaki siyasal girişimleri sınıfların çıkarları ile olan bağlantıları içinde değerlendiren sosyalistler bilirler ki, gelişkin demokrasi talebi karşısında güçleri hiç de küçümsenmeyecek, iç ve dış sermaye odakları bu girişimi boğmak için ellerinden gelen hiç bir şeyi esirgemeyeceklerdir. Söz konusu çıkarlar karşısında bu gün geçerli gibi gözüken hiç bir yasa, kural, ahlak anlayışı demokrasi güçleri açısından tam bir güvence oluşturamaz. Tek güvence, çıkarları demokratik dönüşümlerden yana olan kitlelerin, her türlü yanıltmaca ve saldırıyı boşa çıkartabilecek bilinç kararlılık ve örgütlülük düzeyine ulaşmış olmalarıdır. Deyim tam açıklamasa bile, muhalefetin radikalleşmesi olarak isimlendirdiğimiz sorun da işte budur. Muhalefetin radikalleşmesi, köktenci demokratik programa dayanan, sınıfsal hedeflerini açık seçik ortaya koymaktan kaçınmayan, kitlelerin her düzeyde etkin politik mücadele içine kazanılmasını esas alan bir siyasi çalışma ile gerçekleşebilir. Böyle bir siyasal çalışma ise, soruna hangi sınıfın gözüyle bakıldığıyla ilgilidir. İşte bu nokta da, demokrasi mücadelesinde sosyalistler, ara sınıfların sözcüleri veya burjuva siyasi güçler karşısında ayrıcalık kazanırlar. Sosyalistler, demokratik dönüşümleri uzlaşmaz biçimde savunmakta dolaysız çıkarı bulunan, bu dönüşümleri sonuna kadar götürmekte en kararlı sınıf olma potansiyeli taşıyan işçi sınıfının sözcüleridirler. O halde sosyalistlerin, demokrasi mücadelesinde de, vazgeçemeyecekleri, devredemeyecekleri görevleri vardır.

Sosyalistler, demokrasi mücadelesi içindeki etkilerini genişletmeye çalışırken, elbette varlık nedenlerini, sosyal demokrasiye karşıtlık temelinde açıklamazlar Daha önce de işaret ettiğimiz gibi demokrasi mücadelesinin kaderinin, anti-demokrati güçlerin yalnızlaştırılmasına ve en geniş cephe politikalarının başarısına bağımlı olduğunu akıllarından çıkartmazlar. Demokrasi mücadelesinde sağ-sol kutuplaşması için söylediklerimiz, sosyalistler-sosyal demokratlar kutuplaşması içinde geçerlidir. Böyle bir kutuplaşmayı temel alan sosyalist politi-

40 . sayfada sürüyor

evrensel dayanışma günlerimiz

DÜNYA GENÇLİK VE ÖĞRENCİ HAFTASI 10-17 KASIM

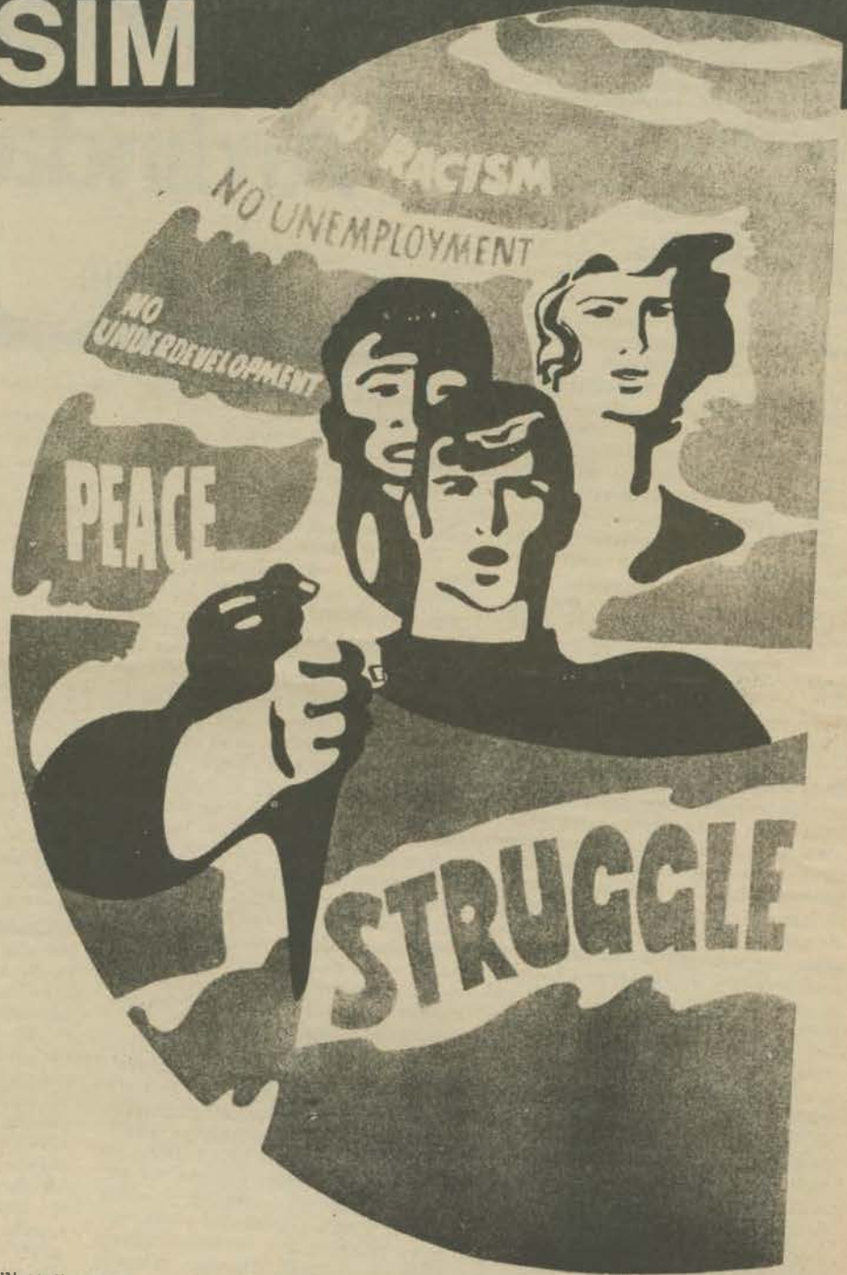

Dünya Demokratik Gençlik Federasyonu (WFDY/DDGF)'nun kuruluş günü olan 10 Kasım, yıllardır Dünya Gençlik Günü olarak kutlanırken, 10 - 17 Kasım tarihleri arasında da gençliğin ve öğrencilerin evrensel dayanışmasının çeşitli etkinliklerle vurgulanıp pekiştirilmesi amacını taşıyan "Dünya Gençlik ve Öğrenci Haftası" düzenleniyor.

Gençliği üst düzeyde ilgilendiren sosyal-ekonomik-kültürel sorunlara geçerli çözümler bulunabilmesinin, eğitim, çalışma, kültürel gelişme, demokratik katılım, örgütlenme gibi, birincil derecede önem taşıyan hakların savunulabilmesi ve en gelişkin biçimde kullanılabilmesinin, gençliğin "dünya barışı, toplumlararası dostluk ve anlayış" ideallerini yükseltebilmesinin en geçerli yolu, hiç kuşkusuz, gençlik ve öğrenci örgütlerinin uluslararası düzeyde temsilleri aracılığıyla kurulacak bir evrensel platformdur. Bugün bu işlevi gören DDGF ve OÖB çalışmalarının büyük bir bölümünü de , dünya gençliğinin birbirlerinin sorunlarını ve bunlara karşı geliştirdikleri mücadele yöntemlerini tanımasına, anlamasına yöneltmiştir. Bu amaçla, her yıl dünyanın dört yanında sayısız etkinlik düzenleniyor, çeşitli yayınlar yapılıyor. YARIN da, bu anlamda, okuyucularını dış ülkelerdeki gençlik ve öğrenci hareketinin durumundan haberdar etmeye, farklı bölgelerdeki siyasal ekonomik koşullarla o koşullar içinde özel olarak gençliğin konumu ve mücadelesi konusunda bilgilendirmeye büyük önem verdi. Bu sayımızda da, Dünya Gençlik ve Öğrenci Haftası'nı kutlarken, evrensel dayanışmanın önemini bir kez daha vurgulamak istiyoruz. Bu çerçevede, son Dünya Gençlik Günü'nden, yani 10 Kasım 1985'den bu yana yapılan dayanışma etkinlikleri ile çeşitli ülkelerde düzenlenen gençlik ve öğrenci toplantılarına ilişkin kısa bilgiler vermek istiyoruz. Ayrıca UÖB aracılığıyla edindiğimiz, dünyanın farklı yerlerinden "demokratik dayanışma" çerçevesinde mektup arkadaşları edinmek isteyen 10 kişinin adreslerini de yayınlıyoruz. Yabancı dil bilen okurlarımızın ilgisini çekeceğini umarken, Uluslararası Barış Yılı'nda gönderilecek bir BARIŞ kartının dünyanın hangi dilinde olursa olsun genç yüreklerde karşılığını bulacağını da anımsatmak istiyoruz. Gelecek sayılarımızda da adresleri yayımlamayı sürdüreeğiz. DÜNYA GENÇLİĞİNİN EVRENSEL DAYANIŞMA GÜNLERİ KUTLU OLSUN!

Şili Halkıyla Dayanışma: Faşist rejimin 13. yılını doldurduğu Şili, dünya gençlik hareketinin dayanışma etkinliklerinde hep baş sıralarda yeralıyor. Bu yıl da, 26 -28 Haziran günlerinde, İtalya'nın Floransa kentinde bir "Şili Halkıyla Dayanışma için Uluslararası Gençlik ve Öğrenci Konferansı" düzenlendi. "1986'da Kahrolsun Pinochet, Demokrasi İstiyoruz. " sloganının yükseltildiği konferansta, Şili Komünist Partisi Polit Büro üyesi Volodia Tetelboim, Şili Sosyalist Partisi Genel Sekreteri Jaime Castillo Velazco ve Şili İnsan Hakları Komisyonu Genel Başkan yardımcısı da birer konuşma yaptılar.

İşgal Altındaki Arap Topraklarında İnsan Hakları: Filistin Öğrencileri Genel Birliği (GUPS), Yugoslav BM Gençlik ve Öğrenci Derneği (YUNYSA) ve Yugoslavya Sosyalist Gençlik Birliği (USYY) tarafından ortaklaşa olarak 24 - 28 Haziran tarihlerin de düzenlenen uluslararası seminerin konusu "İşgal altındaki Arap topraklarındaki insan haklarının durumu ve gençlik"ti. Seminerde, İsrail'in terörist politikası eleştirildi, Filistin halkının anayurduna dönebilmesi için işgalin sona ermesi ve işkenceye, haksız tutuklamalara karşı uluslararası düzeyde önlemler alınması konusu üzerinde duruldu.

Politik Şarkı Festivali: 12-15 Şubat tarihlerinde

KURULUŞUNUN 41. YILDÖNÜMÜNDE DÜNYA DEMOKRATİK GENÇLİK FEDERASYONU

I Dünya Savaşı'nda birlik ve dayanışma içerisinde olan gençlik, faşizme ve Japon militarizmine karşı mücadelenin kazanılmasında etkin rol oynamıştı. Savaşın korkunç izleri henüz gözlerden silinmemişken, 29 Ekim 1945 günü dünyanın her yanından gençlik temsilcileri Londra'da biraraya gelerek büyük felakete neden olan insanlık düşmanlarını şiddetle kınıyor ve uluslararası gençlik hareketinin güçlü bir belgesini oluşturuyorlardı

Dünyanın dört bir yanından 30 milyon genci temsil eden 437 delege ve 148 gözlemci Dünya Gençlik Konferansı için İngiltere'nin başkentinde toplandılar. Delegeler konferansta, daha iyi bir dünya için mücadelede gençliğin yerine değinerek birlik ve dayanışma gerekliliğini savundular. Ve Dünya Gençlik Konferansı'nın delegeleri, 7 Kasım 1945 günü yeni örgütlerinin adını Dünya Demokratik Gençlik Federasyonu olarak belirlediler. Böylece dünyanın ilk birleşik demokratik gençlik örgütü 10 Kasım 1945'de resmen kuruldu.

Anti-emperyalist, anti-sömürücü bir politikayı kendine ana hedef seçen bu örgüt, ulusal haklara ve egemenliğe saygının şart olduğunu savunmakta ve programında uluslararası barış ve dostluğun kurulmasına yönelik çalışmalara öncelikleyer vermektedir.

Anti-emperyalist, anti-sömürücü bir politikayı kendine ana hedef seçen bu örgüt, ulusal haklara egemenliği saygının şart olduğunu savunmakta ve programında uluslararası barış ve dostluğun kurulmasına yönelik çalışmalara öncelikle yer vermektedir. Federasyon, bu olumlu politikası ile, bir taraftan demokrasi mücadelesinde kararlı adımlar atarken, diğer taraftan akademik-demokratik politik hak ve özgürlüklerine kavuşmak isteyen dünya gençliğini ortak bir hedef altında bir araya getirerek evrensel bir nitelik kazanmaktadır.

Dünya demokratik Gençliği Avrupa'ya yerleştirilen yeni füzeler ve tüm dünyayı tehdit eden bir nükleer savaş tehlikesine karşı eylemleri ile etkinliklerinin doruk noktasına ulaşıyor. DDGF' silahsızlanma sorunu için Uluslararası Genç Sosyalistler Birliği, Avrupa Ulusal Gençlik Komiteleri Birliği, Avrupa Liberal ve Radikal Gençlik Federasyonu ve Kuzey Ülkeleri Merkeziyetçi Parti Gençlik kollarıyla birlikte ortak seminerler düzenleyerek, Avrupa'da gerçekleştirilen yaygın Gençlik Barış eylemlerinin öncülüğünü üstlenmiştir.

Bugün 134 ülkeden 280'in üzerinde gençlik örgütü DDGF'nin üyesidir ve bu örgütlerde 200 milyondan fazla genç temsil edilmektedir. Dünya ilerici gençliğinin öncüsü konumuna gelen DDGF'nin böylesi bir etkinliğe ulaşmasında programında belirttiği hedef ve görevin önemi büyük olsa gerek. Dünya Demokratik Gençliği, hiç kuşkusuz, anti-demokratik yönetimlerin gençliğe karşı sürdürdüğü baskı ve sindirme politikalarıyla işkence uygulamalarına son verilmesinde etkin rol oynayan Gençlik örgütünün yanında yer almaya devam edecektir. Kuruluşunun 41. yılı tüm dünya gençliğine kutlu olun.

Çekoslavakya'nın Sokolov kentinde yapılan Politik Şarkı Festivali'ne bu yıl IUS üyesi öğrenci dernekleri de kendi üniversitelerinde oluşturulan müzik gruplarıyla katıldılar. Bunu Berlin'de 16-21 Şubat tarihleri arasında yapılan ikinci bir Politik Şarkı Festivali izledi. Bu festivalde de ağırlıklı katılım öğrenci gençliğindi ve ev sahipliğini Demokratik Almanya'nın Özgür Alman Gençliği (FDJ) örgütü yapıyordu.

Akdeniz Gençliği elele, omuz omuza: Bu yıl Cezayir Ulusal Gençlik Birliği (UNJA) nın organizatörlüğünü üstlendiği İkinci Akdeniz Gençlik Festivali, Annaba kentinde yapıldı. 23-31 Ağustos tarihleri arasındaki festivale, Akdeniz'e kıyısı olan tüm Avrupa ve Kuzey Afrika ülkeleri ile Kıbrıs ve Malta'dan gençlik örgütleri katıldı.

Güney Afrika Halkıyla Dayanışma: Afro-Asya Halkları Dayanışma Örgütü (AAPSO)'nün cağrısıyla Bağımsızlık ve Apartheid' Rejiminin Yıkılması için Güney Afrika Halkıyla Dayanışma toplantısı düzenlendi. 13-14 Haziran tarihlerinde, Fransa'nın başkenti Paris'te yapılan toplantıda, Güney Afrika Gençliği'nin sorunları da geniş biçimde ele alındı. DDGF ve UÖB temsilcilerinin yanısıra, Dünya Barış Konseyi, Birleşmiş Milletler ve UNESCO dan delegelerin de katılımıyla hazırlanan kapanış bildirisinde, "Pretoria rejimine karşı tüm demokrat hükümetlerin eyleme zorlanması" çağrısı yapıldı.

Uluslararası Teknolojik Eğitim Forumu: Yunanistan Teknolojik Eğitim Yüksekokulları Öğrenci Derneği tarafından düzenlenen Uluslararası Teknolojik Eğitim Forumu 1985'in Aralık ayında Selanik'te yapıldı. "Teknoloji-Eğitim-Ekonomi", "Gelişmekte olan ülkelerde Teknoloji Transferi", "Teknolojik Gelişmenin Çalışma, Üretim ve Toplum üzerindeki etkileri" konularının tartışıldığı toplantıya Avrupa'dan yirmi öğrenci birliği'nin temsilcileri bildirilerle katıldı.

Demokratik Kore Festivale Hazırlanıyor: 17 Temmuz-3 Ağustos 1985 tarihleri arasındaki bir hafta, dünya gençliğinin unutulmaz şenlik günleriydi. Moskova'da yapılan 12. Dünya Gençlik ve Öğrenci Festivali'ni Yarın sayfalarından da anımsayacaksınız. Festivalin sonunda yapılan "Anti-Emperyalist Dayanışma, Barış ve Dostluk" çağrısı hala geçerliliğini koruyor. Bu arada, bir sonraki festivalin hazırlıkları da başladı. 18 Temmuz'da bir toplantıda, Demokratik Kore Öğrenci Komitesi'nin yaptığı başvurunun kabul edilmesi üzerine, 13. Dünya Gençlik ve Öğrenci Festivali'nin 1989 yazında Pyongyang'da yapılması kararlaştırıldı. Toplantı sonunda açıklanan karar metninde, 13. festivalin dünya gençliğinin barış ve silahlanma karşıtı mücadelesinde önemli bir yeri olan geçmiş festivaller geleneğini sürdüreceği ve Moskova'daki festivalde sağlanan büyük katılımın da üstüne çıkılmasına çalışılacağı vurgulandı.

Yaz Üniversitesi-Barış Üniversitesi: Macaristan'ın Salgotarjan kentinde, 1-11 Temmuz tarihleri arasında bir Uluslararası Yaz Üniversitesi düzenlendi. Ekonomi, siyasal bilimler, güzel sanatlar konularında ders ve konferanslardan oluşan üniversite programında dünyanın farklı yörelerindeki gençlik sorunları özel bir yer tutuyordu. Programa DDGF, UÖB delegeleri ile çeşitli öğrenci birlikleri temsilcileri katıldı. Benzer bir başka etkinlik de, Üçüncü Uluslararası Barış Üniversitesi'ydi. Ekim 22-26 tarihlerinde Helsinki Üniversitesi Öğrenci Derneği'nin öncülüğünde düzenlenen programda, öğrencilerin barış mücadelesine katılımının önemi ve yöntemleri tartışıldı.

Avrupa gençlik ve öğrenci hareketinin dayanışması: Tüm Avrupa Gençlik ve Öğrenci İşbirliği Platformu AEYSC), 11-13 Temmuz tarihlerinde F.Almanya nın başkenti Bonn'da olagan üstü bir toplantı düzenledi. 23 ülkeden 90 öğrenci örgütü temsilcisinin katıldığı toplantıda, AEYSC' nin önümüzdeki dönemde daha etkin çalışması konusu ele alındı, Avrupa'nın gündemdeki siyasal ve ekonomik sorunlarıyla, bu sorunlara karşı Avrupa öğrenci hareketinin geliştirebileceği ortak tavırlar üzerinde duruldu. Toplantıda ayrıca, ekonomik konularda yoğunlaşacak olan Tüm Avrupa Gençlik ve Öğrenci Konferansı'nın 1987 yılının Ocak ayında, Uluslararası Çalışan Gençlik Federasyonu'nun düzenleyiciliğinde yapılması kararlaştırıldı.

Demokratik Dayanışma İçin MEKTUP ARKADAŞLARI

Andrea Meder, Katowice ut. 1 3526 Miskolc, Hungary (MACARİSTAN).
19 yaşında bayan. Yolculuk, kitap okumak, politika, spor ve müzikle ilgileniyor. İngilizce ve Rusça yazışmak istiyor.

Janusz Tyczynski, ul. Glowna 39, 62-053 Pecna, Poland (POLONYA).
24 yaşında, Müzik, sinema ve yolculuk etmekten hoşlanıyor. Plak kolleksiyonu var. Lehçe, Rusça, Almanca, Romence ve İngilizce yazışmak istiyor.

Touati El-Habi, Avenue Bidi Louize, Constantine, Algeria (CEZAYİR). *Yolculuk etmek, dünyanın her yerinden genç arkadaşlarla Fransızca yazışmak istiyor*

J.D.M. Perera c/o L.G. Chandrapala 28/2 Koralawella, Moratuwa SRİ LANKA.
Pul kolleksiyonu yapıyor. İngilizce, Almanca ve Çekçe yazışmak istiyor.

Rene Espinoza Coudori, POB 10325, Lima 100, PERU.
35 yaşında. Dünyanın her yanından genç insanlarla mektuplaşmak istiyor. Dilleri İngilizce ve İspanyolca.

Furlan Noris, Via Garibaldi 17, 1-22070 Valmorea CO, İtaly (İTALYA
19 yaşında bayan. Başlıca ilgi alanı psikoloji. Almanca yazışmak istiyor.

Jigesh K. Patel, Chittal Road, opp. Datta Mandir, Amreli-364601 (Gujarat state), India (HİNDİSTAN)
20 yaşında. Okumak, yazmak, edebiyat, uluslararası politika, gençlik eylemleri, mühendislik ve teknoloji ile ilgileniyor. Yazışmak istediği dil İngilizce.

Augustin Jitcov, Cerna st. 36 sc. 2, apt. 6, Rimnicu vilcea 1000, ROMANIA.
19 yaşında üniversite öğrencisi. Modern müzik, fotoğrafçılık, spor ve turizmle ilgilenen gençlerle İngilizce, Fransızca, İtalyanca, Rusça yazışmak istiyor.

dayanışmaya filistin askılarını indirerek başlamak

Recep Gür

Filistin, Yirminci Yüzyıl'ın başındanberi, daha belirgin olarak da ikinci yarısından itibaren dünya siyasal gündeminden hiç düşmemiş, "modern çağın bu kanayan yarası" birtürlü iyileşmemiştir. İsviçre'nin Basel kentinde 1897 yılında toplanan ilk Siyonizm Kongresi'nden bu yana, Ortadoğu'da Filistin'i tarih sahnesinden silme amacı güden emperyalizm, bu uğurda, yalan propagandadan kitlesel katliamlara kadar her yöntemi denemekten geri durmamaktadır. Öte yanda, yurtlarından zorla koparılan Filistin halkı da tarihe adını yazacak bir direnişi sürdürüyor. Bugünkü Filistin mücadelesi, siyonizme ve emperyalizme boyun eğmemenin, bağımsız-demokratik Filistin devletini kurmanın mücadelesidir. Filistin adı onurlu bir halkın; aynı zamanda acı ve sömürüye direnenleri de çağrıştıran adı olmuştur. İşkence aletlerine adını vermiş tir Filistin sözcüğü.

Emperyalizmden bağımsız devlet yapıları ve yönetim sistemleri kurulması, ulusal bağımsızlık mücadelelerinin başarıya ulaşması Ortadoğu'nun demokratikleşme süreci açısından temel önem taşımaktadır. Bu noktada, Filistin'in bağımsız bir devlet kurması, emperyalizmin bölgedeki askeri, siyasal ve ekonomik çıkarlarının önemli ölçüde zedelenmesi anlamına gelecektir. İşte Filistin halkına yöneltilen emperyalist destekli açık, terörist saldırıların koca bir kentin imhasından, bilinmeyen bir ülkede bir Filistinlinin işkence ile öldürülmesine varmasının ardında yatan çıkar hesabı da budur.

Filistin deyince yıllardan beri akla gelen iki sözcük var: FKÖ ve Arafat. Filistin halkını ulusal ve uluslararası platformda temsil eden bu örgüt ve onun lideri, bugün pekçok ülke tarafından resmen tanınıyor, destekleniyor. Ama öte yandan da, Filistin karşıtı siyonist-emperyalist propaganda en çok bu iki sözcüğü hedef almaktadır. ABD yönetimi FKÖ'yü *terörist* diye nitelemekte sakınca görmezken, uluslararası haber tekelleri de Arafat'ın gücünü yitirdiği yolundaki propagandanın başlıca aracı olmaktadır. Kuşkusuz, amaç FKÖ nün uluslararası platformlardaki temsil gücünü zayıflatmak, örgütü bir lider bunalımına sürükleyerek Filistin halkını çaresiz, umutsuz bırakmaktır. Ancak somut gözlemler, kamuoyu araştırmaları bu asılsız propagandaları boşa çıkarıyor. Bir örnek verelim: Ağustos ayında yapılmış geniş çaplı bir araştırmanın sonuçları, Ekim ayı içinde Paris'te yayımlanan *Al-Yom Assbeh* Yedinci Gün) dergisi tarafından dünya kamuoyuna duyuruldu. Araştırma *El-Fecir*, *El-Mekdis* gazeteleri ile Amerikan News Day ve Avusturya televizyonu tarafından ortaklaşa gerçekleştirilmişti. Batı Şeria ve Gazza'da yaşayan Filistinli işçi, köylü ve öğrenciler arasında yapılan araştırmaya göre, Filistin halkının yüzde 93,5'u FKÖ'yü mücadelelerinin tek temsilcisi yüz de 71.1'i örgütün lideri Arafat'ı "tek lider" kabul ediyor. Hiçkimse, ABD'ye Ortadoğu sorununa ilişkin olumlu tek rol yüklemezken, halkın yüzde 85,5'u Filistin in çıkarları açısından Amerika'nın tamamen olumsuz bir işlev gördüğünde birleşiyor.

Filistin halkının bir özelliği de 1948 Yılında 800 bin kişinin ülkelerinden ayrılmak zorunda kalmasından siyasi mülteci olarak dünyanın dört yanına dağılmış olmaları. Ancak uzaklık, bu insanları ülkelerinden, mücadelelerinden hiç koparmamış, kendi demokratik kitle örgütleri aracılığıyla FKÖ ile ve ulusal sorunlarıyla içiçe sürdürüyorlar yaşamlarını. Yurtlarına dönecekleri günü yakınlaştırmaya çalışıyorlar. Öte yandan, FKÖ, Filistinli gençlerin eğitilmesine özel bir önem veriyor. Bu çerçevede, onbinlerce Filistinli dünyanın çeşitli yerlerindeki üniversitelerde eğitim görüyor. Ülkemizde de yaklaşık 2500-3000 kadar Filistinli öğrenci yaşıyor, özlemleri, sorunları umut'arıyla... Eğitimin mücadele sürecinde çok önemli bir işleve sahip olduğu bilinciyle, daha çok üç büyük kentteki teknik üniversiteleri yeğliyorlar. Bu öğrencilerin tümü de, okullarını bitirdikten sonra, kendi topraklarına dönmek ve mücadeleyi orada sürdürmek amacında. Büyük güçlükler ve sınırlı olanaklarla ülkemiz de yaşayan bu genç arkadaşlar, bağımsız-demokratik Filistin devletinin bir gün mutlaka kurulacağını söylüyorlar umutla. Türk halkını, "kendilerine çok yakın, dost ve kardeş" bulduklarını söylüyorlar. Ama diyorlar, "Türkiye'nin bir de öteki yüzü var". Evet, bugün hangi Filistinli öğrenciye konuşursanız konuşun size iki ayrı Türkiye tablosu çizecektir. Bir yanda, dostça ilişkileriyle Türkiye gençliği Türkiye halkı... Diğer yanda Türkiye halkını da karşısına alan insanlık dışı uygulamaların, baskının soğuk yüzü.

Güzel gelenekleri, sımsıcak dostlukları var Filistinli dostlarımızın. Üniversite kentlerindeki evlerinin duvarlarını Arafat'ın resimleri, yaşamları yok edilmiş, herbiri bir ulusal kahraman olan fedailerin, genç yaşta katledilmiş kızların, kadınların, çocukların resimleri ve Filistin bayrakları şenlendiriyor. Öylesine canlıdır ki bu duvarlar, Arafat sanki aralarında yaşar, mücadele sıcaklığını hissettirir bu resimlere bakan herkese. Bir başka toplumda yaşamak, onları geleneklerinden, gerçeklerinden uzaklaştırmamış. Dostlar her hafta birinin evinde toplanıp, birlikteliğin sevincini yaşıyorlar. Güzeldir bu birliktelikler, ulusal yemeklerini hazırlar, hep beraber neşeyle yerler, geleceği, özlem dolu günleri konuşurlar. Tartışırlar, bağımsızlık yolunda nelerin yapılması gerektiğini ve bir sonraki hafta, bir başka evde aynı sıcaklığı yaşamak üzere dağılırlar.

Filistinli öğrenciler, Türkiye gençliği ve halkıyla içtenlikli dostluklar kurmuşlar. Bıkmadan, usanmadan, defalarca özlemlerini, mücadelelerini, geçmişlerini anlatırlar, Daha yakın, daha dostça ilişkiler kurmak için çaba gösterirler; güzel anlar yaşanır aramızda.

Tarihin hiçbir döneminde halkların birbirine düşman olduğu görülmemiştir, görülemez de. Ama halklar arasında yaratılmak istenen düşmanlıkların nedenleri ve sonuçları da tarihte, bilimde yerini bulmuştur. Bugün dünyaıun çeşitli uluslarıyla Filistinliler arasına da bir duvar örülmeye çalışılmaktadır. Emperyalist

güçler, öğrenciler de dahil olmak üzere tüm Filistinli mültecilere "terörist" damgası vurmakta onları peşinen mahkum etmektedir. Ne yazık ki, bu propagandanın, bu oyunun uzantıları Türkiye'ye kadar gelmektedir.

Evet, Filistinli yalnızca İsrail işgali altındaki kendi yurdunda büyük baskılar altında yaşamıyor. Emperyalizmin etkisindeki sömürü düzenlerinde de devam ediyor bu baskılar, bir başka boyutuyla, İşgal topraklarında, evler, köyler, kentler yıkılıyor, üniversiteler kapatılıyor. Öte yanda, dünyanın herhangi bir yerinde meydana gelen bir patlamanın arkasında hemen bir Filistinli aranıyor. Suçsuz insanlar tutuklanıyor, baskı işkence, zulüm altında işlemedikleri suçları kabule zorlanabiliyorlar. Bu uygulamaların Filistin'e dost ve kardeş denilen, mücadeleleri halkımız tarafından desteklenen ülkemizde de sürdürülmesi düşündürücü.

Ülkeler, kurumlar, örgütler arası ilişkiler hassas dengelere dayanır. Unutmamak gerekir ki, bir ülkenin karakollarında diğer bir ülkenin gencine işkence edilirse, o iki ülke arasındaki dostluk ilişkilerinin hassas dengesi de bozulmaya mahkumdur. Emperyalizmin parasal ve moral olarak desteklediği terörizmin, bugün ulaştığı boyutun kaygı verici olduğu ve hiçbir demokrasi, bağımsızlık, barış gücü tarafından desteklenmediği açıktır. Terörizmle mücadele günümüzün önemli sorunlarının başında yeralmaktadır. Ancak terör olaylarının soruşturulması, sorumlularının aranması aşamasında, masum insanları sırf Filistinli olmaları nedeniyle işkence odalarında sorgulamakla işe bir olgu, devlet terörü sinyal veriyor demektir.

Evet, son altı yılda Türkiye insanının tanık olduğu cezaevi gerçeği, işkence ve zulüm uygulamaları, Türkiye'de yaşayan Filistinli öğrencileri de kattı kurbanları arasına. Dostumuz, kardeşimiz dediğimiz bu genç insanların evlerinin kapıları kırıldı gözleri bağlı sorguya götürüldüler, işkence gördüler. Türkiye ve Filistinli iki üniversite öğrencisinin arasında yaşanan sıcak dostluk, oluşan sevgide somutlanan iki halkın kardeşliğinin güzelliğine bir gölge gibi düşen acılar yaşandı. Çünkü karanlık odalar, duyulan çığlıklar, yırtılan resimler, kitaplar, yenilen dayakların belleklere kara birer leke gibi yerleşmemesi çok güç Acıların tüm güzellikleri silerek yarına kalmaması...

Filistinli öğrencilere yönelik baskı uygulaması, İstanbul'daki Neve Şalom Sinagogu'na düzenlenen baskından sonra çok daha ciddi boyutlara ulaştı. Ankara'da 15 kadar Filistinli öğrenci,üniversitelerin açıldığı, bütünleme sınavlarının yapıldığı bir dönemde, evlerinden alınıp götürüldüler. Bunlardan biri geri dönmedi..

Bu olayları bir de Filistinli arkadaşların anlattıklarından aktarmak istiyoruz. Filistin halkının haklı mücadelesi ile dayanışma gününü kutlarken, 29 Kasımlar işkencesiz, zulümsüz yaşansın diyoruz. İktidarı Filistin'le dayanışmaya Filistin askılarını indirerek başlamaya çağırıyoruz.

"... Daha önce de defalarca götürülmüştüm, sorgulanmıştım. Sinagog baskınından sonra tekrar geldiler. Gözlerimi evde bağladıkları için nereye götürüldüğümü bilmiyorum. Orada bana sürekli işkence yaptılar, dövdüler, küfrettiler, elektrikli sandalyeye oturttular... Türk arkadaşlarım olup olmadığını, isimlerini vermemi istediler. Soruyorum, eğer bize işkence yapılacaksa, eğer Türklerle arkadaşlık yapmamız yasaklanacaksa niçin bizi kabul ediyorlar?..."

"...Bizler, yıllardır sömürülen ama sömürüye boyun eğmeyen bir halkın çocuklarıyız. Kentlerimiz, evlerimiz emperyalist-Siyonist İsrail tarafından yakıldı, yıkıldı. Annelerimiz süngülendi, bebeklerimiz doğmadan katledildi. Biz çok işkenceler gördük. Bir amaç uğruna mücadele veriyoruz. Amacımız bağımsız-demokratik Filistin devletini kurmak Yaşadığımız topraklarda üniversiteler İsrail kuvvetleri tarafından kapatılıyor. Bunun için dünyanın dört yanındaki üniversitelerde eğitimimizisürdürmeye çalışıyoruz. "Türkiye bizim için idealdir" diye düşünerek geldik. Tarihsel bağlarımız,yakın kültürel geleneklerimiz var. Ama baskılar, işkence burada da devam ediyor. Bana da dayanamayacak ölçüde elektrik verdiler... Bilmediğim şeyleri anlatmam için işkence ettiler. Örgüt isimleri'ni sordular. Bazı arkadaşların evlerinin kapıları kırıldı... Her an sınırdışı edilme korkusu taşıyoruz... Biz ki, bağımsızlık yolunda binlerce onbinlerce fedaiyi, genç kızlarımızı, analarımızıkaybettik.Ama suçsuzsak niçin işkence görelim, sınırdışı edilelim? Eğer işgal topraklarındaki baskılarla burada da karşılaşacaksak, gelmeyelim buraya... Kabul etmeyin bizi. Çoğumuz sınavlara giremedik, üniversitede kayıt yenileyemedik. Emniyetten bizi alıp götürdüklerine dair belge istediğimizde de vermediler... Sanki bizi içeri almanışlar gibi. Sonra sınavlara giremediğimiz için dönem kaybettik... Oysa biz bir an önce eğitimimizi tamamlamak istiyoruz. İmkanlarımız çok az. Türkiye bizim için ucuz görünse bile, gene de ihtiyaçlarımızı çok zor karşılıyoruz Yapmasınlar... Türk halkını, insanını seviyoruz.. Halkınızın bizi birer katil gibi görmesini istemeyiz. Çünkü suçsuzuz, güzel umutlarımız var. Umutlarımız söndürülmeye çalışılmasın. Çektiğimiz acılara yenileri eklenmesin. Ne isteniyor bizden? Filistinli olmak suç mu? Bize dost diyorlar... Dostlara böyle mi yapılır? Suçluları bulmaya çalıştıkları söyleniyor. Biz istemez miyiz, suçlularını bulunmasını? Terörist eylemler herşeyden önce Filistin davasına zarar verir. Bilsek açıklamaz mıyız?... Türk halkı bizim dostumuz, sizin devletinize zarar gelmesini elbette istemeyiz. Biz insanız, insanca yaşamak bizim hakkımız..."

DOSTUMUZ İSRAİL (!)

İsrail hükümetini oluşturan İşçi Partisi ile Likud Cephesi arasında yapılan koalisyon anlaşması gereği, İsrail Başbakanı Simon Peres geçtiğimiz ay içinde, görevini İzak Şamir'e devretti. Şamir'in, İsrail radyosunda 23 Ağustos tarihinde Dışişleri Bakanı sıfatıyla yaptığı konuşma, Abu Firas'la söyleşimizde yeralıyor. İsrail'in Türkiye ile ilişkilerini geliştirme çabası içinde olduğunu ve bu çerçevede, ABD'nin Ankara üzerine baskı yapacağını içeren bu açıklama, gerek Filistin mücadelesine resmi yaklaşımımız, gerekse Ortadoğu'da Türkiye'ye yüklenmek istenen görevler açısından bazı ipuçları barındırıyor. İsrail'in Ankara Maslahatgüzarı Yehuda Millo'nun 21 Ekim tarihinde Anadolu Ajansı'na verdiği özel demeci de bu ipuçlarının ışığında değerlendirmek gerektiğini düşünüyoruz. Türkiye'de İsrail'i temsil eden en üst düzeyli diplomat olan Millo, açıkça "Türkiye'nin Ortadoğu siyaseti'nde daha büyük bir rol üstlenebileceğini" düşündükleri'ni belirtmiş ve "Türkiye ortadoğu barış görüşmelerinde tarafsız ülke olabilir" demiştir. Türkiye'nin resmen FKÖ'nün mücadelesini "meşru" sayan ve bu çerçevede İsrail işgaline karşı olan bir politikası vardır. Öyleyse, İsrail yetkilisinin sözünü ettiği "tarafsızlık" nasıl bir tarafsızlıktır" Türkiye'den beklenen İsrail ve FKÖ arasında bir denge politikası izlemesi midir? "Terörist bir devlet" olduğu yaptığı eylemler uluslararası hukuk kuralları ile değerlendirildiğinde "açıkça" ortaya çıkan İsrail'le yakınlaşmanın amacı ve sınırları ne olacaktır? Özel hükümetinin, siyasal düzeyde "arasıra" kınadığı ırkçı Güney Afrika Cumhuriyeti ile ticareti ne denli geliştirmiş olduğu, Ankaralıların ısınmak için Güney Afrika kömürü beklediği biliniyor.

Aynı çerçevede düşünürsek, Türkiye'nin de İsrail'le ekonomik ilişkilerini, her türlü siyasal hassasiyetin üstünde tuttuğu söylenebilir. Nitekim, Millo iki ülke arasındaki ticaret hacminin 30 milyon doları aştığını kaydetmiş ve "ayrıntılara girmeden, Türk işadamlarının İsrail pazarı aracılığıyla Amerikan pazarlarına girebilmesinin mümkün olduğunu belirtmiştir. Ancak sözkonusu iki açıklamanın uyandırdığı soru işaretleri, ekonomik-ticari boyutları da aşmaktadır. Çünkü İsrail'in istekleri, "Araplarla iyi ilişkilerinizin olması, İsrail'le ilişkileri'nizi alt düzeyde tutmayı gerektirmez" düşüncesi temelinde siyasal düzlemde de gelişmektedir. Millo, İsrail-Türkiye ilişkilerinin "kağıt üzerinde kalmaması" gerektiğini, Türkiye'nin kültürel ve akademik değişim ile politik diyalog alanında ülkesiyle "yararlı ilişkilere" sahip olabileceğini söylemiştir. Bu sözleri'n, dileği aşıp, yaptırım gücüyle birleşip birleşmeyeceği sorusunu aklımızın bir köşesine koyup, Millo'nun söylediklerini okumayı sürdürelim: "Teröre karşı hür dünya ülkelerinin uyumlu bir çaba göstermeleri gerekmektedir, Türkiyeyi de bu ülkelerin arasında sayıyoruz. İsrail terörizmle mücadele ediyor, İsrail'in şiddete tepkisi misilleme değil, mücadeledir." Bu sözler artık pek yorum gerektirmiyor, İsrail'in sivil hedeflere saldırarak yaptığı terörizm mücadelesiyle işbirliği yapma deyince iş bitiveriyor. Filistin'le Dayanışma Günü'ne ayırdığımız bu sayfalarda, Filistin'in İngiltere mandası ile yönetildiği günlerden kalma bir "ARANIYOR" ilanı da yeralıyor. İnsan öldürdükleri gerekçesiyle aranan teröristler arasında, İzak Şamir, Şimon Peres ve Menahem Begin'in adları dikkat çekiyor. Bireysel terörden devlet terörüne giden yolda eskimeyen adlar bunlar...

Abu Firas "Bağımsızlık mücadelesi ile terör apayrı şeylerdir."

29 Kasım bütün dünyada "Filistin Halkıyla Dayanışma" günü olarak kutlanıyor. Bu gün nedeniyle FKÖ Ankara Temsilcisi Abu Firas'la bir söyleşi yaptık. Söyleşimizde, ağırlıklı olarak son dönemde yoğunlaşan terör olayları, Filistin Öğrenci hareketi ve Türkiye'deki Filistinli öğrencilerin sorunları üzerinde durduk. Bu konulara ilişkin aydınlatıcı açıklamalarından ötürü Sayın Abu Firas'a teşekkür ediyoruz.

YARIN □ *Filistin Kurtuluş Örgütü (FKÖ) nin terörizme genelde nasıl yaklaştığını açıklar mısınız? Ortadoğu'daki son terör olaylarını nasıl değerlendiriyorsunuz? Sizce bu terörist saldırıların kaynakları ve bu saldırıları destekleyen güçler nelerdir?*

ABU FİRAS ■ Herşeyden önce, şunu belirtmek isterim ki, FKÖ terörün her çeşidinin karşısında kesin bir kararlılıkla yeralmaktadır. Çünkü Filistin halkı terörün ilk kurbanları arasındadır. Bildiğiniz gibi, emperyalistler terörizm ile bağımsızlıkmücadelesini birbirine karıştırmaya çalışıyorlar. Oysa biz herşeyi açığa kavuşturmak için öncelikle bağımsızlık mücadelesi ile terörün ne kadar yarı şeyler olduğunu bilmeli, bunları birbirinden ayırabilmeliyiz. Terör, suçsuz insanlara, hiçbir suçu olmayan sivil insanlara yönelik saldırı, öldürme ve katliamlardır. Ama bağımsızlık mücadelesi belirli bir dava için, yurdu savunmak için verilen bir kavgadır. Atatürk Türkiye'nin bağımsızlığı için savaşmıştı, bir bağımsızlık mücadelesi vermişti. Şimdi kim Atatürk'ün terörist olduğunu söyleyebilir? Biz de aynı şeyi yapıyoruz. İşgal altındaki Filistin topraklarında, kendi ülkemizi işgalcilerden kurtarmak için savaşıyoruz. Buna hiçbir şekilde terörist eylem adı verilemez. Ama emperyalistler, başta ABD ve Reagan olmak üzere, terörle bağımsızlık mücadelesini aynı şeymiş gibi göstermeye çalışıyorlar. Birkaç gün önce Nikaragua'da bir uçak düşürüldü, uçağın pilotunun CIA görevlisi olduğu saptandı. Terör budur işte, Reagan adamlarını bir başka ülkenin düzenini bozmaya gönderiyor, bu terördür. İsrail Lübnan'ı bombalıyor. Terör budur. İki gün önce Kudüs'te olan olaya gelince... Filistin bağımsızlık savaşçıları askeri bir hedefe saldırdılar. Buna terör diyemeyiz. Ama mülteci kamplarının bombalanması terörün bir örneğidir. İsrail'in Tunus'a düzenlemiş olduğu hava saldırısı terördür. Amerikalıların Mısır yolcu uçağını kaçırması olayı terördür. İstanbul'daki Sinagog'a düzenlenen saldırı terördür. Viyana'da ve Roma'da meydana gelen saldırılar da terördür. Bu açıktır. Ama bağımsızlık mücadelesi, işgal altındaki Filistin'de verilen mücadelenin terörizmle uzaktan yakından bir ilişkisi yoktur. 1,5 yıl önce yayımlanan Kahire Bildirisi'nde Genel Sekreter Arafat da bu noktaya değinmiş, "biz Filistin toprakları dışında meydana gelen tüm silahlı saldırıları kınıyoruz" demişti. İstanbul'daki Sinagog'da, Karaçi'de, dünyanın herhangi bir yerinde meydana gelen terör olaylarını kınıyoruz. Şimdi, bu olayların arkasında kim olduğu sorusuna geliyor sıra... İstanbul'daki saldırıyı ele alalım. Benim görüşüm odur ki, saldırıyı gerçekleştirenler ya doğrudan İsrail ajanlarıdır, ya da dolaylı ya da dolaysız İsrail MOSSAD örgütüyle bağlantıları vardır. Neden mi? Size bir soru sorayım: Sinagog saldırısından kim kârlı çıkmıştır? İsrail. Kamuoyu olaya üzülmüş ve bir bakıma İsrail'e acımıştır. En büyük zararı ise bize dokunmuştur, çünkü tüm kuşkuları Filistinlilerin üzerine çekmiştir. Saldırıyı gerçekleştiren her kim ise, bu sonucu kuşkusuz çok iyi biliyordu. Bizce, Sinagog baskınının asıl amacı Filistin davasına zarar vermekti. Baskını gerçekleştirenlerin MOSSAD'la ilgili olduklarını bunun için düşünüyoruz. Belki de olayın arkasında Abu Nidal vardır, kim bilir? Ama sonuçta, Abu Nidal'ın kendisinin de dolaylı olarak İsrail MOSSAD örgütüne hizmet ettiğine ilişkin büyük bir soru işareti vardır akıllarda. Burada size anlatmak istediğim önemli bir şey daha var. Geçtiğimiz Ağustos ayının 23'ünde İzak Şamir, İsrail radyosunda bir konuşma yapmıştı. Bu konuşma çok önemliydi ve Sinagog baskınıyla da, bizce, yakından ilintiliydi. Şamir şöyle demişti, bu belgeden size okuyayım: "Türkiye ile İsrail arasında gizli temaslar yapılmaktadır. ABD bize, Türkiye üzerinde İsrail ile ilişkilerini geliştirmesi yönünde baskı uygulanacağını bildirmiştir. İsrail ile Türkiye arasındaki ilişkilerin çok yakın zamanda geliştirileceğini umuyorum. Umarız Türk hükümeti de, Türkiye'deki Musevi topluluğunu İsrail'e göç etmesi konusunda teşvik eder. Eğer önümüzdeki birkaç ay içinde bu gerçekleşmezse, ilgili makamlarımız tarafından halen üzerinde çalışılmakta olan başka yöntemlerle de Türkiye'deki Musevi topluluğunu İsrail'e yöneltmenin yolları denenecektir." Bence, bu açıklama çok büyük önem taşıyor. Şamir "başka yöntemlerle" ne anlatmak istiyor? Bu açıklama 23 Ağustos'ta yapıldı, Sinagog saldırısı ise 6 Eylül'de meydana geldi. İsrail MOSSAD örgütünün bu saldırıyı Musevileri İsrail'e göç etmeye yöneltmek amacıyla düzenlemiş olabileceğine ilişkin büyük bir soru işareti doğmuyor mu? Çünkü aynı şey, 1948 ve 1949 yıllarında da meydana gelmişti. O zaman da, İsrail terör örgütleri, Viyana'da, Brüksel'de, Avrupa'nın çeşitli yerlerindeki Sinagogları bombalamaya başlamışlardı. Amaç Musevileri Avrupa'dan kaçırıp, İsrail'e gelmeye razı etmekti. Burada terörün kökeni konusuna gelmek istiyoruz. Terör, bu bölgede nasıl kök salmaya başladı? Bölgedeki ilk terör örgütleri Menahem Begin ve İzak Şamir tarafından kurulmuştur. Eğer 1907'ye gidecek olursak, ilk Musevi terör örgütünün Cabutinski tarafından Haşumir adıyla 1907'de kurulduğunu görürüz. Bu örgütün amacı, Osmanlılara karşı, Filistin'deki İngiliz mandasıyla savaşmaktı. Sonra 1948-49 yıllarında bölgede üç yeni terör örgütünün kurulduğuna tanık oluyoruz: Argun, Hagana ve Zıvayliumi. Zıvayliumi'nin kurucusu İzak Şamir'dir Adı ve fotoğrafı o günlerin, aranan katilleri listesinde vardır. Bunun belgesi benim elimde. Size gösterebilirim. Bu belgede İzak Şamirin aslen Polonyalı olduğu ve adının İzak Cabutinski olarak geçtiği yazıyor. Belgede, Filistin'i yöneten İngiliz hükümeti tarafından İzak Şamir'in yerini bildirenlere ödül verileceği belirtiliyor. Aynı belgede, Menahem Begin'in fotoğrafı ve kimliği de yeralmaktadır. O da aranıyor. Şimon Peres de öyle. Üçü de aranan teröristler arasındadır. İzak Şamir'in 1949 yılında Birleşmiş Milletler'in Filistin'deki temsilcisi Kont Bernadotte'u öldürdüğü de bilinmektedir. Cumhuriyet gazetesi de bir süre önce, İngiliz kaynaklarından aldığı bilgiye dayanarak bu konuda bir haber yazmıştı. Aralarında kadın ve çocukların da bulunduğu 254 kişinin ölümüne sebep olan bir katliamın sorumlusu da Şamir'di. Tüm bunları, terörün köklerinin o dönemde bölgeye geldiğini ve onu bölgeye getirenlerin de emperyalist destekli İsrail terör örgütleri olduğunu göstermek için anlatıyorum.

YARIN □ *Ortadoğu sorununa uluslararası bir çözüm getirilmesi yolundaki düşüncelerinizi de öğrenebilir miyiz? Böyle bir çözüm mümkün mü? ABD'nin, SSCB'nin, FKÖ'nün ve bölgedeki diğer ülkelerin katılacağı bir uluslararası konferans düzenlenmesi konusundaki görüşleriniz neler?*

ABU FİRAS ■ Ortadoğu sorununa çözüm getirebilecek tek şey, Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'nin beş daimi üyesinin katılımıyla gerçekleşecek bir uluslararası konferanstır. Bildiğiniz gibi bu beş üye, Sovyetler Birliği, Amerika Birleşik Devletleri, Fransa, İngiltere ve Çin Halk Cumhuriyeti'dir. Tabi, FKÖ, İsrail ve diğer Arab ülkeleri de konferansa katılacaktır. Niçin tüm bu ülkelerin katılımını istiyoruz? Diyelim ki, böyle bir konferansta biraraya geldik ve bir konu üzerinde anlaştık. İsrail'in bu anlaşmaya uyacağını kim garanti edecek. Biri garanti etmeli. Çünkü Birleşmiş Miletler'in aldığı birçok karar var ve İsrail bunlara uymuyor. Çünkü kimse onu, uymaya zorlamıyor. Eğer bir karar alır da, bunu uygulamazsanız, hiçbir işe yaramaz. Bu nedenle Güvenlik Konseyi'nin beş üyesi kararın uygulanmasının garantörleri olacak. Her iki tarafı da karara uymaya zorlayacak. Yoksa bu beş devleti sadece tanık olarak, bir şemsiye gibi istemiyoruz. Böyle bir konferanstan başka çözüm yolu yoktur. İşte BM'in yüzlerce kararı vardır ve israil bunların hepsini gözardı edebilmektedir. Ama İsrail ve ABD bala bu konferans önerisine karşı çıkıyor. Çünkü İsrail barış istemiyor, ABD ise İsrail'e tam destek vermiş durumda ve Filistinlilerin bu topraklardan gitmesini istiyor. Oysa bu düşünce tüm Avrupa ülkeleri tarafından desteklenmektedir, Bağlantısızlar hareketi de konferans önerisini olumlu karşılıyorlar, İslam-Arap dünyası da öyle. Dünyada karşı çıkan iki ülke var: ABD ve İsrail Ama eninde sonunda bir çözüme ulaşacağız. Ben 24 saatlik çözümlere inanmıyorum. Bağımsızlık mücadelesi kolay iş değildir. Bunu biliyoruz. Cezayirliler çok savaştı, Vietnamlılar çok savaştı. Türkler çok daha önce kurtuluş savaşı verdi. Bizden önce çok bağımsızlık mücadelesi verildi. Bağımsızlık 24 saat içinde gelmiyor, ama sonunda onu elde edeceğimizi biliyoruz.

YARIN □ *Ortadoğu'nun demokratikleşme sürecinin geleceğini nasıl görüyorsunuz? FKÖ'nün verdiği mücadelenin bu süreç içindeki yeri nedir?*

ABU FİRAS ■ Bu çok ilginç bir soru. Benim düşünceme göre, Üçüncü Dünya'nın yeterince gelişememiş olmasının nedeni, demokrasinin yokluğu, yeterince gelişememiş olmasıdır. Üçüncü Dünya'da konuşma, düşünme, istediği gibi nefes alma özgürlüğü tanınmamaktadır insanlara. Bölgedeki rejimlerin büyük bölümü ikdara demokratik yollarla gelmemişlerdir, bu da bu ülkelerden birçoğunun yeterince gelişememiş olmasının tek nedenidir. Ne yazık ki, bazı devlet başkanları halklarının desteği olmaksızın uzun yıllar görevde kalabilmektedir. Bu ne biçim bir demokrasi anlayışıdır? Ortadoğu'nun kimi ülkelerinde, siyasal görüşünüzden dolayı cezaevine gönderebilirler sizi. Bu ne biçim bir demokrasidir? Bu noktada şunu belirtmek isterim ki, FKÖ demokrasinin aydınlık bir simgesidir. Çünkü Ortadoğu'daki tek gerçek demokrasi FKÖ içinde uygulanmaktadır. Bunu açıklamak isterim. Genel Sekreter Arafat, görevine kuvvet kullanarak gelmemiştir. Bizim demokratik biçimde işleyen bir parlamentomuz vardır. Son toplantısı Ürdün'de basına açık olarak yapıldı. İşte o toplantıda, pekçok parlamenter Genel Sekreter Arafat'a sert eleştirilerde bulundu yüzüne karşı eleştirilerini dile getirdi. Bu televizyonda da yayımlandı. Çünkü orada, bizim parlamentomuzda kimse sözünü sakınmaz, herkes herkesi açık biçimde eleştirebilir. Şunu da belirtmek istiyorum ki, kimilerinin düşündüğü gibi FKÖ'nün kararları Yaser Arafat tarafından alınmıyor. Kararlar Ulusal Konsey tarafından alını-

Abdullah Navati ve sınırdışı edilme belgesi

> "Türkiye'de yaşayan Filistinli öğrencilerden onlarcası, gectiğimiz günlerde evlerinden alınıp götürüldüler. Hücreye atıldılar, işkence gördüler. Bir öğrenci kayıp.. İşkencede öldüğü sanılıyor. Emniyet görevlileri bilgi vermiyorlar.."

yor ve sonra uygulanmak üzere Yürütme Komitesi'ne iletiliyor. Bir örnek vereyim: FKÖ'nün Türkiye temsilcisi olarak beni Arafat'ın tek başına değiştirme yetkisi yoktur. Eğer görevimi gereği gibi yerine getiremediğim görülürse, o zaman parlamentodan karar çıkar ve bu görevden alınırım. FKÖ içinde kimse buyruklarla iş yapmaz. Sonuçta, bölgedeki tüm ülkelerin bu konuya büyük önem vermeleri gerektiği kanısındayım, çünkü gerçek demokrasi kurulup yerleşmedikçe gelişmeden, kalkınmadan sözetmek de olanaklı olmayacaktır. Gene FKÖ'ye dönelim. El Fetih örgütü, FKÖ içinde yüzde seksenlik bir çoğunluğa sahiptir, diğer yüzde yirminin içinde pekçok örgüt yeralmaktadır, toplam üyesi 200 kişi olan örgütler de vardır. Ama biz tüm bu örgütler arasında birlik sağlamaya çalışıyoruz. El Fetih olarak yüzde seksenlik üstünlüğümüz olmasına rağmen, bunu kullanmıyoruz. Görüşbirliği sağlamaya büyük önem veriyoruz.

YARIN □ *Şimdi konuyu biraz daha gençlik özelinde tartışmak istiyoruz. Gençliğin Filistin mücadelesindeki rolü nedir? Gençlik FKÖ etkinliklerine nasıl bir katılım göstermektedir?*

ABU FİRAS ■ Şunu gururla söyleyebilirim ki, Filistin devrimi gençliğin omuzları üstünde yükselmiştir. FKÖ'nü kuranlar bizzat gençlik hareketi içinde yetişmiş insanlardır. Genel Sekreter Arafat Filistin Öğrencileri Genel Birliği (GUPS)'un bir üyesiydi. Örgütün diğer kurucuları Abu Cihad ve Abu İyad da öyle. O zamandan beri Filistin Öğrencileri Genel Birliği, Filistin devrimini desteklemek konusunda büyük bir rol oynamıştır. GUPS, FKÖ içindeki en etkin unsurlardan biridir. FKÖ Merkez Komitesi'nin üyelerinin yarısı bu göreve GUPS'dan gelmişlerdir. Daha da önemlisi, bizim temel bir kuralımız vardır. Çocuklarımız küçük yaşlardan başlayarak bu kurala göre eğitilirler. Çocukları eğitmek için özel merkezlerimiz vardır, buralarda çocuklara hem siyasal, hem de askeri eğitim verilir. Dokuz yaşındaki çocuklar roket atışı yapmayı bilirler. Ama işin asıl önemli yönü bu değildir. En önemlisi kendi davalarını siyasal bir bilinçle değerlendirmeyi, hedeflerini iyi seçmeyi öğrenirler. Yeni gelen kuşağın bizden daha azimli olduğunu görüyoruz. Davaya bizden daha sıkı sarılmış durumdalar. Çünkü bir çocuk dünyaya gözlerini açtığı zaman, babasına "benim yurdum neresi?" diye sorar. "Büyükbabam nerede?" "senin memleketin neresi?" Bu soruları duyduğumda, ben hazen çok ağır bir eleştiri yükü altında hissederim kendimi. "Büyük babamın mezarı nerede?" diye soran bir çocuğa, "İsrail işgali altındaki Filistin topraklarında" yanıtını vermek başlı başına bir özeleştiri malzemesidir "Niye Filistin İsrail işgali altında?", "Ben ölünce nereye gömüleceğim?" Şu anda ölürsek, nereye gömüleceğimizi bilmiyoruz. İşte tüm bu soruları soran, yanıtları alan çocuk kendisini Filistin'in bağımsızlık mücadelesine daha da bağlı hissediyor. Gerçekten de gençlik, FKÖ içindeki en önemli unsurlardan biridir. Filistinli öğrencilere gelince, onlar da eğitimlerini sürdürerek, davalarını iyi öğrenerek gelecekteki bağımsız-demokratik Filistin devletinin kuruculuğuna hazırlanıyorlar.

YARIN □ *Konu öğrencilere gelmişken, Ortadoğu'da ve Avrupa'daki üniversitelerde eğitim gören Filistinli öğrencilerin, nasıl bir yaşam sürdüklerini anlatır mısınız? Ülkeleriyle bağlantıları nasıl sürüyor? Filistin Öğrencileri Genel Birliği (GUPS) nin çalışmalarından biraz sözeder misiniz?*

ABU FİRAS ■ GUPS dünyadaki en iyi örgütlenmiş öğrenci birliklerinden biridir. GUPS'un yüksek yönetimi, yani yürütme komitesi tüm dünyadaki Filistinli öğrencilerin katıldığı bir genel kurul'da seçilir. Öğrenciler nerede olurlarsa olsunlar, seçime katılmak üzere Genel Kurul'un yapılacağı yere giderler. Kuşkusuz, Genel Kurul'a katılacak delegelerde her ülkedeki Filistinli öğrenci topluluğu içinden oylamayla seçilir. Türkiye gibi seçim yapma olanağımızın olmadığı ülkelerde ise, kendi yöntemlerimizle, misafir olduğumuz ülkenin yasalarına da karşı gelmeden bir görevlendirme, bir seçim yaparız. Bir buçuk yıl önce, 5 Filistinli öğrenciden oluşan bir grup Türkiye'den Genel Kurul toplantısına katılmıştır. Bugün Türkiye'de 2500-3000 kadar Filistinli öğrenci öğrenim görmektedir. Bir noktayı özellikle, belirtmek istiyorum: Biz öğrencilerin, birer öğrenci olmayla sınırlı olan görevlerini en iyi biçimde yerine getirmelerini isteriz. Öğrencilikleri sırasında, onların başka tür eylemlerde yer almalarını pek yeğlemiyoruz. Çünkü gelecek onlarındır. Mezun olduktan sonra, mücadelenin içinde, herhangi bir görevle yeralabilirler. Ama genç bir insana öğrencilik yıllarında, kendi gücünün üstünde görevler yüklenirse bu eğitimini de olumsuz yönde etkileyebilir. Biz herşeyden önce, gençlerin eğitime önem vermelerini istiyoruz, tabi eğitimleri sırasında davalarını da çok iyi öğrenmeleri, tabi eğitimleri sırasında davalarını da çok iyi öğrenmeleri, bağımsızlık mücadelesinin gelişimini yakından izlemeleri gerekiyor. Bunun dışında onlara başka görevler vermiyoruz. Ancak, hiç kuşkusuz, bu kuralın bozulduğu bazı olağanüstü durumlar, acil gereksinimler oluyor. Örneğin, İsrail Beyrut'a girdiği zaman, biz Avrupa'dan ve Türkiye'den yüzlerce öğrenciyi savaşmak üzere ülkelerine çağırmıştık. Geldiler, savaştılar. Sonra eğitimlerini sürdürmek üzere geri döndüler. Bunun yanısıra, bir başka kural da misafir olunan ülkenin içişlerine karışılmamasıdır. Biz öğrencilerimize sık sık bu kuralı anımsatır, gerekli uyarılarda bulunuruz. Çünkü yaşadığımız ülkenin halkına ve yönetimine saygı göstermek birinci koşuldur. Bu konuda, gururla söyleyebilirim ki, Türkiye'deki Filistinli öğrencilerin hiçbiri bu kuralı bozmamıştır. Bu konuda hiçbir şikayet bize iletilmemiştir.

YARIN □ *Evet, biz de konuyu Türkiye'deki Filistinli öğrencilerin yaşamına getirmek istiyoruz. Türkiye'de yaşayan Filistinli öğrencilerin sorunları nelerdir? Sinagog baskınından sonra Filistinli öğrencilere yönelik baskının arttığı, işkence olaylarının yaşandığı doğru mu? Siz bu insanlık dışı muameleyi nasıl karşılıyorsunuz? Konuya ilişkin görüş ve tepkilerinizi öğrenebilir miyiz?*

ABU FİRAS ■ Bu konuda son derece açık, samimi konuşmak istiyorum. Şu anda, Türkiye'de bulunan hiçbir Filistinli üniversite öğrencisi, ülkenizin içişlerine karışmamıştır. Bunu kendimden emin olarak söyliyebiliyorum. Bizim kendilerine ilettiğimiz yönetmelikler dışında bir davranışları görülmemiştir. Biz kendilerini, şu konuda da açık biçimde bilgilendirdik: "Eğer Türkiye'de bir olay bir saldırı gerçekleşirse, polis, emniyet görevlileri sizi sorgulamak istiyebilir. Polisin sorgulama yetkisi vardır. Eğer polis soruşturma yapmak için size gelirse, karşı koymayın. Polise yardımcı olun." dedik. Bunu yazılı biçimde tüm öğrencilerimize ilettik. Ve öğrencilerimiz de bu konuya titiz davranıp anlayış gösterdiler. Ama ne yazık ki, hiç kimsenin kabul edemeyeceği bazı olaylar meydana gelmiştir. Şöyle sıralayabilirim: Öğrencilere karşı kullanılan kaba kuvvet ve bunun aldığı biçimler, ne benim, ne de hiç kimsenin kabul edemeyeceği boyutlardadır. Onlarca suçsuz öğrenci işkence görmüştür. Bu konuda Türk yetkililerine başvurdum. Çeşitli kişilerle görüştüm. Yetkililerin her istediği öğrenciyi alıp sorgulama hakları vardır. Ama kimsenin bir öğrenciye işkence etme hakkı yoktur. Ama ne yazık ki, hiçbir suçu olmayan öğrenciler insanlıkdışı muamelelere ve zulme maruz kaldılar. Muhammed Navati adında bir öğrencimiz vardı. Geçen yıl, onu üç gün içerde tutmuşlardı. Elektrikle ve diğer-şimdi anlatmak istemediğim-yöntemlerle işkence görmüştü. Sonra serbest bırakıldı ve ben çok iyi biliyorum ki, onun herhangi bir suçu olduğuna ilişkin hiçbir kanıt bulunamadı. Navati suçsuzdu. Çıktıktan sonra, bana geldi. Çok kötü bir haldeydi ve yapılanları anlattı. Bu olay üzerine, Başkan Turgut Özal'la görüştüm. Vücudunun nerelerine nasıl işkence edildiğini, neredeyse öldürüleceğini bir bir anlattım. Başbakanımız da çok sinirlendi. Ancak ne o, ne de başka bir yetkili konuya ilişkin bir açıklamada bulunamadı. Sonra Navati bana gelip olayı anlatmış olduğu için, benim bilgim dışında yeniden götürüldü, yeniden işkence edildi. Daha sonra da sınırdışı edildi. Hiçbir suçu yokken, kovuldu. Üstelik üniversite dördüncü sınıf öğrencisiydi ve mezun olmasına çok az bir süre kalmıştı. Ben yetkililere gidip, sınır dışı edilme nedenini, Navati'nin bir suçu olup olmadığını sordum, hiçbir açıklamada bulunulmadı. Suç yoktu ortada. Ortada suç yoksa niye kovuluyor? Hele işkence nasıl açıklanabilir? Tamam, bu görevlilerin bir hatası, yanlış tutumuydu diyelim. Ama ne yazık ki, son aylarda işkence olayları yeniden yaşandı. Onlarca öğrenci evlerinden alınıp işkenceye götürüldü. Ve şu ana kadar sağ mı, ölü mü olduklarını bilmediğimiz, durumlarına ilişkin hiçbir haber

alamadığımız öğrenciler var. Kimse onların durumu hakkındaki sorularımıza yanıt vermiyor. "hayatta mı, değil mi?" yalnızca bunu öğrenmek için heryere başvurdum. Hiçbir açıklamada bulunulmadı. Evet, anlıyorum. Belki bazı öğrencilerin Abu Nidal'la ya da bir başka terörist örgütle ilişkileri olduğu yolunda soru işaretleri, kuşkular olabilir. Üç-beş-on öğrenci Abu Nidal'e bağlı olabilir. Eğer böyleyse, bunlar suçluysa cezalandırılmalıdır. Buna hiçbir itirazım yok. Ama suçsuz insanlar günlerce tutuklanıp işkence görmemelidir. Bizim en iyi öğrencilerimizden, en başarılı olanlardan bazıları işkence gördü. Geçenlerde televizyonda yedi Filistinli öğrencinin, Ürdün Büyükelçiliği Görevlisi Ziyad Sati.nin öldürülmesi olayına karıştıklarına ilişkin bir haber yayınlandı. Ve ekranda, önlerinde silahlar vs. olmak üzere bu yedi öğrenci uzun uzun gösterildi. Sonra aradan iki gün geçti, ben o yedi kişiden ikisinin serbest bırakıldığını öğrendim. Kendileriyle konuştum. Suçsuz oldukları anlaşılmıştı. Çok şaşırdım. Bugün TV'de katil olarak teşhir ediliyorlar, ertesi gün serbest bırakılıyorlar. Çünkü suçsuzlar. Burada büyük bir soru işareti var ! Televizyon yalan haber mi veriyor? Suçlu oldukları ortaya çıkarılmayan kişileri nasıl damgalayabiliyor? Şunun altını yeniden çizmek istiyorum ki, öğrencilerin sorgulanmasına herhangi bir şekilde karşı değilim. Ama onlara karşı illegal yöntemler uygulanmasına karşıyım, işkenceye karşıyım, hayattalar mı değiller mi, en ufak bir bilgi verilmeksizin günlerce tutulmalarına karşıyım. Çünkü durum öyle bir hal aldı ki, Filistinli öğrencilerin bazıları, gece evleri basılıp bilinmeyen kişilerce işkenceye götürülecekleri korkusuyla, parklarda uyumaya başladılar. İşkenceden kaçmak için parklarda yaşıyorlar Bunları anlatmak beni üzüyor. Ama son aylarda onlarca öğrenci üniversitesini terketti ve Türkiye'den ayrılmaya karar verdi. Çünkü işkence korkusu altında yaşamak istemiyorlar. Bugün üniversitede dördüncü sınıfta olan bir öğrneci bana geldi, "sizle vedalaşmaya geldim" dedi ağlayarak. Nedenini sordum. Anlattı: "Gece bizim daireye geldiler. Saat üç'te. Kapıyı kırdılar. Dayak atmaya başladılar. Sonra, 'eller yukarı, eller yukarı'... Kaldırdık. Sonra bir arkadaş cebinden kimliğini çıkarmak istedi. Elini cebine götürmesiyle karnına hızlı bir tekme yemesi bir oldu. Ağzından kan gelmeye başladı. "Bu genç arkadaşımız, bu sahneye tanıklık ettikten sonra artık Türkiye'de kalmak istemiyordu. Böyle bir ortamda bir öğrenci eğitimini nasıl sürdürebilir? Hele hiçbir suçu yokken. Eğer ortada bir suç varsa, bunun mahkemesi kurulur, davası görülür. Hukuken böyle olması gerekir. Ama bunun tersi davranışlar, öğrencileri Abu Nidal'le işbirliği yapmaya yöneltebilir. Çünkü adam işkence görüyor ve bunun intikamını almak istiyor. Abu Nidal gibi biriyle birleşip, şiddet yoluyla bunun hesabını sormak istiyor. Bunun ne Türkiye'ye, ne Filistin mücadelesine yararı olmaz. Şimdi bir başka olay aktarmak istiyorum. Biröğrencimizadı Muhammed Musa,hakkında değişik öyküler anlatılıyor. Bundan (20.10. 86) 23 gün önce evinden alınıp götürülmüş. Bazı arkadaşları da onunla birlikte hücreye konmuş. Ama daha sonra... o ortadan kaybolmuş. Arkadaşları çıktıktan sonra, onun giysilerini hücresinde asılı gördüklerini, giysilerinin kan içinde olduğini söylediler. Bugüne kadar ona ilişkin hiçbir haber alamadık. Canlı mı, ölü mü bilmiyoruz. Bu öğrencinin Abu Nidal'le ilişkisi var mı yok mu bilmiyom. Ama sorun bu değil, eğer Abu Nidal için çalışıyorsa, cezalandırılmalı. Ama bunun bir yöntemi olmalı. Gerçi birşey söylemiyorlar ama, ben onun ölmüş olabileceğini düşünüyorum. Çünkü hücresinde kanlı giysileri görülmüş. Buna benzer olaylar İsrail'in cezaevlerinde de oluyor. Cezaevlerinde işkence çok yaygın, salıverilen Filistinliler de ya sakat, ya da yaşam boyu sürecek hastalıklara yakalanmış oluyorlar. Mide hastası, kör, sağır olabiliyorlar. İsrail bizim düşmanımız. Bize zarar vermek İsrail'in tek amacı. Ama öğrencilerimize işkence yapanların, kardeşlik duygularına hizmet etmediklerini düşünüyorum. Ne Türkiye'ye hizmet ediyorlar, ne de Türk-Filistin ilişkilerine... Sonra şimdiye kadar, bu işkenceleri kimin yaptırttığını öğrenemedik. Gerçekten Öğrenmek istedim, ama bana yanıt verilmedi. Polis bu öğrencileri alıp götürdüğünü inkar ediyor. O zaman bu işi kim yapıyor? Burada İsrailliler mi var? Onlar mı Filistinlilere işkence ediyor? İnsanın neredeyse böyle düşünesi geliyor. Çünkü öğrenciler, gözleri bğlandığı için nereye götürüldüklerini bilemiyorlar. Bunu söylemek beni çok üzüyor, ama ... tabi bunların Türklerin bize genel yaklaşımını yansıtmadığını da biliyorum. Türklerle kendimizi kardeş sayıyoruz. Ama ne yazık ki, böyle olaylar kardeşliğe karşı olaylar. İlişkilerimizi zedelemeye yönelik olaylar. Başka ülkelerde de bizi üzen sınırdışı edilme olayları yaşanmıştı, ama şimdiye dek hiçbir ülkede bu boyuta varan bir baskı, böyle işkence olayları gelmedi Filistinli öğrencileri'n başına.

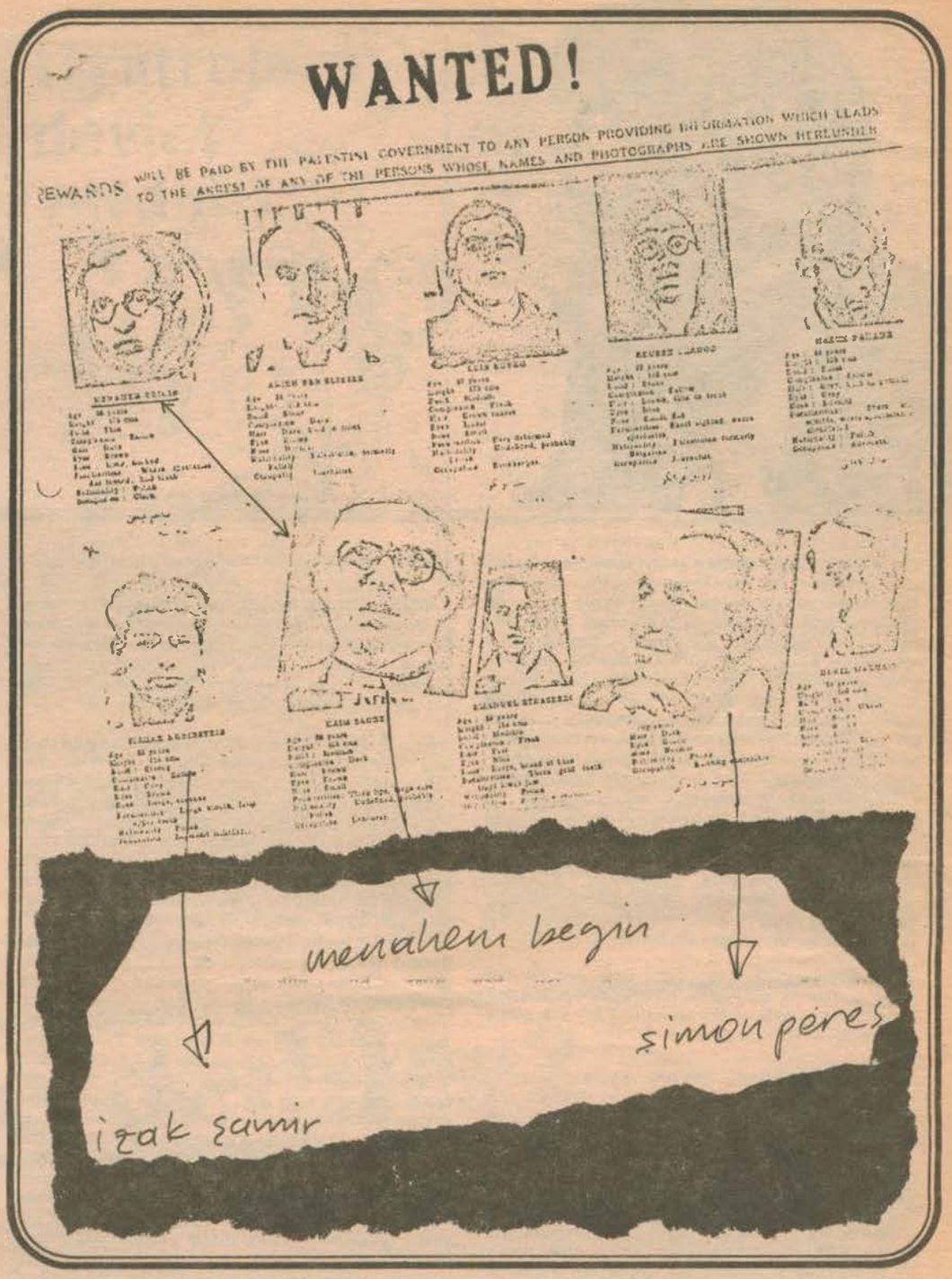

YARIN □ *Sayın Abu Firas, son olarak Filistin ve Türkiye halkları arasındaki dayanışmaya ilişkin düşünce ve dileklerinizi öğrenebilir miyiz?*

ABU FİRAS ■ Türkiye'ye geldiğimden beri-ki yedi yıl oldu-Türklerin Filistin mücadelesini en içten, en candan destekleyen halk olduğu inancı oluştu bende. Bunu sizi hoşnut etmek için söylemiyorum. Tümüyle gerçek düşüncelerim olduğu için söylüyorum. Daha önce birçok ülkede bulundum. Hemen her yerde destek ve dayanışma görüyoruz. Ama Türkiye'de farklı bir yaklaşım olduğunu hissediyorum. İnsanların Filistin mücadesini gerçekten yürekten gelen duygularla desteklediğini hissediyorum. Size bir olay anlatayım. Bunu daha önce de anlatmıştım. Ama beni öyle etkiledi ki... Bir gün gömlek almak için bir dükkana gittim. Bir gömlek seçtim. Yanımda da koruma polisim vardı. Gömleği sardırırken, kasadaki bay, koruma görevlisine benim kim olduğumu sordu. "Abu Firas" olduğumu öğrenince de, para istemediğini söyledi. Gömleği armağan olarak kabul etmemi istedi. Çok duygulandım, çünkü onun para almayışı, verdiği armağan benim kişiliğime yönelik değil, benim halkıma, FKÖ'nün mücadelesine yönelikti. Buna benzer birçok olay yaşadım Türkiye'de. Bu bana Türkiye halkının gerçekte nasıl olduğunu gösterdi. Çünkü bu tür olaylar Fransa'da, İspanya.da ya da başka ülkelerde olmuyor. Türkiye insanı Filistin davasına çok daha yakınlık gösteriyor. Yedi yıldır burada olmamı da bu yakınlığa borçluyum. Türkiye devlet olarak, hükümet olarak FKÖ'nün mücadelesini destekliyor. Bu çok sevindiricidir. Ama halâ umuyoruz ki, Türk bükümeti FKÖ'yü desteklemek konusunda yeni adımlar, somut girişimler de gerçekleştirecektir. Son olarak iki halkın arasındaki dostluk ve dayanışmanın beni çok etkilediğini söyleyebilirim. Size de ilginiz için teşekkür ederim. ●

Yeni Bir Barış Felsefesi için

Romesh Chandra

Dünya Barış Konseyi Başkanı Romesh Chandra'nın bu yazısı, Konseyin yayın organı "New Perspectives" (Yeni Perspektifler)'in önümüzdeki sayısında yayımlanacak. Yazı, Dünya Barış Konseyi'nin Koordinasyon Sekreteri Abou Chacra tarafından, yayımlanmadan önce dergimize gönderildi. Chandra'nın yazısını dünyadaki pekçok barış örgütünün yayın organıyla aynı anda yayımlamanın sevincini duyuyor ve 16 Kasım 1950'den beri çalışmalarını sürdüren Dünya Barış Konseyi'nin 36. kuruluş yıldönümünü kutluyoruz.

Dünya tarihinin dönüm noktasında bulunduğumuz şu günlerde, Uluslararası Barış Yılı'nın son çeyreğinde, insanlığın önündeki en önemli görev, Reagan yönetiminin Sovyetler Birliği'nin nükleer denemelere ilişkin tek taraflı moratoryumuna katılmasını sağlamaktır.

Sovyetler Birliği'nın nükleer denemeleri durdurduğu 6 Ağustos 1985 tarihinden sonra geçen bir yıllık dönemde, Amerika Birleşik Devletleri 18 nükleer deneme, gerçekleştirmiştir. Ama konunun asıl çarpıcı yönü, ABD'nin yaptığı denemelerin sayısı değildir. Olayın kavranması gereken en yaşamsal yönü, bu denemelerin en gelişmiş ve en tehlikeli silahların üretimiyle. Özel olarak da "Stratejik Savunma Girişimi" diye nitelendirilen Yıldız Savaşları'nın hazırlıklarıyla ilintili olmasıdır.

Nükleer savaşın önlenmesine giden yolda ivedilikle atılması gereken ilk adımın nükleer denemelerin durdurulması olduğu, çok haklı biçimde defalarca vurgulanmıştır. Nükleer denemelerin yasaklanması, nükleer silahları sınırlama, azaltma ve tümüyle kaldırmaya yönelik yeni önlemlere de kapıyı aralayacaktır.

İnsanlık nükleer silahlardan arınmış bir dünya istemektedir ve böyle bir dünyanın 2000 yılına kadar kurulması mümkündür. Ama bu işe hemen şimdi başlamak gerekmektedir. Böyle bir başlangıç, nükleer denemelerin yasaklanmasıyla mümkün olabilir ki, bu da ABD'nin önce moratoryum, daha sonra da denemeleri tümden yasaklayan bir anlaşma konusunda Sovyetler Birliği'ne katılmasını gerektirmektir.

Ancak konuya farklı bir bakış açısından yaklaşmak da burada önem kazanıyor. Çünkü 1986'nın sonuna yaklaşılırken. ABD'nin nükleer denemeleri durdurmayı reddetmesinin bambaşka bir anlamı vardır ABD'nin tüm bu yıllar boyunca, Birleşmiş Milletler'in, Bağlantısızlar Hareketi'nin, Dünya Barış Konseyi'nin, diğer barış ve silahsızlanma örgütlerinin hepsinin üstünde de Sovyetler Birliği'nin silahsızlanma konusundaki sayısız istem. öneri ve bildirilerini reddetmiş olmasından çok farklı bir anlamı vardır.

Eğer Reagan yönetimi nükleer denemelerini şimdi durdurmazsa bu, nükleer savaş hazırlıklarına ve Yıldız Savaşları'na büyük bir vurdumduymazlıkla devam edileceğini göstermektedir.

5 Eylül Delta Roket Denemesi, ABD hükümeti yetkililerine göre, SDI için gerekli gelişmiş teknolojinin kullanıldığı ilk uzay deneyiydi Gerçekte, şimdilerde yapılan tüm Amerikan denemeleri Yıldız Savaşları ile ilgilidir.

Uzmanların ve bilimadamlarının sık sık dile getirdiği gibi vurucu uzay sulahlarının daha da geliştirilmesi dünyayı dönüşü olmayan bir noktaya sürükleyebilir-bu noktada, silah stoku, artık nükleer savaşa gidişi durdurma ya da yavaşlatmanın olanaksız olduğu bir düzeye varacak ve bu gezegendeki tüm insanların yokolması önlenemeyecektir. 1986 yılı sona ermeden ABD'nin Sovyetler'in moratoryum önerisini kabul etmesini sağlamayı amaçlayan kampanyanın, bugün nükleer felaketi önlemek isteyen herkez tarafından, eskiden hiç olmadığı gibi önemsenmesinin ana nedeni de budur.

Genel Sekreter Gorbaçov tarafından 18 Ağustos'ta yapılan açıklamayı, yalnızca tek taraflı Sovyet moratoryumunun "üçüncü" kez uzatılması olarak değerlendirenler var. Bu açıklamada yeni hiçbir şeyin olmadığı, açıklamanın bir tekrardan ibaret olduğu ve Sovyet tarafının nükleer denemeler konusundaki sessizliğinin süreceği anlamına geldiğini düşünmek son derece yanlış bir yaklaşımdır ve bu yaklaşımı "nasıl olsa Sovyetler Birliği moratoryumu bir kez daha uzatacaktır, daha çok zamanımız var" biçimindeki bir tutum izlemektedir.

Oysa sorun Sovyetler Birliği'nin 1 Ocak 1987'den sonra denemelere başlayıp başlamayacağı sorunu değildir. Asıl sorun, ABD nükleer denemelerinin devam ediyor olması ve bunun beraberinde Amerikan silah varlığının artması, tüm dünyayı içine alan neo-globalizm politikasının yoğunlaşması sorunudur.

Barış güçleri amaçlarında başarılı olabilecekler mi? Başkan Reagan Sovyet moratoryumunu izlemesine ilişkin olarak, halkların ve hükümetlerin büyük çoğunluğunun sesini dinlemeye razı edilebilecek mi?

Bu soruların yanıtı, *evet'tir*. Barış güçleri bu yaşamsal hedefe ulaşabilecek kudrete sahiptirler. Ancak tüm hükümetlerin ve halkların bu tek konu, bu anahtar konu üzerinde birleşik ortak eylemi gerekmektedir

İvedi barış sorunlarına ilişkin tüm diğer kampanyalar denemelerin durdurulması konusuna bağlanmalı, ABD Temsilciler Meclisi'nin, 1 Ocak 1987 tarihinden itibaren, bir yıllık Amerikan-Sovyet moratoryumuna gidilmesi yolundaki çağrısı değerlendirilmelidir.

Bu tüm halklar için yaşamsal bir karar an'ıdır. ABD yönetimi savaş karşıtı hareketin dikkatini, nükleer denemelerin durdurulması isteminden başka yöne yöneltme amacıyla geniş bir propaganda yürütmektedir. Bu, denemelerin durdurulmasının hüyük önemini gözardı etmeye ve moratoryumun alternatifinin son felakete doğru tutmayan frenlerle gitmek olduğu gerçeğini maskelemeye yönelik bir propagandadır.

BİRLEŞMİŞ MİLLETLERDEN YARIN'A...

Sayın Bay Okan,

7 Mayıs 1986 tarihli mektubunuzu Genel Sekreterimiz adına aldığımı bilgilerinize sunmak isterim.

Birleşmiş Milletler'in kuruluşunun 41'inci yıldönümünü kutlama girişiminizi memnuniyetle karşılıyoruz. Dünya barışını geliştirme konusundaki ilgi ve çabanız her türlü övgüye değer.

Bu mektupla birlikte size Genel Sekreter'in Uluslararası Barış Yılı'nı açış mesajını da kapsayan bir kitapçık gönderiyoruz. Belki Yarın'ın gelecek sayısında bu mesaja yer verebilirsiniz.

İçten saygılarla...
Kryzsztof Ostrowski
Birleşmiş Milletler

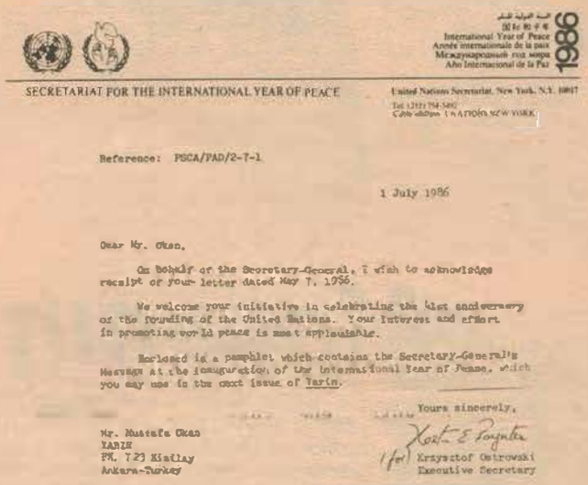

SECRETARIAT FOR THE INTERNATIONAL YEAR OF PEACE

United Nations Secretariat, New York, N.Y. 10017

Reference: PSCA/PAD/2-7-1

1 July 1986

Dear Mr. Okan,

On behalf of the Secretary-General, I wish to acknowledge receipt of your letter dated May 7, 1986.

We welcome your initiative in celebrating the 41st anniversary of the founding of the United Nations. Your interest and effort in promoting world peace is most applaudable.

Enclosed is a pamphlet which contains the Secretary-General's Message at the inauguration of the International Year of Peace, which you may use in the next issue of Yarin.

Yours sincerely,

Mr. Mustafa Okan
YARIN
PK. 723 Kızılay
Ankara-Turkey

Kryzsztof Ostrowski
Executive Secretary

BM Genel Sekreter Perez de Cuellar'ın Barış Yılı mesajından:

"Şimdi geçmişin olumlu ve olumsuz tüm gelişmelerini gözönüne alıp barışı güçlendirmek için tüm olanaklarımızı en iyi biçimde değerlendirme zamanıdır. Uluslararası işbirliği ve anlayış geliştirilmelidir. Bu anlamda, SSCB ile ABD arasında geçen Kasım ayında Cenevre'de başlatılan dialog sürecinin, Barış Yılı'nda ikinci bir zirveyle sürdürülmesi umudu güçlenmiştir. Bu ikinci görüşmenin, pekçok alanda gelişmenin yolunu açacak somut ve olumlu sonuçlar vereceğini umuyoruz.

Silahlanma yarışını sınırlamak ve tümüyle durdurmak hiç bu denli yakıcı bir gereksinim olmamıştı. Yerel ve bölgesel sorunlarla mevcut gerilimlerin sona erdirilmesinin geçerli yollarının bulunması da çok önemli bir konudur. Açlığı, kötü beslenmeyi önlemek ve tüm dünyada temel insan gereksinimlerinin karşılanmasını sağlamak için somut adımlar atılmalıdır. Eşitsizliğin ve ayrımcılığın her biçimini özellikle de apartheid uygulamasını ortadan kaldırmak için büyük çaba gösterilmelidir. Bu ve diğer alanlarda, uluslararası işbirliği ve dialog gelişmenin kapısını açacak önemli anahtarlardır.

Barış Yılı'na başlarken unutmayalım ki bu yılın sloganı olan "Barışı ve İnsanlığın Geleceğini Korumak" düşüncesi yalnızca 1986 için değil, önümüzdeki nice yıl için bir odak oluşturmakta. 1986'nın olanaklarını kararlılıklarla değerlendirelim, daha iyi bir yarın'ın dayanağını oluşturacak kalıcı barışa doğru önemli adımlar atabileceğimizden emin olalım."

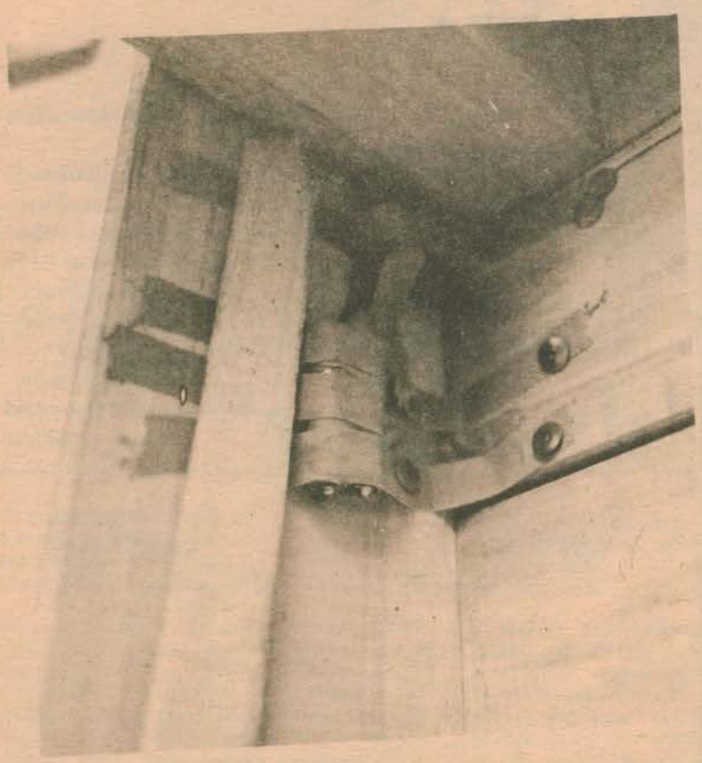

Masanın Kulağı Var!

Öğrenci dernekleri kurulmaya başladıkları günden bu yana bir yığın bürokratik, hukuksal, yasal ya da yasa dışı engellemeleri aşmaya çalışıyorlar. Gelişen demokratik öğrenci hareketi üzerinde kuşku bulutları yaratılmaya çalışılıyor. Öğrenci Hareketi, çok yönlü bir "gözaltı"nda gelişiyor. Ekim ayı içinde, bu gözaltının varabileceği boyut ETÖD(Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Öğrenci Derneği) lokaline yerleştirilen bir dinleme aygıtının bulunması ile somut biçimde ortaya çıktı.

"Öğrenci derneğinde gizli kulak"

11 Ekim günü ETÖD'de olağan bir gün yaşanıyordu. Ama bilinmeyen bir şey vardı: Gizli .bir kulak ETÖD'ü dinliyordu. Bu kulak radyonun FM kanalından dernekle ilgili konuşmaların duyulması ve dernek merkezinde yapılan aramalar sonucu bulundu. İki ufak pille çalışan bu alet, dernekteki tahta sıralardan birinin altına profesyonelce yerleştirilmişti. Öğrenciler ilk kez karşılaştıkları bu durum karşısında önce derneğin avukatına, sonra da basına ve SHP'ye haber verdiler. Aynı gün basından gelen muhabirlerle dinleme cihazının fotografları çekildi; böylece olay basına yansımış oldu. Yine aynı gün derneğe girilmesini önlemek için kapıya ikinci bir kilit daha asıldı.

İNÖNÜ olayı kınıyor

12 Ekim pazar sabahı ETÖD yönetim kurulu üyeleri SHP Genel Başkanı Erdal İnönü'yü havalanında karşıladılar ve olayı ilettiler. İnönü olayı kınayarak, konuyu meclise götüreceklerini belirtti.

Aynı gün diğer basın organlarıyla derneğe gidildiğinde, dinleme aletinin yerinde olmadığı görüldü. Biri, cumartesi gecesi, ikinci bir kilit olmasına karşın derneğe girmiş ve aleti almıştı.

13 Ekim Pazartesi günü, SHP Bornova İlçe örgütünü ziyaret eden Erdal İnönü ile yeniden görüşen İzmir öğrenci dernekleri temsilcileri gelişmeleri aktardılar ve ülke çapında sayıları 70'i bulan öğrenci derneklerine engelleme ve baskıların sürdüğünü belirttiler. ETÖD Başkan yardımcısı Hakan Boz demokrasi savaşımının ayrılmaz bir parçasını oluşturan derneklerin diğer demokratik kitle örgütleri ile dayanışma içinde olacaklarını belirtti. ETÖD'deki gelişmeler üzerine bir açıklama yapan ETÖD Başkanı Nejat Yentürk ise dinleme aletinin bulunmasından sonra üyelerde ve derneğe gelip giden öğrencilerde bir çekingenliğin sözkonusu olmamasının sevindirici olduğunu açıkladı.

Öğrenci Dernekleri Basın Açıklaması

Olay üzerine İzmir'deki 8 öğrenci derneği bir basın açıklaması yaptılar.

"11.10.1986 tarihinde EÜ Tıp Fakültesi Öğrenci Derneği'nde bir "dinleme aygıtı" bulunduğu basın yoluyla kamuoyuna duyurulmuştur. Ülkemizde bir yandan demokrasiden söz edilirken bir yandan da böylesi yasa dışı yöntemlerle yok edilmeye çalışılması utanç vericidir. Çünkü uygulama kişi hak ve özgürlüklerine, örgütlenme özgürlüğüne karşı açık bir saldırıdır.

Yasal denetim yolları sonuna kadar açık bulunan bir kuruluşun "Malum" kişiler tarafından yasadışı yollarla izlenmesi'nin tek bir amacı vardır.

Ülkemizde yasal, demokratik hakların kullanılması istenmemektedir.

En doğal demokratik istemler bile başlı başına "suç" olarak algılanmaktadır. Ancak görülmüştür ki hiç bir dönemde böylesi çabalar süreklilik kazanmamıştır, kazanamayacaktır.

Bizler olayı kınıyor, toplumumuzdaki tüm kişi ve kuruluşları demokratik hakların savunulması için güçbirliği oluşturmaya çağırıyoruz."

"Vallahi ben yerleştirmedim"... "Polis neden bu derneğe dinleme cihazı koysun?"

Aynı gün SHP Genel Başkanı Erdal İnönü program dışı olarak Valiliği ve Belediye Başkanlığını ziyaret etti. Basın mensuplarının olay hakkındaki sorularını yanıtlayan Vali yardımcısı Vecdi Gönül, "Cihazın bilgisi dahilinde koyulmadığını, zaten anayasa hükümlerine göre, mahkeme kararı olmadan böyle bir cihazın yerleştirilmesinin söz konusu olamayacağını belirtti ve cihazın kim tarafından yerleştirilmiş olabileceği sorusuna "vallahi ben yerleştirmedim" biçiminde yanıt verdi. Emniyet Müdürü Yalçın Balçık ise "bizim polis örgütünün böyle bir olaya girdiği yolundaki iddialar kesinlikle yalandır. Öğrenciler kendileri koymuştur. Polisin üzerine atmaktadırlar. Polis neden bu derneğe dinleme cihazı koysun." dedi.

Cihaz sahipsiz kalmıştı. Polis cihazın sahibini bulmak üzere soruşturmaya girişti. 15 Ekim günü dernek merkezine gelen 7 sivil polis, resmi olarak gelmediklerini belirtmelerine karşın sorular soruyorlar ve küçük notlar alıyorlardı. Bu resmi olmayan soruşturmadan sonra ETÖD Başkan yardımcısı Hasan Boz'un ve Başkan Nejat Yentürk'ün "resmi" ifadeleri de alındı.

Olaya tepkiler sürüyor. Olayı yalnızca kendi derneklerine yönelik olarak görmediklerini, tüm öğrenci hareketine ve İnsan haklarına yönelik bir saldırı olarak kabul ettiklerini belirten ETÖD'lüler bir dilekçe metnini imzaya açtılar. Dilekçe kampanyası sürüyor.

Hukukçular olay üzerine yaptıkları açıklamada, savcılığın basında çıkan haberleri suç duyurusu olarak kabul edip soruşturma açması gerektiğini belirtiyorlar ve bu olmazsa başvuruyla da soruşturma açılabileceğini ancak soruşturmayı polisin değil savcılığın yürütmesi gerektiğini vurguluyorlar.

44. Madde Değiştirilecektir...

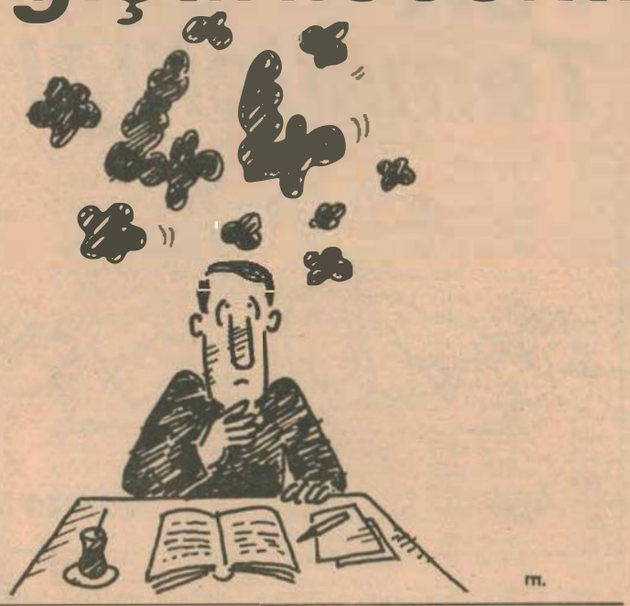

Ali İzer

Demokratik öğrenci hareketinin çıkış noktalarını oluşturan Öğrenci Dernekleri uzun süren kuruluş dönemlerini tamamlıyorlar. YÖK rektörleriyle Valilerin ortaklaşa yığdıkları keyfi engeller arzulanan süratle olmasada kaldırılıyor. Her ay birkaç dernek daha mahkemeler yoluyla tüzel kişiliklerini Emniyet Müdürlüklerine kabul ettiriyorlar. Kongre yapmış derneklere yenileri ekleniyor, Geçici Yönetim Kurulları birer birer görevlerini seçilmiş yönetim kurullarına devrediyorlar. Yasadışı yöntemlerle genelkurulları engellenen/geçiktirilen birimlerde taban insiyatifini ifade eden organlar devreye giriyor.

Tartışmalar öğrenci dernekleri nin yaşayıp yaşamayacağı, kitleselleşme şansının olup olmadığı noktasını geride bırakıyor. Dernekleşme hareketinin hedefleri, perspektifleri, mücadele taktikleri tartışılıyor. Bu ciddi bir ilerlemedir.

ÖD'lerini öğrenci gençliğin sendikal örgütlenmesi olarak algılayanlar sendikal örgütlere düşen somut güncel çıkarları ifade ve ekonomik demokratik hakların kazanımı için savaşım görevini gerçekleştirmeye çalışırken; ÖD'lerinin verili koşullarda somut bir savaşımı üstlenemiyeceği, duyarlı öğrencileri bir araya getirip kuramsal düzeyi yükseltecek çalışmalar yürütmenin daha yararlı olacağı görüşüyle karşı karşıya geliyorlar. Derneklerin salt birer fikir klubü olabileceğini savunan bu ikinci anlayış kitlenin somut güncel istemlerine sahip çıkmak, potansiyeli harekete geçirmek ya da kendiliğinden gelişmekte olan harekete yön vermek gerekliliğini ikinci plana düşürdüğünden kitleselleşme sorununa doyurucu bir çözüm önerisi getiremiyor.

Bugün demokratik öğrenci hareketinin ve onun öncü örgütleri olan ÖD'lerinin birinci sorunu kitleselleşmedir. Buda ancak işlevselleşmekle mümkündür. Akademik demokratik haklar için mücadele vereceğini ifade eden yapılar ancak bu mücadeleyi gerçekleştirerek, kitlenin somut sorununa sahip çıkarak istemleri formüle ederek ve kısmi ve sathi de olsa kazanımlar elde ederek kitleselleşebilirler. Demokratik kitle örgütü olmanın yolu kitlenin demokratik savaşımını örgütlemektir.

Bu bilinçle sorunlarına yaklaşan öğrenciler 44. maddenin yine kanayan bir yara olduğunu gördüler. Atılmalar öğrenci Dernekleri için yeni bir olgu değildi. YÖK ülkemizde öğrenci gençliğin ve akademik komitenin başına musallat olduğundan bu yana atılmalar Üniversite yaşamının bir parçası olmuştur. Yığınsal atılmalar daha önce de yaşanmış, öğrenciler dönemin dar olanaklarını kullanarak karşı koymuşlar, öğrenci affı olarak anılan yasa değişiklikleri ile sonuçlanan girişimlerde bulunmuşlardır. Atılmalar YÖK Üniversitelerinde yapısal bir sorun olduğundan aflar çözüm oluşturamazdı. Oluşturamadı. Üniversite önündeki yığılmayı önlemek ve işsizlik oranının zaten utanç verici bir düzeyde olduğu ülkemizde gençlere geçici bir istihdam olanağı yaratmak, işsizliği maskelemek amacıyla kapasite kaygısı gütmeden kontenjanların 2-3 kat arttırılması tek bir sonuç yaratıyordu; fazladan alınanları atmak. "Bol kayıt az diploma" özdeyişi atılmaların yapısallığını hiçbir kuşkuya yerbırakmayacak netlikte ifade ediyordu. Arada bir çıkarılan ve çıkarılacak olan aflar sadece gençleri biraz daha uğraştırma, bir süre daha oyalama amacına yönelik olabilirdi.

Dernekler YÖK'e, 44. maddeye ve atılmalar olgusuna daha temelden yaklaşmak gereğini gördüler. Sorun dernek temsilcileri arasında tartışıldı. Derneklerde atılmalara yönelik çalışma birimleri oluşturuldu. Bir yandan atılan öğrencilerle ilişki kurulur, bunlar biraraya getirilir ve hukuksal durumları incelenirken, diğer yandan sorunun kök tenci çözümünün ne olabileceği araştırılıyordu. Sorunun hukuksal yönü irdelenmeye ve bu çalışmalarda bilgi alışverisi gerçekleştirilme ye başlandı. İstanbul dernekleri hukuk komisyonu çalışmalarının sonunda bir 44. madde önerisi hazırlayıp sundu. ÖP'ün Ağustos-Eylül sayısında yayınlanan bu öneri derneklerde tartışıldıktan sonra dernek temsilcileri tarafından geliştirildi ve netleştirildi.

Bazı öğrenciler 44. madde değişiklik önerisinin halen atılmış olan öğrencilerin sorunlarına çözüm oluşturmadığını, yasalaşmasının zor olduğunu, zaman alacağını söylüyor, atılmış olan öğrenciler için bir af çıkarılmasını istemenin bu arkadaşların sorunlarına acil bir çözüm oluşturacağını, bu yol denenmiş olduğundan, daha çabuk ve daha kolay sonuç alınacağını savunuyorlardı. Onlara göre; 44. madde değişikliği için uzun vadeli bir çalışma yapılabilirdi. Bir yanlış anlamayı önlemek için belirtelim 44. maddenin öğrenci dernekleri tarafından hazırlanan haliyle yasalaşması 1981 ders yılından bugüne atılmış bütün öğrencilerin okullarına dönmelerini sağlıyor, atılanların tümünün sorununa çözüm oluşturuyor. Gerek af yasası, gerekse 44. maddenin kökten değiştirilmesi yasa değişikliği gerektiriyor. Her iki durumda da aynı prosedürün izlenmesi gerekiyor

Tartışılan daha önce denenmiş kısa sürede sonuç alınabileceği varsayılan af yasası ile sorunların köklü kalıcı çözümüne giden yolda önemli bir adım oluşturabilecek, bu niteliğinden dolayıda yasalaşması daha zor olan bir değişiklik önerisi arasında tercih yapılıp yapılamıyacağı sorunuydu.

Öğrenciler henüz derneklerini kuramamış oldukları, dernekleşme olgusunun yeni yeni tartışıldığı dönemlerde, örgütsüz ve dağınık oldukları dönemlerde, bak arama eyleminin önündeki engellerin çok daha göz korkutucu olduğu dönemlerde bir af istemiyle yola çıkıp başarıya ulaşmışlardı. Meclise giden öğrencilerin göz altına alınabildiği bir dönemde sağlanmış bir kazanımla bugün yetinilmesi, hatta bunun bir ara kazanım olarak bile öne konulması düşünülemez. ANAP Milletvekilleri birkaç öğrencinin başvurusu üzerine öğrenci affı, ek sınav vb. yasaları çıkarmaya hazırken, bilinçli yada bilinçsiz, "her sene her sene af çıkarmaktansa soruna daha kalıcı bir çözüm getirmek gerektiğinden söz ederken, YÖK'ün değiştirilmesine çalışıldığı, hükümet tarafından bir YÖK reformunun hazırlanmakta olduğu biliniyorken böylesine geri bir istemde bulunmak kabul edilemezdi. Dernekler bu geri, düzenin çizdiği çerçeve içinde kalan, onu genişletmek ya da kırmak perspektifinden yoksun, öğrenciyi 44'le atılma afla geri alınma kıskacından çıkarmak yerine o kıskaca razı olma niteliği taşıyan öneriye itibar etmediler.

Öğrenciler üzerindeki sınav ve atılma baskısını kaldıran, YÖK'ün Üniversiteler ve birimler üzerindeki belirleyiciliğini azaltan, Üniversite özerkliğinde ciddi ilerleme sağlayan bilim dallarına kişilik kazandıran, öğrencilerin kendilerini doğrudan ilgilendiren karar süreçlerine katılmalarına kapı açan ileri istemleri içerir değişiklik önerilerini TBMM'ne sundular.

Yurt çapında 70'e yakın dernek kurma uğraşının bulunduğu, tabanı ile kucaklaşan, kadrolarını üniversiteye yeni kayıt olan öğrencilerle yenileyen, gençleştiren derneklerin her geçen gün arttığı ulusal düzeyde örgütlü savaşımın olanaklarının yaratıldığı bir anda ÖD'leri için hedef 44. maddenin değiştirilmesiyle de sınırlanamaz. Öğrenci kitlesinin atılmalar karşısında yaşadığı huzursuzluğu bilinçli bir tepkiye dönüştürmek ve bu kitlesel tepkiyi YÖK'e yöneltmek, 44 den 46 ya oradan 59'a genişletmek tüm yasa, yönetmelik genelge ve uygulamalarıyla gerici kadroları ve çağdışı ilişkileriyle YÖK'e bu üniversite inkarına karşı çıkışa ulaşmak, "YÖK'e Hayır" istemini kitleselleştirmek ÖD'lerin görevidir.

Ülkenin dört bir yanında öğrencilerin imzasına acılan 44. madde önerisi işte bu örgütleyiciliğin bir aracı özelden genele tüm demokratik istemleri kitlelere mal etme uğşının bir parçasıdır.

44. madde değişiklik önerisi:

-Ders geçme sistemi esastır.
-Derslere devam zorunluluğu kaldırılmalıdır. Ancak uygulamalı derslerden bir kez yüzde 70 devam alınmalıdır.
--Ara sınavın yapılıp yapılmayacağına ve sayısına öğrenci temsilciliğinin katılımıyla, ana bilim dalınca karar verilir. Ara sınavlara girmek zorunlu değildir. Ara sınavlarda, ortalama 70 ve üzerinde alan öğrenciler o dersten muaf sayılmalıdır ve yıl sonu sınavına girmemelidir.
-Ara sınava girme zorunluluğu olmadan ve koşulsuz yıl sonu sınavında yüzde 50 başarı sağlamak geçme için yeterlidir. Bunda başarı sağlanamazsa bütünleme sınavında yüzde 50 başarı sağlamak geçme için yeterlidir. Bütünleme sınavında da başarı sağlanamazsa tamamlama sınavında yüzde 50 başarı sağlamak geçme için yeterlidir. Bunda da başarı sağlanamazsa öğrenim süresince sınav hakkı saklıdır.
-İki yıl süreli okullarda 2 yıl, 4 yıl süreli okullarda 3 yıl, 5-6 yıllık okullarda 4 yıl olarak belirlenen ek süreler tanımalıdır. Bu ek süreler sonunda son sınıf ve alt sınıflar da dahil toplam 3 dersten başarılı olamayanlara 2 yıl ek süre daha tanınır. Bu süre sonunda da tek dersten başarısız olanlara 3 yıl ek süre daha tanınır. Ara sınavlar yazılı, sözlü sınav, uygulama, araştırma ya da bilim dalına uygun çalışmalar biçiminde yapılabilir.
-Bu kanun yürürlüğe girdikten sonra 1981-82 ders yılından bugüne kadar atılmış öğrencileri de kapsayacak biçimde uygulanır.

Saygılarımızla arz ederiz.

Demokratik Yurt Temsilciliği

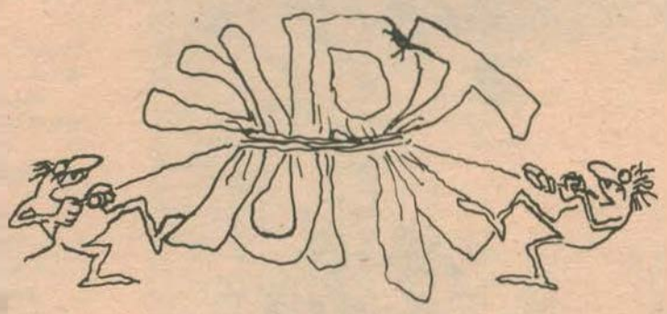

Türkân Nogay

Toplumu yönetmek zor hele azınlıksan ve çıkarlarını geniş yığınların çıkarıyla çelişiyorsa. Yapacaklarında ana hedefin kendi dışındakileri siyasal iktidardan uzaklaştırmak olmalıdır. Sonra da geniş kitlelerin siyasal iktidarı etkileme yol ve yöntemlerini yoketmek gerekir. Tüm bunları gerçekleştirmek hiç de kolay değildir. Kendi dışındaki sınıf ve kesimlerin partilerini, sendikalarını ortadan kaldırırken bunun haklı gerekçelerini oluşturmak kitlelerin psikolojisinide yönlendirmek zorundasındır. Anarşi ve terörle kitleleri öyle bir psikolojiye sokmalısındır ki seni bir kurtarıcı olarak görebilsinler. Kazanılan başarılarına karşın birde ekonomik ve siyasal buhranını yok edebilseydin hiç sorun kalmayacaktı. Ancak ne var ki doğana aykırı olanın gerçekleşmesi elbette beklenemez. Sorunlar daha da katmerleşti. Ekonomik çöküş hızlandı, ahlaksal düşkünlük- fuhuş poşetli poşetsiz yayınlar, çıg gibi büyüyen İşsizler,YÖK'le birlikte atılan binlerce öğrenci, yurtlardaki sağlık sorununun ölümlerle noktalanması, paran kadar sağlık vb....

Toplumun geniş yığınlarına dayatılan bu politikayı kavrayabilirsek "öğrenci yurtlarındaki" uygulamaların nedenini görmekte zorluk çekmeyiz. Öğrenci yurtları Yurt-Kur'a (Kredi ve Yurt'lar Kurumu Genel Müdürlüğü'ne) yada üniversitelere bağlıdır. Hepsinde aynı yönetmelik geçerlidir. Yönetmelikte de yansımasını bulan politika öğrenci gençliği cezalandırmak, yurt öğrencilerinin yaşamını denetim altına almak, yurt yönetimine öğrencilerin demokratik katılımını yöketmektir. Böylece gençliğin toplumsal yaşama etkin katılımının yasaklanması yurtlarda da karşılığını bulmaktadır. Bu uygulama yurtlarda yaşanan sorunları 2 noktada yoğunlaştırmıştır.

Birincisi 80'le birlikte yaşanan küçük küçük değişimlerden, her öğrenim yılında çeşitlenen ve sayıları artan talimatnamelere, yurt temsilciliğinin işlevsiz kılınmasına kadar uzanan yaptırımlarda öğrencilerin bırakın karar sürecine katılımını söz söyleme hakkı bile yoktur. Öğrenci gençliğin her türlü toplumsal ve bireysel haklarının kısıtlanması ile yurt yönetiminin sorunları çözmekteki umursamazlığı ve yetersizliği söz konusudur. 18 yaşını dolduran üniversite öğrencilerinden yurttan ayrılacaklarında velilerine imzalatılmak üzere izin belgesi istenmesi, anlamsız gece nöbetleri, keyfi disiplin cezaları, dolap talimatnamesi, yatak ve odaların tek tip yapılması yurtlarda "kışla disiplinini" yaratmıştır.

İkincisi yurtların fiziksel yetersizlikleridir. Öğrenci talebini karşılayacak yurt yapılmadığından var olanlar da kapasitelerinin üzerinde çalıştığından, bu sorunlar gün geçtikçe artmaktadır. Sağlık hizmetinin olmaması. Türkiye'de yalnız 2 öğrenci yurdunda yalnızca sağlık memuru bulunmaktadır. Beslenme sorunu-kantinler özel işletmelere verilmekte yiyecek maddeleri hem pahalı olmakta hem de belirli standartlara göre denetlenmemektedir. Çalışma odaları gereksinimi karşılamaktan çok uzaktır. Temizlik sorunu-banyo, tuvalet, sıcak su; kütüphane sorunu, sanat ve kültürel etkinlikler için merkez sorunu yurt öğrencilerinin yaşamında olağanlaştırılmıştır.

Yurt öğrencileri, yurt yönetimlerince de desteklenen bir grup öğrencinin saldırılarıylada karşılaşmaktadır. Erzurum'da oruç tutmayan öğrencilerin dövülmesi vb. Yurtlardaki bu saldırı odakları, öğrenciler en haklı istemlerini dile getirdiklerinde kökü dışarda olmakla suçlayarak, sorunu yanlış zeminlere çekmeye çalışmakta, hem de saldırılarının, kendilerince haklı gerekçelerini oluşturmaktadırlar.

Ana başlıklar halinde topladığımız bu sorunlar ve yurt yönetiminin tavrı-yönetmeliğin uygulanmasındaki esneklik giriş çıkış saatleri, imza föyleri, izin belgeleri bölgeden bölgeye, hatta aynı yerleşim merkezinde bulunan bir yurttan diğerine değişmektedir. Değişmeyen olgu yurtlarda öğrencilerin yönlendirdiği ortak çalışma alanlarına-sanat kültür vb. izin verilmemesi, yönetime katılımın sürekli ve sürekli engellenmesidir.

Yurt yönetmeliğinin 23. maddesi şöyle demektedir. Yurtlarda öğrencilerin yönetim ile işbirliğini sağlamak, öğrenci dileklerini yönetime duyurmak, yurt içi düzeni sürdürmek, öğrencilerin sosyal ve kültürel çalışmalarını geliştirmek amacıyla, *Genel Müdürlük'çe gereksinme duyuldukça* öğrenci temsilcilikleri kurulur.

Bu temsilciliklerin kuruluş ve çalışma koşulları Yönetim Kurulunca saptanır.

Binlerce öğrencinin barındığı yurtlarda öğrencilerin söz haklarının bile olmaması gençliğe güvensiz yaklaşımın, onu toplumsal yaşamdan soyutlamanın bir göstergesidir.

1980'den sonra ilk yurt temsilciliği seçimleri 2 yıl önce yapıldı. Amaç Yurt-Kur Genel Kurulu'na öğrencilerinde katıldığını göstermek, yurtların ne kadar demokratik olduğunu kanıtlamaktı. Nitekim yapılan temsilcilik seçimlerin de adayların kendilerini tanıtmaları yasaktı. Yurt öğrencilerinin adaylar hakkında doğru bilgilenmesi söz konusu değildi. Seçim günü saptanırken öğrencilerin en fazla katılımının sağlanması dikkate alınmadı. Yurt yönetimi hiçbir gerekçe göstermeden kimi adayları veto etti. Seçimlerin ardından sorunlara duyarlı yaklaşan temsilcilere yetkilerinin olmadığı söylendi. Aynı zamanda yurt yönetimiminin başını ağrıtmazlarsa kendi başlarınında ağrımayacağı belirtildi.

2 yıl önce anti-demokratik yurt temsilciliğine karşı olan yurtlardaki hak ve özgürlükleri sahiplenen öğrenci gençliğin öz örgütlenmeleri olan öğrenci dernekleri yoktu . Oysa keyfiliğin aşılması demokrasi güçlerinin birleşmesinin yanısıra öğrencilerin, öğrenci derneklerini kurmalarını yurt düzeyinde birlikteliklerini yaratmalarını zorunlu kılıyordu. 1985 yılına gelindiğinde, demokratik muhalefette toplumsal yaşamın her alanında yükselmeye başladı.

Aynı zamanda öğrenci gençliğin gücü öğrenci derneklerini kuracak ve yaşatacak durumdaydı.

Öğrenci derneklerinin toplumsal mücadelede yeralmasıyla birlikte yurtlardaki baskıyı kırabilmek için yurt öğrencilerini öz örgütlenmeleri olan öğrenci derneklerinde birleştiren araç ve yöntemler yaratıldı. İzmir Öğrenci Dernekleri Yurt Birimleri'nin amacı yurt öğrencilerinin demokratik hak ve özgürlüklerini korumak ve geliştirme, öğrencilerin yurt yönetimine katılımlarını sağlamaktı. Bu zeminde yürütülen mücadele somut kazanımlarında sağladı.

-Bornova Yurdu'nda yurt müdürüyle öğrencilerin toplantı yapması sağlandı. Toplantıda her izinli çıkışta istenen 125 TL'lık pul ve zarf uygulaması kaldırıldı.

-E.Ü Rektörlüğü ve yurt müdürü arasında koşuşturmalar sonucunda üniversitenin Bornova Yurdu öğrencilerine akşamları 250 TL dan 4 kap tabldot yemek vermesi sağlandı. (daha önce aynı yemek 450 den yeniyordu)

-Yurt öğrencileri için E.Ü ne bağlı sanat ve kültür anfisinde pazar günleri film gösterileri gerçekleştirildi.

-Hacettepe Yurdu'nda gelişen protestolar, İnciraltı Yurdu'nun polisce basılması, Bornova Yurdu'nda bir öğrencinin ölümü, yurtlardaki anti-demokratik uygulama ve baskıları yeren 1500 imzalı toplu dilekçe İzmir Öğrenci Dernekleri'ne verildi. Ankara da 1500 öğrenci dilekçe yazdı. Ankara ve İzmir Öğrenci Dernekleri yurt sorunlarına yönelik istemleri içeren bir üst dilekçeyi, toplu dilekçeyle birlikte 21 Nisan 1986 da TBMM Başkanlığı ve Kredi ve Yurtlar Kurumu Genel Müdürlüğü'ne ilettiler. İstemler doğrultusunda gece nöbetleri kaldırıldı. Gece yurda giriş saatleri uzatıldı. Yurda giriş çıkış saatlerindeki kısıtlamalar kaldırıldı.

-Bornova Yurdu'na ambulans sağlandı.

Yurt sorunlarının kalıcı çözümlere ulaşması sorunların kaynağı gözönüne alındığında, yurt düzeyinde yurt birimlerinin yaşama geçirilmesini güçlerin birleştirilmesini gerektiriyordu.

Yurtlardaki temsilcilik kurumunu varetmek için anti-demokratik yurt yönetmeliğinin değiştirilmesi gerekiyordu. Bu doğrultuda gelişimi belirleyecek olan kitlelerin tavrı ve eğilimidir. Öğrenci derneklerinin yurt sorunlarının çözümü doğrultusunda ileri mevziler edinmesi başta yurt öğrencileri olmak üzere öğrenci gençliğin ülke genelinde somut hedefler için mücadale etmesiyle olasıdır. Bunu gerçekleştirmek için en büyük araç ve merkezi güç Öğrenci Postası'dır. Öğrenci Postasını satmak, abone kampanyaları gerçekleştirmek sorunlara karşı somut hedefler içeren yazılarla dergimizin niceliğini ve niteliğini yükseltmek ülke düzeyinde güçlü önderlik için adım adım ilerlemektir. Öğrenci gençliğin örgütlü mücadelesinin ivme kazanması, kitleselleşme doğrultusunda önemli engellerin aşılması demektir.

Genel mücadele içinde yurt temsilcileri ve kurumu nasıl olmalıdır?

En başta temsilcilik öğrencilerin sorun ve istemlerini yurt yönetimine bütünsel gerçekçi şekilde iletmelerini sağlayacak, sorunların tartışılması ve çözümü için sağlıklı bir platform yaratacaktır. Böylesi bir platform yurt öğrencilerinin olaylara çok yönlü yaklaşmalarını ve toplumsal yaşama katılımlarının ilk adımlarından birini oluşturacaktır. Yurt temsilciliğinin gücü, tabanda etkin bir örgütlenmeye dayanmasıdır.

-Öğrenciler hiçbir dış müdahale olmadan temsilcilerini seçebilmelidirler. Temsilcilik kurumu Yurt—Kur Genel Müdürlüğü gerek duydukça değil.

-Yurt temsilcileri sorunlara duyarlı kişilikleri ve çalışmalarıyla geniş öğrenci kitlesi tarafından sevilen saygın önder insanlar olmalıdır. Kariyerizme saplanmadan en geniş öğrenci kitlesiyle birlikte kollektif bir çalışmayı yürütebilmelidir. Gerekli koşullarda temsilciler öğrenciler tarafından -seçilebildikleri gibi- temsilcilikten alınabilmelidirler.

-Öğrencilerin adaylar hakkında doğru bilgi edinmeleri için yeterli süre ve propaganda olanakları sağlanmalıdır.

-Temsilci adaylarının yurt yönetimince veto edilmesinin önü alınmalıdır.

-İstenen seçilen temsilcilerin bu özellikleri taşımasının yanı sıra dernek üyesi ve hatta yurt birimlerinden olmasıdır. Böyle olmadığı koşullarda bile ÖD'ler , yurt birimleri yurt temsilcileriyle dayanışma ve birlikteliği sağlamalı güçlendirmelidir.

Demokratik yurt temsilciliği için güçlerimizi birleştirelim. ●

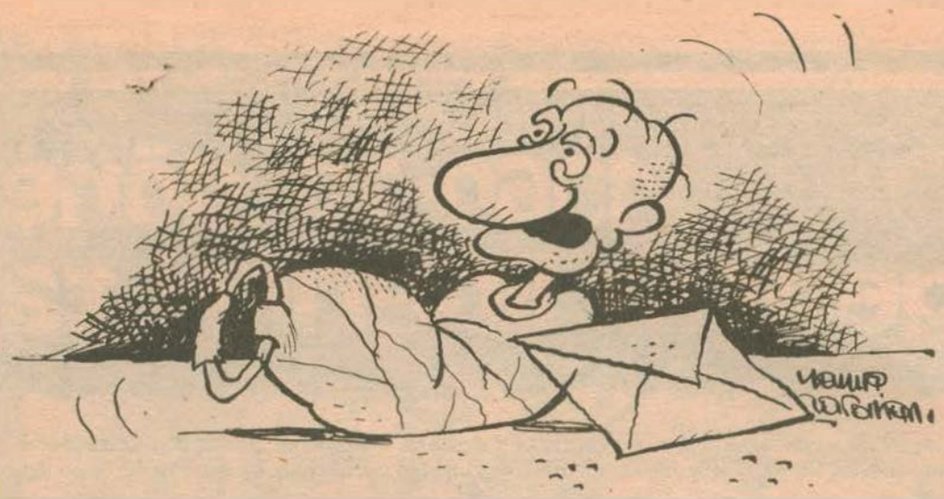

Devlet Baba mıdır?

Beyhan Sunal

Ankara Üniversitesi'nin açılışında da, Başbakan Özal bir açıklama yapmış, devletin baba olmadığını ve her isteyen iş bulamayacağını, işsiz insanların yaratıcılıklarını kullanarak kendilerine iş bulmaları gerektiğini belirtmiş. "Liberal" bir hükümetin başbakanı olarak bizce sözlerinde son derece haklıdır. Hatta, seçim gezilerinde olduğu gibi, yaratıcılıktan yoksun işsizlerin tartaklanmasını sağlamakta da son derece haklıdır. "Liberal bir hükümetin başbakanının sevgili vatandaşları" olarak buna da şaşmıyoruz. Kökleri taa 1800'lü yılların ortalarına uzanan liberal düşünceye göre "bireylerin kendi çıkarlarını en rasyonel biçimde gerçekleştirmeye yönelecekleri ve böylece ülke ekonomisi için de en iyiyi gerçekleştirecekleri. bu durumda devletin güçsüz kişileri rekabet piyasasına karşı korumaya çalışmasının ekonomide düzeltilemez bozukluklara yol açacağı.. anlatılmalı bu insanlara. Anlatılmalı ki, liberal devletimizden babalık bekleyerek ülke ekonomisine zararlı davranmasınlar.

Devletten üstüne vazife olmayan hizmetleri beklemek, diğer vatandaşların haklarına müdahale olur ki hiç bir "sevgili vatandaşın" bunu isteyebileceğini düşünemiyoruz. Bu ülkenin işsizlere de gereksinimi olduğu kabul edilmelidir. Eğer herkesin çalışabileceği bir iş olursa, hiçkimse haline şükretmez ve işinden şikayetçi olmaya başlar, daha çok maaş istemeye kalkar. O zaman başbakanımızın yahancı sermayeyi davet etmek için harcadığı bütün çabalar boşa gider. Böyle, işgücünün, dolayısıyla maliyetlerin fazla olduğu bir ülkeye kimse yatırım yapmak istemez tabi. Şurda kalkınmamıza az kalmışken, devleti uğraştırmayalım. Tersine el birliğiyle devleti kalkınması için çalışalım.

Başbakanımızın başını kaşıyacak zamanı olmadığını herkes bilmelidir Ortada kurtarılması gereken bir sürü şirket varken, istihdam sorunu ile ilgilenilmesini beklemek, sevgili vatandaşlara hiç yakışmıyor. Şirket kurtarmak oldukça zaman alan ve masraflı bir iştir. Ayrıca çok dikkatli ve kuralına uygun yapılmalıdır ki sonra bir takım malum çevreler hükümet aleypine tezviratta bulunmasınlar. Sonra yine ülkenin huzur ve güveni için bir takım çevreler arasında gidip gelmek de Başbakanımızı son derece yorgun düşürmektedir Bir yanda IMF'nin niyet mektupları, öte yanda ülke içinde holdinglerin çıkarları... Tüm bunlarla uğraşmak kolay değil kuşkusuz, vatan millet aşkı, başka bir şey değil.

Geçenlerde Gazi Üniversitesi bir açıklama yapmış. Bir araştırmaya göre ülkede genç işsizlerin sayısı her geçen gün artıyormuş ve bu gençler zamanla sosyal bir tehlike haline geliyorlarmış. Üniversiteye meslek edinmek için gelen öğrenciler, mezun olduklarında diplomalarının bir işe yaramadığını görünce bunalıma girebiliyorlarmış. Burda biraz durmak gerek. Vatan hainliğinin sınırlarını zorlamayalım. Bu gençler Üniversiteye girmeyi kendileri istememişler mi? Bir sürü engele karşın okumayı başarıp, diploma da almışlar. Eee... Artık işi de kendileri bulmaları gerekir. Başbakan AÜ'nin açılışında bu konuya da değinmiş. Herkesin isterse yaratıcılığını kullanıp iş bulabileceğini belirtmiş. Yaratıcılığın. iş yaşamındaki öneminin en iyi örneğini yazdığı kitaplarla da sabancı oluşturuyor. Başarılı işadamı Sabancı, önce yaratıcılığını hamallıktan işadamlığına geçiş için kullanmış şimdi de olgunluk çağında yazarlık ve reklamcılık la ilgileniyor. Yaratıcılık oldukça önemli tabi. Başbakan Özal bu konuya bir kez de Bilkent'in açılışında yer vermiş ve kendisi de yaratıcılığın güzel örneklerini sergilemiştir. Konuşmasına Kuranın ilk ayetinin "oku" emrini taşıdığını belirterek başlayan Özal, daha sonra çeşitli hadislerden örnekler vererek bilimin önemine değinmiş. Bu arada kurandan söz etmesi yanlış anlaşılmasın, çünkü başbakanımız öyle boş bulunup liberalliği elden bırakacağa benzemiyor. Bilkent'in açılışında da konuşmasını şöyle tamamlamış: "Gençler arasında kıskançlık iyi değil de, rekabet iyi birşey, Biz devamlı rekabeti körüklüyoruz. Çünkü ileri giderler. "Sanayide olduğu kadar bilim ve teknikte de dışa açılmanın önemine değinen Başbakan "dışarda değerli bir atmosfer varsa orayı tercih ederler. Belki burada yapacağımız yenilik bilim ve teknik te de dışarı açılmak, yani entegre olmaktır. demiş.

Bizce bu konuda gençleri daha fazla aydınlatmak için hayali ihracat yapan iş adamlarımızın anıları da yayınlanmalı. Yolsuzluk ve rüşvet iddiaları da bir an önce açıklığa kavuşturulmalı ve bu işlerin nasıl yapıldığı gençlere anlatılmalıdır. Hatta bunun için Başbakan Özal'ın adının verildiği kültür siteleri kurulmalı ve düzenli dersler verilmelidir. Bir hükümetten bireylerin özgür girişimci kişiliklerini geliştirmesi yolunda verebileceği en sistematik, işlevsel eğitim böyle gerçekleşir kanımızca.

Sözümüzü yine Özal'ın sözleriyle noktalıyoruz: "Devletin baba olarak algılanması zaman zaman demokrasiyi sekteye uğratacak sonuçlar geti rebilir. Devleti baba olarak görürsek gelip bizi dövebileceğini de bilmemiz lazım."

Denize Yaslandım Bugün

Denize yaslandım bugun
bakıştık önce uğrun uğrun
kederler üsüştü yalnızlığa

Denize yaslandım bugün
bakın dediler gelen kim
dönüp ufka baktık

Denize yaslandım bugün
dans ediyordu laciverdi bahçede
iyilik güzellik ve aydınlık

Denize yaslandım bugün
oturup çaylar içtik sessizliğinde sabahın
sensiz olamazdı bütün bunlar yanındaydın

Denize yaslandım bugün
elimi sıktı dalgalar kıskanasın diye
gülümsemelerinden aldım bir yudum

Denize yaslandım bugün
yangın yemiş gibiyim
içimde çalkalanıyor deniz.

Denize yaslandım bugün
ezgiler yazılmış sessizliğinden
çalkantısında adanmış turküler

Denize yaslandım bugün
kıyısında ufacık bir çocuğum
ruhunu bilirim balıkların

Denize yaslandım bugün
deniz gibiyim deli dolu
sıcaklar aldım elinden

Denize yaslandım bugün
çocuklar oynaşıyor içimde
bir gidip bir geliyorum doludizgin

Süleyman Özcan

1960-70 dönemi "gençlik liderleri tartışıyor"

Geçen sayımızda yayımlanan Kazım Kolcuoğlu ve Fahri Aral söyleşilerini arkadaşımız Orhan Sami yapmıştı. Ancak, imzası teknik bir hata sonucu yayımlanmamıştır. Düzeltir, özür dileriz. 60-70 gençlik liderleri tartışmasını, okurlarımızdan gelen ilgi nedeniyle, genişleterek sürdürüyoruz.

1- Öğrenci olduğunuz,öğrencihareketine katıldığınız dönemde 27 Mayıs öncesinden size kalan miras neydi? Gençlik açısından oluşmuş, olgunlaşmış bir mücadele geleneği var mıydı? Bu geleneğin neresinde yeraldınız?

2. Yöneticiliğini yaptığınız öğrenci derneğinin çalışmaları, ilkeleri, etkinlikleri nelerdi? Ne tür sorunlar ağırlık kazanıyordu?
3. O dönemde gençliğin birleştiği ortak bir görüş, ülke sorunlarına ve bağlı olduğu sisteme ortak bir bakış var mıydı? Bu çerçevede ortak eylem ve etkinlikler gerçekleşti mi?

4. Gençliğin etkilendiği toplumsal güçler, kurumlar var mıydı? Gençliğin toplumsal savaşımdaki yerine ilişkin tartışmalar nelerdi?

5. O yıllarda, sağın, gericiliğin gençliğe yönelik saldırgan bir tutum izlediği biliniyor. Bu tutumun örneklendiği olaylar ve öğrenci örgütlerinin buna tepkisi nelerdi?

İzzet Ararat: "Öğrenci sorunlarıyla birlikte demokrasi mücadelesinde de etkili olmak istiyorduk."

1- 27 Mayıs öncesi gençliğinin bize bıraktığı en önemli miras, 27 Mayıs hareketinin oluşmasında gençliğin oynadığı roldü. Bilindiği gibi DP'nin 1960'laradoğru yoğunlaşan baskılı yönetimine karşı, en güçlü direniş öğrenci gençlikten gelmiştir. 28-29 Nisan olayları, 5 Mayıs olayları gibi. 60'a gelinceye kadar, gençliğin toplumsal bir güç olduğunu söylemek zordur. Gençlik, Kıbrıs mitingleri düzenlemiş ve Atatürk'e karşı yapılan eylemlere tepki göstermiştir. Gençliğin önemli bir toplumsal güç olduğu 1960'dan sonra ortaya çıkmıştır.

1961 Anayasası'nın getirdiği özgürlükler, toplumun tüm kesimlerinde olduğu gibi öğrenci kesiminde de etkisini göstermiş, gençler kendi mesleki eğitimlerinin yanı sıra yurt ve dünya sorunlarıyla ilgilenmeye başlamışlardır. Denebilir ki; 1960-70 yılları arası bizim tarihimizin en parlak yılları olmuştur. O zamana kadar yalnız "büyüklerin" bildiği ekonomik ve toplumsal sorunlar, dış politika sorunları tartışılır olmuştur. Bağımsızlık, gelir dağılımı, kalkınma, planlama, sendikal haklar ve demokrasinin tüm sorunları günlük hayata girmiştir. Batının kültür birikimi ülkemize akmaya başlamış, gazeteler, dergiler, siyasi partiler, sendikalar, meslek örgütlerinin toplumun gelişmesine önemli katkıları olmuştur.

Benim Ankara'ya geldiğim 1964-65 yılında öğrenci örgütü olarak, öğrenci dernekleri ve bunların bağlı olduğu TMTF, TMGT gibi örgütler vardı. Ama bunlar ismi var cismi yok örgütlerdi. Gelişen öğrenci potansiyelinin gerisinde kalıyorlardı. Yeni kurulan DTCF (Dil Tarih Coğrafya Fakültesi) Fikir Kulubüne üye oldum. Öğrenci gençliğin, demokrasinin gelişmesinde ve yerleşmesinde daha etkili olabilmesi için, yeni bir örgütlenmeye gerek duyuluyordu. Bir çok fakültede kurulmuş olan fikir kulüplerinin, bir araya gelerek Fikir Kulüpleri Federasyonu kumalarına katkıda bulundum. İlkin DTCF Fikir Kulübü Başkanı, daha sonra da Fikir Kulüpleri Federasyonu Başkanlığı'na seçildim.

2- Başkan seçildiğim dönem, FKF'nin kuruluş dönemi idi. Bir yıl gibi kısa bir zamanda Karadeniz Teknik Üniversitesi'nde, Adana'da ve bunlara bağlı fakülte ve yüksek okullarda örgütlenmemizi tamamladık. Büyük bir güç olduk. Öğrenci sorunlarıyla birlikte demokrasi ve bağımsızlık mücadelesinde etkili olmak istiyorduk. Sanırım bunu da başarmıştık.

3- O dönemde gençliğin birleştiği ortak görüş demokrasinin tüm kurumlarıyla yerleşmesi, tam bağımsızlık ve 1961 Anayasasının hayata geçirilmesi idi. "6. Filoya Hayır" kampanyası, özel okulların devletleştirilmesi eylemlerinin yanında, Çetin Altan'ın dokunulmazlığının kaldırılması konusunda yapılan çalışmalar sayılabilir.

4- Gençliğin etkilendiği toplumsal güçlerin başında basını ve basılı yayınları saymak gerekir. Bunun dışında tüm toplumsal olaylar gençliği etkilemiştir.

Gençliğin yeri konusunda tartışmalar vardı. Bunlar; Demokrasi mücadelesinde gençlik önemli bir toplumsal güçtür, mücadele bu bazda yürütülmelidir, gençlik siyasi bir parti gibi hareket etmemelidir. İçeren görüşle, Milli Demokratik Devrim tezini savunanlar arasında bir tartışma vardı. Bizim dönemimizde 1. görüş, daha sonraları ise MDD tezi ağırlıklı olarak tartışılıyordu.

5- 1960'lı yıllar toplumun uyanış dönemi idi. İlerici gençliğin bağımsızlık ve demokrasi mücadelesi büyük bir ivme ile gelişiyordu. Demokrasinin tüm kuruluşlarıyla işlemesi ve 1961 Anayasası'nın hayata geçmesi için, toplumun tüm kesimlerinde yoğun bir çaba vardı. Karşıt güçler ise bu çabayı önlemede oldukça kararlı görünüyorlardı. Yapılan her toplantı mutlaka saldırıya uğruyordu. İlerici gençlik, büyük bir soğukkanlılıkla bu saldırılara savunmayla cevap veriyordu. Saldırıların ardı arkası gelmiyordu. Fakat ilerici gençlik gelişmeyle her türlü baskıya karşı geliyordu.

Karşıt güçler bizi savunmadan saldırıyazorluyordu. MDD tezi böyle bir ortamda ağırlık kazandı. Gençlik hareketlerinde yeni bir dönem başladı, FKF, Dev-Genç oldu. Sonucu hepimiz biliyoruz. □

Alper Aktan:"27 Mayıs Anayasası'nı korumak konusunda tüm ilerici gençlik ortak tavır almıştı"

1- 27 Mayıs öncesi mirasımızı sonraları öğrendik. Soyut bir özgürlük ve demokrasi düşüncesi, 27 Mayıs öncesi ve sonrasında itici gücümüz olmuştur.

Ancak 27 Mayıs Devrim Hareketininin getirdiği ortamda ve özellikle 1961 anayasası'nın uygulanmaya başlamasından sonra ekonomik sorunlar çok tartışılır olmaya başlayınca, üniversite gençliği içinde de yeni görüş ayrılıkları yeşerdi. O zaman bizler, Amerika'yı yeniden keşfettik.

Bana göre bugün bile olgunlaşmış bir mücadele geleneği'nin varlığı çok tartışmalıdır. O günün koşullarında elimizde olan tek örnek 1957' de CHP nin başlattığı klasik hak ve özgürlükler konusundaki mücadelesine katılan gençlik kesiminin deneyimi idi.

Sözünü ettiğim ve 27 Mayıs'ta noktalanan eylemlerin genellikle örgütlü olmamak gibi bir özelliği vardı. Birden patlıyor ve CHP'nin sloganları ile sürüyor ve çoğu kez polis karışmasıyla sona eriyordu. Ama bu belirsiz süreç içinde bile giderek daha çok okuduğumuzu ve siyasal olaylara karşı ilgimizin arttığını anmsıyorum.

2- 1962 yılında bir grup arkadaşla birlikte SBF Fikir Kulübünü yeniden örgütledik. O yıl okulu bitiren kulüp yöneticileri de olayın böyle olmasını istemişlerdi. Fikir kulübü tümü ile çalışmalarını düşünce planında yürüten bir oluşumdu. Öğrenci sorunları, siyaset, ekonomi, felsefe ve sosyoloji ile sinema, müzik şiir, roman klüp çalışmalarının konularını oluşturuyordu.

Bu çerçeve içinde Türkiye'nin Kalkınma Sorunlarının açıklanması yeni çıkan ve kendi alanında değer taşıyan ya da kamuoyunda etki yaratan yayınların tartışılması toplumu etkileyen kişilerin görüşlerini açıklamaları için ortam yaratmak klübün görevleri arasında idi. Ayrıca üyelere dönük çalışmalarda her üye güncel bir konuyu veya bir yayını değerlendirip periyodik toplantılarda üye arkadaşlara açıklamak zorunda idi. Bu çalışma biçimine ve temposuna uyabilecek arkadaşlar üye olabilirdi. Kulüp üyeliği, bizim sorumluluğumuzda olan sürelerde oldukça zor kazanılabilen bir konumda idi. Üye sayısı sanıyorum 40 ı pek geçmemiştir. Ama kulüp 1250 SBF öğrencisini etkileyebiliyordu. Uzun süre klüp üyeleri arasında bugün değerlendirilecek boyutta sorunlar çıkmadı. Kulüp çalışmalarında okul içi veya dışı aşılmayacak engellemeler olmadı. DÖNÜŞÜM gazetesinin satışı sırasında polis ve sağcıların başlattıkları olaylar ise Fikir Kulüpleri Federasyonunun kurulması öncesine rastlar ve o sıralarda AP iktidara gelmiştir. Bir anlamda bizim çalışma dönemimizin sonları.

Bu görünümde ortak bir çizgi yoktu. Ancak, belki, kalkınma sorunlarının çözümlenmesi için gençlik örgütleri kendi görüşleri doğrultusunda yoğun çaba harcıyor olmalarını bir ortak yan olarak düşünebiliriz. Ama sözü edilebilecek bir ortak eylemden söz etmek olası değil. Örnek vermek gerekirse Kozlu yürüyüşümüze katılmaları için TMTF yöneticilerini ikna etme olanağını bulamamıştık. AP aleyhtarı gösterilere de örgütlü katılmaları söz konusu olmamıştı. Yalnız 27 Mayıs Anayasasını korumak konusunda tüm ilerici üniversite gençliğinin ortak tavrından söz edilebilir

1962-1966 yıllarında farklı eylemlerimizde olmuştur. Örneğin Köy Enstitüleri yürüyüşü Kozlu da öldürülen işçilerle ilgili olarak yaptığımız yürüyüş sayılabilir.

3- TMTF en büyük öğrenci kuruluşu idi genel politik çizgisi bu günkü deyimlerle ifade etmek gerekirse sosyal demokrat çizgide idi ve görünüşte üniversite gençliğinin büyük bölümünün temsil eder durumda idi Sağcı gençliğin örgütü ise MTTB idi. TİP'in kuruluşu ve gençlik kesiminde etkinliğinin artması sosyalist gençlik hareketine büyük ivme kazandırdı. Daha doğrusu onu yarattı. MDD tezleri ortaya çıkana ve Ülkü Ocakları eylimini geliştirene kadar belirttiğim görünüm geçerliydi.

4- Sosyalist gençlik hareketinin gelişmesi TİP'le koşut olmuştur. 1961 Anayasasının getirdiği demokratik ortamda yeni öğrendiğimiz her şeyi sınır tanımadan tartışıyor, ve gerçeği arıyorduk. Partinin kısıtlı olanaklarla bu tartışmalara önemli katkıları oluyordu. Biz gençliğin toplumsal savaşımdaki yerinin ne olması gerektiğini bu süreçte öğrendik. O nedenle de tek başımıza devrim yapmaya kalkışmadık. Bizler ve sonra görev alan arkadaşlarımız gençliğin görevleri konusundaki tüm saptırmaları yani MDD tezlerine ve cuntacı eğilimlerin tümüne karşı koymaya çalışmışlardır. Bu arada YÖN Dergisinin özellikle ilk kırk sayısında yaptığı etkiyi de belirtmek istiyorum. İlk sayısında yayımlanan bildiri bir süre yol gösterici olmuştur. Sonradan Sosyal Adalet Dergisi önemli işlevler yüklenmiştir.

5- 1965 yılında iktidar değişimiyle okullarda polis baskısı gözle görülür biçimde artmıştır. Bu sırada sistemliolarak Ülkü Ocakları ve AP Gençlik Kollarının hazırladıkları saldırılar artmıştır. O yıllarda biz bunları göğüsleyebiliyorduk.

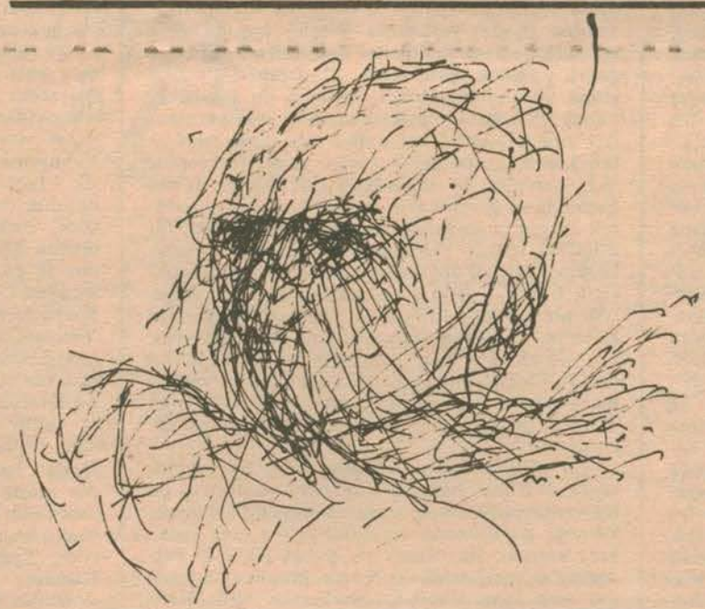

Bir Can Ki

Parmak uçlarımdan
Bakır teller geçer yureğimin üstünden
Beynime doğru
Dokunma parmak uçlarıma

İçinden
Yüksek gerilim altında
Bir ışık geçer gozlerinin üstünden
Beynimle yüreğime doğru

Bir can ki
Bakırdan tellerle döşeli
Dokunduğunda ayın altında
Bir sevda geçer başımdan

Ayın altında
Güney mavisi renginde
Bir sevda geçer başımdan
Yanan dudaklarının üstünden
Geceye doğru

Ve öyle bir saati gelir ki gecenin
Çöker dibine sevda sözcüklerin
Yaşı yok kederlenmenin
Oturup içeceğiz
Yalnızlık basınca gökyüzünü

./..

Bir can ki
İki'ye bölünmüş
Yarısı senin kaburgalarının üstü
Yarısı benim ellerimin içi

Dokunmakla başlar her şey, ve
Bir insanı sevmekle sürüp gider

Acem Özler

Ekim Devrimi'nin

Rusya'da ilk Marksist grupların ortaya çıkıp çalışmalara başlamaları 1880'li yıllara rastlar. *İşçi Sınıfı'nın Kurtuluşu için Mücadele Birliği* Vladimir İlyiç Lenin'in girişimiyle 1895'te, Çarlığın başkenti St. Petersburg'da kurulur. Birlik St. Petersburg çevresinden yirmi kadar Marksist grubu biraraya getirir ve teorik eğitimden proleterya içinde politik prpaganda çalışmasına kadar uzanan geniş bir etkinlik gösterir. İşçi sınıfının ekonomik istemleri için mücadelesi, çarlığa ve kapitalist sömürüye karşı politik mücadele düşüncesi ile birleştirilir. Zamanla Birliğin etkisi St. Petersburg dışına yayılır ve başka illerde de benzer örgütler kurulur. 1898 yılı baharında, ülkedeki altı sosyal-demokrat örgütten dokuz delege, Minsk kentinin ıssız sokaklarından birindeki küçük bir evde biraraya gelirler. Rus Sosyal Demokrat İşçi Partisi'nin kuruluşunu belgeleyen Birinci Kongre olarak tarihe geçecek toplantıdır bu. Lenin'in Marksist bir parti için program önerisi olarak yazdıkları, Kongre'nin ideolojik çizgisini belirler. Minsk'teki o küçük evde, üç kişiden oluşan bir Merkez Komitesi seçilir. Bu birinci kongre'nin sonunda oluşturulan bildiri metninin bir bölümü şöyledir: "Rus proleteryası otokrasinin boyunduruğundan kurtulacak ve kapitalizme karşı mücadelesini giderek artan bir azimle sürdürecektir, ta ki sosyalizmin zaferi tam anlamıyla gerçekleşene kadar." Ancak Birinci Kongre'den sonra, parti tüm ülkeye egemen bir örgüt etkinliğiyle çalışmaya hemen başlayamaz. Sosyal demokrat örgütlerin ne tek bir programları, ne de merkezi bir örgütlenme sistemleri vardır. Birinci Kongre'nin hemen ertesinde Çarlık polisi, RSDİP Merkez Komitesi'nin iki üyesini ve çok sayıda sosyal-demokrat'ı tutuklar. Sosyal-demokratlar arasında Marksist bir partinin işçi sınıf hareketinin öncü gücü olması düşüncesine karşı çıkan "Ekonomistler" de giderek daha fazla etkinlik kazanmaktadır. Yasadışı olarak basılan ve tüm ülkeye dağıtılan Iskra gazetesi 1900-1903 yılları arasında Ekonomistlerin bu görüşleriyle çetin bir mücadele verir. Iskra gazetesinin kurucusu Lenin'dir ve bu gazete, RSDİP'in İkinci Kongresi'nin toplanmasında büyük bir rol oynamıştır. Bu İkinci Kongrede, 26 sosyal-demokrat örgüt temsil edilmekteydi. Toplantı Brüksel'de başladı daha sonra Londra'da sürdü. Program, örgütlenme ve taktik" konusunda devrimcilerle oportünistler arasında çetin tartışmalar oldu. Ama sonuçta, ilk hedefin çarlığın devrilmesi ve kısa dönemde demokratik bir Cumhuriyetin kurulması olarak belirlendiği, uzun dönemde ise toplumun sosyalist ilkelere göre yeniden düzenlenmesini gerçekleştirecek bir proleterya diktatörlüğünün kurulmasının kabul edildiği bir program üzerinde anlaşma sağlandı. Yöneticilerin seçiminde ise, Lenin'i destekleyenlerle Martov'u destekleyenler arasında, başka deyişle, devrimcilerle oportünistler arasında bir ayrılma oldu. Lenin'i destekleyenler çoğunluktaydı. Ve bu grup daha sonra tarihe Rusça "çoğunluk" anlamına gelen "Bolşinstvo" sözcüğünden türemiş "Bolşevikler" adıyla geçeceklerdi. Azınlıkta kalanlar ise "Menşinstvo" yani Menşeviktiler. Böylece RSDİP'nin sağ kanadı menşeviklerden, SDR kanadı ise bolşeviklerden oluşuyordu. Ayrıca küçük burjuvaziye dayanan, ütopik bir sosyalizm öneren Sosyalist-Devrimciler (SD)'de bu demokratik kampta yer alıyordu. Demokratik devrimin oluşma süreciydi. 9 Ocak 1905 tarihinde St. Petersburg'da düzenlenen bir barış gösterisi, Çarlık askerlerinin silahlı saldırısına uğradı ve bu olay tüm ülkede devrimci bir ayaklanmaya neden oldu. Kitlesel grevler yapıldı. Artık partinin devrim içinde nasıl bir yönlendirici çizgi izleyeceğini belirlemesi gerekiyordu. Bunun bir nedeni de Menşeviklerin işçi sınıfını birkaç reformla yetinmek isteyen liberallerin görüşlerine yöneltme çabası içinde olmasıydı. İşte bu ortamda, 1905 yılının Nisan ayında partinin üçüncü Kongresi 38 delegeyle Londra'da toplandı. Ancak Menşevikler Kongre'ye katılmayı reddettiler ve Cenevre'de kendi aralarında bir toplantı düzenlediler Üçüncü Kongre'de kitlesel silahlı bir ayaklanmanın birincil derecede önem taşıdığı ve bunun ikinci Kongre'nin kararlarını uygulamanın tek yolu olduğu kabul edildi. Devrimci mücadele giderek hız kazanıyordu. Bu gelişmeler ışığında, Ivanovo-Voznesenskteki dokuma işçileri ilk İşçi Sovyeti'ni kurdular. Bir yıl sonra Dördüncü Kongre Stockholm'de toplandı. Tarihe "Birlik Kongresi" olarak geçen bu toplantıda, Menşevikler Bolşeviklerden sayıca fazlaydı. Bu nedenle alınan kararların devrimci dozu da oldukça düşüktü. Ancak bunun zararları çabuk görülecek ve 1907 deki Beşinci Kongre'de, 89 Bolşevik ve 88 Menşevik delegenen varlığında, Menşevikleri'n savunduğu oportünist taktikler keskin biçimde eleştirilecekti. 1905'ten 1907'ye kadar uzayan devrim dönemi, Bolşeviklerin devrimci hareketin öncü gücü olarak proleteryayı görmekteki haklılıklarını ortaya koymuş, Menşeviklerin giderek tümüyle karşı-devrimci bir çizgiye kaymaları ile RSDİP'in önündeki yeni dönemde izlenmesi gereken politika tümüyle açığa çıkmıştı.

1905-1907 devrimini izleyen dönemde çarlık rejimi hiç bir hak ve kural tanımayan keyfi bir yönetime dönüşmüştü. Sömürü yoğunlaşıyor, proleteryaya ve köylilüğe şiddetli baskılar uygulanıyordu. 1904 yazında başlayan savaş ise bir avuç emperyalistin çıkarlarına hizmet ediyordu. Savaş yıllarında tekelci kapitalizmin gelişmesi ve tekelci devlet kapitalizmi yönünde geçiş sürecine girmesiyle "burjuvazi ile işçi sınıfı arasındaki tekelci sermaye ile köylülük, küçük ve orta sermayedarlar, kent orta katmanları gibi kapitalist toplumun tüm diğer sınıf ve tabakaları arasındaki çelişki keskinleşiyordu. V.İ. Lenin'in de öngördüğü gibi tekelci devlet kapitalizmi gerekli tüm maddi koşulları yaratarak Rusya'yı sosyalizmin eşiğine getirecekti. Bu koşullar içinde yaklaşan devrim, ilk devrimin başaramadığını otokrasinin yenilmesini, demokratik cumhuriyetin kurulmasını, serfliğin kalıntılarının yok edilmesini, tarımsal sorunların köylüler yararına çözülmesini- başarmalıydı. Ülkede geçerli olan kapitalist ve prekapitalist üretim ilişkilerinin içiçeliği nedeniyle sosyalizm mücadelesinin, emperyalizme indirilecek olan ölümcül bir darbeyle eş zamanlı yürütülmesi zorunluydu.

Bu olgular ışığında işçiler arasında yaygınlaşan devrimci hareket köylülere ve orduya da sıçrıyordu. Bu arada önemli sanayi bölgelerinde benzeri görülmemiş boyutlarda bir grev hareketi başladı. İlk olarak 18 Şubat 1917'de Petrograd'ın merkezindeki Nevski Meydanına yürüyen insanların elinde şu pankartlar vardı: Kahrolsun Çar!", "Ekmek ve Barış!"

Yürüyüşçülerle polisin çatışması sonucu, grev, çarlığa karşı bir ayaklanmaya dönüştü. 27 Şubat günü Bolşevik Partisi Merkez Komitesi'nin Rusya Yurttaşlarının tümüne seslenen bildirgesinde "Rusya Çarlığının kaleleri yıkılmıştır" deniyordu. Bildirge; işçileri ve köylüleri devrimci bir hükümet-halkın demokratik özgürlükler, toprak reformu ve sekiz saatlik işgünü taleplerini karşılayacak bir hükümet-için temsilcilerini seçmeye ve emperyalist savaşa son verilebilmesi için savaşan devletlerin proleteryasıyla bağlar kurmaya çağırdı. Petrograd ve diğer kentlerde işçiler "İşçi Sovyetlerini" kurmaya başlamışlardı. Bu sıralarda ülkeye egemen olan küçük-burjuva akım, salt sayısal güç olarak değil, proleteryanın örgütlenmesindeki yetersizlik nedeniyle ideolojik olarak da sınıf bilincine sahip proleteryayı etkisiz kıldı. Sovyetlerin yönetimi menşevik ve sosyalist devrimci küçük-burjuva partilerin eline geçmiş ve 1917 yazına gelindiğinde taşra kentlerindeki, sanayi merkezlerindeki işçi ve asker temsilcilerin çoğunluğunu oluşturmuşlardı. Böylece Rusya'da çarlığın devrilmesiyle tarihte berzeri görülmemiş bir durum ortaya çıktı. Ülkedeki görüntü iki diktatörlüğün içiçe olmasıydı: Geçici Hükümetin temsil ettiği burjuva diktatörlüğü ve Sovyetlerin temsil ettiği, proleterya ve köylülerin devrimci demokratik diktatörlüğü Bu dönemi şimdi çarlıkla "uğraşmak"tan Güçkov-Milyukov toprak sahibi ve kapitalist emperyalizmi ile "uğraşma"ya geçiş süreci olarak dile getiren Lenin, proleteryanın sosyalizmin zaferine dek mücadelesini sürdürebilmesi için sovyetlerin kurulması, halkın silahlanması, ordunun ve emekçi köylülerin proleteryanın yanına kazanılmasının yanısıra, emekçilerin çıkarlarının tek savunucusu olan Bolşevik Parti örgütlerinin tam bağımsızlıklarını korumalarını ve savaşın sürdürülmesini destekleyen partilerle herhangi bir ittifaka girmekten kaçınmaları gerektiğini vurguluyordu. Şubat devriminden Nisan'a kadar geçen zaman diliminde meslek ilkesine göre örgütlenen sendikalar oluşturuldu ve bolşeviklerin kitleleri kazanma mücadelesinin başarı göstergesi üretim ve dağıtımdaki işçi denetimi'nin gerçekleştirilmesi oldu. Öteyandan Geçici Hükümetin, savaşın sürdürülmesine ilişkin amacını gizleyerek ortaya koyduğu savaş politikası, var olan devlet mekanizmasını koruma çabası, "halk milisi" görüntüsü altında çarlık polisi'ni koruması, oluşturulan yeni gıda dağıtım örgütlerinde hükümetin yetkilerinin çoğunu kapitalistlere aktarması, tahıl tekeli yasasını uygulamaması, toprak yasası çıkarmaması azınlıklara baskı uygulaması, Finlandiya'ya bağımsızlık verilmesine karşı çıkması ve mutlak hakimiyet gibi ulusal olmayan politikaları gözlenmekteydi.

27 Mart'ta Rusya'ya dönmek üzere Bern'den yola çıkan Lenin, 3 Nisan'da Petrograd'a ulaşarak çalışmalarına başlamıştı. Katıldığı toplantılarda Burjuva demokratik devrimi, sosyalist devrime dönüştürme programını ortaya koyuyordu. Nisan Tezleri olarak bilinen yapıtında "İşçi temsilcileri sovyetinden parlamenter cumhuriyete dönmek geriye atılmış bir adım olur. Parlamenter bir cumhuriyet değil, tüm ülkede aşağıdan yukarıya, işçi, tarım emekçileri ve köylü temsilcilerinin sovyetlerinin cumhuriyeti" diye yazıyordu. Lenin "Tüm İktidar Sovyetlere!" temel politik sloganını öne sürdü. Varolan koşullarda bu, ikili iktidarın ortadan kaldırılması ve barışçıl yollardan, parçalanmamış bir sovyet denetiminin kurularak iktidarın proleteryaya devredilmesi anlamındaydı.

24-29 Nisan 1917'de Bolşevik Parti'nin ilk legal toplantısı olan 7. (Nisan) Tüm Rusya Konferansı Lenin başkanlığında yapıldı. Şubat -Nisan arasındaki iki aylık sürede Bolşevikler güçlerini iki katına çıkarmışlardı. Nitekim konferans kararları Lenin'in Nisan Tezlerine dayandırıldı. Lenin'in başkanı olduğu Parti Merkez Komitesi seçildi. Nisan konferansı, sosyalist devrimin zaferi için bir mücadele programı oluşturdu. Devrim için somut koşullara uygun barışçıl bir yol çizdi.

Lenin'in sosyalist devrim için düşündüğü kampanyanın planı, emekçilere savaşın emperyalist niteliğini, Geçici Hükümetin burjuva özünü, menşevik ve SD partilerin izlediği politikaların uzlaşmacı özelliğini sabırla açıklamayı gerektiriyordu.

Rusya tarihinde ilk kez 18 Nisan'da (yeni takvime göre 1 Mayıs) kutlanan İşçiler'in Uluslararası Dayanışma günü kitlelerin politik eğitimi yönünden atılan önemli bir adımdı. Nisan gösterileri ülkenin politik bir bunalıma girmesine neden oldu . İşte bu dönemde küçük-burjuva öğelerin geniş, kararsız kesimi, Geçici Hükümetin halk düşmanı politikasını ve emperpalist savaşı sürdürme niyetini açıkça ortaya koyması üzerine devrimci işçilerin yanında yer aldılar. Nisan olayları burjuvaziye ancak menşevikler

Leyla Günsel

Öyküsü

ve SD'lerle yakın ittifak kurarak iktidarda kalabileceğini öğretti. Burjuvazinin menşevikler ve SD'lerle koalisyon girişimine bolşevikler kesinlikle karşı çıktılarsa da sovyetlerin çoğunda azınlıkta kaldıklarından etkili olamadılar. Ve Sovyetler, koalisyonun desteklenmesi yolunda oy kullandılar.

Bolşevik Parti, Nisan Tüm-Rusya konferansı kararları gereğince işçiler, köylüler ve askerler arasındaki eğitim çalışmalarını hızlandırdı. Lenin bu çalışmaların odak noktası idi. Yerel Parti örgütlerinin görevlileriyle görüşüyor, işçilerle, asker ve köylü temsilcileriyle konuşmalar yapıyor, Pravda'da hergün makaleleri yayınlanıyordu. Ve özellikle ülkenin orta kesimlerinde işçi sınıfının devrimci hareketindeki gerilim artıyordu. 3 Haziran'da İşçi ve Asker Temsilcilerinin 1. Tüm-Rusya konferansı başladı. Çoğunluğu oluşturan menşevik ve SD'ler bir koalisyon hükümetinin kurulmasına ilişkin kararı kongreye onaylattılar. Kongre Petrograd'da oturumdayken kitlelerin, Geçici Hükümetin politikasına karşı duydukları öfke bir ayaklanma biçiminde ortaya çıkıyordu. Bunun üzerine Bolşevik Parti MK'si, işçi ve askerlere Pravda aracılığıyla çağrıda bulunarak "Kahrolsun on kapitalist Bakan!", "Tüm İktidar Sovyetlere!" ve "Ekmek, Barış ve Özgürlük!" sloganlarıyla sakin, düzenli bir gösteri yapılmasını istedi. Bu girişimler uzlaşmacı partiler ve Kadet'lerin protestolarına yol açtı. Kongreye SD'ler ve menşevikler hakim olduğundan gösteriyi yasaklayan bir karar çıkarttılar. Ancak işçi ve askerlerden gelen yoğun tepkilerden sonra SD'ler ve menşevikler kitleler üzerindeki etkilerini yitirme korkusuyla 18 Haziran'da gösteri yapılmasına ilişkin karar almak zorunda kaldılar.

18 Haziran'da yarım milyona yakın insan devrimci kahramanların görevli olduğu Mars Meydanında birleştiler. İşçi ve askerler SD'ler ve menşeviklerin beklentilerinin aksine tüm iktidarın sovyetlere verilmesini talep ettiler. 18 Haziran gösterisi bütün ülkeyi harekete geçirerek diğer bölgelerde de gösteriler yapılmasına neden oluyor ve Bolşevik Partinin kitleler üzerindeki yoğun etkisini ortaya koyuyordu. 19 Haziran günü ise kongrede SD'ler ve menşeviklerin çoğunluğu ile yağmacı savaşın sürdürülmesi onaylanıyordu. Ve ülkede savaş aleyhtarı gösteriler yaygınlaştı.

Temmuz başında ise işçi ve askerler, Geçici Hükümetin emperyalist politikasına karşı kendiliğinden bir protesto hareketi geliştirdi. Bolşevik Parti kitlelerin bu kendiliğinden eylemini sakin ve örgütlü bir gösteri'ye dönüştürmeye karar verdi. Gösterinin 4 Temmuz'da yapılmasını, sakin ve düzenli olmasını, tüm iktidarın soyetlere geçmesinin talep edilmesini istedi. Ancak uzlaşmacı partilerin yöneticileri gösteriyi yasakladılar. SD'ler ve menşevikler, işçi ve askerlerin devrimci hareketini bastırmak için Geçici Hükümetle ortak eylem koyma konusunda anlaştılar. Karşı - devrimcilerinyürüyüşçülere ateş açmalarıyla çatışmalar oldu. Temmuz gösterisi bir çok işçi, asker devrimcinin ölümüyle ve bütün ülkede geniş yankılar uyandırarak sona erdi. Uzlaşmacılar ise olayları, iktidarı ele geçirmek için girişilen silahlı bolşevik eylemi olarak yorumluyorlardı.

8 Temmuz'da Sosyalist-Devrimci Krenski, istifa eden Prens Luov'un yerine başbakan atanıyor ve 24 Temmuz'da istifa eden Kadet'lerin tüm taleplerini kabul ederek yeni bir koalisyon hükümeti oluşturuyordu. Krenski bolşevik gazetelerin yayınlanmasını men ediyor, askerlerin toplantı ve konferanslarını yasaklıyor, gösteriye katılan işçi ve askerleri özel komisyonlara çıkarılıyordu. 3-5 Temmuz olayları devrimin dönüm noktası oldu. İkili iktidar sona ermişti ve karşı-devrimci burjuvazi tek başına iktidar olmuştu. Sovyetler dağılmamıştı, ama Geçici Hükümetin birer uzantıları haline gelmişlerdi. İktidarın barışçıl yollardan proleteryaya devri artık sözkonusu değildi.

26 Temmuz - 1 Ağustos 1917'de RSDİP (Bolşeviklerin)'nin 6. Kongresi Petrograt'da yapıldı. Kongre ikili iktidarın sona ermesiyle başlayan yeni dönemde partinin yeni taktiklerini ve çizgisini belirledi. Lenin'in geçici olarak "Tüm İktidar Sovyetlere!" sloganının kullanılmaması önerisini kabul etti. Kongre Parti MK'nin Rusya'nın tüm emekçilerine seslenen ve sosyalist devrimin zaferine ilişkin sarsılmaz bir inancı açıklayan tarihi bir bildirge sundu. Bildirge şu sözlerle sona eriyordu: "Kendinizi yeni savaşlara hazırlayın! Kararlı ve sakin olun. Provakasyona kapılmayın, güçlerinizi toplayın, savaş düzenini alın. Proleterler ve askerler, Parti bayrağının altında toplanın!" 18 Temmuz'da Baş Komutanlığı atanan General Kornilov askeri bir diktatörlük kurma emrini almıştı. Ve Kornilov'un askerleri 25 Ağustos'ta Petrograd'a karşı harekete geçti. Amaç başkenti işgal edip, işçilerin ve devrimci garnizonun silahlarını alıp sovyetleri dağıtmak, bolşevikleri tutuklamaktı. Böylece Kornilov yönetiminde yeni bir hükümet kurulacaktı. Emperyalistler ise devrimi ezme umutlarını tümüyle Kornilov'a bağlamışlardı. Tüm bunlara karşılık bolşevik Parti MK'si Lenin'in talimatları uyarınca bütün emekçileri Kornilov'a karşı silaha sarılmaya çağırdı. Kornilov'a karşı mücadele, Bolşeviklerin birkaç gün içinde olağan yollardan kurması aylar sürecek bir politik devrim ordusunu gerçekleştirmelerine olanak sağladı. Bu dönem, küçük-burjuva kitlelerin ve köylülerin uzlaşmacı partileri desteklemekten vazgeçmeleriyle ve proleteryanın yanında yeralmalarıyla bir dönüm noktası oluşturuyordu. Geçici Hükümetin gücü ve saygınlığı azalmış, Sovyetler'in ve komitelerin canlanmasıyla devrimin barışçıl yollardan gerçekleşmesi için önemli bir fırsat doğmuştu. Lenin, 1 Eylül'de Rus Devrimi'nin keskin bir dönüşünden sözetti ve küçük burjuvalarla uzlaşma meselesini ortaya attı. "Bizim açımızdan uzlaşma, Temmuz öncesindeki talebimiz tüm iktidarın Sovyetlere devredilmesi ve SD'lerle Menşeviklerin sovyetlere karşı sorumlu bir hükümet oluşturmaları talebine bir geri dönüştür" dedi. Ancak SD'lerin ve Menşeviklerin burjuvazi ve yeni bir koalisyon oluşturmaları sonucu barışçıl devrim olanağı ortadan kalktı.

1917 güzünde ülkenin ciddi bir ekonomik bunalımda olması genel politik bunalımı artırıyordu. Sadece Eylül- Ekim aylarında yiyecek ve diğer ihtiyaç maddelerinin fiyatları yüzde 340 yükselerek, savaş öncesi düzeyin 1020'si oranında artmıştı. Toprak sahipleri ve kapitalistler ise yiyecek maddelerini stoklayıp gizlemeye gerek bile görmedikleri bir açlık politikası güdüyorlardı.

Lenin, Rusya'ya yeni bir ekonomik hayat sağlayacak ve halkın yaşam düzeyini iyileştirecek önlemleri ancak proleteryanın uygulayabileceğini söyledi. 1917 güzünde devrimci hareket, Bolşevik Parti'nin önderliğinde örgütlü yığınsal bir mücadele halinde ve patlamaya hazır bir bomba gibiydi. Eylül ayı boyunca ülkenin çeşitli bölgelerinde Bolşevik Parti'yi destekleyen ve burjuvaziye karşı kesin olarak mücadelede sosyalizmin zaferi için savaşmaya hazır olduğunu kanıtlayan yığınsal grevler ya da grev hazırlıkları yapılıyordu. Bolşevik Parti'nin Eylül-Ekim aylarında kırsal bölgelerdeki örgüt çalışmalarıyla köylüler de kısa zamanda işçilere katılıyor ve Mart - Haziran arasında 17 olan köylü ayaklanmaları sayısı Eylül-Ekim'de 105'e yükseliyordu. Politik mücadeleleri ve kişisel deneyimleri yığınsal bir asker kitlesinde SD'ler ve Menşevikler'in ihaneti konusunda ikna olmalarını sağlamış ve ordu da Bolşeviklerin yanında yeralmıştı. Ezilen, Rus olmayan ulusların emekçilerinin mücadelesi, devrimci bunalımı yoğunlaştırıyor ve sosyalist devrimin nihai zaferine katkı sağlıyordu. Lenin, ülkedeki bu tabloyu yorumladığında SD'lerin ve Menşeviklerin burjuvaziyle uzlaşmış politikalarının çöküşünü ve devrimci silahlı bir ayaklanmayı zorunlu kılacak denli doruğa ulaşmış olduğunu gördü ve silahlı ayaklanma hazırlıklarına başlandı. Lenin, ana saldırının yerini ve hedefini Petrograd olarak belerledi. Ayaklanmayı yürütmek için başında Lenin'in bulunduğu MK Politik Bürosu kuruldu. Tüm sanayi merkezlerine stratejik olarak yaşamsal önemdeki noktalarda Devrimci Askeri Komite'ler örgütlendi. Ekim 1917'nin ilk üç haftası boyunca tüm ülkede Sovyet Kongre'leri yapılıyor ve emekçiler kendi politik düşüncelerini yansıtan kararları içtenlikle onaylıyordu. Bu arada Geçici Hükümet, devrimci kitlelerle savaşmak üzere karşı-devrimci ulusal birlikler oluşturuyor ve karşı-devrim, devrimin ana kalelerini hedef alıyordu. Ve 24 Ekim saat 05'te, devrimci güçler eyleme başladılar. 25 Ekim sabahına kadar başkentin tümünü ele geçirmişlerdi. O gün saat 10'da İşçi ve Askeri Temsilcileri Petrograd Soyveti Devrim Askeri Komitesi Lenin'in yazdığı "Rusya Yurttaşlarına!" başlıklı bildiriyi yayımladı: "Geçici hükümet iktidardan düşürülmüştür. Devlet yetkisi sadece işçi ve Askeri Temsilcileri Petrograd Sovyeti'ne karşı sorumlu olan ve Petrograd proleteryası ve garnizonunu yöneten Devrimci Askeri Komite'nin eline geçmiştir."

"Halkın uğrunda savaştığı amaç derhal demokratik bir barışın acilen sağlanması, toprakta özel mülkiyetin kaldırılması, üretimde işçi denetimi ve sovyet iktidarının kurulması gerçekleştirilmiştir."

25 Ekim (7 Kasım) 1917 geçici hükümetin devrildiği ve iktidarın işçilerin ve devrimci askerlerin eline geçtiği gün olarak tarihe geçmiştir

Silahsızlanma, Doruk, Türkiye

Cemil Turan

Gorbaçov'un nükleer silah denemelerine tek yanlı Sovyet moratoryumunu duyurduğu 6 Ağustos 1985 tarihinin, nükleer silahsızlanma çağını başlatma niyetinin ötesinde bir anlamı vardı. 6 Ağustos 1985, ABD'nin 40 yıl önce Hiroşima'ya atom bombası atışıyla nükleer çağın başlatılma günü olma gibi bir özelliğe sahipti.

Aradan bir yılı aşkın zaman geçmesine karşın ABD, Sovyet moratoryumuna olumlu yanıt vermeyerek kendi nükleer denemelerine devam etti. Bu süre içinde ABD 18 nükleer deneme yaptı. Sovyetler'in tutumunu ise "propaganda" olarak niteledi ve "Sovyetler'in moratoryum ilan etmeden önce nükleer güçlerini modernize ettiklerini" kendilerinin ise "daha denenmemiş ve son derece önemli silahları olduğunu, bunların denenmesinin en büyük öncelik taşıdığını" açıkladı. Gorbaçov ise Sovyet moratoryumunu 1 Ocak 1987'ye kadar uzattıklarını, nükleer denemelerin tümüyle yasaklanmasından yana olduklarını yaptığı bir televizyon konuşması ile dünya kamuoyuna ilan etti. Böylece Gorbaçov, moratoryumu 6 Ağustos 1985'ten bu yana ABD'den olumlu yanıt alamamasına karşın üçüncü kez uzatmış oluyordu.

Ted Kennedy ve bazı Amerikan kongre üyelerinin de içinde bulunduğu politikacılar, bilim adamları ve barış örgütlerinin ise Gorbaçov'un çağrısını "memnuniyetle" karşıladıkları, Reagan yönetimini bu çağrıya uymaya davet ettikleri, moratoryumun ABD ve Avrupa başta olmak üzere tüm dünyada yankılar yaptığı görülüyordu. İsveç Savunma Enstitüsü'nün 1 Ocak 1986 tarihine kadar olan ve son kırk yılda yapılan nükleer denemelerin istatistiki dökümüne ilişkin verdiği güvenilir rakamlar ise ABD'nin bu alandaki tartışma götürmez şampiyonluğunu ve bir bakıma nükleer deneme yasağına karşı çıkmasının gerekçelerinin de haklı olmadığını gösteriyordu. Enstitü 1945'ten bu yana ABD'nin 801 nükleer deneme yaptığını, onu 568 deneme ile SSCB'nin 135 deneme ile Fransa'nın 38 deneme ile İngiltere'nin ve 29 deneme ile Çin Halk Cumhuriyeti'nin izlediğini açıklıyordu.

Aslında nükleer denemelerin tümüyle yasaklanmasının mantığı çok basittir ve silahlanma yarışındaki tırmanmayı durduracak bir özelliğe sahiptir: Denemelerin yapılmaması demek, nükleer silahların yetkinleştirilemeyeceği, anlamına gelmektedir. Bu bakımdan nükleer silahlardan arınmış bir dünyaya ulaşabilmek için büyük bir fırsat olarak değerlendirilmektedir. Sovyet moratoryumu. ABD ise moratoryuma karşı çıkmasına bir de teknik gerekçe bularak, nükleer denemelerin kontrolü sorununu öne sürmüştür. Buna karşılık Sovyetler Birliği, nükleer denemelerini yaptığı Semiapalatinsk bölgesinde Amerikan kontrol aygıtlarının kurulmasını kabul etmelerinin bu konudaki içtenliklerinin bir kanıtı olduğunu ve kontrol sorununun adeta antlaşmaya varmak için bir engel olarak öne sürülmesini eleştirmişlerdir. Aynı şekilde ABD'nin nükleer denemelerini yaptığı Nevada poligonuna da sismik aygıtların yerleştirilmesinin kontrol sorununu çözebileceği, aralarında Amerikalı bilim adamlarının da bulunduğu 200 tanınmış nükleer fizikçinin katıldığı, 11-13 Temmuz 1986 tarihinde Moskova'da yapılan ve nükleer silahların tümüyle yasaklanması konulu uluslararası bilim adamları forumu katılımcılarının forum bildirisinde de belirtilmiştir. Kısacası teknik açıdan hiçbir engel yoktur, yol açıktır. Bu nedenle de Sovyet tarafı, "nükleer denemelerin durdurulmasına ilişkin anlaşmaya kısa sürede varılabileceği ve anlaşmanın imzalanacağından emin" olduğunu açıklamıştır.

TEMEL ÖNERİLER

Çeşitli ülkelerden bilim adamları Cenevre'de yapılan Sovyet-Amerikan doruğundan önce biraraya gelerek Reagan ve Gorbaçov'a sunulmak üzere bir çağrı hazırlamışlar ve bu çağrı 15 gün içinde 18 ülkeden Nobel ödüllü 60 bilim adamınca imzalanmıştı. Çağrı, silahsızlanma konusunda şu temel adımların atılmasını talep ediyordu:

"1. Nükleer silahları kullanan ilk taraf olmama taahhüdü,

2. Nükleer patlamalara ilişkin karşılıklı bir moratoryum ve ardından nükleer denemelerin geniş kapsamlı biçimde yasaklanması anlaşması,

3. Dış uzayın giderek genişleyen biçimde demilitarizasyonu,

4. Nükleer silah stoklarının biran önce ortadan kaldırılmasına bir başlangıç olarak bunlarda anlamlı ölçüde indirim sağlanması,

5. Nükleer savaşın bir kaza sonucu başlaması tehlikesinin boyutlarını saptamak üzere ortak bir çerçeve oluşturulması" (1)

Bütün bu temel noktalarda şimdiye dek Sovyetler Birliği tarafından öneriler getirilmiş, Amerikan tarafı ise nükleer silahları ilk kullanan taraf olmama yönünde bir taahhütten kaçınmış, nükleer denemelere ilişkin bir moratoryuma yanaşmamış, uzayın askerileştirilmesi yönünde 1.5 trilyon dolarlık maliyeti ile "Yıldız Savaşları" diye bilinen projeyi başlatmış ve nükleer silahlarını 2000 yılına kadar aşamalı olarak bütünüyle ortadan kaldırılması için 15 yıllık bir silahsızlanma programı öneren Sovyetler'e olumlu yanıt vermemiştir.

Bilim adamlarının talep ettikleri adımların atılması durumunda varılacak nokta çok açıktır: Tam bir silahsızlanmaya gidiş ve bunun sonucunda uluslararası güvenliğin barışçı temellerde kurulması, NATO ve Varşova paktlarının dağıtılmasının koşullarının doğması.

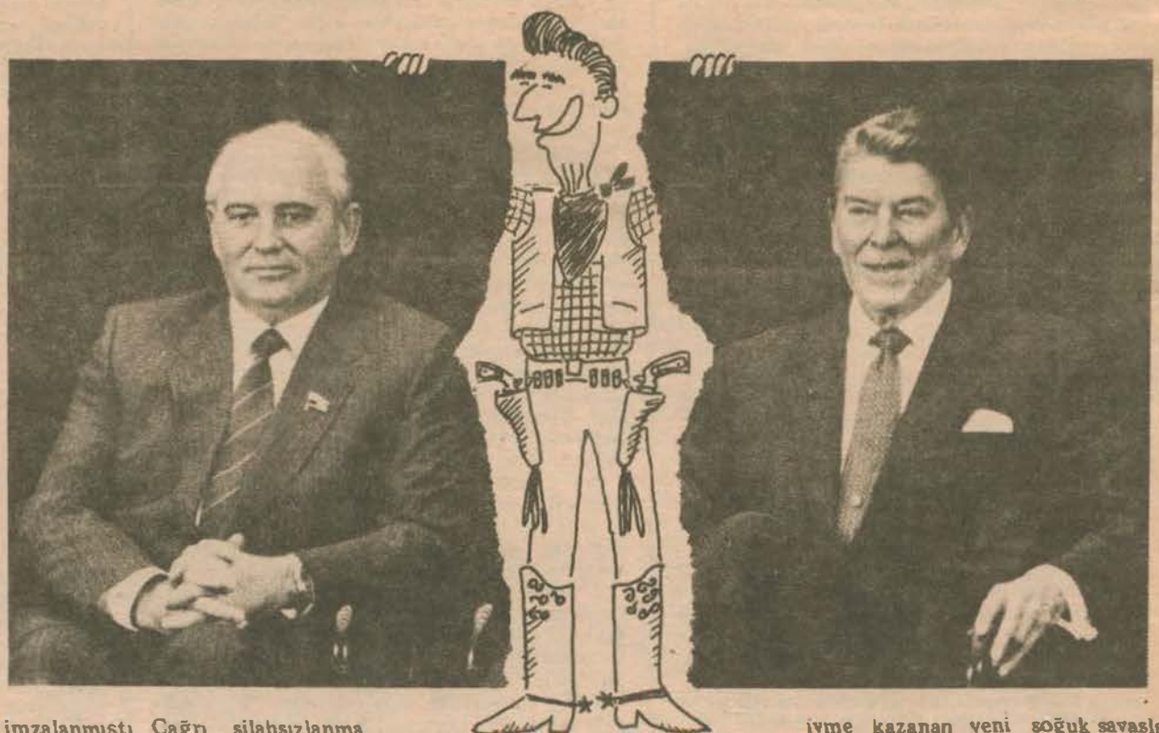

11-12 Ekim günlerinde İzlanda'nın başkenti Reykjavik'te Reagan'la Gorbaçov arasında yapılan "Yarıdoruk"ta temel noktalarda anlaşmaya varılmasının önünde en önemli engel olarak ABD'nin "Yıldız Savaşları" projesi (Stratejik Savunma Girişimi)ni sürdürmedeki direttmesi çıkmıştır. Nükleer silahsızlanmada birçok alanda anlaşmanın önünde engel olarak duran "Yıldız Savaşları"ndaki bu diretme nedendir? Neden silahlanma programlarında hep önde giden ABD, barış programlarında hep geriden gelmekte, ancak zorlandığı zaman işbirliğine yanaşmaktadır?

"Günümüzde cesaret artık savaşta değil, barışı gerçekleştirmek için gereklidir. Sizleri barış yarışını başlatmaya çağırıyoruz" diyen bilim adamlarına, barış hareketleri'ne bağlantısızlar hareketinin egemen doğrultusuna...., ABD'nin nükleer çağ öncesinin, yani 6 Ağustos 1945 in öncesinde uluslararası politikaya damgasını vuran "güç" yaklaşımının penceresinden bakmasının ardındaki etmenler, ikinci soğuk savaşı hazırlayan etmenlerdir. Askeri üstünlüğü siyasal amaçlara varmanın aracı olarak gören eski düşüncelerin, o zamanki başkan Carter'ın danışmanı Brezezinski tarafından 1979'da başlatılan ve Reagan'la ivme kazanan yeni soğuk savaşla yeniden tam boy uluslararası politika sahnesine sürülmesinin, Amerikan ekonomisinde görülen militarist yapılanmayla yakından ilgisi vardır.

ABD'de tekelci burjuvazinin geleneksel güç merkezi New York'tu. ABD'nin "doğu kıyısı kapitalistler" askeri üretimin de içinde bulunarak tatlı karlar elde etmelerine karşın modern silah üretimi ile Amerikan sınıflar piramidinin tepesine oturanlar bugün Kaliforniya eyaletinde Amerikan Bankası civarında toplanmış olan "batı kıyısı kapitalistleri" dir. Asker-Endüstri Karması (yada Askeri Endüstriyel Kompleks), başka bir tanımlamayla da "demir üçgen" (Pentagon-Kongre-silah Kapitalistleri) denen militarist oluşum,

(2) en karlı sektör olan modern silahlar üretimini devasa boyutlara çıkararak, bu üretimin uluslararası düzeyde politik önkoşulu olan yeni soğuk savaş politikalarını 1970'lerin sonunda başlatmışlardır. Vietnam savaşından sonra düşen karları, yeni nükleer silah sistemleri ile artırdıktan sonra, silahların modernizasyonunun sınırına gelinince de bu tıkanmaya çözüm olarak, silahlanma yarışı uzaya kaydırılmış, "Yıldız Savaşları" projesi böylece yürürlüğe konarak akıl almaz boyutlarda harcamalar yapılması planlanmıştır. Reykjavik buluşmasında şimdiye dek "yarım ağız" yanaştığı stratejik nükleer füzeler, orta menzilli füzeler, nükleer denemeler konusunda anlaşabilmenin koşulu olarak "Yıldız Savaşları" projesine dokunulmaması yolundaki tutumu bugün için ABD'nin üretim-karar merkezlerinin doruğunda bulunanların tersini hayal bile etmek istemedikleri bir durumdur. Bu nedenle de "askeri cepheleşme", "güç yoluyla barış", "uzay kalkanı", "yıldızlar savaşı" gibi terim ve tanımlamalar günümüz uluslararası politikasını anlatmada en yaygın kullanılan veciz sözler olmuştur.

ABD ekonomisindeki militaristleşme ve bunun politik yansıması olan soğuk savaş politikaları ile elde edilmek istenen sonuçların çok yönlülüğü, Reagan yönetiminin bir taşla birkaç kuş vurma kurnazlığını sergilemektedir. Kar akışındaki yavaşlamaya izin vermemenin yanısıra, ABD'ye stratejik üstünlük sağlamak, 20. yüzyılda defalarca darbeler yemiş olan eski emperyalist kibire yeniden sahip olmak, Sovyetler Birliği'ni ekonomik ve politik olarak zayıf duruma düşürerek tüm dünyada "komutan koltuğu"na oturmak; Avrupalı ve Uzak Doğulu müttefiklerini de silah üretimine ve gerginlik politikalarına zorlayıp, onları da sistem içi bağımsızlaşma eğilimlerinden uzak tutarak hizaya getirmek, Bu tehlikeli düşlerin başka bir boyutu da gelişmekte olan ülkeler üzerindeki soygunu rahatça sürdürebilmek için tehdit ve terör politikasıdır.Kendi gücünü olduğundan fazla değerlendirme ve sosyalist ülkelerle azgelişmiş ülkeleri önemsememe yolundaki bu eğilimin bugün sınırlarına vardığının belirtileri görülmektedir.

YENİ SOĞUK SAVAŞI GERİLETİCİ ETMENLER

"Askeri Keynesçilik" diye nitelendirilebilen, askeri harcamalarla 1970'lerin sonunda gelişmiş kapitalist ülkeler ekonomilerinde görülen durgunluğu aşma politikası bir tıkanma içine girme yönünde seyretmektedir. Toplumsal harcamalardan büyük kesintiler yaparak silah harcamalarına yöneltmek doğası gereği bunu yapamayacak olan Sovyet ekonomisinin karşısında Reagan'ın bir avantajı olmasına karşın, 200 milyar dolar dolayındaki yıllık bütçe açıkları her yıl büyümektedir. Bu nedenle bütçe denkliğini sağlamak ve enflasyonu dizginleyebilmek için Kongre, silah programlarından kısıntılar yapmaktadır. Doğu kıyısı kapitalistlerinden ve silah üretimi dışındaki sektörlerden gelen eleştiriler artmakta, büyük Sovyet pazarı ile ekonomik ve ticari ilişkilere girme istekleri ve ekonomide 1930 bunalımı çapında olmasa da üretim fazlası doğma belirtileri görülmektedir. İşsizlik büyümekte, yoksulluk

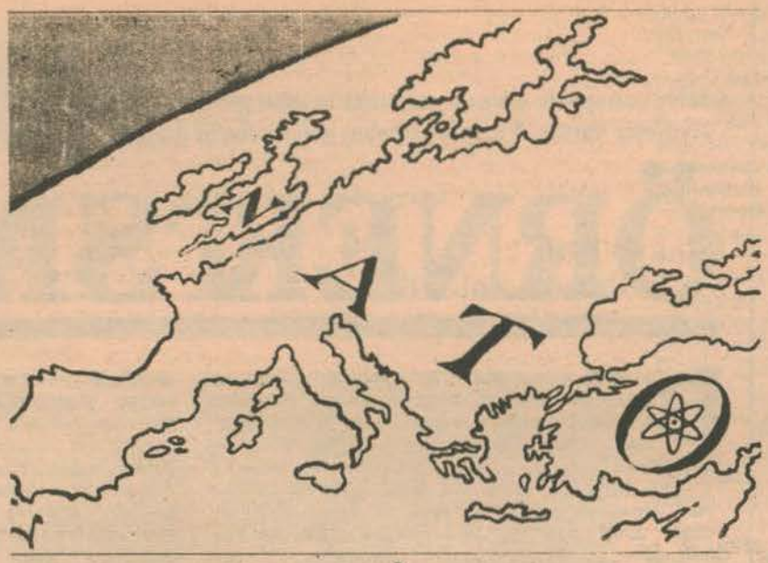

sınırının altında yaşayan insanların sayısı 35 milyona ulaşmış bulunmaktadır. Bütün bunlar Reagan'ın iç desteğini zayıflatıcı etmenlerdir. Vietnam savaşının sona erdiği günlerde olduğu gibi askeri harcamalar sorunu, ülke içi bir tartışma sorunu haline gelmektedir.

"Ruslar geliyor" imajı yaratmak yolundaki başarılar da Amerikan toplumunda ve batı dünyasında Sovyetler Birliği'nin 1980 sonrasındaki barış taarruzu ile duraklama evresine girmiş, Sovyetler'in peşpeşe getirdikleri silahsızlanma önerileri özellikle ABD'nin Avrupalı müttefik ülkeler kamuoyunda ve muhalefette oldukları ülkelerde iktidara gelme olasılığı bulunan sosyal demokrat partilerde yankı yapmıştır. Yeni soğuk savaşın başlaması ile birlikte Avrupa ve ABD'de hiçbir zaman görülmeyen boyutlarda nükleer savaşa karşı büyük bir halk hareketinin doğmuş olması da Reagan'ı terleten bir öğedir. Birinci soğuk savaşın başkan Truman tarafından başlatılmasından sonra da barış hareketi doğmuştu, ama o zamanki barış hareketi bugünkü kadar geniş bir yelpazeyi içermiyordu. Ayrıca hiçbir kapitalist ülkede nükleer silahsızlanma önde gelen bir toplumsal tema olarak kendisini duyuramamıştı. Bugünse hem her görüşten, ülkeden, toplumsal sınıf ve tabakadan milyonları kucaklarken, hem de ABD doğrultusundaki muhafazakar iktidarları zorlayan bir hareket haline gelmiştir.

Yeni soğuk savaşın, dünyanın çeşitli yörelerdeki ABD yanlısı kaleleri olan rejimlerin sallantılar geçirmesi de Reagan'ın dezavantajları hanesine kaydedilecek noktalar arasına girmiştir. Orta ve Güney Amerika, Uzak Doğu, Güney Asya, Orta Doğu ve Güney Afrika'daki politik gelişmeler hiç de "içaçıcı" değildir.

Reagan'ın soğuk savaş politikası her yönden ciddi zorluklarla karşı karşıyadır. İç sorunlar, müttefiklerinden gelen itirazlar, desteklediği üçüncü dünyadaki gerici rejimlerin geçirdiği sallantılar, kapitalist ülkelerdeki barış hareketleri ve Sovyetler Birliği'nin barış saldırısı, Çin-Sovyet ilişkilerindeki yumuşama ve Çin'le Nixon günlerindeki "samimiyet"in Taiwan rejimine kayması, "silip-süpürme" mantığının açmazları olarak "demirüçgen"in olanaklarını sınırlamaktadır. Bugünün koşullarında hiçkimse savaş yandaşlığından sözedemiyor, "demir üçgen" bile herşeyi "barış adına" yapıyor. Yüzyılın başındaki savaş bakanlıklarının adı günümüzde savunma bakanlığı olarak değişti. Bu koşullar Reagan'ı ödünler vermeye zorlamaktadır. Son Reykjavik buluşmasında Reagan, "Yıldız Savaşları" programı dışında hemen hemen bütün tartışma noktalarında silahsızlanmadan yana tutum takınmıştır. Ancak silah tekellerine yüzmilyarlarca dolar devlet sipariş olanağı tanıyan SDI programından ödün vermeye yanaşmaması anlaşmanın gerçekleşmesini önlemiştir. Kaliforniya tekellerinin sözcüleri olarak yönetimde bulunan Reagan-Weinberger-Shultz üçlüsünün politik planda temsil ettiği Kaliforniya silah tekelleri, elde ettikleri "zafer"i çabucak terketme ya da yön değiştirmesine izin vermekten yana değildirler. "Tavizler" verilirse, orta menzilli füzelerde ve stratejik nükleer füzelerde verilebilir ama "Yıldız Savaşları"nda asla!

Nükleer silahsızlanmanın tam olarak kazanılması, görülüyor ki, çok etmenli bir bileşimle olanaklıdır: Reagan'ın iç desteğinin zayıflaması, dış politikasındaki yenilgiler ve Sovyetler Birliği'nin esnekliği. İlkinde yalayıp geçtiği gibi ikincisinde de sıcak savaşa dönüşme olasılığı var olan soğuk savaşa karşı, Asya ve Avrupa'dan esen barış rüzgarları, Atlantik'in ötesinde tayfuna dönüşebilecek bir potansiyeli taşımaktadır.

TÜRKİYE ve SİLAHSIZLANMA

NATO üyesi, hem de onun "fedailiğini yapmış olan (3) bir üyesi olarak Türkiye 1980 sonrasında ABD ile ilişkilerini iyice geliştirmiş ve barışçı ve Atatürkçü bir dış politikanın çok ötelerine savrulmuştur. Türkiye üzerindeki ABD istekleri ise bitmemektedir. Orta menzilli nükleer füzeler olan Pershing 2 ve Cruise'ların Türkiye'ye de yerleştirilmesi yönündeki istekler ve pervasız demeçler, ABD büyükelçisinden NATO başkomutanı ve generallerine kadar verilmektedir. ABD büyükelçisi "füzelerin Batı Avrupa'dan Türkiye'ye kaydırılmasına hayır diyemezsiniz" (4) derken, NATO generali Healy "şu anda bir plan var mı? Hayır yok. Üzerinde çalışıyor muyuz? Evet" (5) ve İngiltere Savunma Bakanı Younger "umarım Türkiye de kabul edecek. Türkiye NATO'nun sadık bir üyesi" (6) derken sonucun istedikleri yönde olacağından emin gibidirler. Bu bakımdan ABD ile SSCB arasında bugün anlaşmaya en yakın bir konu gibi görünen orta menzilli füzelerdeki indirim ve genelde nükleer silahsızlanma, artık bir nükleer silah yığınağı haline gelmiş olan Türkiye'yi de rahatlatacaktır. Gerçekleşirse bunun Türk hükümetlerinin politikaları sonucu değil de, evrensel yumuşamanın bir sonucu olacak olması, ülkemiz açısından acıdır.

Uluslararası üne sahip Atom Bilginleri Bülteni adlı dergi 12 Eylül 1980 sonrası Türkiye'nin nükleer silahlar karşısındaki konumunu şöyle değerlendirmektedir:"Türkiye'deki nükleer silah programı saldırgan biçimde büyüme aşamasındadır". Türk resmi tezi ise ülkemizde konuşlandırılan bütün nükleer silahların "savunmaya yönelik olduğu"dur. Bu "savunma" yığınağı 1980'den sonra şu katkılarla büyüme şansına sahip olmuştur: ABD'nin körfez ülkelerindeki statükoyu bozucu rejim değişikliklerine müdahale amacıyla oluşturduğu Acil Müdahale Gücünün üslenme noktaları olarak Erzurum, Muş ve Batman askeri havaalanlarının kurulma ve modernize edilmesi; kimyasal silah depolarının inşa edilmesi; Erhaç İncirlik, Mürted, Eskişehir ve Balıkesir'deki beş hava üssünde ABD'nin 54 yeraltı nükleer deposu inşa edilme hazırlıkları; bu beş üsteki savaş uçaklarının nükleer bombalar yüklü olarak 24 saat alarm durumunda bulunması ve Sovyetler Birliğini vurmaya hazır bekletilmeleri; erken uyarı uçakları Awacs'ların Türkiye'ye yerleştirilmesi, İncirlik üssündeki Amerikan savaş uçaklarının sayısının yüzde 100 artırılması. Yüzden fazla Amerikan ve NATO üs ve tesisi ile önceden yerleştirilmiş olan kısa menzilli toplar bu tabloyu tamamlamaktadır.

Türkiye kendisine de ait olmayan bu "donatım"la barışçı bir politika izlediği iddiasındadır. 12 Eylül yönetimi ve Özal hükümeti Balkan ülkelerinin bölgesel nükleer silahsızlanma yolundaki önerilerini de "bu global bir sorundur. çözümü bölgesel değildir" yaklaşımıyla kabul etmemiştir.

Türkiye'de NATO tartışılmadığı ve ülkemizin jeopolitik önemi barış ve bloksuzluk yönünde değerlendirileceği yerde, ABD ve NATO'nun ileri karakolu olarak görüldüğü sürece Türkiye'nin ne zaman, hangi serüvenlere, ulusal çıkarları dışında sürükleneceği kestirilemez. "Oysa Türkiye'nin jeopolitik konumu, asker sayımızı ve silahlanmamızı artırmayı değil, tam tersine Atatürk zamanında olduğu gibi asker sayısını ve silahlanmayı sınırlandırmamızı gerektirmektedir" (7) ●

1. Güney Gönenç, Nobel Ödüllü 60 Bilim Adamının Çağrısı, Bilim ve Sanat Dergisi, Sayı: 69, Eylül 1986
2. Bu konuda bakınız: Tufan Aydın, Askerileşen Ekonomi Büyüyen Tehlike Gün Dergisi, sayı: 7, Eylül 1985. Türkkaya ataöv, Reagan Nasıl Seçildi Bilim ve Sanat Sayı: 49, Ocak 1985
3. Hasan Esat Işık, Cumhuriyet, 10 Eylül 1986
4. Hürriyet, 28 Eylül 1986
5. Cumhuriyet, 8 Ekim 1986
6. Milliyet, 9 ekim 1986
7. Ekmek ve Hak Dilekçesi'nden, Bilim ve Sanat Dergisi, sayı:70, Ekim 1986

Bu yazı ilk olarak Mart 1977'de yayınlanmıştır. Gerek Nazım Hikmet'e, gerekse genel olarak sanatın işlevine ilişkin ortaya koyduğu görüşlerin geçerliliğini hiç bir şekilde yitirmediği düşüncesiyle bir kez daha yayımlarken, sadece bugün artık pek az kullanılan kimi sözcüklerin yanına Öz Türkçelerini ekledik.

Nazım Hikmet'e ve şiirlerine ilişkin bu yazının tam hangi tarihte yazıldığını hatırlamıyorum. 1949'un sonlarında veya 1950'nin ilk aylarında olmalı. Nazım'ın haksız mahkumiyeti ve bu yüzden çok uzun yıllardır hapis yatmakta oluşu, bir af yasasıyla özgürlüğüne kavuşturulması gereği gündeme gelmişti. Şiirleri parça parça elden ele dolaşıp okunuyordu; o sıralarda veya daha biraz sonraları bazı dergilerde de takma adlar altında yayınlanmaya başladı. Kitlelere, kamuoyuna unutturulmak istenen Nazım'ı tanıtmak, Nazım kampanyasına bir katkıda bulunmak üzere onun hakkında çeşitli yazıları biraraya getirecek bir kitap yayımlanması düşünüldü. "Örnek Sanatçı: Nazım Hikmet" yazısını bu tasarlanan kitap için yazdım, ama her nedense kitap gerçekleşmedi.

Kanımca yazının iki özelliği var. Birincisi, 1940'ların ikinci yarısında sol sanat çevrelerinde, aydınlar arasında tartışılan sorunlara ilişkin olması. Nazım'ın şiirleri ve sanatçı kişiliği bu sorunlar açısından ele alınıp inceleniyor. Bu açıdan yazı, karınca kararınca tarihsel bir belge niteliğinde. İkincisi, sözkonusu sorunlar sanatın evrensel sorunları olduğundan, yazıda belirtilen görüşlere, yapılan değerlendirimlere karşı çıkılsa dahi yazı özünde eskimiştir denilemez sanırım. Bu yazıyı bugün yazmış olsaydım, dil, üslup farklı olurdu, bazı konuları daha bir açar, geliştirir, netleştirirdim (örneğin, sanatın sınıfsal niteliği konusunu). Ama ileri sürdüğüm görüşlerde temel bir değişiklik olmazdı.

"Her cemiyette yarın'ı yaratmakta olan gelişmeler ve bu gelişmelerde tarihi rolü oynayan sınıf ve zümreler vardır. Yarın'a yönelen gelişmelerin doğurduğu sanat ileri sanattır..."

ÖRNEK SANATÇ

Bazılarınca sanatta yeni ve eski, ileri ve geri diye birşey olamaz. Sanatkar kendi sübjektif aleminin akışına, meyillerine göre eser verir, ezelden ebede değişmeyen *Güzel*'i ifade eder ve bu *Güzel*'i ifade ettiği nisbette (büyük harflerle yazılı bu mutlak *Güzel* her ne ise) sanatkardır. Bu görüşün sakatlığı üzerinde uzun uzun durmaya bile değmez, zira olaylar gerçekler bunu kökünden yalanlıyor. Çeşitli sanat kollarının tarihinin ve bugünkü cemiyetlerdeki durumun bir tetkiki bunun böyle olmadığını gün gibi açığa vuruyor.

Ama diğer taraftan, *ileri*'nin ve *yeni*'nin bazı ateşli, genç taraftarları *ileri* ile *yeni*'yi birbirine karıştırıyorlar ve *eski*'yi *geri* ile bir tutuyorlar. O zaman karşı taraftan feryatlar yükseliyor: Eskiden gelen her şeyi söküp atacağız, inkar mı edeceğiz?

Ne zaman sanat meselelerinden söz açılsa, ne zaman sanata dair münakaşalı yazılar okusam, Nazım Hikmet'i hatırlarım, çünkü, sanat eserinin ve sanatkarın şahsiyetinin nasıl olması ve nasıl olmaması babsinde o ve onun eserleri en güzel birer örnektir.

Sanata dair durmadan münakaşa edilen, fikirlerin karıştığı ve sarih (açık) neticelere varılmadığı, adeta müzminleşmiş meseleler vardır: sanatta yeni ve eski, ileri ve geri meselesi; şekil ve muhteva meselesi; sanatkarın ferdiyeti ve cemiyetin tesirleri meselesi, millilik ve ulusallık meselesi gibi. Bunlar ana meselelerdir; sanat felsefesi, sanat sosyolojisi, sanat psikolojisi meseleleridir. Bu meselelerin müşahhasta (somutta) bir sanatkarın eserlerinde, halledilmiş şeklini Nazım'ın şiirlerinde bulmak mümkündür. Bunun için Nazım büyük bir şairdir.

Güzel olan bir eser sırf eski diye güzelliğinden ve kıymetinden kayıp mı eder? Şüphesiz bu da doğru değil.

Bir kere eski eserleri kendi devirlerine göre değerlendirmek gerekir. Eskiden gelen güzel ve iyi bulduğumuz ne varsa hepsi kültür mirasına dahildir; onlarla haklı olarak övünürüz. İkincisi, her devir, geçmişi kendi zaviyesinden (açısından) tefsir eder (yorumlar), onu kendine göre yeniden manalandırır. Bugünün hayatı içinde bir mana ve değer taşıyan eserler bala "yeni"dir ve canlı olarak ayakta dururlar. Peki, zamanın sanatkarı ne yapar? Daha doğrusu, büyük, kuvvetli bir sanatkar olacaksa ne yapmak zorundadır? Geçmişten gelen, güzel ve iyi bulduğu herşeye sahip çıkar, temellük eder. Kendi cemiyetinin ve insanlığın kültür mirasının içine dalar, öğrenir, hazmeder, aldıklarını kendi şahsiyetinde yeniden yoğurur, yaratır ve kendi eserlerinde yeni bir muhteva ve şekil içinde bir süreklilik gösterir. Her yeni ileri, sanat cereyanının ve sanat eserinin kökleri geçmişe bağlıdır, ama geçmişin bir tekrarı, taklidi değildir; yeniden yuğurulup yaratılışı, manalandırılışı ve geleceğe doğru istikamet verilişidir. Büyük, ileri sanatkar, geçmişten miras aldıklarını ve halde bulduklarını kendi şahsiyetinin yaratıcı kuvvetiyle işliyerek değiştirip geleceği maleden insandır. Bunu yapabilmek için cemiyetin tarihi gelişmesini ve içinde bulunduğu zamanki durumunu bilen, anlıyan ve ifade eden, bilgili, geniş kültürlü, gerçekten aydın bir insan olmak zorundadır.

Nazım böyle bir sanatkardır. Onun eserlerinde, bilhassa son eserlerinde, eski edebiyatımızdan, halk türkü ve şiirlerinden tekerlemelerinden ne kadar bol materyel vardır. Onun hakkında, arada hece veznini kullanıyor, bazen aruza kaçıyor, halk şiirini andırıyor, denilmiştir. Bu şekillerin hepsinin izlerini onda görürüz, ama Nazım'ın şiirleri bunlardan hiçbiri değildir. O kadar yeni şekillerle okuyucunun karşısına çıktı ki, uzun zaman yadırgandı. İlk tesir aşınmaya başlayıp da soğukkanlılıkla şiirlerini gözden geçirince, yeniliğinin içinde bu "eski" şekilleri farkedip şaşanlar oldu. Şaşacak ne var? Bütün büyük sanatkarlar gibi Nazım da nerede işine yarayacak materyel bulursa alıyor, fakat aldıklarından yepyeni kendi damgasını taşıyan "bütün"ler meydana getiriyor. Şeklin bütünü içinde parçalar yeni bir mana ve mahiyet kazanıyorlar, o kadar ki, doğrudan doğruya, olduğu gibi başka kaynaklardan aldığı satırlar bile Nazım'ın oluyor. Şiirlerinin bütünü öyle ahenkli, sıkı dokunmuştur ki, o bütün içinde "eskimiş" şekiller, tabirler, terkipler (tamlamalar) yeniden yıkanmış, yaratılmıştır; bütüne izafetle (bağıntılı olarak) "yeni"dirler.

Sanatta her yenilik, ileriliğin ifadesi değildir. Resimde ve şiirde *abstraksiyon* (soyutlama) ve sürrealizm adına ortaya konan acaiplikler, yeni olsa bile, ileri sanat mıdır? Tam tersine bunlar, çökmekte olan sosyal sistemlerin müteredditi (soysuzlaşmış) sanat belirtileridir. Sanatta ileriinin ölçüsü nedir?

Her cemiyette *yarın*'ı yaratmakta olan gelişmeler ve bu gelişmelerde tarihi rolü oynayan sınıf ve zümreler vardır. Diğer taraftan, artık devrini yaşamış, geçmişe karışmaya mahkum sosyal müesseseler ve değerler ve bunları temsil eden, bunları müdafaa eden sınıflar ve zümreler vardır. *Yarın*'a yönelen gelişmelerin doğurduğu sanat ileri sanattır. Devrini yaşamış olan sınıf ve zümrelerin, müesseselerin ve değerlerin sanatı ise geridir. Sanatın bu sınıf karakterine uygun olarak, geri sanat eserleri, eskiden arta kalan sınıfların, müessese ve değerlerin, şuurlu veya şuursuz, doğrudan doğruya veya dolayısıyla, birer müdafaasıdır. Halbuki ileri sanat eserleri, cemiyeti değiştirme ve daha ileri bir safhaya eriştirme şuurunu, azmini kuvvetlendiren mücadeleci eserlerdir. Bugünkü cemiyetlerin genel şuurlaşma seviyesi daha önceki devirlerden çok daha yüksek olduğu için, insan cemiyetleri artık kendi kendilerinin şuuruna, bilgisine vakıf bir duruma doğru ilerledikleri için, bugünün sanatkarı, her zamandan ziyade, sanatının cemiyeti üzerinde bu faal (etkin), tesirli (etkili) rolü oynamasına çalışmak zorundadır.

Nazım bu manada gerçekten ileri bir sanatkardır. Bugünün cemiyetlerinin gelişme seyri demokratik istikamettedir; emekçi kitlelerinin istismardan (sömürüden) kurtuluşuna, halk hakimiyetine, halkın maddi ve kültürel hayatının yükselmesine doğrudur. Nazım, bu sosyal gelişmenin şairidir. Kendi mukadderatını (yazgısını), hayatıyla ve sanatıyla, memleketin ve dünya halk kitlelerinin mukadderatına, kurtuluşuna, kalkınmasına bağlamıştır. Şiirlerinde "yalnız onların maceraları vardır." Gerilikle mücadele ruhu ve daha ileri, daha iyi ve mesut bir yarına inanç ve böyle bir yarın için çalışmak azmi Nazım'ın şiirlerinin bariz vasfıdır.

Bu noktada şöyle itiraz avazeleri (bağırtıları) duyar gibi oluyorum: İleri sanat olmak için sanatkar mutlaka istismardan, proleteryadan mı bahsetmelidir? Tabiat güzellikleri sanata konu olamaz mı? Bir şair aşka, sevgilisine dair yazarsa hemen "geri" diye damgalanmalı mı? Meseleyi böyle basit anlayanlar da var. Hayır, herşey sanata konu olabilir ve herşey *ileri sanat*'a konu olabilir. Deniz ve mehtap, gül ve bülbül, aşk ve yar sanatkarın işleyeceği materyeldir, hammaddedir. Mesele, sanatkar bu materyeli nasıl ele alıyor, nasıl işliyor?, oradadır. Aslını araşanız sanatkar doğrudan doğruya tabiat güzelliklerinden, aşktan, sevgilisinden bahsetmez; bunların

NAZIM
I: HİKMET

Behice Boran

karşısında kendisi de farkında olarak veya olmayarak belirli bir vaziyet almıştır; belirli bir görüş, düşünüş., duyuş noktasından bu konuları ifade eder. İlerilik, gerilik vasfı, konuların kendisinde olmaktan ziyade, sanatkarın aldığı bu vaziyette, kabul ettiği görüş noktasındadır.

Cemiyetteki ileri gelişmelere uygun bu gelişmelerinyarattığı bir hayat, insan, aşk, güzellik, tabiat anlayışı vardır. Kısacası, cemiyet ve tabiat realitesini doğru olarak ifade eden bir bilgi ve fikir sistemi ve bununla bağlı estetik ve ahlaki değerler vardır. Bu ileri görüş ve değerler bakımından aşkı, tabiatı işleyen, ifade eden sanatkar, ileri sanat çerçevesine dahildir. Böyle bir fikir ve değer sistemi'nden ele alınıp işlemek şartıyla insan ve insan-tabiat münasebetlerinin her cephesi, hayatın her safhası, her çeşit insan tipi ileri sanata konu olabilir. Konuların sınırı yoktur.

Bununla beraber, her cemiyet sisteminin, her devrin kendine has davaları, bilhassa sivrilmiş meseleleri vardır. Bunlarla ilgili çeşitli konular sanatta, bilhassa ileri sanatta akislerini (yansımalarını) bulur. Her devrin sanatı bazı konularla bilhassa ilgilenir, meşgul olur. Her konu sanat için meşrudur ama, devrin sosyal şartlarına göre, sanat bazı konular üzerinde dikkati teksif eder (yoğunlaştırır), diğer bazılarını ise ihmal eder. İleri sanat devrinin meselelerine hassas olan sanattır.

Konu bakımından Nazım'da başka şairlerimizde görülmeyen bir genişlik var. Onda klişeleşme yoktur. Nazım'daki tabiata yakınlık ve sevgi ve tabiatı ifadedeki tazelik hangi gül ve bülbül, deniz ve mehtap şairinde var? Bugünkü şiirimizde, "Karıma Mektuplar"dan daha sıcak, daha içten sevgi ifadesine nerede rastlıyoruz? Ancak kırıntılarını öğrenebildiğimiz "Büyük Destan" ve "Memleketimi'n İnsan Manzaraları"ndaki çeşitli insan tiplerini, insan ruhunu anlayışı, tabiat tasvirlerini başka hangi şairimiz verebildi? Ama Nazım'da konuların bu genişliği ve çeşitliliği hep tek bir büyük davanın etrafında toplanır, o davaya izafetle (ilişkin olarak) bir yer alır. Şiirlerinde işlediği konular, birbirinden ayrı, "müteferrik" (dağınık) konular değildir; tabiat sevgisi, aşk tema'sı, ruh hallerinin tahlili hep aynı esas görüşten ele alınmış, hep aynı büyük davaya yöneltilmiştir.

Buradan muhteva ve şekil meselesi'ne geçebiliriz. Bugünün sanat eserlerini değerlendirirken ilerilik-gerilik ölçüsü haklı olarak başta geliyor. Mutlak güzelin peşinde olanlar feryadı basıyorlar: "Mesela şu mısralara bakın," diyorlar, "manası anlaşılmıyor, anlaşılmıyor ama; güzel şiir doğrusu..." Öte yandan, bazı ateşli genç şairler de, şiir yazmak için büyük harflerle Hürriyet'ten, Kavga'dan, Kardeşlik'ten mücerret (soyut) formüllerle bahsetmek yetermiş gibi bir hal seziliyor.

Sanatta, muhteva mı, şekil mi? meselesi yoktur. Birbirine bağlı olarak hem muhteva, hem şekil meselesi vardır. Büyük sanat eseri yarına malolabilendir. (Her sanatkar böyle eser vermek ister, yani mahalli (yerel) sınırları ve devrini aşmak ister.) Bu vasıfta olaneserlerinise bugünün gerçeklerini ve yarına gidişini doğru olarak görüp kavrıyabilmesi kafi gelmez. Okuyucularına, dinleyicilerine veya seyircilerine de —sanat koluna göre— kendi görüp kavradıklarını gösterebilmesi, anlatabilmesi lazımdır. Biz de sanatkarlarla birlikte onun geçirdiği tecrübeleri geçirebilmeliyiz. Bu ise eserin şekline bağlıdır. Muhteva sanatkarın ifade etmek istediği şey, şekil de ifade etme vasıtasıdır. Biz okuyucular muhtevanın büyüklüğüne, güzelliğine, doğruluğuna ancak sanatkarın kullandığı şekillerdeki ustalığı sayesinde varabiliriz. Şekil sanatkarı okuyucusuna, seyircisine, dinleyicisine bağlayan yoldur.

Bunun için şekil muhtevaya göre değişir. Yeni bir muhteva ile ortaya çıkan sanatkar mutlaka yeni şekiller yaratır. *Muhteva*'dan anladığımız mana, sadece, yukarıdan "materyal" diye bahsettiğimiz şey değildir, fakat sanatkarın muayyen (belirli) bir görüş ve düşünüş noktasının, ele aldığı konulardır. Muhtevanın yeni olması demek, görüş ve düşünüş noktasından, fikir sisteminin yeni oluşu demektir; yeni fikirler, yeni görüşler ise onları en iyi ifade edecek şekilleri yaratırlar. Muhteva ile şekil arasında bir bağlılık, uygunluk vardır. Kuvvetli, başarılı sanat eserlerinde muhteva ile şekil birbirine mezcolmuştur (bütünleşmiştir.) Şiiri okurken, tabloyu seyrederken duyduğumuz hislerin, heyecanın ne kadarı muhtevadan geliyor, ne kadarı şekilden, ayırt edemeyiz. Yalnız renk ve çizgi kompozisyonu olarak güzel denilen tablo, yalnız "söz musikisi" olarak beğenilen şiir, asla büyük sanat eseri, yani dünya çapında ve yarına malolacak eserler olamazlar. Bir süre izm'lerle meydana çıkıp bir nesil geçmeden adı sanı unutulan resimdeki cereyanlar, daha şimdiden ancak edebiyat tarihçilerini meşgul eden, manasız, şekilden ibaret mısra yığınları bu hakikatin hazin, sessiz şahitleridirler.

Nazım'da, bilhassa son eserlerinde, muhteva ve şekil birbiriyle kaynaşmıştır. Bu şiirlerin dili konunun gelişmesine göre değişir, mısraların melodisi değişir, ritmi değişir. Sanatkar, muhteva ile şekli birbirine kaynaştırdığı içindir ki, artık konuşma ve yazı dilimizde kullanmadığımız, eski köhne saydığımız kelimeleri, terkipleri onun şiirlerinde hiç yadırgamadan okuruz. Yadırgamak şöyle dursun, onların ne kadar yerinde kullanıldıklarına hayran oluyor, değiştirilemeyeceklerini kabul ediyoruz. Niçin? Çünkü şekille muhteva arasında tam bir uygunluk var. Nazım, "Ali Osman"ın ülkesinden, sarayından bahsederken aruz edasiyle yazar ağdalı terkipler, eskimiş kelimeler kullanır, böylelikle çizdiği tablo gözlerimizin önünde canlanır, o havayı koklar gibi oluruz. Ama Antepli halk kahramanını anlatırken halk tekerlemeleri, halk dili çeşnisini verir; kullandığı şekil, portresini çizdiği kahramanın şahsiyetini canlandırmaya yardım eder. Muhteva ile şekil arasındaki bu kaynaşmadan dolayıdır ki, Nazun'da aruzu hatırlatan ağdalı terkipleri hiç yadırgamıyoruz ve bu eski şekil kırıntılarına

rağmen şiiri bizde muhteva itibariyle olduğu kadar şekil itibariyle de yepyeni, taptaze bir tesir yapıyor.

Sonra, daha yukarıda da işaret ettiğim gibi, Nazım'ın şiirlerinin şekilleri birer bütün olarak kurulmuştur; birbirinden ayrı mısraların ardı ardına sıralanışı değildir. Şiirlerine bu bütünlük hakim oluyor, parçalar mana ve değerlerini bu bütüne nisbetle alıyorlar; bunun için de tek başına aldığımız takdirde çok eski, kullanılmaz bulduğumuz kelimeyi onun şiirinde tam yerinde sayıyoruz.

Hasılı "serbest nazım"ın hiç de serbest olmadığını, bilakis, vezin ve kafiye gibi hazır kalıpların yardımından faydalanmadığı için, şeklin, muhteveya ve konunun gelişmesine çok daha hassas olmak zorunda bulunduğunu Nazım'ın şiirlerinde görüyoruz. Serbest nazım, nesir satırlarının kırpılıp kırpılıp alt alta sıralanması imiş gibi kaleme sarılanlar Nazım'ı incelesinler.

Buradan da sanatkar ve cemiyet meselesine geçebiliriz. "Sanat, sanat içindir-sanat cemiyet içindir" münakaşasını yeniden ısıtıp ortaya sürecek değilim. Yalnız şuna işaret etmek istiyorum ki, sanatın sosyal mahiyetini kabul edenler arasında, sanat-cemiyet münasebetini mekanik, basit bir tarzda anlayanlar var. Mesela meşhur bir teşbihtir (benzetmedir), "Sanat cemiyetin aynasıdır" denir. Her teşbih gibi bu da bir dereceye kadar doğrudur. Ayna misali mekanik, otomatik bir münasebet fikrini ihtiva ediyor. Sanatkar, bir ayna gibi pasif şekilde, içinde bulunduğu cemiyet şartlarını aksettirmez. Sanatkarın şahsiyeti bir uçtan bir uca sosyal tesirlerin girdiği, öbür uçtan sanat eserlerinin çıktığı boş bir boru değildir. Veya, diğer bir teşbihle, sanattaki sosyal sebep-netice münasebeti, hareket eden bir topun diğer bir topa çarpıp da onu harekete geçirmesi nevinden değildir. Umumiyetle insan şahsiyeti faal bir unsurdur, muhitten (çevreden) gelen tesirlere tepkilerde bulunur; kendisi muhitin tesirinde kaldığı kadar döner, o da muhitini şu ya da bu derecede değiştirir. Sanatkar şahsiyeti ise bilhassa faaldir ve büyük sanatkar olduğu nisbette faaldir.

Sanatkar ifade etmek istediği şeyleri iyice bilmek, anlamak ve sonra da anlatmak zorundadır. Sanatkar eserinde ifade etmek istediği gerçek parçasıyla adeta güreş halindedir. ona hakim olmaya, onu kendi sanatının şekillerine dökmeğe çalışır. Bunu yapabilmek için de evvela fikirler sistemine muhtaçtır. Sanatkar denilmeye layık her sanatkarın muhakkak kendi sanatına, hayata, insana, tabiata dair böyle bir fikirler sistemi vardır; bu tam şuurlu ve mütecanis (türdeş) bir sistem olmayabilir, ama mutlaka vardır. Sanatkarın çapı büyük olduğu nisbette kendi fikir sisteminin ve görüş noktasının şuuruna varmıştır. Hele bugünün karışık, tezatlı, hareketli, süratle değişmekte olan ve eski devirlere nisbetle çok daha şuurlaşmış bir seviyede bulunan cemiyetlerinde sanatkar, her zamandan ziyade faal ve şuurlu olmak, en ileri, gerçeklere en uygun fikir sistemini bulmak ve bilmek zorundadır. (İşte yine ilerilik meselesine geldik) Bunun içindir ki, büyük, iyi sanatkar olmak, şahsiyetin çok uyanık ve faal, aynı zamanda bilgili ve kültürlü olmasını isteyen güç bir iştir. Sanatkarın kafası ve kalbiyle birlikte bütün şahsiyetini harekete geçirmesi gerekir. Aylak zamanlarında, ilham geldiği anlarda birkaç satır çırpıştıran, birkaç renk ve çizgiyi göze hoş gelen bir şekle döküveren insandan büyük sanatkar çıkmaz...

Nazım bu çapta bir sanatkardır. En bariz hususiyeti budur. Onun sanatı, fikirler sistemi ve hayatı tek bir bütündür. Onun şahsiyetinde birbirinden ayrı bütünler yoktur. Şahsiyeti ahenkleşmiş, istikrarını bulmuş, fakat duraklamamış, daimi gelişme halinde olan bir bütündür. Onda şiir yazmak bir "merak", bir heves, bir aylak zaman faaliyeti değil, zevkli ama şüphesiz güç ve ciddi bir iştir. Çok verimli olan bu şairin bugüne kadar yazdıklarına bakın: ne merhaleler (aşamalar) aşmış zigzag yok, hep bir istikamette, ama arkasında müthiş mesafeler bırakmış. Şiirlerinin konusu nasıl genişliyor, çeşitleniyor, renkleniyor, müşahhaslaşıyor (somutlaşıyor). Eserleri boyunca şekille nasıl uğraşıyor ve nihayet ne kadar hakim bir hale geliyor. Nazım'ı dinamik bir insan ve şair olarak görüyoruz.

Nazım'ın sanatına bütünlük, derinlik, gerçeklilik vasıflarını veren fikir sistemi ve görüş noktası kendisinin ferdi eseri değildir, cemiyetten almıştır. Konuları, kullandığı dil, faydalandığı şekil gelenekleri de hep cemiyetten... Ama eserlerinin her biri birer bütün olarak Nazım'ın tam kendisinin. Onun şiirleriyle şiirimiz yeni bir istikamet aldı. Onun şiirleriyle memleketimizin ve dünyanın insan ve tabiat gerçeklerini daha iyi anlamış, öğrenmiş olduk. Onun şiirleri yolu ile kendi ferdi hayatımızda geçirmediğimiz tecrübeleri dolayısıyla geçiriyor, kendi gözümüzle görmediğimiz, bilmediğimiz şeyleri görüyoruz ve biliyoruz. Ufuklarımız genişliyor, şuurlaşmamız artıyor. Şiir ve edebiyat gelişmemizin seyrine Nazım bir daha çıkmamak üzere katılmıştır. Bundan sonraki nesillerin edebi kültür mirasında Nazım'ın da kuvvetli bir yeri olacaktır.

Cemiyet ve sanatkar münasebeti böyle dinamik, bir karşılıklı tesirler münasebetidir.

Millilik ve milletlerarasılık meselesine gelince: Fikri görüşleri miyop, bilgi dağarcıkları fakir kişiler Nazım'ı gayri milli olmakla ithama kalkışmışlardır. Cemiyetini inkar ediyor, kendini inkar ediyor, demişlerdi. Bugün Nazım sanatın öyle yüksek zirvelerinde ki, hasımları bile onu kabul etmek zorunda kalıyorlar. "Bedrettin Destanı", "Büyük Destan", "Memleketimin İnsan Manzaraları" bu topraklardan yeni birer dağ silsilesi gibi yükseliyor. Nazım'ın "Büyük Destan" bütünlüğünde neşredilip halkoyuna sunulduğu gün Atatürk'e basma kalıp methiyeler yazanlar, onun "26 Ağustos Gecesi"nin yanına hangi mısralarını koyup ta boy ölçüşebilecekler? Hangi şairimizin dili Türkçenin güzelliklerini ve zenginliğini Nazım kadar bize bol bol, cömertçe veriyor? Yalnız şuna da işaret etmeliyim ki, "Bedrettin Destanı" ve "Büyük Destan" ne kadar "milli" iseler, bizimseler, "Taranta Babu" ve "Benerci" de aynı derecede edebiyatımızın öz malıdır, aynı derecede "milli"dir. Nazım'ı bu memleket çıkarmıştır ve eserleri yukarıdan belirtmeye çalıştığım gibi, bu memleketin tarihinin, kültürünün, dilinin, hayatının eserleridir.

Ama diğer taraftan dil inceliklerinin zoru olmasa da bu eserler aslındaki vasıflarıyla dünya dillerine tercüme edilseler, hangi memleketin okuyucusu, sanatkarı, münekkidi (eleştirmeni) bu destanların zevkine, güzelliğine, büyüklüğüne varamaz? Hatta şimdiden, tercüme edilen birkaç parça bile Nazım'a "günümüzün en büyük şairlerinden" ünvanını kazandırmadı mı? Bizim olan bu şiirlerin muhtevasında ve şeklinde insani olanı, dünya çapında olanı görmemek için insanın miyop değil, doğrudan doğruya kör olması lazım. Ve yine, Nazım sanattaki başarıları için kendi memleketinin kültürüne ve tarihi seyrine ne kadar borçlu ise aynı zamanda dünya fikir, edebiyat ve inkılap hareketlerine de o kadar borçludur. Her devrin büyük sanatkarları o zamanın kültürlü, bilgin ve aydın insanları olmuşlardır. Bugünkü devirde sanatkar bilhassa fikir, sanat, ilim gelişmelerinin ve ileri sosyal hareketlerin ön safında olmak zorundadır.

Sanatta, mahalli, müşahhas konular bütün ferdi hususiyetleriyle işlenir, ama bu müşahhaslık ve ferdilikte aynı zamanda umumi olan, evrensel olan vasıflar toplanmıştır. Bunun için İngiliz münekkidi Fox'un romancılar için dediği gibi, sanatkarın ferdi bir olay, bir karakter olarak işlediği gerçek parçası aynı zamanda bir "tip"tir, yani tamim edilmiştir. İlimde müşahhas ve ferdi olan, umuminin içinde eriyip ifadesini onda bulur; sanatta ise aksine olarak, umumi ve evrensel olan, mahalli, müşahhas ve ferdi olanda ifadesini bulur. Mutlak manada mahallilik, ferdilik olamaz, böyle olmak temayülü (eğilimi) gösteren eser yaşayamaz, büyük eser dediğimiz mertebeye asla erişemez.

Genç şairlerimiz için Nazım bir örnektir. Ama onun şiirlerini dış görünüşleriyle taklit edip kalıplarını kullanmak, onun fikirlerini klişeleştirerek tekrarlamakla birer Nazım olamazlar. Hem Nazım'ın güzelim şiirlerine, bütün hayatın emeği bahasına yarattığı şekillere ve benimsediği fikirlere, hem de kendilerine yazık etmiş olurlar. Nazım gibi, Nazım çapında olmak istiyorlarsa. Onu içten anlamaya, şair Nazım'ın ve eserlerinin nasıl meydana gelmiş olduğunu anlamaya çalışmaları gerek. Nazım'ın metodunu öğrenmelidirler. Yalnız genç şairlerimiz için değil, bütün sanatkarlarımız için Nazım bir örnektir. Romancılığımız, hikiyeciliğimiz, mimarimiz, musikimiz, Nazım'ın şiirde yaptığını yapabilecek dev sanatkarları bekliyor.

Taner Gürel

bir "özalizm" uygulayıcısı kanlı magy

Kanlı Magy Defol! "pankartlarıyla havaalanını dolduran Norveçliler, Margaret Hilda Thatcher'den; Falkland'ın, maden işçilerinin, Güney Afrika ve İrlanda trajedisinin hesabını sorarlar. Hilda'yı ülkelerinde görmek istemezler.Thatcher, demir leydilikten, kanlı Magy'liğe varan yükselişindeki suçların yüzüne vurulmasına aldırmaz. O donuk bakışlarıyla, Norveçlileri süzerek, kanlı Magy olmanın hakkını veren insana yaban bir umursamazlıkla havaalanından ayrılır.

Manav babadan olma, terzi anadan doğma Margaret Hilda Kimyagerlik mesleğini icra ederken hukuk öğrenimi yapacak, siyaset merakı kamçılanınca da Muhafazakar partiye girecektir. Hilda yetenekli ve becerikli olsa gerektir ki 1961 yılından 1964 yılına dek, Sosyal Güvenlik Bakanlığında gelecekte yararlanacağı deneyimler yaşayacaktır. 70-74 yıllarında Eğitim ve Bilim Bakanlığına getirilecek, işte bu makamda demir leydi nişanını alacaktır. Hilda

ya göre çocuklara verilen ücretsiz süt israftır.

Demir leydinin bu yürekli çıkışı, 74 yılında seçim yenilgisi ile başkanlık koltuğunda bunalım yaşayan Muhafazakar Parti ileri gelenlerinde, bir kıvılcımın yanmasına neden olacaktır. Kimyager-hukukçu Hilda parti başkanlığına uygun bir kişiliktir.

O sıralar, Latin Amerika'da Friedman baharı yaşanmaktadır. 13 Latin Amerika ülkesinden onunda askerler halk borusuyla birlikte darbeler yapıp mesaiye başlamışlardır. Sistem içinde herkes birbirine 'Bırakınız yapsınlar, bırakınız geçsinler demektedir'. Askerler, bu fısıltının anlamını kavramayanları ikna etmekle yükümlüdürler.

Kanlı Magy de, bırakınız yapsınlar, bırakınız geçsinler tutkusundadır. Çünkü İngiltere'de kâr oranı düşmüştür, işçi sendikaları almış başını gitmektedir. Ahlak, kraliçe Victoria'nın kemiklerini sızlatacak denli bozulmuştur. Erkekler, erkekle evlenir olmuşlardır. Kanlı Magy nostaljik bir rüya içindedir. "Bırakınız yapsınlar, bırakınız geçsinler" ona atalarından kalma bir mirastır. Ataları da iki asır önce aynı rica ile yola çıkmışlar ve üzerinden güneş batmayan bir imparatorluk bırakmışlardır. Ataları kurnazdır, Latin Amerika'nın altınlarını yüklenmiş İspanyol gemilerini soyup soğana çevirmişlerdir. Ayrıca çok dindardırlar, köle ticaretinde kullandıkları gemilerinin adı 'İsa'dır. Uzak doğuyu, doğuyu, Avrupa'yı tokatlıyacak denli de akıllıdırlar. Magy, kiliseye haraç vermemek için mezhep kuran atalarını da anımsar. İngiltere günde o da açık havada, oniki saat güneşle idare eden bir ülke durumuna düşmüşken Magy neden iktidar olmasın?

1979 yılında Magy iktidara oturur. Canhıraş çığlıklar atmaktadır. İngiltere en gelişmiş sanayi ülkesi konumundan, gelişmişlerin en azgelişmişi konumuna düşmüştür. Bu düşüşün suçlularını arıyalım, diye ortalığı inletmektedir. İngiliz halkına", refaha kavuşmak istiyor musunuz?" diye sorar". O zaman biraz sıkıntıya gireceksiniz", der. Hantal kamu kuruluşlarını, ülkenin 'en' sanayileşmesi için hiçbir fedakarlıktan kaçınmadan, çalışıp didinen özel sektöre verelim, der. Özel sektörün bu zorunlu görevde başarılı olması için ve daha çok yatırım yapması için vergilerini azaltalım, der. Girdiler arttı, kârlar düştü birazcık da mallara zam yapalım, der. Siz bilmezsiniz, ben bilirim, sizin sosyal güvenliğiniz için ayrılan paralar devlete büyük bir yük olmaktadır, geliniz yardımları biraz kısıtlayalım der Madem kısıntı yapıyoruz eğitim ve sağlık birimlerinin masraflarını da kısalım, der. Tüm kısıntılardan toplanan bir miktar parayı teşvik kredisi olarak, namuslu sanayicilere dağıtalım kuzucuklarım, der. Ben bunları yapacağım, ama benim önümdeki engel, İngilterenin 'en' sanayileşmesinin önündeki engel işçi sendikalarıdır, diye de ekler.

Magy işçi sendikalarını düşman ilan ettiği günlerde, bırakınız yapsınlar, bırakınız geçsinler kumpanyasının Arjantin şubesinde bir karışıklık doğar. Falkland denilen bir adacık için bir patırtı kopar. Magy belki de yaşamında ilk kez böyle bir adanın varlığından haberdar olur ve donanmasını adaya yollar. Savaşın acımasızlığı ile akıp gittiği günlerin birinde, Magy'e bir haber gelir. Ana yüreği bu dayanmaz. Oğlu yitmiştir. Birçok insan, Magy'ın oğlunun kurşunlar ve bombalar arasında bir yerde olduğunu sanırlarken, teleksler yitik oğlanın bulunduğunu bildirir. Yavrucak Afrika çöllerinde otomobil yarıştırırken yitmiştir. Thatcher, çocukların sütünü kestiğinde; demir leydi nişanını takmıştı, Falkland'ı bombalattırdıktan sonra Kanlı Magy ünvanına da kavuşur.

Kanlı Magy", benim iki düşmanım var," diye açıklar. İnsanlar meraklıdır, plastik saçlı Magy'nın açıklamalarını beklerler. Magy'de kimseyi kuşkular içinde kıvrandırmaz. İç ve dış düşmanlarım vardır der. Kanlı Magy, bu açıklamaları yaparken dişleri uzamış, tırnaklarından kan damlamaktadır. Dışarda Arjantin, içerde sendikalar der. Arjantin'in ünlü futbolcusu Ardiles, hemen İngiltere'den kaçar. Kanlı Magy'nın Arjantin'e yüklenişi, bırakınız yapsınlar bırakınız geçsinlerci cuntasının tası tarağı toplayıp ko... desi boylamasına yarar.

İçerde sendikalara gözdağı vermeye başlar. Kamu kurumlarını özel sektöre satar. Kanlı Magy ile özel sektör arasındaki alış-verişler binlerce işçinin, işsiz kalmasına neden olur. Kanlı Magy, 1974 yılında Muhafazakar Parti yenilgisini hazırlayan Maden İşçileri Sendikasına diker gözünü. Sokaklarda kavga çıkarmak için önüne gelene omuz atan kabadayılar gibi edalıdır. Madenleri, bir Amerikalıya sattım der. Amerikalı da personel ayarlamasına gittim der. Bu alış veriş yine binlerce işçinin sokakta kalmasına neden olacaktır. Maden işçileri bir yılı aşkın süren bir grev çadırı kurarlar. Kanlı Magy atalarının ruhuna uygun davranır. İşsiz, aç, sokakta kalmış insanları grevci işçilerin yerine çalışmaya çağırır, grev kırıcılık sanatını sergiler. Polis örgütü kurdurur, işçilere saldırır, ölümlere neden olur Magy bilmeden çağın en büyükgrevi ne neden olur ve en büyük işçi dayanışmasını gerçekleştirecekler arasındadır. Kanlı Magy'nın saldırganlığı toplumun dokusunda kendisini gösterir. Irkçı dazlak kafalılar, azınlıklara, karaderililere saldırırlar. Magy kendisine boşu boşuna kanlıdenmediğini kanıtlar.

Kanlı Magy'ın dış politikası, Reagan'ın fısıltılarından oluşmaktadır. Kolkola girip, önümüze gelene bir tekme, tekerlemesi ile yaşayıp gitmektedirler. Magy ile teflon başkan arasındaki siyasi aşk öyküsünü İngiliz televizyoncuları kuklalara oynatarak irdelemişler: Reagan küçük bir ev köpeği kılığına girmiş Magy'i 'gel bakalım buraya' diyerek yanına çağırmış. Kulaklarını ve buklelerini oynatarak, kuyruğunu sallayarak gelen Magy'e 'ver bakalım üslerini bana' demiş. Küçük cici ev köpeği Magy, Reagan'ın arkasına dolanıp kıçını yalayıvermiş. Bu Magy'ın dış politikasının kendi ülkesindeki yorumu.

Magy tüm yaptıklarının "Özalizm"in uygulanmasından başka birşey olmadığını söyler. Malum çevrelerce istenmeyen adam ilan edilen sevgili başkanımız sayın Özal'a yemekli bir söyleşide Magy şöyle der: İngiliz basını uyguladığımız politikaların Thatcherizm değil, Özalizm olduğunu söyler ve ben bunu bir iltifat kabul ediyorum. Magy'ın uyguladığı "Özalizm" sonucu maden işçileri, dok işçileri, PTT görevlileri, öğretmenler, sağlık görevlileri bir anda İngiltere'yi grev alanına çevirirler. Özalizm, İngiltere'deki seçim yenilgisinden sonra, Türkiye'de de bir yenilgi alarak tutarlılık oranını arttırmış olur.

Kanlı Magy uyguladığı politika ile La Fontaine'i aratmayan bir öykücüdür. Ne ki karınca ve cırcır böceğinin öyküsünde çağdaş bir değerlendirme gerektir. Karınca tüm yaz boyunca durup dinlenmeksizin çalışmış, çabalamış. Minicik yuvasını kış boyunca rahat yaşamak için yiyecek, odun ve kömürle doldurmuş. Göz ucuyla da cırcır böceğine bakmaktaymış. Cırcır böceği kah bir hamakta, kah bir ağaç gölgesinde şarkı söylemekte ya da keman çalmaktaymış. Cırcır böceğinin yüzünde yaşamdan doyumsuz bir tad almanın ifadesi, karıncanın yüzünde karışık iç düşünmelerin yorgunluğu varmış. Karınca nasıl olsa kışın elime düşeceksin, sıcacık odamda otururken, aç bilaç kapıma gelip yalvar yakar olacaksın, o zaman görüşürüz diye iç geçiriyormuş. Ve o günlerin özlemiyle daha da hırsla çalışıyormuş. Sonbahar yaprakları birer birer alıp götürürken cırcır böceğinin davranışlarında hiçbir değişiklik olmamış. Kış bastırmış. Karınca da cırcır böceği kapıma gelecek özlemiyle sıcak odasına kapının çalınmasını bekliyormuş. Bir kış sabahı, karıncanın kapısı çalınmış. Karınca, kapıma düştün cırcır böceği diye seğirtmiş. Kapıda diz boyu karlar içinde cırcır böceği sırıtarak durmaktaymış. Sırtında usta terzi elinden çıkmış bir palto, ipek bir atkı, ellerinde deri bavulları.

— Kışı geçirmek üzere şöyle deniz, olan bir yerlere gidiyorum geçerken Paris'e uğrayacağım, bir isteğin varsa başımüstüne demiş. Karınca karanlık kuyulara düşer gibi olmuş, beyninin içi boşalmış sanki konuşacak kelime bulamamış, irkilmesi geçtikten sonra bezgin ama giderek öfkeli bir tonda

— Bir isteğim var, Paris'te La Fontaine diye bir yazar var onu bul, benden.... Benden hatırlı bir selam söyle, demiş. ●

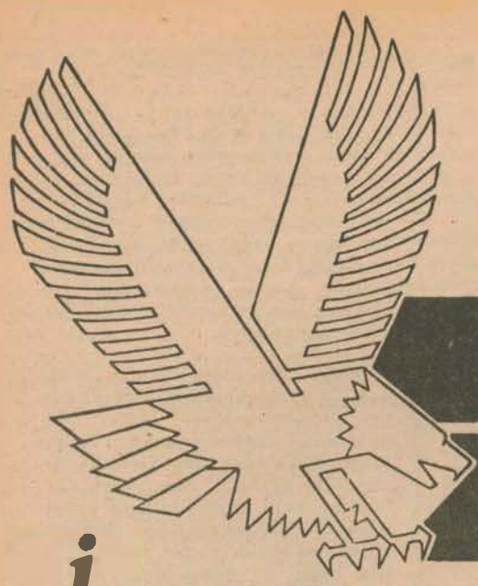

Hazırlayan:
Nergis Algün

türkiye'deki amerika

Toplumsal evrimde sınıflı toplumların oluşmasıyla birlikte ortaya çıkan demokrasi, farklı tarihsel aşamalarda farklı biçimler almıştır. Avrupa'da bin yıl kadar uzun bir süre devam eden feodal dönemin son aşamalarında (16.yy sonrası) uç vermeye başlayan "burjuva demokrasisi", kapitalizmin gelişmesi ve burjuvazinin ekonomik gücüne koşut olarak siyasal egemenliği de eline geçirmesinin önünde engel oluşturan feodal üretim ilişkileri ve onun devlet biçimine karşı bir mücadele biçimine dönüştü ve bu mücadele, burjuvazinin ihtilaller (Fransa) ya da aşamalı bir devrimci süreç sonucu feodal devlet biçimini parçalayıp yerine kendi ekonomik çıkarlarına uygun bir devlet biçimi olan "burjuva demokrasisi"ni getirmesiyle son buldu. Kuşkusuz bu önemli değişimi gerçekleştiren burjuvazi, yalnız değildi; feodal devlete karşı verilen mücadelede kırda ve kentte sömürülen emekçi kitleleri de arkasına almıştı. Ancak iktidarı ele geçirdikten sonra, burjuvazi ekonomik ve siyasal hakları emekçilerden esirgemeye başladı. Giderek gelişen işçisınıfı da buna karşı direnme, mücadele etme yoluna gitti. Zamanla somut sonuçları görülen bu mücadele, genel seçimlerden, sendikalaşmaya, toplu sözleşme haklarına, düşünme, konuşma ve yayın özgürlüğüne kadar pekçok hakkın, burjuvaziden koparılıp alınması sonucunu verdi. Kapitalist üretim ilişkileri'nin egemen olduğu toplumlarda devlet biçimi olan burjuva demokrasisi, gerçi burjuva niteliğini yitirmedi ama, işçi sınıfının giderek artan belirleyici rolü sonucu daha geniş bir içerik ve uygulamaya kavuştu. Sonuçta, tarihin en büyük paradoksu

İşsizlikten cezaevi koşullarına, paralı eğitimden siyasal yasaklara, hayat pahalılığından silahlanmaya kadar bugün yaşadığımız pekçok sorunun çözümünün siyasal ve ekonomik bir mücadele gerektirdiğini biliyoruz. İnsan hakları için, barış için, siyasal özgürlükler için, ekonomik eşitlik için, çağdaş bir toplumun bireylerinin, büyük bir doğallıkla sahip olması gereken en temel haklarımız için mücadele etmemiz gerekiyor. İşte çok farklı, ancak birbirine da çok yakından bağlı pekçok amaca yönelik olarak verilen toplumun çok geniş bir kesimini içine alan bu mücadele alanlarının birleşme ve kesişme noktası demokrasi mücadelesidir. Çünkü sorun tarihsel/toplumsal bir kategori olan demokrasinin yeniden tüm kurumlarıyla yaşama geçirilmesi, yani bir demokratikleşme sorunudur Burada demokrasinin ayrıntılı bir tanımını yapacak değiliz. Ancak olgunun "tarihsel/toplumsal" niteliği üzerinde kısaca durmakta yarar var.

OSMANLILARDAN YENİ TÜRKİYE CUMHURİYETİNE TÜRK-AMERİKAN İLİŞKİLERİ

I.BÖLÜM (1830-1950)

Türkiye ile Amerika arasındaki ilişkiler tarihi 19. yüzyıl başlarına kadar giden ve hep eşitsizlik temelinde gelişen bir tarihtir. İki ülke arasındaki ilk resmi ilişkiler, Osmanlı İmparatorluğu'nun hiç de kendi çıkarına olmayan bir ticaret anlaşmasını imzalamasıyla başladı. Gerçekte, Amerikan burjuvazisi İngiliz İmparatorluğu'na karşı bağımsızlığını kazanır kazanmaz, yeni pazarlar aramaya yönelmiş ve iyi bir pazarın bütün özelliklerini taşıyan Osmanlı ülkesiyle bir ticaret anlaşması imzalamanın yollarını aramıştı. Böylesi bir anlaşma konusu, 9 Kasım 1800 günü İstanbul Boğazı'na giren George Washington gemisinin kaptanı William Bainbridge ile Türk görüşmeciler tarafından ele alınmış, imzalanması ise Osmanlı pazarına aynı şekilde sızmak isteyen devletlerin karşı koymalarıyla ileri bir tarihe atılmıştı. O tarih, 30 yıl sonra geldi ve 7 Mayıs 1830'da bir "Ticaret ve Seyrüsefer Anlaşması" imzalandı. Bu anlaşmanın birinci maddesiyle Amerikan gemileri ve Amerikan tüccarlarına "en ziyade müsaadeye mazhar devlet" sıfatı tanınıyordu. Dördüncü madde ise, Osmanlı ülkesindeki Amerikalılara kapitülasyon ayrıcahkları veriyordu. İşte bu madde, iki ülke arasında 50 yıl kadar süren anlaşmazlıklara konu olmuştur. Anlaşmanın Türkçe metni, Türk topraklarında suç işleyen Amerikalıların yargılanmasını Osmanlı makamlarına, cezanın yerine getirilmesini ise ABD'ye bırakıyordu. Ancak ABD sonradan ortaya çıkarılan bir İngilizce metne dayanarak hem yargıyı, hem de cezalandırmayı kendi üstüne aldı. Nitekim 1877'de Kelley adlı bir Amerikalı, İzmir'de bir Türkü öldürdükten sonra Amerikan mahkemelerinde yargılandı ve beraat ettirildi.

Öte yandan, ABD kendisine tanınan ayrıcalıkları en geniş biçimde kullanıyor, hatta bunu Tarsus'ta bir Amerikalıya saldırıldığı gerekçesiyle, Mersin limanına *Marblehead* hücümbotunu göndermeye dek vardırabiliyordu. (4 Ağustos 1894). Aynı yılın 2 Aralık günü, Osmanlı polisi Maraş'ta Lee adlı bir Amerikalının evinde arama yapınca. İstanbul daki Amerikan elçisi, Osmanlı Hariciye Nazırını hemen görmüş ve Maraş valisinin görevinden alınmasını istemişti, Nazır da Sadrazam'a giderek, aynı dilekte bulunmuştu.

Osmanlı İmparatorluğu'nun Birinci Dünya Savaşı'na girdiği dönem de ise Amerika sürekli tehditkar bir tutum izlemeye başlamıştır. Daha Osmanlı İmparatorluğu savaşa katılmadan önce, İzmir Limanına demirleyen *North Carolina* ve *Tennessee* adlı Amerikan zırhlılarının komutanı Decker, kıyıya çıkması engellenince, hemen İzmir valisine bir telsiz mesajı göndermiş ve Türk topçusunun menzilinden çıkacak bir uzaklığa giderek İzmir'i bombalayacağını söylemişti. Amerikan Elçisi Morgenthau, böyle bir saldırının, savaşa neden olacağı ve Amerikan çıkarlarını zedeleyeceği gerekçesiyle Decker e engel oldu. Zaten Amerikan Deniz Bakanlığı'nın 1943 yılında yayımladığı "U.S. Naval Detachments in Turkish Waters" (Türk Sularında ABD Deniz Birlikleri) kitapçığında belirtildiğine göre, "Amerikan hükümetinin Türkiye'ye karşı savaş ilan etmemesinin en büyük nedeni, Türk topraklarındaki ticaret, misyonerlik ve eğitim çıkarlarıydı. "Aynı Amerika, savaş sonrasında Osmanlı İmparatorluğu'nun Avrupa'dan çıkarılması ve başkentlerinin ellerinden alınması istemiyle ortaya çıktı. Başkan Woodrow Wilson emriyle, Ortadoğu'da Amerikan çıkarlarına hizmet eden bir düzen kurulması amacıyla oluşturulan King-Crane Komisyonu 28 Ağustos 1919'da Paris Barış Konferansı'ndaki Amerikan heyetine sunduğu raporda, İstanbul, Ermenistan ve Türkiye'nin geri kalan bölgelerinde üç ayrı manda rejimi kurulmasını öneriyordu. Mandacı devlet ABD olacaktı. Savaş sonrası, Amerikan kuvvetlerinin ülkeyi işgal ettikleri, Amerikan zırhlılarının hem İstanbul'da, hem de Yunanlıların işgali sırasında İzmir'de bulunduğu da unutulmamalı. Nitekim, İngiltere Başbakanı Lloyd George'un, Yunan çıkarmasından Amerikan Başkanı Wilson'u daha önce haberdar etmiş olduğu, Amerikan hükümet belgeleriyle kanıtlanmaktadır. Bu emperyalist politika, ulusal kurtuluş savaşı yıllarında da sürecek, Lozan yenilgisi ile daha da saldırgan biçimde dile getirilecektir. Ülkeye yayılan Amerikan subayları nın, Kurtuluş Savaşı'nın başlarında yoğun bir propaganda kampanyası ile geniş bir Amerikan mandacılar grubu oluşturmayı, bu grubu Sivas Kongresi'ne sokmayı başardığı biliniyor. Bu subaylardan Harbord adlı bir Generalin 22 Eylül'de Mustafa Kemal'le görüştüğü ve "eğer tüm girişim ve özverilerinize rağmen millet bu işi başaramazsa ne yapacaksınız?" yollu imalı sorular sorduğu, 25 Eylül'de ise Kazım Karabekir'e "Amerika, sermayesiyle Türkiye'ye yardım etmek ister... Fakat bu sermayeyi himaye için bir miktar da asker getirmek ister" dediği de kayıtlardadır. Bu tutum, Lozan Antlaşması'nın imzalanması sırasında da kendini göstermiş ve ABD heyetinin Başkanı Richard Child tüm ağırlığını kapitülasyonların devam etmesi yönünde kullanmıştır. Antlaşma imzalanıp, Amerikan yönetiminde görüşülür olduktan sonra Temsilciler Meclisi üyesi Upshow'un 18 Ocak 1927'de söylediği şu sözler ilginçtir: "Antlaşma, Timurlenk kadar hunhar, Korkunç İvan kadar sefih ve kafatasları piramidi üstüne oturan Cengiz Han kadar kepaze olan bir diktatörün zekice yürüttüğü politikasının bir toplamıdır. Bu canavar, savaştan bıkmış bir dünyaya, bütün uygar uluslara onursuzluk getiren bir diplomatik antlaşma kabul ettirmiştir..." Bu sefih hunhar, kafatasçı, kepaze ve canavar" kişi yeni Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusu Mustafa Kemal'den başkası değildi.

1923 - 1946 YILLARINDA TÜRKİYE'NİN GENEL GÖRÜNÜMÜ

Amerika Birleşik Devletleri'nin Türkiye'ye yönelik ilgi ve politikasının iyice belirginleştiği ve bugüne kadar gelen çizgisine oturduğu dönem İkinci Dünya Savaşını izleyen bir-iki yıllık dönemdir. 1946-47 yılları iki ülke ilişkileri açısından bir dönüm noktası olarak adlandırılabilir. Ancak, bu "yoğun" yıllara geçmeden önce, Türkiye'nin 1923 ten 1946'ya ekonomik ve siyasal görünümünü kısaca anımsamakta yarar var.

Gerçi Kurtuluş Savaşı'nın en belirgin yönü "anti-emperyalist" oluşuydu, ama ulusal bağımsızlığın elde edilmesi, o dönemde emperyalizmle eş anlamda kullanılan kapitalizmden vazgeçilmesi gibi bir tercihi beraberinde getirmedi. Bunun tersi oldu, 1923 Şubat'ında toplanan İzmir İktisat Kongresi'nde "Özel faaliyet insiyatifinin son bul-

gibi görünen, oysa gerçekte demokrasinin tarihsel süreç içersinde değişik işlevler yüklenmesinin doğal gereği olan bir gelişmeyle, işçi sınıfı demokrasi mücadelesinin öncülüğünü üstlendi, "burjuva demokrasi"sinin çağdaş kurumlarını burjuvaziye karşı savunur oldu. Bugün kapitalist ülkelerin tümünde, işçi sınıfı bu rolü üstlenmiş durumdadır.

Ancak demokrasi mücadelesinin tarihselliğinin yanısıra toplumdan topluma değişim gösteren özelliği de burada ön plana çıkmaktadır. Bugün demokrasi ve demokratikleşme sorunu açısından, Türkiye dahil geri kalmış ülkelerle, gelişmiş kapitalist ülkeler arasındaki temel fark da burada belirginleşmektedir. Gelişmiş kapitalist ülkelerde, örneğin Batı Avrupa'da, demokrasi mücadelesi, her ülkenin kendi egemen sınıfına karşı verilmektedir. Oysa az gelişmiş ya da daha çok yeğlenen bir sözle, gelişmekte olan ülkelerde ise demokrasi mücadelesini Batı Avrupa'daki gibi iç dinamikler çerçevesinde açıklamak yetersiz kalmaktadır. Çünkü bu ülkelerin gelişmemiş ekonomileri emperyalist-kapitalist dünya ile, egemen sınıfları da dış egemen güçlerle bütünleşmiş ve hem ekonomileri, hem de egemen sınıfları bu dünyanın baskı, etki ve sömürüsü altına girmiştir. Dolayısıyla, bu ülkelerde, Batı Avrupa ülkelerinde olduğundan çok daha ağırlıklı biçimde etkisini gösteren bir dış faktörün varlığı sözkonusudur, ve demokratikleşme mücadelesi de anti-emperyalist bağımsızlık mücadelesiyle içiçedir, birleşiktir. Türkiye de, her anlamda bu ülkelerden biridir.

Emperyalizm, boyunduruğu altında tuttuğu ülkelerde demokrasinin, işçi sınıfı öncülüğünde verilen demokrasi mücadelesinin gelişmesinin karşısındaki en önemli güçtür. Çünkü bağımsızlık ve demokrasi mücadelesinin her başarılı adımı, emperyalizmin sonunu da hazırlamaktadır. Az gelişmiş kapitalist ülkelerin bir bölümünde, toplumsal muhalefetin kitleselleşerek hem nicel, hem de nitel bir yoğunluğa ulaşması, dışa bağımlı sermaye sınıfını rahatsız etmekte ve böyle durumlarda dış faktörün etkisi, ülkedeki askeri güç eliyle yapılacak bir müdahalede doğrudan somutlanabilmektedir. Bu kez "burjuva demokrasi"sinin tüm kurum ve işleyişleriyle kesintiye uğraması sözkonusu olmaktadır. Türkiye'de 12 Eylül'le birlikte yaşanan budur.

İşte demokrasi mücadelesini, tarihselliği/toplumsallığı içinde ele alıp, demokrasinin-kaba hallarla-öyküsünü anlattıktan sonra, bu saptamaları da yapabiliyorsak, günlük yaşamımızdaki pekçok sorunun çözümü için verdiğimiz demokrasi mücadelesinin temel bir bileşeninin de anti-emperyalist bilinç ve mücadele olduğu kendiliğinden ortaya çıkmaktadır. Türkiye gibi, anti-emperyalist bir kurtuluş savaşı vermiş, ulusal bağımsızlığını pekiştirmiş, ancak sonradan yine emperyalizmin saltanatına girmiş bir ülkede daha da büyük bir önem kazanmaktadır bu durum. Özellikle İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra, çok partili rejime, Batıda örneğine rastlanmadık bir anti-demokratik çerçevede, geçilmesiyle birlikte gelişen süreçte, Türkiye giderek daha çok dünyanın en büyük emperyalist gücü olan Amerika'nın yörüngesine girmiştir. Amerikan emperyalizmi, ulusal sermaye sınıfı üzerinde kesin bir egemenlik kurmuş ve birbirini izleyen sağ hükümetler döneminde ülke, tam anlamıyla Amerikancıl bir iç ve dış politika ile yönetilmiştir.

Gerek ülkemizin son 40-50 yıllık siyasi gelişmelerini değerlendirebilmek gerekse günümüzdeki demokrasi mücadelesini sağlıklı bir temele oturtabilmenin önkoşullarından biri Türkiye'ye yönelik Amerikan ilgi, çıkar ve politikalarının tarihselliği içinde bilinmesidir. Kitlelerde anti-emperyalist bilincin oluşması ve bu bilincin somut anti-emperyalist politika ve stratejilere dönüşmesi demokrasi mücadelesini büyük ölçüde güçlendirecektir ve bu oluşum-dönüşüm sürecini hızlandıracak olan da gene Amerikan çıkarlarının ve bu çıkarları uygulama yöntemlerinin iyi tanınmasıdır.

YARIN, tüm bu düşüncelerle bu sayıdan başlayarak "Türkiye'deki Amerika"yı sayfalarında sergileyecek. Bu başlık altında, ilkin Osmanlı İmparatorluğu'ndan 1950'ye kadar olan dönemde Türk-Amerikan ilişkilerini, daha sonra 1950-1970 ve 1970'den günümüze kadar olan gelişmeleri ve özelde Amerika'nın gençliği hedef alan kültür emperyalizmi ile üniversitelere yansıyan Amerikan etkisini, ayrı bölüm olarak ele alacak. Ancak konunun, dört bölümlük tarihsel bilgi vermekle sınırlı bir yazının kapsamını aşlığı bilinciyle Amerikan emperyalizminin Türkiye üzerindeki askeri, ekonomik, siyasal, kültürel istem ve uygulamalarını daha geniş bir açıyla ele almayı da sürdürecek. Yazı dizimize başlarken, okuyucularınızı konuya ilişkin tepki, düşünce ve çalışmalarını dergimize iletmeye çağırıyoruz. Unutmayalım ki, anti-emperyalist mücadele, bugün hem dünya halklarını, hem de farklı demokrasi güçlerini birleştiren geniş bir platformdur.

---

duğu noktada devletin görevleri başlar" görüşü benimsendi. Kongre çalışmalarında başlıca rolü, ulusal burjuvazinin temsilcileri, tüccarlar, fabrikatörler ve bankerler oynamışlardı. Buna da bağlı olarak, istemlerin yoğunlaştığı nokta, ulusal sermayenin güçlendirilmesi ve ekonomik bağımsızlığın sağlanmasıydı. Yabancı sermayeye ise "dur" deniliyordu. Gerçi tütün pazarı üzerinde tröst kurmuş, banka işleri, taşımacılık ve ticareti tekeline almış yabancı sermaye, özellikle de Amerikan sermayesi karşısında bu "dur" un arkasını getirmek oldukça güç bir işti, ancak 1925'ten başlayarak Amerikan, İngiliz ve Fransız sermayesinin kimi şirket ve fabrikalarının devlet tarafından satın alınması olumlu sonuç verdi. Dünya ekonomik bunalımı başgösterince, Türkiye ulusal burjuvazinin durumunu sağlamlaştırma yoluna gitti, Dışalıma kontenjan konuldu, ithal malları vergileri arttırıldı ve ardarda çıkarılan "Türk Parasının Değerini Koruma Kanunu", "Ulusal Ekonomiyi Koruma Kanunu" ile yabancı sermayenin olanakları ciddi biçimde kısılmış oldu. 1932'de yapılan bir düzenlemeyle, devletin ekonomik yaşama biraz daha karışması sağlandı. Ancak özel sermayeyi ön plana çıkaran temel yapı değişmemişti ve 1932-39 yılları arası uygulanan devletçilik, işçi ve emekçilerin yararına işlemekten çok bir devlet kapitalizmine dönüştü. 19 Ekim 1939' da imzalanan İngiliz -Fransız-Türk Andlaşması ile "siyasi dayanışma" adı altında, Türkiye'nin kapitalist ülkelerden borç almasının kapıları bir kez daha aralanmış oldu. İkinci beş yıllık kalkınma planı'nı kesintiye uğratan İkinci Dünya Savaşı yılları, Türkiye'de hem kapitalizmin gelişmesinin hızlandığı, hem de özel büyük sermayenin güçlendiği yıllardı. Türk burjuvazisi batılı emperyalistlerarası çelişkilerden ustaca yararlanıyordu. Öyle ki, savaş sırasında Türkiye hem faşist Almanya'dan hem İngiltere'den, hem de ABD'den

silah ve borç alıyor, bu ülkelere yüksek fiyatla hammadde satıyordu. Hemen tüm gelişmeler ulusal burjuvazinin lehine işlerken, emekçiler üzerindeki sömürü de alabildiğine artıyordu. Öyle ki, sanayide en az işgünü 11 saat olarak belirlenmişti. Türkiye ekonomisinin genel durumu, zenginliğin büyümesine ve buna bağlı olarak, ekonomi ve politikada daha belirgin rol oynamaya başlayan burjuvazinin üst kesiminin durumunu güçlendirmesine yol açıyordu İşte bu ortamda Demokrat Parti oluştu, iki önemli sol parti mahkemeye verildi, sendikalar kapatıldı, iktidarın eliyle bir sol matbaa tahrip edildi ve bağımsız öğrenci birliklerine gereken uyarılar yapıldı(!) 141-142 ile belirlenen anti-demokratik çerçevede, çok partili yaşama geçilirken, besbelli yalnızca burjuva görüşlerine izin verilen bir oyun alanı yaratılmak istenmişti.

İKİNCİ DÜNYA SAVAŞI SONRASI DÖNEM

İlginç bir rastlantı olsa gerek, Türk-Amerikan ilişkileri tarihine ilişkin araştırmalarda karşılaşılan Amerikan gemileri hep simgesel bir anlam yükleniyor. İşte 5 Nisan 1946' da İstanbul Boğazı'na giren *Missouri* zırhlısı da, Türk-Amerikan ilişkilerinde yine bir dönemi başlatıyordu. Washington'da ölen Büyükelçi Münir Ertegün'ün tabutunu taşıyan gemi, Anadolu Ajansı muhabiri tarafından şu izlenimlerle karşılanmıştı: "Acar motoruyla Missouri'ye mülakki olmak üzere Yeşilköy açıklarına doğru gidiyoruz. Gelen şerefli misafiri... layık olduğu büyük sevgi tezahürleriyle karşılamak...vazifesiyle mükellefiz... Bizi salonda izaz ederlerken Amiral şunları söyledi: "Memleketinize çoktan beri gelmek istiyordum. Bu fırsatı elde ettiğim için memnunum" Amerikan Haberler Merkezi'nde bir konuşma yapan İstanbul Valisi Lütfü Kırdar da farklı düşünmüyordu' "Amerikalıların memleketimize sık sık gelmelerini isteriz. Biz de her vesileden istifade ederek, Amerika'ya gitmek isteriz." Başbakan, "Amerikalıların ellerinde insanlık, adalet, hürriyet, medeniyet bayrakları olduğunu", Genel Kurmay Başkanı da "Amerikan zırhlılarının 'Türk sularına şeref verdiğini" belirtiyordu. Taksim Alanı'na kocaman bir Missouri resmi yapılmış konuklar için Dolmabahçe Sarayı açılmış, heryere "Velcome Missouri" yazıları asılmıştı. Kentteki genelevler bile boyatılmıştı. Hiç kuşkusuz, bu "şenlikli" ziyaret, ABD'nin savaş sonrası Türkiye'sine gerek hammade kaynağı, gerek açık bir pazar, gerekse Ortadoğu politikasını yürütebilecek elverişli bir üs olarak "dört kolla" sarılışının ilk adımıydı. Nitekim bu ziyaretin ertesinde, ABD'nin en az 30 yıllık bir dönemde emperyalist stratejisinin temel dayanağını oluşturacak iki adım daha atıldı. Bu adımlar tüm dün yayı, ama özel olarak Türkiye yi çok yakından ilgilendiren *Truman Doktrini* ile *Marshall Planı*'ndan baş

TRUMAN DOKTRİNİ'NDEN (Başkan Truman'ın 12 Mart 1947 tarihli konuşmasından)

"...Yunanistan'daki Amerikan İktisadi Heyeti ile Amerikan Büyükelçisinden gelen ilk raporlar, Yunanistan özgür bir ulus olarak hayatta kalacaksa, yardımın gerekli olduğuna dair Yunan hükümet'inin görüşünü desteklemektedir.... İnsanî ihtiyaçlar ve sefaleti istismar eden militan bir azınlık.. Ekonomik gelişmeyi bugüne kadar imkansız kılan siyasal karışıklığı yaratmayı başarmıştır... Yunan devletinin varlığı bile, kuzey sınırları başta olmak üzere, hükümet otoritesine birçok noktalarda karşı gelen komünistlerin önderliğindeki birkaç bin silahlı kişinin terörist çalışmaları ile, artık tehlikeye düşmüştür. Bu arada, Yunan Hükümeti durumu engel olamamaktadır.... Yunanistan kendine yeterli ve saygı duyulan bir demokrasi olacaksa, yardım görmelidir....Yunanistan'a yardımı etmekte olan İngiliz hükümeti 31 Mart'tan sonra hiçbir mali ya da ekonomik yardımda bulunmayacaktır... Durum, tezelden harekete geçmeyi gerektirecek önemdedir... Yunanistan'a verilen parayı bizim denetlememiz çok önemli bir noktadır... Yunan hükümeti geçen yıl yapılan seçimle işbaşına gelmiştir. 692 Amerikalı da dahil olmak üzere, yabancı gözlemciler, bu seçimin Yunan halkının görüşlerini doğru olarak belirttiğine inanmamaktadırlar...Yunanistan'ın komşusu olan Türkiye de dikkatimize hak kazanmıştır... Türkiye'nin de yardımımıza ihtiyacı vardır... Silahlı bir azınlık, ya da dış baskılarla boyunduruk altına alınmaya karşı koyan özgür halkları desteklemenin Birleşik Devletler'in siyaseti olması gerektiğine inanıyorum..."

kası değildi.

24 Şubat 1947'de Washington'daki İngiliz Büyükelçisi, Amerikan Dışişleri Bakanlığı Müsteşarı Dean Acheson'la görüşmüş ve hükümetinin artık Yunanistan'dan çıkmaya kararlı olduğunu söylemişti. İngiltere Ortadoğu'daki bekçilik görevini, bir başka emperyalist ülkeye, ABD'ye kendi isteğiyle devrediyordu. Bu Başkan Truman'a yeni siyasi planlarını uygulama fırsatı verdi. 12 Mart 1947'de Amerikan Kongresi'n de okuduğu ve *Truman Doktrini* adı verilen mesaj, Yunanistan ve Türkiye'ye 400 milyon dolarlık yardım ile sivil ve askeri personel vadedilmesini öngörüyor, ama daha da önemlisi Amerika'nın savaş sonrası olası siyasi değişiklikleri engelleme görevi yüklendiğini açıklıyordu. İlişikte yayımladığımız kısa alıntı Truman Daktrini'nin "ruhu"nu açıklamaya yetecektir. Savaş sonrası soğuk savaş döneminin ortaya çıkışında da büyük rolü olan bu doktrin, Amerikan emperyalizminin Ortadoğu ve Doğu Akdeniz'deki çöreklenişinin habercisiydi aslında. Truman Doktrini'nı Marshall Planı izledi. Amerikan Dışişleri Bakanı Marshall'ın adını alan bu plan, "Batı Avrupa'nın onarımı için yardım" başlığı altında, aslında yardım yapılacak ülkelerdeki ekonomik ve siyasi politikada kesin söz sahibi olmanın kapısını aralıyordu. Planın hazırlanmasında önemli rol oynayan Amerikan Ulusal İmalatçılar Birliği (NAM), açıkca, yardımı kabul eden ülkelerin hiçbir endüstriyi devletleştirmemelerini ya da özel teşebbüse zarar verecek hibir önlem almamalarını ve yardımın hükümetlere değil, özel teşebbüse yapılmasını isteyebilmişti. (*Truman* artı *Marshall*) taktiğinin hedefini bulduğu ülkelerin başında Türkiye geldi. 12 Temmuz 1947 Yardım Anlaşması ile Türkiye, Amerikan Kongresi'nin yardımı yönlendirme ve denetleme, değişiklik yapma yetkilerini kabul ediyor, Amerikan yardım heyeti temsilcilerine de bu yardımın değerlendirilişi hakkında her türlü rapor ve bilgiyi sunmayı vadediyordu. Başbakan Hasan Saka, aynı yıl, hükümetinin "yabancı sermayeye geniş yer ayırmaya kararlı" olduğunu duyurdu. 4 Temmuz 1948'de Türkiye'nin bağımsızlığından büyük ödünler veren bir "Türk-Amerikan Ekonomik İşbirliği Anlaşması imzalandı. Buna göre, Türkiye'ye bir ekonomik yardım heyeti gelecek bu heyet Amerikan Büyükelçiliği'nin bir parçası sayılacak ve diplomatik ayrıcalıkları olacaktı. İkinci Hasan Saka kabinesinin görüşü gene, "Amerikan yardımının aşikar bir ihtiyaç" olduğu yolundaydı. Aynı yıl Amerikan Harvard Üniversitesi Profesörü Lewis Thomas New York'daki Türk Haberler Merkezi için yazdığı broşürde "Türkiye için sarfedilen her dolar, Amerika açısından da pek sağlam bir yatırımdır" demekten çekinmiyordu. Bu sağlam yatırımların meyveleri çabuk alındı. ABD'nin Türkiye pazarına, büyük bir yedekparça karaborsasına yolaçacak ve 50-60 dönüm toprağı olan köylilerin tarımsal anlamda hemen hiç yararlanamadıkları "Çok geniş arazileri sürmeye elverişli traktörler" de aralarında olmak üzere "ne bulduysa sattığı" bir dönem yaşandı. Bu dönemin, dış ticaret dengesindeki karşılığını ne denli çabuk bulduğu şaşırtıcıdır: 1946'da Türkiye'nin dış ticaret dengesinde fazlalık varken, ABD'nin en önemli ticaret ortaklarımızdan biri durumuna gelivermesiyle birlikte, 1947'de dış ticaret açığımız 59.8 milyon, 1948'de 219 milyon liraya varmıştır. Ama gene de, Ocak 1949'da yeni kurulan Şemsettin Günay kabinesi, Amerikan yardımını "kalkınmada başlıca destek" olarak görüyor, aynı ay içinde, kabinenin Devlet Bakanı Marshall yardımını denetleyen Amerikan heyetinden "büyük bir anlayış ve sevgi gördüğümüzü, Amerikan heyetinin durumu görüp anladığını ve Türkiye'nin Marshall planından azami ölçüde faydalandırılmasının Avrupa kalkınmasında başlıca amil olacağını" söylüyordu. Demokrat Parti'nin son dönemde "dikkat çekici bir güçlenme göstermesi" nedeniyle, büyük "heyecan" taşıyan Mayıs 1950 seçimlerine hazırlık döneminde, gerek CHP'nin, gerekse DP'nin Amerikan sermayesine ilişkin "olumlu" yaklaşımları birbiriyle yarış eder durumdaydı. CHP Seçim Beyannamesi'nde "yabancı sermayeye kapılarımız açıktır deniyor, Demokrat Parti adına radyoda propaganda konuşması yapan Muhlis Ete "devlet işletmeleri peyderpey hususi teşebbüslere devretmeye başlamalıdır" sözlerini sarfediyordu. Seçimleri DP'nin farklı biçimde kazanması ve Adnan Menderes hükümetinin kurulmasını, "en büyük tezahüratla karşılayan" ülke ABD oldu. Aydın'lı büyük toprak ağasının oğlu, İzmir Amerikan Kolleji'nde eğitilmiş Menderes, Amerika'nın ekonomik ve siyasal hesaplarına daha iyi uyum sağlayabilecek bir "lider" olarak görülmüş olabilirdi. (Nitekim yıllar sonra gerek Menderes'in, gerekse kabine arkadaşları Hasan Polatkan, Nedim Ökmen, Fatin Rüştü Zorlu, Zeyyat Mandalinci, Medeni Berk vb.nin "yasal" ve"yasadışı" yollardan edindikleri servetler açığa çıkarıldığında bu uyumun en somut sonuçları rakama dökülmüş olacaktı.) Ancak Amerikan sermayesine zaten kollarını açmış olan, Amerika'dan gördüğü "sevgi ve anlayış"la göğüsleri kabaran, Türk yetkililerinden beklenen doğrudan doğruya siyasi birtakım önlem ve girişimlerin bulunduğu da unutulmamalı.Daha seçimler öncesinde, Amerikan ciklet, film ve hatta traktörleriyle birlikte ülkeye bir "antikomünizm" dalgası da gelmişti. 11 Ocak 1949'da Meclis Kürsüsünden edilen "Solcuları yargılamak gereksiz bir şeydir. Ne diye bunlar için masraf etmeli? Bunlar yakalanır yakalanmaz hemen öldürülmeli" sözleri bu dalganın bir çırpıntısıydı sadece. Bir yandan Standard Oil, yeni düzenlemeler sayesinde güneydoğuda dilediği gibi petrol ararken, faşist İtalya'dan anayasaya aktarılan 141. maddenin ağırlaştırılması için TBMM'ye yasa tasarısı sunuluyordu Tasarı sahipleri, Feridun Fikri Düşünsel ile Hamit Şevket İnce, tasarının sunulduğu tarih, 21 Aralık 1950 idi. Bir başka milletvekili Şevket Mocan, öylesine komünizm düşmanıydı ki, bir yandan solculara "en ağır cezanın" verilebilmesi için imza kampanyası açmış, diğer yandan kızı ile damadını "komünist" diye polise ihbar etmişti. Mocan'ın kızı Ayşe Baştımar ile damadı Dündar Baştımar bu ihbardan sonra tutuklandılar (30.1.1950). Tüm bu örnekler, gerçekte tek bir noktada toplanabilir. Burjuvazi ve onun hükümetteki kadrolarının Amerikancıl bir politikayı sessiz sedasız benimsemeleri noktasında.. Aynı günlerde bir açıklama yapan Türkiye'ye yardımı heyeti başkanı Tuğamiral Samuel Ginder, "Komünizmle savaşabilmek için 252 milyon dolar harcadık, daha da harcıyacağız" sözleriyle bu politikanın mali yönünün altını çizmişti. Amerikan yönetimi, Türkiye'de sol hareketin gelişmesini "çok haklı" olarak istemiyordu, demokrat basının, aydınların üzerindeki baskı bunun açık bir göstergesiyken, sendikal hareket de en önemli odak noktasıydı. İşte bu alanda, Demokrat Parti hükümeti kendisine verilen görevi yine içtenlikle uyguluyordu: 6 Şubat 1950 günü, İstanbul İşçi Sendikaları Birliği'nin yıllık toplantısı yapıldı Toplantıya DP'nin ileri gelenleri de katıldılar. Esat Çağa işçileri "zafer" işaretiyle selamladı Nizamettin Babaoğlu Kongre Başkanı seçildi. Prof. Fuat Köprülü, işçileri ulusal birliğe çağıran bir konuşma yaparak şöyle dedi: "İşçiler milli tesanüd hareketlerimizde daima rehber olacaktır. Esasen mevcut olmayan sınıf fark ve mücadelesini, bu topraklara sokmayacağız Bu mevzuda da bizimle birlik olduğunu za inanıyoruz."

NATO'YA GİRME ÇABALARI VE KORE SAVAŞI

1950'nin başında artık yabancı sermayeyle ortaklık yöntemini benimsemeye başlamış, Nejat Eczacıbaşı, Durmuş Yaşar gibi "büyük iş adamları"nı bu yöntem sayesinde "sayılı zenginler" kapsamında saflarına katmış olan büyük burjuvazi, Truman Daktrini ile başlayan "Türk Amerikan yakınlaşmasının" siyasi bir ittifakla da perçinlenmesi arzusundaydı. Bu arzu, Türk diplomasi etkinliğinin merkezine "NATO'ya girme çabaları" şeklinde geldi, oturdu. Daha 1948'de Dışişleri Bakanı olan Necmettin Sadak, Türkiye'nin "Amerika'ya müttefikten daha yakın olduğunu söylüyor, bu ilişkilerin bir de ittifak la sağlanmasını rica ediyordu. "Bu rica, 1 Temmuz 1948 tarihli New York Times gazetesinde de yayınlanmıştı. NATO bir yıl sonra, 1949'da kurulduğunda "Kuzey Atlantik" İttifakı'nın dışında bırakılmış olmak tüm Amerikancı çevrelerin yadırgadığı, kabullenemediği ve "terkedilmişlik duyguları" içinde yazılar yazılıp demeçler verilmesine neden olan bir "süpriz" gibiydi. Gerçi, Amerika'nın da Türkiye'yi her türlü yoldan kendine bağlamak istediği açıktı, ama NATO'ya ilişkin ABD politikası, iki yarı strateji gereği, Türkiye'yi ilk aşamada, NATO dışı bırakmayı uygun görmüştü: Bunlardan birincisi, bir Doğu Akdeniz ya da Ortadoğu Paktı kurulmasına ilişkin tasarılardı. İkinci ve daha ağırlıklı bir neden de Türk hükümetinin "NATO içinde yeralmaya dünden razı" tutumunun Amerikan pazarlık gücünü arttırması böyle bir ittifaka üye olmanın bedelini mümkün olduğunca genişletebilmek amacıydı. Bu genişletme olanağı için de pek fazla beklenilmesi gerekmedi. 26 Haziran 1950'sabahı uluslararası haber ajanslarının teleksleri "Kore Savaşı'nın başladığını duyurdular dünyanın dört yanına. DP hükümetinin beklediği bir fırsattı bu. Amerikan Senatörü Mc. Cai ile hemen görüşüldü ve 25 Temmuz 1950'de TBMM'ye danışma gereği bile duyulmaksızın Kore'ye asker gönderildi. "Kararın ne şekilde verildiğini biliyor musunuz? Yalova'da Reisicumhur, Başbakan ve Milli Savunma Bakanı karar vermişlerdi... Usulen Bakanlar Kurulu'ndan karar alınması için iiç-dört gün sonra Bakanlar Kurulu toplanmıştı. Bakanlar Kurulu'ndan usulen karar alınması, uysal arkadaşları iştirak ettirmek suretiyle temin edilmiş, bendeniz ve sayın Nihat Reşat Belger bu toplantıya davet edilmemiştir." Bu sözler; tümüyle ABD'nin emperyalist politikasının bir ürünü olan ve İlhan Selçuk'un 5.5.1964 tarihli Cumhuriyet'te yazacağı gibi "insanların hürriyetlerini ve haysiyetlerini kaybettiği aşağılık bir rejimin düşük düzeni için" verilen Savaş'a asker gönderen hükümetin üyesi, Fahri Belen'e aittir. Ancak yalnızca ulusal bağımsızlık, uluslararası hukuk ilkelerine değil, doğrudan anayasaya da aykırı olan bu karar karşısında, Türkiye'deki demokrat ve ilerici kesimler sessiz kalmayacaklardı. 15 Nisan 1950'de kurulan Barışseverler Cemiyeti olay üzerine, TBMM Başkanlığı'na çektiği telgrafta kararı kınıyor ve TBMM'nin olağanüstü toplantıya çağrılmasını istiyordu. Bu telgraf. 1 Ağustos 1950 tarihli Barış Dergisi'nde yayımlandı. 3 Agustos günü ise, Barışseverler Derneği basıldı. Dernek Başkanı Behice Boran ile Genel Sekreter Adnan Cemgil tutuklandı. 5.8.1950 günü "Amerikan politikasına uygun düşmeyen yazılarından ötürü" Ankara, İstanbul ve İzmir'de 17 gazetenin yazı işleri müdürleri savcılığa çağrıldı.

Ancak hükümet, ülkede sayıları bir anda gözle görülür biçimde artan Amerikan uzmanlarının yol göstericiliğinde, Kore'ye asker sevketmeyi sürdürdü. Amerikan askerlerinin terkettiği *Kunuri* cephesinde binlerce Türk yaşamını yitirdi. Ama bu özverinin sonuçları da kendini gösterecekti. Amerika Türkiye'nin hem NATO'ya, hem de Ortadoğu Paktı'na hazır olduğunu görecek ve Türkiye çok geçmeden hem Kuzey Atlantik İttifakı'nda, hem Bağdat Paktı'nda üzerine düşeni yapmaya başlayacaktı. Türkiye'nin NATO üyesi oluşuyla, Türk-Amerikan ilişkilerinin aldığı boyutu, ikinci bölümde ele alacağız. ●

1. Türkiye'de Kapitalizmin Gelişme Özellikleri 1923-1960 Y.N.Rozaliyev, Onur Yayınları. Aralık 1978
2. Amerikan Belgeleriyle Amerikan Emperyalizminin Doğuşu, Türkkaya Ataöv, Doğan Yayınevi, 1968
3. Amerika, NATO ve Türkiye, Türkkaya Ataöv, Aydınlık Yayınevi, 1969.
4. The Tragedy of American Diplomacy. W.A.Williams, New York, Delta, 1962.
5. Türkiye'de Amerika Nevzat Üstün, Var Yayınları, Aralık 1969
6. CIA, Kontr-gerilla ve Türkiye M.Emin Değer. beşinci basım, mart 1979.
7. Sosyal Adalet dergileri, sayı 1-20.

Devrimi Yaşatan Duvarlar

Mustafa Okan

Büyük Tenochtithan - Riviera

Tanrıya ve hükümdarımıza hizmet için geldik biz buraya. Ama aynı zamanda, buradaki zenginlikler için de geldik." Avrupa'nın Rönesans ile silkindiği yıllarda Yeni Dünya'nın uçsuz bucaksız topraklarına ayak basıp, altının sihirli parlaklığını elleri arasına ilk aldığında böyle diyordu İspanyol denizci.

Avrupalılar yeni dünyaya ilişkin böyle düşünüyorlardı. Ya yeni dünyanın sahipleri bu beklenmedik konukları nasıl görüyorlardı? Birbirlerinden çok farklıydılar. Okyanusun bir yanında Rönesansın olağanüstü patlaması yaşanırken, diğer yanında cam, barut ve sabun henüz bilinmiyordu.

Ne yeni dünyanın yerlileri bu yüzyıllar bulan zaman farkını kavrayabilecek durumdaydılar, ne de Avrupalı konuklar, uygarlıklar arasındaki bu uçurumu kapamaya niyetliydi. Sonuçta uçurumdan aşağı yuvarlananlar yerliler oldu.

Avrupa'daki kaşiflerin Meksika'daki zengin altın ve gümüş madenlerini bulmalarıyla başlayan sömürgeleştirme süreci üçyüzyıl sürdü. Bu dönem içerisinde, yerliler yalnızca Avrupa'nın hastalıklarıyla tanıştılar, açlığı ve acıyı yaşadılar. Öldüler, öldüler, öldüler...

Kapital'in birinci cildinde Marx tüm bu gelişmeleri şöyle yorumluyor:

"Amerika'daki altın ve gümüş madenlerinin keşfi; yerli nüfusun köleleştirilip maden ocaklarında zorla çalıştırılması; Doğu Hindistan'ın fethi ve yağmalanmasının başlayışı; Afrika kıtasının bir zenci avı alanı haline getirilmesi: Bütün bunlar, kapitalist üretim çağını haber veren, açan olaylardır; ve ilkesel birikim hareketinin temel etkenlerini meydana getirirler."

Kapitalist üretim çağı dünyayı sarıyordu. Ancak kendi iç çelişkilerini de taşıyan bir yayılmaydı bu. Çelişkiler, tepkilerle somutlanmaya başladı. İspanyol sömürgecilere karşı 1810'larda başlayan devrimci mücadele, pekçok acı deney ve pekçok büyük kazanımla yüzyıl boyunca sürdü. Ve 1910'lu yıllara gelindi. Köylülerin önderi Pancho Villa kuzeyden, yerlilerin başındaki Emiliano Zapata da güneyden bir büyük düşü gerçek yapmak için harekete geçtiler. Ve yedi yıl süren mücadele 1917'de ilk toprak reformunun yapılmasıyla büyük bir zafer kazanıyordu. Aynı yıl okyanusun ötesinde, sömürgecileri Yeni Dünya'ya gönderen kıtada Bolşevikler kışlık saraya saldırmaktaydı. Meksika'da ise anti-sömürgeci, anti-feodal özellikleriyle burjuva-demokratik devrimi gerçekleşiyordu.

15. yüzyıl sonlarında Yeni Dünya kumsallarındaki ilk sömürgecinin ayak izlerinden, 20.yüzyılın ilk çeyreğine kadar uzanan yıllar buradaki uygarlığı tümüyle büyük bir değişime uğrattı. İşgalciler Yeni Dünya'ya ilk ayak bastıklarında, yerli halkın boyunlarını rengarenk boncuklarla donatırken, altın ve gümüşten yapılmış eşsiz değerdeki heykelcikleri, kabartmaları, kap-kacağı potalarda eritmekte gecikmediler. Altın ve gümüşle gelen yağma, olağanüstü güzellikteki yerli mimariyi çoktan yoketmiş, yerini yeni zenginlerin mantar gibi biten küçük sarayları almıştı.

Çarmıhı Kıran İsa - Orozco.

Bugün, yerlilerin tipik giysileriyle fotografını çekmeye bayılan turistler, bu giysilerin kendilerine 18. yüzyıl sonunda Şarl III'ün zoruyla giydirildiğini bilmezler. İspanyolların kızılderili kadınları giymeye zorladıkları elbiseler, Andalusya, Estramadura ve Bask köylülerinin yerel giysileriydi aslında. Saçların ortadan iki yana ayrılmasını da Toledo Valisi buyurmuştu.

Yüzyıllar süren bu inanılmaz hareketlilik Meksika kültürünü de bir gökkuşağına dönüştürmüştür. 1920 devrimiyle başlayan süreçte bu renkliliğin giderek süzüldüğünü, berraklaştığını, somutlanmaya başladığını görüyoruz. Devrimin geleceği umut taşıyan yüzünü en çok gördüğümüz yerler belki de duvarlar oldu Meksika'da. İşgalcilerden devrimci önderlere, savaşan köylülerden yerli işbirlikçilere, zafer sahnelerinden katliamlara kadar herşeyiyle değişimi anlatan resimlerle soluk almaya başladı devrim.

Meksika duvar resminin öncüsü sayılan Jose Clemente Orozco devrimle geleni çok açık özetliyor: "Duvar resmi iyi bir başlangıç yaptı. Yanlışlıklar bile yararlı oldu. Sanatın içine düştüğü basmakalıplık giderildi. Birçok önyargı silindi ve bu sonuç, toplumsal sorunlara yeni açılardan bakılmasını sağladı. Fildişi kulelerinde yararsız bir ömür süren gözbağcıların alçaltıcı bohem çağı tasfiye edildi. Şimdi ressamlar ve heykel sanatçıları güçlü, sağlam ve bilgili eylem adamları olacaklar. Herşeyi bilmek ve anlamak, yeni bir dünya yaratılmasına en çabuk biçimde katılmak isteğiyle yanan bu sanatçılar, tıpkı çalışkan bir işçi gibi, günde sekiz ya da on saat çalışmaya hazırdırlar. Stüdyolarda, üniversitelerde, okullarda, fabrikalarda yerlerini alacaklardır."

Bu kısacık alıntıda bir sanatçı için altı çizilecek ne çok şey var: Güçlü, sağlam ve bilgili bir eylem adamı olarak yeni bir dünya yaratılmasına en çabuk biçimde katılmak. Orozco bu düşünceleriyle bir başına kalmadı. Meksika duvar resminin öncülerinden Riego Rivera, aynı açıklıkla şöyle diyordu: "Biz eserlerimizi müzelere kapatmak istemiyoruz. Çünkü müzelere ancak bol vakti olanlar gelebilir. Eğer çalışan halk kitlelcri müze ve sergileri gidip gezemiyorsa, biz de sergilerimizi sokaklarda açalım. İşçilerin, emekçilerin toplandıkları yapıları, sendikaları, resmi yapıları, çalışan insanları barındıran heryerdeki, sokaklardaki duvarları resimleyelim."

Meksika duvar resminin temeli işte bu açıklıkta ortaya konulmuştur. Duvarları dolduran bu dev yapıtlar "duvar resmi" olgusuna yepyeni boyutlar kazandırdı. İlkin sanat yapıtının izleyiciye ulaşması başlığında toplanan amaç, izleyicinin yoğun ve katılımcı ilgisiyle daha zengin bir karşılık bulmuştu. Yetkin ve tutarlı tekniği yanında, figüratif resme kazandırdığı olanaklar daha sonra dünyanın pekçok yerinde pekçok sanatçı için önemli açılımlar sağlamıştır.

Açık ve güçlü mesajlar taşıyan içeriğiyle, devrimi ve geçmişi kucaklayan motifleriyle bir bütün olarak karşımızda duruyor Meksika duvar resmi. Bu noktada duvar resminin bir başka ustası David Alfaro Sigueiros alıyor sözü: "Modern Meksika resim sanatı, Meksika devriminin anlatımıdır. Bu resmin sadece İspanpol öncesi dönemin ve sömürge döneminin önemli kültürel sonucu olduğunu düşünmek asla doğru değildir. Çünkü aynı kültürel temel, Guatemala, Honduras, Ekvador, Peru ve Bolivya'da az çok vardır. Devrim olmasaydı, Meksika resim sanatı da olmayacaktı." Bir başka deyişle, çok daha farklı bir yerde olacaktı.

Devrim Meksika'yı nereye götürdü? Herşeyden önce belirtmek gerekiyorki, uzun devrim süreci, Meksika'da köklü bir demokrasi geleneğinin yerleşmesinde önemli mesafeler katetmiştir. Bugün Meksika ekonomisi önemli sorunlar yaşamaktadır. Dış borçların ulaştığı boyutlar oldukça büyüktür. Sorunlu kentleşme, işsizlik, enflasyon ülkenin üzerindeki ağır yüklerdir.

Tüm bu sorunlar önemli toplumsal hareketlenmeler yaratmaktadır. Ancak Meksika'nın yaşadığı sorunların hiçbiri, demokratik hakların rafa kaldırılmasıyla çözülmeye çalışılmamaktadır. Bu özellik bile bir başına Meksika'nın geleceğini umutlu kılmaya yeterlidir.

Meksika'da devrim duvarlarda yaşıyor ve duvarlar yeni bir devrimi yaşama geçirmeye hazırlanıyor. ●

YARIN □ *Sayın Can Yücel, isterseniz söyleşimize, şiiriyle, ekonomisiyle, baskılarıyla, özel koşullarıyla ve yapılması gerekenleriyle "12 Eylül ve sonrası dönemi" tartışarak başlayalım. 1986 Türkiye'sinde şiir ortamını, ekonomik-siyasal ortamı nasıl gözlemliyorsunuz?*

CAN YÜCEL ■ Tabi şöyle yaklaşmak gerek konuya. Mesela biz 70'lerdeki duruma baktığımız zaman, bugünkü şiirin durumuyla kıyas ettiğimiz zaman arada büyük fark görüyoruz 12 Mart sonrasından daha hareketli bir şiir ortamı vardı, ben şiiri pilot olay olarak alıyorum. Özgürlüklerin kısıtlanmasına, insan haklarının kısıtlanmasına karşı protesto niteliği taşıyan bir şiir canlılığı görüldü 70 sonrasında. O kadar ki, bu işte ideolojik olarak angaje olmamış, nişanlı olmamış arkadaşlar bile, bu bir bakuna direniş durumu denebilecek harekete şiirleriyle katıldılar. Mesela Edip (Cansever) yazdı, Turgut (Uyar) yazdı ki, onlar siyasal konulara genel olarak pek el atmazlardı. Onlar bile girdiler bu işin içine. Böylelikle toplu bir protesto sesi yükseldi, bu şiir için de yararlıydı tabi. Yani kendi alınyazısını, halkın alınyazısıyla bir şiirde, ya da kendi şair bünyesi içinde birleştirmek bizim şiirin canlandığını, kendi sosyal, sınıfsal görevini yerine getirmek açısından olumlu bir yol aldığını gösteriyordu. Bunda 63-70 arası görünen nisbi özgürlük ortamının yarduncı olduğu söylenebilir. Yan örgütleşmelerden, işçi örgütleşmelerinden, parti örgütleşmelerinden hareketle şiir de ortamın canlılığından yararlandı ve bir birikim oluştu. Bu birikimle 12 Mart sonrasında girmiş olduğumuz döneme bakarsak daha şanslı bir dönem olduğunu söyleyebiliriz. Ama gene de, şu görülüyor ki, 12 Mart sonrasıyla 12 Eylül sonrası hiç de aynı değil. Büyük farklar var, hem nitelik bakımından, hem nicelik bakımından. Bir kere zaman ölçülerine vurunca, 12 Mart kısa sürdü. 12 Eylül sonrası ise, EÖ-ES diyorum ben, İsa'dan önce, İsadan sonra gibi, Eylül sonrası hala sürüyor. Öncelikle rejim sürekliliği farkı var. Baskı çok ağır. Çünkü 12 Eylül hareketinin gerçekleşmesi çok daha geniş bir plana dayanıyordu, çok daha büyük çapta bir programdı. Daha etraflı ve eski deneyimlerden yararlanan daha büyük bir prodüksiyondu bu. Çok daha büyük çapta bir mizansen sözkonusuydu. Anarşi şantajı prodüksiyonu, reprodüksiyon olmasına rağmen büyük bir prodüksiyondu. Sonra bu işin müesseseleştirilmesi, yasallaştırılması süreci çok etraflı düşünülmüştü. Adım adım gidilen, istenilen, özlenilen hedef, aşağı yukarı bir anayasal sistem halinde oluşturuldu. Yani buna Cumhurbaşkansal sistem denilebilir. Bu askeriyenin Türk siyasasındaki sürekli kılmaya yöneliktir. Türk ticaret ve sanayiinin doruk noktalarının askeriyeyle birlikte bu mizansenin içinde, işbirliğini ve ittifakını gerçekleştirme sonucunu doğurur. Bir Pentagon ve holdingler birliği ortaya çıkmıştır. Askeriye, anayasal sistem içinde oligarşisini ilan etmiştir. Bu oligarşinin bir cephesi de oligopoldür. Böyle bir sistem kurulmuştur. Demek ki, böyle bir sistem kurulduğunda, bu sistemin siyasal, hatta dış politikayla ilgili gereksinimlere yanıt vermesi ötesinde, bir de bu holdinglerin Türkiye üzerindeki ekonomik egemenliklerinin pekiştirilmesi sözkonusudur. Dikkat edilmesi gereken dava, mesela bunu SHP'nin işlememiş oluşu, büyük bir kayıptır. Geçer akçe, yürürlükteki rejimin, siyasal rejimin, anayasayla belirlenen rejimin ekonomik politikayla parallellik beraberlik arzetmesidir. Birisi olmadan öbürü olamaz.

Bu bünye birliğinin öncelikle tartışılması gerekir. Durum epey ağırdır. Gerek özgürlükler bakımından, gerekse Türkiye'nin kendi ayağı üzerinde durmasını, kendi milli dış politikasını uygulamasını benimseyenler açısından durum epey vahimdir. Tavizkâr davranışlarla da bu vehamet ortadan kalkacak değildir. Daha arifesindeyiz işin. Yani öyle kolay bir silkelemeyle değişecek bir durum yoktur. Mesela bu son ara seçimlerde de gördük, DYP'nin yarınki iktidar adayı oluşudur ki, Demirel'in bu bapta, bugünkü rejimi ne ölçüde değiştirmek isteyeceği de bizce bilinen taraftır, değişen şartlara bugünkü rejimi ufak değişikliklerle uydurmanın ötesine geçmeyecektir. Demirel iktidara geldiğinde, bir ölçüde nisbi bir rahatlama bile görülse, yapılan tekrar iadesi, kapısı açık bir düzeltme operasyonu olacaktır. Yani bugünküne dönüş yolları açık tutulacaktır. Yasalarla açık tutulacaktır; artık hizmet kanunu değil, anayasal yetkilerle derhal o düzene dönüş sözkonusu olacaktır. Türkiye'de sözkonusu olan, gerek sosyal demokratlar olsun, gerek sosyalistler olsun; siyasi-ideolojik-kültürel mücadele çok uzun erimlidir. Ve ona göre durum inceden inceye irdelenmelidir. Durumun vehameti saptanınca da, bu uzun erimli mücadele için nasıl örgütlenmeli, ne işler yapmalı bunların belirlenmesi gerekir.

YARIN □ *Biliyorsunuz, bir süreden beri, belirli çevrelerde bir "Sosyalist Parti" kurma girişimi var. Basına yansıyor; bu konuda toplantılar, paneller yapılıyor. Sizce bugün bir sosyalist parti kurulması mümkün müdür? Bu konudaki çalışmaları nasıl değerlendiriyorsunuz?*

CAN YÜCEL ■ Ben bu anda bir sosyalist parti kurulabileceğini sanmıyorum. Bu yasalar elverir, elvermez noktasından değil. Çünkü yasalar elvermese de, yasalar da insan yapısıdır, eh bizim de bu siyasi yaşamın içinde bir gönüllü tarafımız olduğuna göre, koşullar zorlanabilir. Siyasi ortamın yasaları yıpratma payı da hesaplanarak böyle bir girişimde bulunulabilir. Ama mesele burada değildir. Mesele siyasi ortamın genel görünümünün çözümlenmesi meselesidir. Böyle bir parti kuruluşu bence sözkonusu edilemeyecektir, çünkü böyle bir partinin kurulmasında başlıca unsur olması gereken ve başı çekmesi gereken sınıfsal durumun iki dinamik unsuru vardır: Bir tanesi sınıfsal olarak işçi sınıfıdır, öbürü de gençliktir. Bunların birisinin bütün mücadele olanakları elinden alınmış durumdadır. Öbürüne gelince büyük bir şantaj altmdadır gençlik. Biri pasif kalma, öbürü de çeşitli çevrelerden gelen anarşi ithamı. Bu tabi yasal baskılarla, sosyal baskılarla büsbütün abartılmaktadır. Burada da kendiliğinden bir durgunluk olmuştur. Yani pasifikasyona boyun eğme anlamında söylemiyorum. Ama iki büyük unsur burada ölgün kılınmış haldedir, ki bünyeyi bir ölçüde, dinamize edecek bir ortam sözkonusu değilken sosyalist parti kurmak pek olacak iş gibi gelmiyor bana. Ama şöyle olur, geleneği süren bir parti ayaktadır, ömrünü bütün itibariyle sürdürür, uğradığı dağılıma baskıya, darbeye rağmen böyle bir parti olsaydı, tüm güçlüğüne rağmen; bu partinin önayak olmasıyla bu iş yapılabilirdi, o zaman bu handikap da atlatılabilirdi.

Yoksa olmayacak davaya amin deyip de, sonradan olabilme imkanlarını karman çorman etmenin alemi yoktur. Eğer herkes şu iddia ile, "o kurdu, ben de kurayım" düşüncesi ile hareket ederse, bir nevi fraksiyon partileri haline gelir bu iş, onlar da ortalığı "frank" ederler, ondan sonra da iş tümüyle berbat olur.

Sonra mesela bu denendi, Mehmet Ali Bey'in ve Doğu Perinçek'in girişimiyle işçilere açık toplantı yapıldı. Ve on tane işçi geldi. yok on tane değil, bunlar da dahil, on kişi geliyor. Rezalet tabi. Fiyasko. E Mehmet Ali Bey, kendi düşünüyor, diyor ki, "ben eskiden beri parti kuruyorum, üçüncü oluyor bu, eh o halde, gene parti kurulacaksa ben kurarım." Evet, ama üç parti kurma sözkonusu ise, iki tanesini de batırma sözkonusu. Bir kere matematik olarak iş ayaz Aybar sadece hayrını yadediyor, vebalini hiç hesaba katmıyor. Bu iş de böyle cicoz.

Can Yücel mücadeleni

YARIN □ *Peki, sol güçlerin demokrasi mücadelesi için birlik kurmaları, ortak bir zemin, bir sol blok oluşturmaları konusunda ne düşünüyorsunuz?*

CAN YÜCEL ■ Tabi bu dediğinizin kalkış noktası bir cephe hareketidir. O zaman sosyal demokratlar da katılır bu cepheye, bir karar sonucu olarak. Zaten ben, Ecevit'in yersiz telaşını anlayamıyorum. "Sızıyorlar" telaşını. Kim nereye sızacak yaa? Duvarı ıslaksa, su sızıyordur. Yoksa sosyalistler niye sızsınlar? Onunla Rahşan'ın arasına karakedi gibi sızmanın ne alemi var? Sızacakne var? O, kendi Genel Sekreterine baksın önce, 12 Eylül'den sızan o adama baksın. Bizim genelde bir cephe düşüncemiz var, yani "Özgürlük Cephesi" denilebilir, "İnsan Hakları Cephesi" denilebilir, "İyileşme Cephesi" denilebilir, yani bugün rejimin yahut toplumun değişmesi gereken yönleri, böyle ortak amaca ilişkin bir platform halinde, burada bir asgari müştereğin çerçevesinde vurgulanabilir. Yalnız tabi, gerçek solun kuracağı böyle bir cephenin önemi, demin de belirttiğim gibi, bu rejimin iki yanının daha belirtilmesindedir. Birisi ekonomik: Bugünkü rejimin sınıfsal bünyesinin doğurduğu ekonomik politikanın teşhiri, Türkiye'nin dünya içindeki bağımlı yerinin belirtilmesidir. Bir de bunun ötesinde, gene buna bağlı olarak bizim kapitalist dünyaya askeri ve siyasi bakımdan bağımlılığımızı da bu platform içinde birleştirmek gerekir. Böyle bir cephe, bütün sol unsurları içine alabilen bir politika olarak, üzerinde anlaşılabilecek bir zemin olabilir. Ama bu "sosyalist parti" işi oldu-bittiler halinde. O ona söyledi, bu buna söyledi. Aman o hapisten çıkmadan bu yurda dönmeden biz acele edelim, gümrükten mal kaçırır gibi sosyalist parti kuruyorlar. Mesela bir keresinde, 74'de alelacele parti kurdular. Ne oldu o zaman? İçerde Behice hanımlar var, şunlar var. Bir sürü adam var. Bir türlü anlaşılamadı bu iş. 15 gün de farketti. Yani af çıktı, onbeş gün sonra. Ama bir patırdı gürültü parti kurmuş oldular. Sonunda beraber olacak olduktan sonra, zamansız, işi aceleye vurup patırdıylan parti kurup da sonradan aynı noktaya gelmenin ne anlamı var. Bu arada, bir sürü zaman kaybı var, insan gücü kaybı var. Mesela şimdi de aynı şey yapılıyor. Mehmet Ali Bey'in bir otel toplantısı vardı. İlle partiye zorlanıyor iş. Neredeyse hani, daha oracıkta MKYK seçecekler... Daha önce de olduydu böyle bir toplantı. TÖS'de yapılmıştı. Mahir Kaynak operasyonu. Sosyalistler "asgari müşterek"te buluşmak üzere toplandılar. Madanoğlu kürsüde. Hikmet Bey çıktı bir nutuk attı. Askerlerin iyilerinin olduğunu, aydınların bu işi bilmediklerini, Gazi Mustafa Kemal'den de delil gösteriyor, askerlerin devrimi yürüteceğini ve Madanoğlu'nun da bu işi yapabilecek yeni asker lider olduğunu anlattı. Bu dalgalanma öğleye kadar devam etti. Sonra Madanoğlu "ben sosyalistlere alet olmam" diye öğleden sonraki toplantıya gelmedi! Mahir Kaynak'da orada. Galatasaray'da bir meyhane vardır. Orada Madanoğlu'nu iknaya çalışıyor. Madanoğlu "ben oyuna gelecek adam mıyım?" dedikçe, "Aman, Paşam n.olur" "ayıp olacak, öğleden sonraya gelin yine" diyor. E, Madanoğlu namuslu bir adamdır kendi çapı içinde. O gitti, baktık Madanoğlu yok. Herkes bozuk. Ben çıktım dedim ki, "buraya ben gayet kısa bir laf söylemek için çıktım, biz asgari müşterek aramaya geldik, halbuki anlaşılıyor ki, burada askeri müşterek sözkonusu".

YARIN □ *80 sonrasında yaşanan baskıların önemli bir odağı da cezaevi zulmünde somutlanıyor. 1980'lerin cezaevi gerçeğini, siz de daha önceki dönemde cezaevi deneyimi geçirmiş bir insan olarak, nasıl değerlendiriyorsunuz?*

CAN YÜCEL ■ Şimdi bu konuda bazı özellikler var. Mesela, bizim bu hapishane tecrübesini geçirdiğimiz 70 dönemi bütün ağırlığına rağmen bugünkü kadar ağır değildi. Hapishane düzeni, askeriyede bile, Selimiye tipi yerler hariç, daha rahattı. Tabi kendi ölçüsü içersinde. Bu seferki koşullar ise adamakıllı ağır. Bu seferki adamakıllı ağır ve içerde yetişme gibi, hapishane üniversitesi tabiriyle, yetişme gibi birtakım olanaklar sağladığı hükmüne varmak güç gibi geliyor bana. Çok ağır çünkü koşullar. Hani okumaydı, yetişmeydi. Ama bu tabi bir ateşten geçme, bir sıkıntıdan geçme dönemidir. İnsanları daha dirençli yapar. Ama öte yanda da, insanların büyük fire vermesine yolaçar. Yani iki sonucu vardır bu sertliğin. Birisi çok iyi unsurlar yetişebilir bu dönemin içinden, ikincisi ise cezaevlerine kapatılanların sayısı çok büyük olduğu için, baskı da çok ağır olduğu için epeyce fire sözkonusu olabilir. Ama elbette, içeriyi yani içerdekileri düşünmeden bir oluşum, bir siyasi oluşum düşünmek yanlış olur. Bir rejimin ne olacağı düşünülürken, onun büyük acısını çekenleri hesaba katmamak yanlış olur.

YARIN □ *Evet, bu çok ağır baskı ortamının karşısında yeralmak, cezaevi gerçeğini değiştirmek görevi tüm demokrasi güçlerine düşüyor. Sizce basının buradaki rolü nedir, ne olmalı?*

CAN YÜCEL ■ Basının hatası şu oldu gibi geliyor bana. 70 sonrasında bu iş, layık olduğu ciddiyetle ele alınmadı. Yani bunun yankıları çıkacaktı, bunun toplantıları yapılacaktı. O dönemin bilançosu, kara bilançosu çıkarılacaktı. Hiç değilse, dönemin bitiminde yapılanların hesabını vermek zorunda bırakılacaktı bu zalimliği işleyenler. Ama bu yapılamadı, dikkat ederseniz. İşler sütliman olmuş gibi farzedildi ve bunun tekrar edebileceği akla gelmediği için çok daha ağırıyla karşı karşıya kaldık. Mesela bu açlık grevi işi. Bunun enbüyük önemi eski bir gelenek olması. Ama örneğin, İran'da Irak'ta eskiden açlık grevi yapıldığı zaman, bütün kitleyi de harekete geçirici bir siyasi süreci ve sonucu olurdu bu işin. Burada bu kadarı bile aksedemiyor. Yani bir adam, kendi istediğiyle, ölümü göze alarak birşeyi protesto ediyor, bu bile dışarıya aksedemiyor. Bu, bizim bu işte ne kadar yaya olduğumuzun, ve bir bakıma da baskının ne kadar ağır olduğunun ölçütüdür. Yani İngiltere gibi sömürgen iktidardaki bir ülkede bile açlık grevinin seyri hakkında haber çıkar. Burada çıkmıyor. İşkenceye karşı her araçla savaşmak dediğiniz çok doğru tabi, ama bu işin şiirlen filan bitecek hali yok. Yani diyelim ki, anlattın, işkence dedin, çekilmez dedin. Sonunda şiirde kapalı olarak söylüyorsun. Hepsi bundan ibaret. E, tiyatrosu sökmüyor. Basın yaya... Ancak dış haberlerle ortaya konulursa yansıyor birşeyler.. Yani iş bu bakımdan ayaz. Mesela, YARIN dergisinin Ekim sayısındaki "Mahkeme Fotoğrafları".. Hiçbir arkası sağlam gazetede bunun bir tanesi çıkarılmadı. Yeni yeni bazı gazeteler başladılar dikkat ederseniz, o da Af Örgütü'nün zoruyla ağızlar, kapılar aralandıktan sonra. Genelde basının hali de öyle pek alın açıcı değil.

YARIN □ *Sayın Yücel, söyleşimizin sonunda, konuyu biraz değiştirip depolitizasyona ve depolitizasyonun karşısındaki kültürleşme, evrensel kültürü şiiriyle, ekonomisiyle, siyasetiyle tanıma; evrenselleşme çabalarından sözetmek istiyoruz. Siz de kendi deyiminizle "türkçe söylediğiniz" şiirlerle dünya şiirinin tanıtılmasına yönelik bir çalışma içindesiniz. Evrensel kültürü tanımanın, olayların evrensel planda anlatılmasının önemi nedir? Bunun yansımaları nelerdir?*

CAN YÜCEL ■ Tün bunlar kuşkusuz çok önemli Ancak ben burada bir kayd-ı ihtiyat çizgisi çizmek istiyorum. Çoğunlukla biz umutlu, toplumcu, devrim bilinci olan sol duyusu olan şiirleri ele alıyoruz. Ve böyle almamızın da yerinde olduğunu biliyoruz. Ama bugünkü şiir dünyası bunlardan ibaret değil. Yani bütün dünyada şiir devrimci şiirmiş gibi geliyor. Keşke olsa. Benim devrimci şiir olmasına bir itirazım yok da, gerçek durum bu değil. Yani dünya genelde devrimci bir durgunluk dönemi geçiriyor bence. Buna paralel olarak şiirde bir durgunluk var. Devrimci şiirden öte, şiirin hareketliliğinde de. Yani siyasal ve sosyal yanı sadece toplumculuk olarak ele almazsak... siyasal bilincin geliştiği yerde, toplumcu olmayan şiir de siyasallıkta sonuçlara varır. Bu çizgide bile bir durgunluk var. Bunun nedeni de, kapitalist ülkelerdebelli tavizlerin sağlanması yoluyla da bir depolitizasyon süreci başlatılmış olmasıdır. Kitleler eski evrensel vicdanlarıyla harekete geçmekte güçlük çekiyorlar. Yani mesela İkinci Dünya Harbi öncelerindeki, harp sonralarındaki, büyük buhran dönemlerindeki kaynaşmalara bakarsak, bugün böylesine güçlü ve siyasal bir kaynaşma sözkonusu değil. Bundan dolayı, işin bu yanını da incelemek gerekir, yani en azından bir karşılaştırma yapmak gerekir.

Ötede, terörün biraz yaygın bir sürece girmiş oluşundan bu durgunluk ortamının büyük rolü vardır. Bundan dolayı, evrensel planda olaylar anlatılırken tüm noktaların üzerinde durmak gerekli ki, manzara tam olarak ortaya çıksın. Sonra mesela şairleri düşünelim. Neruda'yı, Nerüda yalnızca devrimci şiir yazmıyor. Adamın bireysel aşk şiirleri de var. Devrimci adamı tüm yönleriyle anlatıp tanıtmak bütünlüğü yansıtır. Bizde ise genç arkadaşlarda, ille de kızıştırıcı şiir yazmaları gerekiyormuş gibi bir görev zorlaması doğuyor. Bu insanları uyarmak lazım, çünkü sonuçlar çok umut kırıcı olabiliyor. Umutsuz olmak, herşeyin mahvolup gittiğini düşünmek de, hemen yarın devrim olacakmış iyimserliği de yanlış.

'Uzun erimli bir n arifesindeyiz..."

onuncu ölüm yıldönümünde

Sevgi Soysal, on yıl önce 22 Kasım 1976 da henüz kırk yaşındayken bu dünyadan ayrıldığında 1960 kuşağı onu pek tanımıyordu. Bugünün üniversite gençliği, onun öykülerini, romanlarını, makalelerini ancak ölümünden sonra okuyabildi. Büyük bölümü, 12 Mart rejiminin izlerini taşıyan yapıtlarıyla Soysal, Türkiye'nin çok daha ağır bir baskı döneminden geçtiği 1980'lerde; gerek siyasal-ekonomik planda yaşananların kavranmasına yardımcı olması, gerekse toplumsal mücadeleyi anlatan Türk romanının en yetkin örneklerini vermesi açısından "eskimeyen, gündemden düşmeyen ve mutlaka okunması gereken" bir yazar olarak kendini kabul ettiriyor.

İşte bu gerekliliği de gözönünde bulundurarak, ölümünün 10. yılında saygıyla andığımız Sevgi Soysal'ın tüm yapıtlarını kısaca tanıtmakta yarar gördük. Ancak bundan önce, Sevgi Soysal ın sanatçı kişiliği, dünya görüşü ve sanat anlayışına ilişkin bazı noktaları da vurgulamak istiyoruz.

Herşeyden önce 15 yıllık yazarlık yaşamı boyunca, kendini sürekli yenileyen; tüm olumlu etkilenmelere açık tutumuyla giderek arınan, zenginleşen, bilimselleşen bir sanatçı oldu. Sevgi Soysal. Onun 1974'de "ilerlemek için dönemeçlerden geçilecekse, niçin geçilmesin? Elbet ben de dönemeçlerden, dar sıkışık yollardan geçtim" sözleriyle açıkladığı bu ileriye doğru, ileriden yana değişim, Türk edebiyatına bireysel tutkulardan, varoluşçuluktan yola çıkıp demokratlığa, giderek işçi sınıfının devrimci bilincine ulaşan bir yazar kazandırdı. Gerçekten de ilk öykülerini topladığı kitabı Tutkulu Perçem ve bir anlatılar bütünü oluşturan Tante Rosa'dan Yenişehir'de bir Öğle Vakti'ne, Şafak'a uzanan çizgide, sanat yapma kaygularından dünyayı toplumcu-gerçekçi bir bakışla dönüştürme uğraşısına varmıştır Sevgi Soysal. Yapıtlarının ortak özelliği, sıcak, duyarlı anlatım, ilk dönemlerde ustalıklı oyunlarla kendini gösteren daha sonra gene aynı ustalıkla büyük bir canlılığa, akıcılığa erişen dil kullanımıdır. Sevgi Soysal, cezaevini, sürgünü bizzat yaşamış ve bunlar, yansımasını yapıtlarında bulmuştur. Sevgi Soysal'ın insanları arasında küçük burjuva aydınları geniş yer tutar. Kendi yaşamsal deneyimi, en çok bu kesimi tanımasına elvermiştir çünkü. Bunların yanısıra burjuvalar, lumpenler ve işçi sınıfı da kimi yapıtlarında öne çıkan tipleri oluşturur. Onun toplumsal konumlarına göre ya büyük bir sevecenlikle sahiplendiği ya da alaycı bir dille yerdiği bu insanlar, genellikle klasik kahraman tanımlaması dışında kalan, olumlu, olumsuz yönleri, eksiklikleri hep birarada yansıtılan insanlardır. Ancak aynı tiplerin birçok yapıtında kullanılması, aynı kişinin öyküsünün birkaç kitapta devam etmesi dikkat çekicidir. Soysal'ın en çok konu ettiği kesim ise gençliktir, genç yaşantıları, genç ilişkileri, genç çabaları irdeler çoğunlukla.

Bugün Bilgi Yayınları'nın çıkardığı "Bütün Eserleri" dizisindeki sekiz kitabı bütünlüğü içinde ve mümkünse kronolojik sıralamayı gözden kaçırmadan okumak, hem Sevgi Soysal'ın geçirdiği örnek gelişmeyi adım adım izlemek, ulaştığı noktayı ve genç yaşta yarım bırakmak zorunda kaldığı çalışmasının geleceğe yönelik açılımlarını doğru değerlendirebilmek, hem de bugün 80 öncesi ve sonrasını anlatmaya yönelen roman örneklerini yerlerine oturtabilmek açısından yararlı olacaktır. Çünkü geçmişi karalamaktan, baskılara sessiz kalmaktan özenle kaçınmayı öğrenmiş bir yazardır Sevgi Soysal. Ölümünden on yıl sonra sürüp giden yazarlık onuru da, onun yaşama, geleceğe ve demokrasi mücadelesine böylesine bir sahip çıkma çabası içinde oluşundandır. Onun için "yaşama bunca erken veda etmeseydi, bu çabayı daha da ilerletebilirdi" denmiştir sık sık. Bu çabayı sürdürüp ilerletmek görevi, Türk edebiyatının önünde halen tüm önemi ve yakıcılığıyla duruyor.

SEVGİ SOYSAL'IN YAPITLARI (Kronolojik sıraya göre)

TUTKULU PERÇEM

Sevgi Soysal'ın Özdemir Nutku ile evli olduğu dönemde 1960'ların başında Sevgi Nutku imzasıyla yayımladığı ilk kitabı. Öykü olarak tanımlanması olduk-ça güç olan onüç öykü yeralıyor kitapta. Kişinin bireysel tutkularının, özlemlerinin işlendiği, varoluşçu ve içerikten çok biçime önem verilen kısa anlatılar bunlar. Bunalım, anlamsızlık, yalnızlık, boşvermişlik gibi temalarını ağır bastığı, öykü ile şiiri yakalama çabasının sezildiği, olaylara, kişilere değil, doğrudan sözcüklere pek-çok işlevin yüklendiği bir anlatım egemen. Sevgi Soysal'ın karmaşık ilişkileri, kent yaşamını birkaç tümcede çözümlemek istediği, anarşizmden feminizme çok yönlü etkilenimlerini çözümsüzlükte birleştirdiği ve en çok da dili okuyucuyu yakalama, etkileme amacıyla kullandığı dikkat çekiyor. Tutkulu Perçem'in okunması, Sevgi Soysal'ın toplumcu gerçekçiliğin ne denli uzağından yola çıktığını gösterecektir bize. "Şeylerdeki şeyler işte-sokaklardaki insanlar görmüyorlar beni. Oysa günlerdir tutkularını perçemlerimde dolaşıyorum", "Konuşuyordum. Yeni Nisanlara, lacivert yağmurluğuyla yeni bir sıkıntıya ansızın" gibi bir iki tümceyi alıntılamak hem toplumcu gerçekçiliğe aykırı düşen bir umutsuzluğu, boşunalığı örneklemeye yetecektir, hem de, hiç kuşkusuz, bir çoğumuza Tutkulu Perçem'den 23-24 yıl sonra yazılan bir Gece Dersleri'ni çağrıştıracaktır. Evet, Sevgi Soysal'ın da sonradan kabul edeceği gibi yanlışlarla doludur bu ilk kitabı, ama Soysal 80'lerde halâ düşülen bu yanlışlarınfarkına çok daha erken varabilmiştir.

TANTE ROSA

Bu ikinci kitap 1968'de yayımlanmıştır. Sevgi Soysal bu kez Başar Sabuncu ile evlidir ve Sevgi Sabuncu imzasını kullanır. Tümüyle "kadınlık sorunu"nu ele alan birbirine bağlı ondört öykü vardır kitapta. Sevgi Soysal'ın annesi Almandır ve bu öyküler de Almanya'da bir katolik çevresinde Rosa adlı bir kadının, "kadın olmaktan kaynaklanan

sevgi soysal

Alev Sevinç

sorunlarına" kendi bireyselliği içinde çözüm arayışının anlatımıdır. Türkiye insanını bulamazsınız bu satırlarda, çeviri bir kitap okuyor gibi olursunuz. Öykülerin en büyük özelliği ise, gerçekliğin toplumsallığının farkına varmış bir Sevgi Soysal tarafından yazılmış olmasıdır. Ancak sorunu toplumsallaştırmaktan, hele toplumcu çözümler aramaktan gene de çok uzak bir kitaptır Tante Rosa.

YÜRÜMEK

Sevgi Soysal'ın 1970'de yayımladığı ilk romanı, 1971'de "müstehcenlik" suçlamasıyla toplatıldı. Daha sonra Sevgi Soysal da Mümtaz Soysal'la cezaevinde evlenmesi üzerine tutuklandı. Ve Yürümek ancak 1974 affından sonra serbest bırakıldı. Ela ile Mehmet başkişileridir romanın ve konu gene kadınlık sorunudur. Ama bir farkla... Ela kişiliğinde, yalnız, umutsuz, boşvermiş ve "perçemlerinin tutkularını mazgal deliklerine atan" bir kadın yoktur, Tante Rosa gibi ne yapacağını bilmez halde değildir o. "Düşünen, değişmeye, kendini değiştirmeye çalışan bir kadındır. Sevgi Soysal'ın geçirdiği iç hesaplaşma dönemi, Ela'ya yansımıştır bir bakıma. Ancak kadınsallık ya da daha doğru deyişle bireysellik tümüyle aşılabilmiş değildir daha.

YENİŞEHİR'DE BİR ÖĞLE VAKTİ

1973'de yayımlanan ikinci romanı Sevgi Soysal'a 1974'de Orhan Kemal Roman Armağanı'nı getirmiştir Konu tek bir öğle vaktinde, tek bir yerde geçer. Her sınıftan insanın kaynaştığı Ankara'nın Yenişehiridir burası. Aynı saatlerde Yenişehir'de bulunan ve bir kavağın devrilmesine tanıklık eden insanlardan oluşan geniş bir kesit vardır romanda. Ortaya konulan sorun, ilk kez bireysel değil, toplumsal boyutta ele alınmıştır. Üstelik, 12 Mart sonrasında Yıldırım Bölge Kadınlar Koğuşu'nda her gün 8 sayfa gibi bir kurala bağlanarak yazılan bu romanda, sorunun çözümü de toplumsal, hatta sınıfsal açıdan ortaya konmaktadır. Romanın öne çıkan kişisi, Ali adlı bir işçi sınıfı aydınıdır. Bir işçi oğlu olan Ali, üniversite öğrencisidir, aynı zamanda siyasal hareketin içinde bir partili olarak yerini almıştır. Sevgi Soysal, işçi sınıfı aydınlarıyla sağlıklı ilişkiler kurmayı küçük burjuva aydınları için bir çıkış yolu olarak göstermektedir. Romanda tiplerin yer yer fazlaca "idealize" edilerek gerçeklikten uzak düştükleri söylenebilir. Yenişehir'de bir Öğle Vakti'nin sınırlı ama geçerli bir mesajı vardır gene de. Ali'nin deyimiyle "sorunlara sınıf açısından değil, gözü yaşlı bir yufka yüreklilikle bakmak"tır eleştirilen.

ŞAFAK

12. Eylül'ün romanının yazılıp yazılmadığı, ne zaman yazılacağı tartışmalarının yapılmaya başlandığı bir dönemde, Sevgi Soysal'ın ilk basımı 1975'te yapılan Şafak romanını okumanın önemi daha bir artıyor. Çünkü 12 Mart'ın romanıdır Şafak Sürgünü, sorguyu, işkenceyi, cezaevini anlatır. Gene bir geçmiş değerlendirmesi, gene bir iç hesaplaşma vardır sözkonusu olan. Ama toplumsal mücadele hiçbir şekilde kötülenmez, karalanmaz, yoksanmaz. En insanlık dışı olaylar, en insanca bir yaklaşımla dile getirilir. Bireysellik tümüyle aşılmıştır artık, iki önemli mesaj vardır iletilen; biri, işçi sınıfının toplumsal mücadeledeki öncülüğü, diğeri demokrat unsurların birlik kurmasının gerekliliği. Bu iletilerin ne derece yetkinlikle yapıldığı tartışması bir yana, bilinçle, içtenlikle ve büyük bir yerindelikle yapıldığı söylenmelidir. "Ancak, sınıf değiştirmeye özenmemiş bir işçi gerçek bir devrimci olabilir. Bir de, işçi sınıfı ideolojisi adına, kendi sınıflarını gerçekten değiştirenler." demektedir Sevgi Soysal.

BARIŞ ADLI ÇOCUK

Ağustos 1976'da basılan kitapta ondört öykü yeralmaktadır. Birçoğu cezaevini anlatan öykülerdir bunlar. Çarpıcı bir gözlem gücü hissettirir kendini. Ve bu gözlemin en yoğun yakaladığı olgu yabancılaşma, insan ilişkilerinde, insanlarla nesneler arasındaki ilişkilerde büyük boyutlara varan bir yabancılaşmadır. "Zengin babalarının gönderdiği zengin giysilerle komüncülük oynayan, küçük bir polis çocuğuna yakınlık göstermeyi devrim, karşı-devrim, sınıf mücadelesi gibi şeylerle karıştıran" öğrenci kızlardan, hemen tüm eşyalarını bir eskiciye satarak geçmişle bağlarını koparmak isteyen kadına kadar uzayan bir yabancılaşma. Kitaptaki tek bir öyküde ise, kendisini birkaç ay sonra yaşamdan koparacak olan kanserden sözeder Sevgi Soysal. Kendisi gibi göğüs kanseri olan bir kadının hastane yatağında düşündükleridir "Bir Ağaç Gibi" öyküsü. Ama umut öykünün sonunda taptazedir: "Şimdi sadece yarından konuşmalı. Kuru dallarından, kurumaya yüz tutmuş, öz suyunu tüketmiş uzantılarından budanmış bir ağaç gibi yenilenmeğe bakmalı. Kozası içinde bekleyen tırtıl, bir ipek böceğine dönüşüyorsa bu durmak değildir. Ağacın en yoz yeri budanınca filizlenecektir."

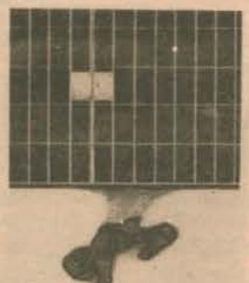

YILDIRIM BÖLGE KADINLAR KOĞUŞU

İlk baskısı yazarın ölümünden bir ay önce yapılan cezaevi anılarıdır. 12 Mart dönemine tanıklık eden, baskıyı, cezaevi zulmünü gözler önüne seren ve herşeye karşın korunması gereken umudu, yaşam sevincini yüceltten bu yapıt mutlaka okunmalı.

BAKMAK

Sevgi Soysal'ın 24.3.1976' dan 30.7.1976 tarihine dek "Politika" gazetesine yazdığı makaleleri biraraya getiren kitap, yazarın ölümünden sonra yayımlandı. Soysal'ın edebiyatçılığı yanında, gazeteciliğinde de, nasıl emekten, demokrasiden yana, faşizme, gericiliğe karşı bir tutumu geliştirip savunduğunu gözler önüne seren yazılar bunlar. Aradan geçen on yıl Soysal'ın kimi öngörülerinde yanılmış olduğunu gösterse de, bir dönemin olaylarını güncelliği içinde yeniden anımsayıp değerlendirebilmek açısından önemini sürdüren bir derleme.

HOŞGELDİN ÖLÜM

Sevgi Soysal'ın devamını getiremeden yaşama veda ettiğu bu romanbaşlangıcı,Tutkulu Perçem'le birlikte ilk olarak 1980 yılında yayımlandı. Yarım kalmışlığı içinde değerlendirmek pek doğru bir tutum olmasa gerek.

Oğuz Yaşar

değişen zaman içinde "yolculuk"

"Yürekkuytularındanakşam
Bir sonsuz yağmur yağsa
Aşkın kardeş bulutlarından
Aynı mutlulukla ıslansa dünya."

Yolculuk,[1] Şükrü Erbaş'ın üçüncü kitabı. 1978 yılından bu yana çeşitli dergilerde, şiir ve şiir üzerine yazılar yayınlayan Erbaş'ın *Küçük Acılar* (1984) ve *Aykırı Yaşamak* (Küçük Acılar' la birlikte, 1985) isimli iki kitabı çıkmıştı.

Kitaptaki şiirler üç anabaşlık altında toplanmış: Kitaba adını veren *Yolculuk, Zaman Geçerek, Anlıklar*. *Yolculuk* şiiri, "Bir Şiir Öncesinde" ve "Bir Şiir Sonrasında" alt başlıkları dışında, romen rakamlarıyla işaretlenmiş 19 şiirden oluşuyor. *Zaman Geçerek* uzun tek bir şiir. *Anlıklar*, yine romen rakamlarıyla işaretlenmiş 10 şiirden oluşuyor. Romen rakamlarıyla işaretlenmiş şiirler, kendi başlarına tek tek bir bütünsellik taşıdıkları gibi, özellikle *Yolculuk* anabaşlıklı şiirde oldukça belirgin olarak, bir bütünün parçaları, anabaşlığı *tümleyen* bir niteliğe sahipler. *Anlıklar*'da ise bu *tümleme* edimi aynı yoğunlukta değil; bunun nedeni, ele alınan tek tek konuların yapısından olduğu kadar, anabaşlıktan anlaşılacağı gibi, *anlık olan*'a ilişkin saptamalar ve duyarlıklarla örülmüş olmasından kaynaklanıyor.

"Bir Şiir Öncesinde" alt başlıklı şiir, *Yolculuk* anabaşlıklı şiire bir giriş özelliği taşıması kadar, Erbaş'ın şiirini besleyen, şiirdeki *yantutar yönünü* belirleyen kaynakları bir ölçüde de olsa göstermesi bakımından önem taşıyor.[2]

Yolculuk'ta, romen rakamıyla işaretlenmiş şiirler sıra ile:
(I) şiir'deki birinci tekil kişinin çocukluğunu;
(II) ilkgençliğini;
(III) çocukluk ve ilkgençlik yıllarının geçtiği Yozgat kentini;
(IV-V) birinci tekil kişinin düşünsel yapısındaki gelişimi ve bilinçlenişini;
(VI) yakın tarihimizdeki gençliğe ilişkin gözlemleri;
(VII) toplumsal olayların kazandığı ivmeye bağlı olarak değişen ortamı;
(VIII) değişen ortamda insan/lar/ın karşılaştığı baskıyı, doğrudan zor'u ve direnişi;
(IX) umut ve inancı;
(X) ölümü, öldürümü ve ölüm kavramına yönelik saptamaları;
(XI) alt üst olan toplumda, toplumdaki ana-babaların gençliğe bakışı ve kendilerindeki değişimi;
(XII) toplumun emekçi kesiminden bir bireyin sisteme yönelik değerlendirmesini;
(XIII) birinci tekil kişinin *insansal olan*'a ilişkin vargısını;
(XIV) dönemin egemen anlayışının irdelenişi.
(XV) bazı bireylerin "kuşatmadaki" yönelimlerini;
(XVI) dönüşü olmayan bir yolculuğa çıkan arkadaşına kentin ve insanların gündelik yaşamını,
(XVII) çocukluk ve ilkgençlik yıllarının kentine dönünce karşılaştığı durumu;
(XVIII) birinci tekil kişinin iç hesaplaşmasını;
(XIX) iç hesaplaşma sonunda yaşama olan tavrının ne ve nasıl olacağının belirlemesini, *dile getirmektedir.*

Kısaca özetlediğimiz gibi, *Yolculuk*'taki şiir örgüsü, bir bireyin yaşamdaki gelişimin aşamalarına koşut olarak çocukluk, ilkgençlik, gençlik ve erişkinlik dönemleri ve bu dönemlerdeki toplumsal, toplumsal gelişime damgasını anlattığı bireyin bilincine vuran olan-biteni dile getirmekte ve bir tür*ardışık* zaman ve mekân belirlemeleri ile, toplumsal olguların *panoraması* sunulmaya çalışılmaktadır

Yolculuk şiirinde, toplumsal panoramayı anlatan birden çok ses ya da kişilik karşımıza çıkmaktadır: Şiirin bütününe yakın diyebileceğimiz ve şiirin akışına egemen olan birinci tekil kişi söylemi; kendileri ve çocukları için konuşan anababa; yaşanılan sistemi değerlendirmeye çalışan emekçi. Eğer, şiire yakından bakarsak, sözünü ettiğimiz *anlatıcı kimlikler*'in, yalnızca, şair'in, *mesaj*'ının iletilmesine aracılık eden özneler olduğu görülebilir. Bu, bilinçli bir tutumdur; söylemi kolaylaştıran, mesaj'ın algılanmasını kolaylaştıran, *sorgulamayı sürdüren* bir şiirin seçtiği, doğal olmayan, kendiliğinden belirmeyen bir tutumdur

Örneğin, XII. bölümdeki emekçi şunları söyler:

"Öyle garip bir makina ki bu
Ne bizsiz işliyor, ne bizden yana
Bir karşı güce dönüşüyor ürettiğimiz ne varsa
Elimizden çıktıktan sonra"

Burada okur, bir yandan emekçinin sisteme yönelik değerlendirmesini, yaşanılan'ı nasıl algıladığını görmekte; diğer yandan, toplumsal panoraması çizilen ortamın "üretimin toplumsallaştırılmasına karşın bölüşümün eşitsiz ve dengesiz olduğu"nu çıkar sayabilmektedir. Yani, şair, sorunsalı toplumsal gerçekliği açıklarken, betimleyici olduğu kadar, tavır koyucu söylemi geliştirmektedir.

Çocuklarının davranışlarına uzak duran ve kendi davranışlarının nedenlerini araştıran anababa ise şöyle sorgular kendilerini:

"Korktuk, neden kortuğumuzu bilmeden
Büyük heyecanlardan korktuk, küçük
rahatlardan
Uzun yolculuklardan, yakın acılardan
kurumlaşmış ne varsa güzeli ve geleceği
kuşatan"
(...)
"Direnen yanımızmış o çocuklar bizim
Ama biz teslim olduk"

Birinci tekil kişi söylemiyle sık sık karşınıza çıkan *anlatıcı kimlik*[3] toplumun zor günlerinde, haksızca karşılaştığı insanlık dışı davranışlar karşısında yine de susmayı yeğleyen *"ayağına ilkgençliğinin güvercin kanatlarını takan"* kız için şunları duyumsamaktadır:

"Ne vardı dilinin ucunda o kızın
Nerelerden alırdı ki suyunu dudaklarındaki
ırmak
Aynı ustalıkla akıtarak bir sözle bir öpüşü
Sarmal köprülerinden düşle gerçeğin
En büyük acılara bile katlanma gücü verirdi."

Yolculuk şiirinde, değişen toplumsal ortamı görmek ve *yaşanılan'ı anlamlandırmak* için birçok ayrıntı ve ipucu var. Fakat, kanımca, *"afiş"* sözcüğü ile dile getirilen gözlemleri açımlandırmakta yarar var. VII. bölümde, önce "kenti süsleyen" afiş, alt-üst oluş sırasında "yağmur tarafından çürütülmekte"dir, daha sonra "insanı silahsız vuran bir yasal suç *olan* büyük şirketlerin reklam afişleri'. ortalığa *egemen* olmuştur:

"Ey sözleri halkının kalbini içeren..
Yağmur çürüttü o afişleri çoktandır
Bir suçlu gibi susturup renklerini
Sürükleyip götürdü o türküleri rüzgâr...
Hani o, güneşini eğninde taşıyan
Bir ulu geleceğin altın kalemini
Batırıp batırıp ömrüne ve geceye
Kenti süslediğin..."
(...)

"Şimdi herşey duruk örtüsünde zamanın..
Duvarlarında boydan boya
Büyük şirketlerin reklam afişleri
—İnsanı silahsız vuran bir yasal suç—
Şimdi kent, sana yasakladıklarıyla
Ölü, çirkin ve kirli..."

"Afiş" bir kez daha çıkacaktır *Yolculuk* şiirinde karşımıza. Dönüşü olmayan bir yolculuğa çıkan arkadaşına kenti betimlerken; kentin verili toplumsal ilişkileri içinde insanı öğüttüğü, hiçleştirdiği, insansal olan yönlerin nasıl kötüye kullandırıldığı gündelik yaşamın sıradan akışı arasından çekip çıkararak:

"Göğüsleri caddeye sarkmış bir sinema afişi
Tutup bir adamı en zayıf yerinden içeri alıyor"
(...)

İnsanlar, yaşamı bir yönüyle, ancak *zaman* aracılığı ile kavrayabiliyorlar. Yaşamın kendisi, birçok olasılığı içinde barındıran bir *tümleyişle* ortaya koyarken, insan, yine bir yönüyle, ancak *bilincinin* aracılığıyla yaşam içinde yanyana olayları art arda dizip aralarında geçmiş-şimdi-gelecek bağıntısı kurarak onları -olguları- görülebilir, seçilebilir kılmaktadır. Zaman kavramının kendinde durumunda değil, kendi-için şey olduğu durumda. Bu, *zaman geçerek* söyleyişinin de seçilmiş olduğu gösterir. Birinci tekil kişi söylemi, bu kez, duygulanımlara ağırlık veren olayları ön plana çıkarıyor; zaman'ı duragan değil, süreklilik taşıyan yanıyla, yaşamın çeşitli alanlarından *seçerek*, damıtarak dile getiriyor. Bir yanda: "yargıç cüppeleri, uzun topuklar, süslenmiş aldanış/kenti özetleyen plâstik çiçekler/ naylon torbalarda gizlenen geçim"diyen panoramik saptayış, betimleyicilikten sıyrılıp "düşlerin ve acıların öncü yolcuları"na yönelerek şiiri de, "bir kuyumcu terazisi duyarlığında", "akıp gidecek" zamana bırakır.

Anlıklar, daha çok duyusal katmandaki *izlerin* üzerinde yoğunlaşan şiirler İzler yakın ve uzak çağrışımlarıyla dışsallaştırılmış. I., IV., VII. bölümlerdeki örgü, diğer şiirlerde de aynı ustalıkta olsaydı, diyeceği geliyor okurun. Belki de, bu saptamanın temelinde, diğer şiirlerde öznelliğin kendini ele vermesindeki zorluk yatıyor.

"Sağlam şiir dokusu, ince şiir yapısı"[4] "Şiirsel bir derinlik"[5] saptamalarını yerinde buluyoruz. Şükrü Erbaş, değişen zaman içinde *Yolculuk*'ta, yalın ve rahat söylemiyle, içtenliğiyle, yarına kalacak şiiri yazmış görünüyor. ●

1. Yolculuk, Şükrü Erbaş, Şiir, Yarın Yayınları.
2. Nazım, Neruda, Lorca, Ritsos, Nicolas Guillen için yapılan değerlendirmeler ve göndermeler; "Bir Şiir Öncesinde"nin altıncı bölümünde, "bütün iyi ölüleri" ile "ölümsüz" olarak nitelediği "soy şairleri" koro tarzında, birağızdan söyleştirmesi, bu önbelirlememizi doğrular.
3. Anlatıcı kimliğin, birinci tekil kişi söylemini kullanması, çoğu kere, şairle özdeşleştirilir. Bu, her zaman doğru değildir. Ama, Yolculuk özelinde doğruluk taşımaktadır.
4. Necihi Timuroğlu, Sanat Rehberi Dergisi, sayı: 38, 1985'te Genç Şiir.
5. Afşar Timuçin.

nihat behram

Cebelitarık Boğazı/Tarifa, "Rüzgar Alanı"

Portekiz - İspanya sınırı, Guadina nehri üstünde.

Yol İzlenimleri

I

Kıyı boyu yudum yudum beyaz köyler içinden
toplayıp kollarını akıyor Taja,
sanki bağrında Portekiz'in inci gerdanlık,
dağlar arasından geceyi sarıyor kımıltısı.
Ay altında ay boyu ayçiçekleri,
toprak da kımıldıyor.
Beyaz çatılarında beyaz köylerin
beyaz güvercinler,
evler de kımıldıyor.
İşme yüreğime, o da başladı!
Yüzünde Atlantiğin
Taja açmış avcunu
içinde İstanbul ikizi bir kaynaşma:
Lizbon.
Yeşil şarabını yudumla, konuş, dinliyor Lizbon;
üzül, seninle üzgün; sevin seninle seviniyor;
diklen, o da külhan; nazlan, daha fazla nazlanır;
ve senin kadar yoksul, senin kadar tasalı
ve sanki herkes birbirini tanıyor
ve sanki herkes
biraz kaçak yaşıyor birbirinden
ve sanki varılsın diye kurulmuş bir şehir
ve sanki vardığım anda orada değil.
Duvarlarda resim resim renkli yazılar.
kavga sürüyor!
Sokaklarda siyah-beyaz insanlar,
Mozambik özgür!
Doklarda Mozambikliler ışık arıyor.
Lizbon'dan güneye yol veren gara doğru git
Lizbon dönüşü olmayan bir şehir değil.

II

Bir omzunda İspanya
bir omzunda Portekiz
iniyor Guadiana
sazlar, zeytinler arasından
bağlar, kaktüsler arasından
açılmış yelpaze gibi
güneye doğru.
İncir toplayan kızlar
eliniz kınalı mı?
Çekirdek çıtlayan kızlar
diliniz hareli mi?
Fado söyleyen kızlar
gönlünüz yaralı mı?
Kara horoz sabah yeli sen misin,
kanadın al al yürek
nehirlerde sel misin,
geleni ağırlayan gideni uğurlayan
Portekiz'e el misin?
Kara horoz günü seyret,
vakti ermiş boyun büken
dalda solgun gülü seyret,
aştı yolcu Guadiana'yı
sen öyküne devam et!

III

İki yanında iki pencere
ikisi de açık
daracık bir koridordasın.
Rüzgâr, rüzgâr...
rüzgâr hayatın bir parçası.
Sağında dalga dalga Atlantik,
solunda yalım yalun Akdeniz,
sırtında çiçekli bir şal: İspanya,
ve kirpiklerin ucundan
ufka doğru yayılan
sis altında
içten içe sızılı
ağır ağır yanan bir kıta: Afrika.
Uyuyorsun rüzgâr
uyanıyorsun rüzgâr...
Yine de portakallar, narlar, palmiyeler
kuğular kadar uysal
ve sardunyalar arasından
usulcacık gülümsüyor
çoluk çocuk pencerede insanlar.
Belki de rüzgâr onların annesidir!
Atlasını çılgın mavilerle karala
gemin ayrıldı Tarifa'dan
denizlerin öpüştüğü yerdesin!

IV

Kaderiniz deme Abdul!
Şu acı
şu kir, şu zıfir
kaderin değil!
Dileme Abdul, dövüş!
Tanger'i zümrütü kıl yeryüzünün,
toprağı yüreğince tutuşturman zor değil!
Dağların yeşerir Abdul,
ufkundaki denizler
aç komaz, besler seni.
Sıyır kollarından yılanı Abdul, savur,
ellerine güven, yılana değil!
Bekleme, kaldır başını, doğrul,
şu zulmü bitir!
Kadının kara gözleriyle güzel Abdul
yüzündeki kara örtüyle değil.
Çocuğun, doyunca gülümseyecek,
aç çocuk nasıl gülümseye bilir?
Bağır Abdul, kralı sensin Fas'ın,
Hasan değil!

Taya: Portekiz'de bir nehir; Yeşil şarap: Portekiz'e özgü bir şarap; Guadiana: Nehir, güneyde Portekiz İspanya sınırında: Fado: Geleneksel Portekiz şarkıları; Kara Horoz; Portekiz'in simgesi; Tarifa: Cebeli Tarık Boğazında küçük bir kasaba; Hasan: Fas kralı 2. Hasan.

tiyatrolara devlet yardımı

Bu madalyonun bir yüzü.

Ülkemizde sanatsal etkinlikler, büyük bir darboğaza girmiştir. Bir gösterinin gerekli kıldığı öğelerin (salon, oyuncu, dekor, kostüm, aksesuar vb.) giderlerini karşılama güçlüğünden dolayı, bu olumsuzluklardan en çok etkilenenlerden biri de tiyatrolardır.

Resmi tiyatrolar, devlet bütçesinden ayrılan ödeneklerden dolayı bir ölçüde bu zorluğu aşmış ama bu tür olanaklardan yoksun olan "Özel Tiyatrolar"da tehlike çanları çalmaya başlamıştır.

Bu yüzden devlet, son birkaç yıldır özel tiyatrolara para yardımı yapıyor Amaç: tiyatroların bu ekonomik çıkmazdan kurtulmasına yardımcı olmak, tiyatro etkinliklerinin yaygınlaşıp sevilmesini sağlamak, yerli oyun yazarlarını özendirmek... kısaca, Türk tiyatrosunun gelişmesine katkıda bulunmak.

İlk bakışta olumlu bir adım olarak nitelenebilen bu uygulama, çok yönlü değerlendirildiğinde, daha değişik amaçlar güttüğü de söylenebilir.

Bir kere, tiyatrolara yapılan yardımlar, (yıllık ortalama iki ila yedi milyon lira arasında) piyasa koşullarını çok gerisinde kaldığından zorunlu harcamaları karşılamaya bile yetmiyor. En başta salon kiraları... Bunu bir de oyuncu, dekor, kostüm, aksesuar, turne vb. giderler eklenince, harcamalar büyük rakamlar oluşturuyor.

"Devletin gücü bu kadar. Daha fazla vermeyi isterdik ama..." Böylesi bir yanıt inandırıcı olamaz. Büyük olanaklara sahip olmasına karşın, Türk tiyatrosuna katkıları yıllardan beri tartışılan Devlet Tiyatroları için milyarlık bütçe ayıran iktidarlar, özel tiyatroların da en azından zorunlu giderlerini karşılayacak ödeneği ayırabilecek güçtedir.

Tiyatro gibi, köklü bir geçmişi olan ve toplumsal işlevi yadsınamayan bir uğraşı için ayrılan para, batık şirketleri-yüzlercesinden yalnızca birini bile-kurtarmak için harcanan para kadar değildir. Hayali ihracaat sonucu ödenen vergi iadelerine oranlandığında da sonuç farklı olmayacaktır. Bütün bunlar, sanata ve tiyatroya ne denli saygı duyulduğunun bir göstergesidir.

Yardımın yetersizliği bir yana, bir de başvurduğu hade yardım alamayanlar var. 1986-87 sezonu için 36 tiyatro yardım isteminde bulunmuş. Yapılan incelemeler sonunda'

"Eksik belge sundukları, kaliteli temsiller vermedikleri, kaliteli ve özgün yerli oyunlar aynamadıkları, telif haklarına gereği gibi uymadıkları vb." gerekçesiyle 20'sine yardım yapılmamış. (Geçen yıl da aynı gerekçelerle 44 tiyatrodan 26'sına yardım yapılmamıştı.)

Bizdeki değerlendirmeler; belgelerin tamam olması, yerli oyunlara yer verilmesi. dekor. kostüm ve aksesuara özen gösterilmesi, turneler düzenlenmesi vb. ilkelerden sözedilse de, odak noktasını oyunun seyirciye ilettiği düşünce oluşturur. "Kaliteli oyun?.. diyorlar.

Bu öyle bir kavram ki: kimilerine göre başarılı bir ürün, kimilerdince de başarısız, hatta sakıncalı ve zararlı görülebilir. AST'ın sergilediği, İbsen'in "Bir Halk Düşmanı" gibi

AST Brecht, Gorki, İbsen... Nazım Hikmet, Orhan Kemal vb. yerli-yabancı ustaların yapıtlarını sergileyen, Asaf Çiğiltepe'den Erkan Yücel'e dek birçok başarılı sanatçılar yetiştiren ve çeyrek yüzyıla yaklaşan tarihi geçmişiyle, çağdaş Türk tiyatrosunun gelişimine önemli katkıları olan bir kuruluştur. Ama AST'ın yardımı kesilmiştir. Bugün AST'a yarın Dostlar Tiyatrosu'na ... Uygulamalar, daracık kapı aralığının gelecekte daha da daralacağını ve giderek tümden kapanacağını göstermektedir. Yazarı, yönetmeni, oyuncusu ve seyircisiyle, tiyatronun gerçek temsilcilerinin katılacağı, demokratik bir kurul oluşmadığı sürece böyle olacaktır bu.

Ancak AST: Dostlar Tiyatrosu, Kartal Sanat İşliği gibi nitelikli tiyatrolar kurulduklarından bu güne böylesi zorluklarla yoğrularak geldiler. Geçmişte bu zorlukları nasıl aştılarsa. bugün de aşacaklardır kuşkusuz. Çünkü izleyicileri onları yaşatacak güçtedir. Yeter ki onların beklentilerine yanıt verebilsinler. Kendi çizgileri dışında yapıtlara yönelip, ters düşmesinler izleyiciye.

"Bir Halk Düşmanı" ya da "Bir Ceza Avukatının Anıları"nda izleyicinin yoğun katılımı, geçmişte olduğu gibi bugün de zor günlerinde olduğu gibi AST'ın yalnız bırakılmayacağının bir göstergesidir.

Toplum için sanat düşüncesinden yola çıkarak, yığınların beklentilerine yanıt arayan nitelikli tüm tiyatrolar için geçerlidir bu savımız.

ne dediler?

Yılmaz Onay

"Özel tiyatrolara devlet yardımı" sorununun da temelinde, ülkemizdeki demokrasi mücadelesinin çelişkileri yatıyor bence:

Bu "yardım" denen paralar, (ayrıca, ne demek "yardım"? Neden, destek veya ödenek değil de yardım? Bu da ayrı bir sorun), evet bu parasal kaynak halkın ödentileriyle oluşan devlet bütçesinden ayrılmakta. Ama, halka ve demokrasiye karşı tekellere bağlılık gösteren siyasal organlar eliyle dağıtılmakta (Kazanılmış özerkliklerin bile bir bir ortadan kaldırıldığı bir ortamda, "yardım"ı saptayan komisyona özerklik tanındığı savı herhalde inandırıcı olamaz). Ama bu böyledir diye, sanatıyla gerçekten halka bağlı ve gerçekten demokrasi mücadelesi içinde yer alan tiyatroların bu "yardım"ı talep etmekten vazgeçmeleri, biz istemiyoruz demeleri, asla düşünülemez. Tam tersine, halkın parası, ona en sıkı bağlarla bağlı olan sanatın hakkıdır ve böyle tiyatrolar bu hakkı mutlaka talep etmelidirler, verilmeme kuşkusu bulunsa bile! Çünkü "yardımı" dağıtan siyasal gücün demokrasi ve sanat konusundaki gerçek tutumu ancak bu yolla açığa çıkabilir, Nitekim çıktı işte! AST'a yardımın pervasızca kesilmesi, iddia edildiği gibi sanatsal "yetersizlik"ten değil, tam tersine, komisyona dayatılan "yeterli"lik sınırını AST'ın kırıp geçmiş olmasındandır. Ayrıntıları er geç açığa çıkacaktır, fazla gizlenemez. Dahası, Adana Çağdaş Sanat Merkezi'nin yardımı da kesilmiştir, benzerleri içinde en iyi performansı koruduğu halde. Neden? Kartal Sanat İşliği'nin, yıllardır bir yerel tiyatroya kendi gücüyle kalıcılaştırdıktan sonra ilk kez istediği "yardım" da verilmemiştir. Niçin? Bir yandan da yönetmelikte, büyük merkezlerde kurulu olan özel tiyatrolar için turne şartı konmakta. Oysa, büyük merkezler dışında tiyatro sanatını sürekli kılan tiyatrolara "yardım" ya kesiliyor, ya da verilmiyor. Onların repertuvarlarına bakılınca da, gerekçenin "yetersizlik"değil, tam tersine, istenmeyen bir fazla "yeterlilik" olduğu açıkça belli oluyor.

Kaldı ki böyle tiyatrolar, "resmi" tiyatrolarda "yasaklı" olan ya da yapılamayan bir sanatı yapabilmek için zorunlu olarak özel tiyatro konumundadırlar. Oysa "yardım verilen tiyatrolar içinde, "resmi" tiyatrolardan pek farklı olmayanlar var. Buna karşılık, resmi tiyatrolar içinde de, halka bağlı tutumlarından dolayı güçlüklerle karşılaşan gerçek demokrat sanatçılar var. Demek ki çelişki "özel" ile "resmi" arasında değil. Sanat alanında da, gerçekten demokrasi mücadelesi vermek ile vermemek arasında asıl çelişki çözümde demokrasi güçlerinin sanata-ama özellikle kendi doğrultularında olduğu için güçlüklerle karşılaşan sanata-daha bilinçlice, daha titizlikle, daha geniş çapta ve daha doğru bilgi donanımlarıyla sahip çıkıp, o alanda da sağı geriletecek kadar omuz vermelerinden geçiyor bence. Ancak o zaman bugünkü karmaşaların ve çok yönlü engellerin üstesinden gelinebilecektir sanıyorum.

AST

Devlet Yardım konusunda görüşlerini almak üzere başvurduğumuz AST Sanat Yönetmeni Rutkay Aziz yardım alamamaları üzerine kurul hakkında dava açtıklarını ve davayı etkileyecek açıklamalar yapamayacaklarını belirtti. Bu konuda 1982 yılında Değerlendirme Kurulu'na AST adına verilen başvuru dilekçesinden kısa bir alıntı sunuyoruz.

"...tiyatro yaşamında çağının ve toplumun gelişimine tanık olarak ve böylesine bir sorumluluk bilinciyle sanat yapmayı yaşamın gereği olarak seçen, gerçeklerden ve gelecekten yana sanatçı taraflılığı ile ileriden ve güzelden yana tavır içinde, er-geç barış içinde yaşayacak dünyamızın umudu üstüne tiyatro yapmayı görev bilmiş, ve Ankara Sanat Tiyatrosu böylesine amaç doğrultusunda tiyatro sanatının ölümsüz gücü ve işlevine inanmıştır."

"...AST tiyatro sanatının ve sanatçının onuru, özgürce sanatını yaratma yolundaki geleneğine ve ilkelerine sahip çıkarak, "Sanatın besin kaynağı özgürlüktür" deyişine her zamankinden daha da özen göstermenin gereğine ödünsüz inanmaktadır... Yapacağımız tiyatronun özünde, biçiminde, anlatım etkinliğini güçlendirmek, düzeyini yükseltmek adına, başvuruyu tarihsel sorumluluğunun gereği saymıştır."

Müşfik Kenter

"Devlet yardımının başlangıç olarak olumlu, fakat son derece ye-

tersiz olduğu açık. Bir sezonda üç-dört oyun sergileyen Kent Oyuncuları'nın bir oyunun ancak prodüksiyonunu karşılayabiliyor.
Karar verici mekanizma çok önemli. Dağılımdaki ayrıcalıkların kaynaklarını bilemiyorum. Sırf devlet yardımı alabilmek için kurulmuş bir çok tiyatro nasibini alırken, senelerin tiyatroları bu destekten yoksun bırakılıyor.

Yardımın getirdikleri sadece kendi kadar, götürdükleri ise insanın aklından bir şeyler galiba..."

İzzet Polat Ararat

Tiyatro geniş kitleleri ilgilendiren etkin bir sanat dalıdır. Kültürümüzün oluşmasında önemli bir yeri ve katkısı vardır. Ancak pahalı bir sanat dalıdır. Bina ücreti, dekor-kostüm, oyuncu ve yan hizmetler giderleri gözönüne alınırsa, yalnızca gişe geliriyle kotarılmasının olanaksızlığı anlaşılacaktır. Örneğin Devlet Tiyatroları bütçesi beş Milyarın üzerindeyken, gişe gelirleri ancak bir-kaç yüz milyon civarındadır. Özel tiyatroların kültürümüzün oluşması, zenginleştirilmesi için gerekliliği ve her birinin de büyük bir özveri içinde çalışmakta oldukları bilinen bir gerçek. Ayrıca toplumumuzun tek sesli bir yaşamdan kurtulması konusunda, özel tiyatroların kültür değerlerimiz içinde özel bir yeri vardır. Kanımca Devlet yardımı, tüm özel tiyatrolara 'objektif' ölçüler içinde verilmelidir. Devlet katkısının oranını saptayacak ölçüler de; tiyatronun sanat yaşamımıza katkısı, klasik-çağdaş hatta avangard yapıtların seyirciye tanıtılıp, sevdirilmesi ve de seyirci-oyun sayısı gibi somut verilerdir. Bunun için devletin tiyatrolara yaptığı yardımın ilkesinde olumlu ve vazgeçilmemesi gereken bir konu olduğuna inanıyorum. Ödenek tutarının da, gereksinmelere yanıt verecek ölçüde arttırılması gerekir. Hatta Devlet yardımının yanısıra, sendikalar, odalar, vakıf ve benzeri kuruluşlar da tiyatroya yardım etmelidir.

Kuşkusuz yardım konusu, bir baskı aracı olmaksızın ve sanatın özgür gelişmesine gölge düşürmeksizin gerçekleştirilmelidir.

ÇSM

Ç.S.M. Genel Sanat Yönetmeni Nurhal Yiğitel:

1.Özel tiyatrolara yapılan devlet yardımı özel tiyatrolara ne getirdi neler götürdü? Kısaca değerlendirir misiniz.

Bu yardım 3-4 yıldır yapılmakta. Ekonomik bakımdan çok faydalı. Bizim gibi bir taşra tiyatrosu için bu çok daha önemli. Biz devlet yardımının ikinci yılında başvurduk. O dönemde bir çocuk bir büyük oyunu oynuyorduk. Yardım alacağımızı pek düşünmüyorduk ama biz bir taşra tiyatrosuyuz belki verirler dedik. Yardımın ikinci yılında-bizim de ilk kurulduğumuz yıldı yardımı aldık. 2.250.000 liraydı. Ve biz bu yardımın sayesinde ikinci yıl oyun sayımızı artırabildik. Aslında bu yardım büyük kent tiyatroları için az bizim için de az ama hiç yoktan iyidir. Ama bizim için destekleyici bir şeydi. Adana seyirci bakımından kısır, örneğin bakın sinemalara, değil bir Fellini normal bir Türk filmi bile iş yapmıyor. Biz bilet fiatlarını düşürdük ama seyirciyi çekmek için kaliteyi düşürmek istemedik. Kısaca çok fazla bir ekonomik sıkıntıdayız seyirci az gider çok. Adana'da tiyatro yok sinema salonları çok pahalı, öte yanda oyuncularımız hep sigortalı masrafımız çok. Bu yardım bize az da olsa bir destekti. Bu desteği aldık ama asla şöyle bir yanılgıya düşmedik. Bizim şöyle bir ilkemiz var "sanat insan içindir." Çünkü sanatı da toplumu da yaratan insandır. Biz asla ilkemizden ödün vermedik.

Bundan önceki senelerde oynadığımız oyunlar hep Devlet Tiyatrosunun repertuarındandı. Özellikle seçmemiştik öyle denk gelmişti. Oyunlarımız D.T. nin sansüründen geçmişti. Bu yılsa Y.Onay'ın "Bu Zamlar Bana Karşı"sını, bizim oynadığımız isimle Vur Patlasın Çal Oynasın'ı oynuyoruz. D.T. daha hiç Y.Onay'ı oynamadı, sanırım oynamaz da. İşte o bizi kuşkuya düşürdü Dedik acaba Y.Onay'ın adından mı? Eğer Kültür Bakanlığının böyle bir tavrı varsa bu yanlış. Kısıtlı sanat olmaz, özgür bir ortamda sanat yapılır. Baskı yolu ile bu yardımı dağıtacaklarsa, o dağıtılan yardım hiç bir işe yaramaz. bu bizim tahminimiz. Kültür Bakanlığı bize gönderdiği gerekçe geçen seneki etkinliklerimizi yeterli bulmadıklarını yazmışlar. Olanaksızlıklar yüzünden geçen yıl yalnızca çocuk oyunları oynayabilmiştik. Oysa bu yıl yardım kesilmeden önce Bakanlığa gönderdiğimiz dosyada bu sezon 2 büyük oyunu ile 3 çocuk oyunu oynayacağımızı bildirmiştik. Biz şimdi şunu soruyoruz: İlk iki sezondaki etkinliklerimiz ve bunların sonucu aldığımız devlet yardımı gözönüne alındığında, önümüzdeki sezon için yeterli görülmeyen, iki büyük oyun mu, ya da bunlardan biri mi? Biz devlet yardımını düşünerek kurulmadık, bizim amacımız Adana'da tiyatro seyircisini oluşturmaktı ve bu doğrultu da çalışmayı sürdüreceğiz.

Turgut Özakman

Bütün sanatları birleştiren bir sanat olarak tiyatro, bütün türleriyle denebilir ki her ülkede büyük ilgi görmektedir. Türk halkının da tiyatroya büyük ilgisi, gittikçe artan bir eğilimi olduğunu biliyoruz.

Tiyatro yalnız sergilediği sanat eserleriyle değil, bir çatı altında topladığı seyircisi ile birlikte oluşan sosyal bir kurum olarak da çok etkili bir eğitim aracıdır. Nitekim devletimiz bunu dikkate alarak, sahne sanatları eğitim kurumlarıyla birlikte 20 milyara yakın ödenek ayırıyor. Devlet tiyatroları 5 şehirde toplam 18 sahnesi ile 8000 koltuk kapasitesi ile yılda 60 oyun sergiliyor. Bu yapıda. bir tiyatro kurumu yalnız Türkiye'de vardır. Bu zenginlik hem insana gurur veriyor, hem de getirdiği sorunlar açısından düşündürüyor.

Tiyatroya olan talebi karşılamak ve oyunları daha yaygın olarak sergileyebilmek için, Anaolu'da tüm illerde Şehir Tiyatroları (Belediye Tiyatroları) kurulmalı. Bunun kurulması aşamasında acele edilmemeli, altyapı hazırlanmalı. Bu durumda tiyatro yeni altın çağını yaşayabilir. Devlet bir an önce bu çalışmalara başlamalı. Küçük şehirlerdeki amatörler için büyük şehirlerde yerleşik merkezler kurulmalı. Devlet bugüne kadar bunu neden yapmadı bilmiyorum. Bu bir siyasi tercih meselesidir.

Devlet yardımına gelince. Tiyatro çok masraflı bir sanat dalı. Özel tiyatrolar ancak kendilerine yetebilecek gelire sahipler. Koşulları hayli zor. Bu durumda ilk çözülmesi gereken nokta özel tiyatroların yararlanacağı salonlar oluşturup yaygınlaştırmaktır, Devlet yardımının dört ana belirleyicisi var: Türk tiyatrosunu geliştirici olmak, nitelikli olmak, turne yapmak, yerli oyunlara yer vermek.

AST'ın 25. yılında yardım alamaması üzücüdür. Bu konuda bundan fazla açıklama yapamam.

Biricik sevgili bebeğim.

Dün görüşüme yeğenlerim Uğur'la Okan geldi. İkiside, yeni okullarına kayıtlarını yaptırmışlar. Senin gibi, okula gidip yeni sınıflarda yeni öğretmenlerde okuyacaklar. Sen ise, her şeyin başlangıcındasın. daha... Bir gün sende onlar gibi, daha büyük okullara gideceksin.

Zil görüşü bitirince, giderken camdan yanağımı öptüler. Tat aldılarımı bilemiyorum. Camdan ne anlaşılır ki? Sen olsaydın, kapıda görevli asker kardeşlerden, -son görüşmemizde olduğu gibi - yine izin almaya çalışırdım. O gül yanaklarından doyasıya öpmek, babaca koklamak için. Sen, güzel ve küçük bir kız çocuğu olduğundan (belki de, uslu olduğunu boncuk gözlerin ele verdiğinden) seni tüm görevli amcalar seviyordu. Öyle olmasa, son görüşmemizde, senin annenle çok uzaklara gideceğinizi ve ancak bir yıl sonra görüşeceğimizi söylediğinde, seni öpmeme izin verirlermiydi?

Her zaman böyle olmuyor ama.. Babaların kızlarını, annelerin oğullarını öpmeye, sevip doya doya okşamaya her zaman her yerde izin verseler ya ! Şimdilik bu olmuyor ülkemizde. olabilmesi de çok zor. Belki ilerde ... Zor olanı başarmak, olmazı olur gülmezi güler yapmak ... İşte, insanlığın en yüce ve en vazgeçilmez görevleri...

Sen, gecelerimin içli, sarı çiçeği ... Babalar çocuklarını daha çok görebilsin analar, analar ak memelerinden ak sütünü bebeciklerine verebilsin diye tutsak değilmi babacığın dört yıldır demirlere? Canları çekince, özgürce söyleşsin öpüşüp koklaşsın, birbirlerine barış çiçekleri versin diye insanlar, söylemiyormu barış ve özlem türkülerini.

Açsın diye renk renk, mor kırmızı güzel kokulu kır çiçekleri... Yüzsün diye balıklar mavi berrak sularda ... Uçup uçup ötsün diye kar beyaz kuşlar masmavi özgür göklerde, bunun için ayrı değilmi insanlar hep sevdiklerinden?..

Bol bol süt versin, meleşip sevgi dolu oynaşsındiye koyunlar... insanlar, dost insanlar yok yere ölmesin, varlık nedeni sevgiyle beşiğinde sallansın diye bebecikler.. Kapkara nükleer bulutlardan uzakta büyüsün, şekerde yiyebilsin, açlıktan ölmesin diye çocuklar, ben biricik kızıma hasret değilmiyim?

Barış yüzlü çocuğum benim, sıcak ve de henüz çok uzaklardaki güzel düşlerimiz gibi, her geçen gün daha sağlıklı, daha çok gürbüz, daha çok serpilip gelişmiş gördükçe daha umutlu oluyorum.

Ben iyiyim Babacığını merak etme sakın. Alıştı artık babacığın, amcaların ve dayıların gibi yasaklara, yoksulluğun tutsaklığına ve sağır dilsiz asma kilitlere ve hasrete ve de ağız dolusu bir lokma ekmeğe .. Deneme cezasının bitmesine de az kaldı. Bir yenisi daha gelmezse daha da iyi ve sanadaha da yakın olacağım.

Kızım, kücümen pembe çiçeğim, yavrum, nazlı güvercinim, tatlı şeytanım, ürkek serçem ... Hepsinin üzerinde ve hepsininden önemlisi en doğal, en saf, en insanca emeğim ... Zulmün önünde, göz bebeğin gibi korurken onurunu, başın da dik olsun açık alnın gibi. İnsan sevgisini, insan emeğini bas bağrına ağlayan bebeğin gibi. Her zaman gül, güller açsın yüzünde... Tüm çocukları kardeşin bil, onlarla dost ol..

Bir an önce, okumayı yazmayı öğren de bana mektuplar yaz. O zaman. sen de benim sana yazdıklarımı okuma mutluluğunu annenden daha fazla tatmış olursun.

Annene iyi bak .. Onu, hiç bir zaman yalnız bırakma..

Seni her zamanki gibi baba kollarıma alıyor, doyasıya öpüyor, öpüyor, öpüyorum. Seni çok ama, çok çok seviyorum.

Senin babacık
HASAN OĞUZ BİLGEN
Buca Cezaevi

güney afrikalı kadın ozanlar sesleniyor

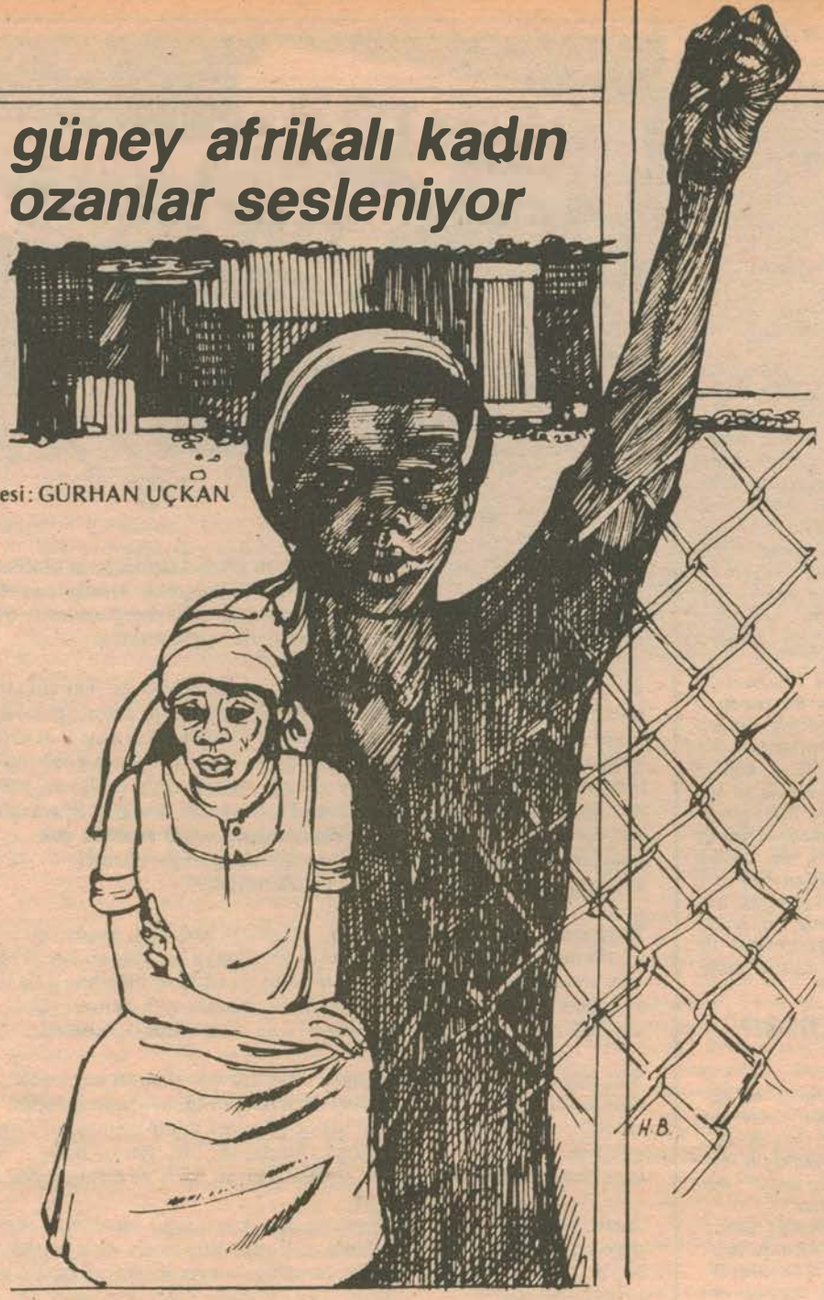

Türkçesi: GÜRHAN UÇKAN

Memleketim

Mandela'ya

Kapıda duruyorum
Okul bitmiş
Duman kaplıyor ortalığı
Gözlerim yaşarıyor

Mutfağa girerken
Siliyorum gözlerimi
Görmek için annemin
Çamaşırdan çatlamış kara ellerini
Yorgun yüzündeki
Zoraki gülümsemeyi

Akşam yemeğine oturmuşken
Kaldırıp bakıyorum
Babamın resmine
Annem başını çeviriyor
Saklamak için gözlerini

Babam güçlükle ayırmıştı
Annemi kollarından
Koparılırken sertçe
Karısından

Uzaklaşırken araba
Yürekli annem
Ardından bakacak kadar
Ben yalnız bir çocuk
Anlamayan

Yüreğimde sızısı
Ne zaman göreceğim babamı
Bir elini tutup
İçine su serpmek için
En azından söylemeye
Bir gün mutlak döneceğini

Zınsızwa Mandela

(11 yaşındayken)

ANC'nin "Malibongwe ANC Women: Poetry is also their weapon" adlı kitabından.

Unutma Analarımızı

Unutma analarımızı
bizi güven dolu sabırla bekleyen

Unutma babalarımızı
hücrelerde çürüyüp
mayınlarda biçilen

Unutma çocuklarımızı
vurulup düşüp
sokaklarda ölen

Öfkenin yumrukları yükseliyor
size söz verirken biz:
Afrika birgün kurtulacak!
Biz kurtaracağız onu!

Ilva Mackay

Genç Olmak

Genç olmak
özgürlük için çarpışırken
Anavatan'dan, Güney Afrika'dan önce
hiçbir şey yokken
Evet
Genç olmak

Her yerde genç olmak
uyanmak kamçısına, çivisine
Irkçılığın, faşizmin, ırk ayırımcılığının
Yine de genç olmak ve gelişmek

Genç olmak ve ardından
acıyı çekmek özgürlüğün
Öfkelerin derinlikleri için
yeterince derin
Sınırları çiğnemek için genç
geleceği perde gibi açmak için
Genç olmak
Evet, hem de nasıl
Kanım bereketlendirecek toprağı
diyecek kadar genç

Evet genç olmak
yalın sözlerle
Özgürlük denen o gereksinmeyi
istiyorum demek
Dağlarda ve ovalarda
kentlerde ve köylerde
Kendi Güney Afrika'mda çarpışmak
Yalvaran faşistlerin elinden
Zaferi koparıp almak

Evet, yeterince genç olmak
düşünü görüp kuracak kadar
yeryüzünde cenneti

Jeanette Solwandle

seçkin bir eğitim kurumu sarsılıyor

ANKARA FEN LİSESİ

Sovyet Kozmonotu Yuri Gagarin, uzayda yürüyen ilk insan olma sıfatını kazanırken dünyanın bir başka ülkesinde, uzay araştırmaları konusunda Sovyetler Birliği kadar iddialı olan ABD'de de bir panik başlıyordu. Eğitim fonları artırılıyor, dünyanın dört bir yanından seçkin beyinler çekecek ve kendi gereksinimi olan "bilimsel üretimde" bulunacak eğitim kurumları oluşturuluyordu.

Bu hareketlenme, dışa bağımlı, ve özellikle ABD'ne bağımlı azgelişmiş ülkelerde de yansımasını buluyordu. Ülke içindeki yabancı yatırımları destekleyecek seçkin beyinler yetiştirmek Türkiye'de Orta Doğu Teknik Üniversitesi ve Ankara Fen Lisesi'ne düşüyordu.

Ancak bu iki seçkin eğitim kurumundan biri YÖK'ün biri de Milli Eğitimin gazabına uğruyorlar ve eğitimin kalitesizleştirilmesinden paylarını alıyorlardı. 1986'ya gelindiğinde İstanbul ve İzmir Fen Liseleri, Ankara Fen Lisesi'ne; Bilkent ise ODTÜ'ye seçenek olarak ortaya çıkıyorlardı.

Her iki okul da geldikleri aşamada, eğitim ve öğretim tarihimizde özgün yerlerini alabilecek, incelenmeye değer örnekleri oluşturuyorlar. Biz şimdilik bu yazıda Ankara Fen Lisesi'ne değineceğiz.

Ankara Fen Lisesi'nde "disiplin" sorunu, bilimsel yeterliliğini sergileyebilen öğretmenler için zor olmuyordu, ancak artık disiplini sağlayan cezalar ve not korkusu. Ankara Fen lisesi yöneticileri geçen yıl Üniversite Seçme Yerleştirme sınavında tartışmasız birinciliklerini yitirdikten sonra, disiplin konusunda yeni önlemler alıyorlardı. Yatılı öğrenciler, hafta içinde hasta bile olsalar okuldan çıkış izni alamıyorlar ve aileleri Ankara dışında olan daimi yatılı öğrenciler, Cumartesi Pazar günleri ve diğer günler gündüzleri dışarı çıkabilmek için kimliklerini bırakmak zorunda kalıyorlar. Bu baskıyı dışarı çıkma gereği duymayan öğrenciler de zaman zaman, etüd saatlerinde okulda olduklarına ilişkin imzaları olsa bile, idareye çağrılarak hissediyorlar. Öğrenciler imzalarını bulup durumu anlatana kadar soğuk terler döküyorlar.

Ankara Fen Lisesi'nde 11 tane asker çalışıyor. Silahlı Kuvvetlerde asker fazlası olduğu ve bu askerlerin eleman sıkıntısı çeken kamu kuruluşlarında çalıştırıldıkları söyleniyor. 3'ü yemekhanede, 1'i idarede hademe, 1'i marangoz ve 6'sı da okul da bekçi olarak çalışan askerler silahlarının müdürde olduğunu ve müdürün bölük komutanı statüsünde olduğunu belirtiyorlar. Bu uygulamanın yanı sıra Müdür Yardımcısı Şükran Korkut, bu yıl öğrencilerin seçtikleri sınıf temsilcilerini tanımadığını ve temsilcilerin yönetim tarafından atanacağını belirtti. Atanan temsilcilerden, sınıfta geçen olayları idareye bildirmesi ve bunu "sınıfın huzuru" için yaptığını, algılaması bekleniyor. Aynı öneri sınıflarda başka öğrencilere de yapılmış, yine ispiyonculuk olara algılamamaları özellikle belirtilerek.

Fen Lisesi'nde okulun huzuru için öğretmenlere de baskı uygulanıyor. Eğitim anlayışları okulun katı ve onursuz disiplin kurallarıyla çakışmayan öğretmenler, ilginç yöntemlerle sindirilmeye çalışılıyor. Bu öğretmenlerin başka okullara tayin edilmelerine gerekçe bulmak üzere çağrılan müfettişler, idarenin seçtiği öğrencilere sorular soruyorlar: "Sizi evine çağırıp idareye karşı kışkırtıyor mu? Evini ticarethane olarak mı kullanıyor, noel hediyeleri yapıp satıyor mu?"

Bu "huzur sağlayıcı", özgün sistem çoğu zaman hızını alamayan müdür yardımcısının, müdüre pek çok olayı yanlış aktarması ya da diğer müdür muavinleri konusunda müdürü bilgilendirmesi biçiminde de işleyebiliyor.

Okulda huzur ve güveni sağlama ve öğrencileri sıkı disiplin altına alarak yeniden ÜYS'de birinci olma düşüncesi idareye ve özellikle Şükran Korkut'a başka deneyimlerden yararlanma gereği getirmiş. Şükran Korkut öğrencileri "iyi" öğrenciler ve "kötü" öğrenciler olarak kendince ikiye ayırmış. İyi öğrenciler, diğerlerinin yararlanamadığı pek çok olanağa sahipler. Kötü öğrencilerin payına ise zaman zaman hiç nedeni yokken idareye çağrılıp azar işitmek, sürekli tedirgin edilmek, hasta bile olsalar izin alamamak, diğer öğrencileri dersten alakoymak vb. şeylerle sürekli suçlanmak düşüyor. İtiraz etmek ya da kendilerini savunma hakları yok. O zaman da bölücülükle suçlanıyorlar ve Şükran Korkut'un savaş açtığı öğrenciler arasına dahil ediliyorlar: "Onlar dersleri engellemeye çalışıyorlar. Hepsini tespit edip aranızdan temizleyeceğim. Siz de onları tanıyın ve aranızda barındırmayın. "Bu yüce amaç doğrultusunda "despot ve anti-demokratik" davrandığını da kabul ediyor Şükran Korkut Çünkü bu öğrenciler "salaklar ve şidip 11. tercihlerini ancak kazanabilecekler Ben okulun başarısını düşünüyorum."

Okulun başarısı... İyi yetişmiş öğrencilere kimsenin karşı çıkacağını sanmıyoruz Ancak Ankara Fen Lisesi'nin üç normal ve bir ileri biyoloji, bir de elektronik olmak üzere beş bölümden oluşan bir laboratuvarı ve her laboratuvarın bir film bir de slayt makinesi olduğu ve bu olanakların tam kapasite kullanılmadığı biliniyor. Eğitimin kalitesizleştiği bir dönemde görece ileri olanaklara sahip bir okulda, kaynaklar böylesine harcanarak ve genç insanların en önemli yaş dönemleri'nde kişiliklerine, özgüvenleri'ne saldırarak, bunu kendine bir hak olarak görerek; "iyi öğrenci" yetiştirileceğini düşünmek anlaşılabilir bir mantık değildir. Çözüm olmayacağı da ilk ÜYS sınavında anlaşılacaktır. Yapılması gereken idarenin bu tür baskılarına karşı çıkmak, Ankara Fen Lisesi öğrencilerinin okuldan daha kötü anılarla ayrılmalarına engel olmak olmalıdır. ●

Aşktan Yorulan Dosta

"ne bir su sunan var gönlünün teleğinden
ne kanatlarını üstüme salan bir kuğu."

orda leyla var şiiri seven, orda eyleşir,
gündüz gece gökyüzünü parlatır yıldızlarla geceyi.

orda açmış kollarını bekler usanmadan
Karacaoğlan'dan kalma bekler bir kuğu.

yağmurlar uzun uzun bol bol yağınca
korktu insanlar sokağa çıkmaya; kuğu da.

yollar kesilir, yola çıkacaktı, evde kaldı,
havalar açılınca bu ilk güneşli pazarla...

durulunca herşey; kavuşmayı beklersin
aşk yorgunu, leyla koşacak sana.

akça sular sunacak gönlünün teleğinden
kanatlarını üstüne gerip de bir kuğu.

Hasan Varol

okuma notları...

TÜRKİYE BARIŞ DERNEĞİ DAVASI
Sorgular-Savunmalar Cilt 1
Bilim ve Sanat Kitapları, Eylül 1986
554 sayfa, 2000 lira

Ekim ayı içinde, Anakent Belediyesince Ankarada bir "Barış, Dostluk Şöleni" düzenlendi. Geceye giriş ücretsizdi ve Samime Sanay, İzzet Altınmeşe gibi sanatçılar gecede yer aldılar. Anakent Belediyesi böylece Barış Yılı'nda görevini yapmış oldu. Öte yanda Türkiye Barış Derneği davası sürüyor Savcılık, Türkiye Barış Derneği'ni kurmanın ve Barış için savaşmanın onurunu taşıyan aydınları suçluyor. Savcı da Barış Yılı'nda görevini yapmış oluyor. Dava sürerken "dava sanıkları, 1984 Nobel Barış Ödülü için aday gösterildiler. Yine dava sürerken sanıklardan Metin Özek'in de üye bulunduğu Savaşa Karşı Hekimler Barış Ödülü'nü aldı. "Davanın başlamasından sonra, Barış ve Barışçılar, ülkenin en yetkili ağızlarınca bir çok kez "mahkum" edildiler. Barışı istemek ve barışı savunmak ülkemizde tek başına suç sayılır oldu. Dava bu politik baskılar altında başladı ve sürdü. Ancak bu kitapta sorgularını okuyacağınız 27 Barışçının tek tek ve toplu çabalarının da katkısıyla bu politik ortam büyük ölçüde değişti, Türkiye'de Barış ve Barışçılık hakettiği saygın yerine oturdu. "Evet, herkes Barış Yılı'nda üstüne düşeni yapıyor.

....

"Türkiye Barış Derneği Davası" üç cilt olarak düşünülmüş. Birinci ciltte savunma belgeleri, sorgu metinleri yer alıyor. Kitabın önemi yalnızca hukuksal bir belge olmasından kaynaklanıyor. Kaldı ki "Türkiye Barış Derneği Davası, özgür düşüncenin ve barışın çetin bir savunma platformunu oluşturmuş, ayrıca bir dava olarak taşıdığı özellikleriyle, daha şimdiden adalet tarihinde önemli bir yer kazanmıştır. "Ancak kitabın içerdiği toplam, barışı ve "barışçılığı" tüm yönleriyle incelemesi açısından da önemli. "Türkiye Barış Derneği Davası'na 'tarihsel' olma niteliğini kazandıran özellik, bir hukuk olayı olmanın sınırlarını aşarak, taşıdığı özün bütün insanlığı ve dünyamızın geleceğini ilgilendiren evrensel değerlere sıkı sıkıya bağlı olmasından kaynaklanmaktadır." "...örneklerini oluşturan pek çok davalar gibi, Türkiye Barış Derneği Davasının da gelecek kuşakların değerlendirmesine ve tarihin yargısına açık olduğu bir gerçektir."

Ülkemizde savaşa, nükleer silahlanmaya karşı, barıştan yana bir gençlik yetişiyor. Bu gençlik, işkenceleri, barışın yargılandığını, insan haklarının çiğnendiğini gören son kuşak olma savaşımını veriyor. Kendisine barış "savunmaları" kalıyorsa, bir sonraki kuşağa, barışı savunmalardan öğrenmenin şansını ya da şanssızlığını bırakmamaya kararlı bir kuşak yetişiyor.

....

Bilim ve Sanat Kitapları da Barış Yılında kendine düşeni yapıyor. "Bilim ve Sanat Kitapları, Türkiye Barış Derneği Davası'nın Sorgular Savunmalar Cilt 1'inde, davada sorgulamaya esas olmak üzere verilen ifade metinlerini hiçbir kısaltma, hiçbir düzeltme yapmadan olduklan gibi yayınlıyor. Çünkü, bu önemli davanın belgelerinin noktalama işaretleri dahil asıllarına sadık kalınarak okuyucuya ve tarihe ulaştırılması gerekliliğine, zorunluluğuna inanıyoruz."

Filiz Sunay

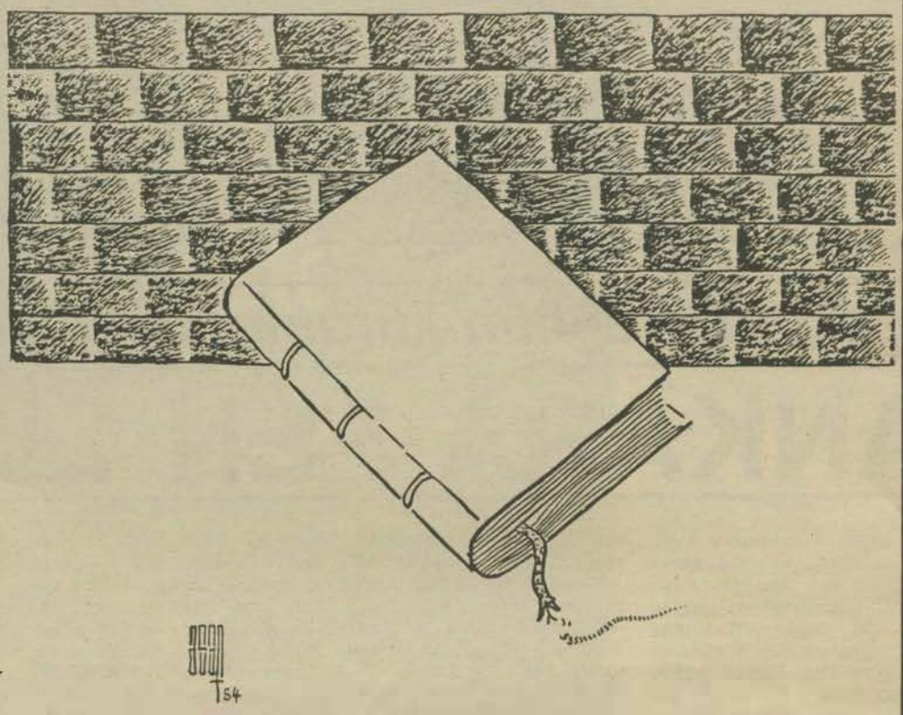

Bu ay listemizi Nazım Ustaya ayırdık. Nazım Hikmet'in kendi yazdıklarının yanında O'na ilişkin yazılanları okumanın yararlı olacağını düşünüyoruz. Aşağıda arkadaşlarının, yaşamını sanatını inceleyen araştırmacıların, yazarların Nâzım üzerine yazdıkları kitaplardan seçtiğimiz bir listeyi sunuyoruz.

1. Nazım Hikmet'in Polemikleri, Kemal Sülker, ANT Yayınları, Eylül 1969, İstanbul
2. Nazım Hikmet'le Üçbuçuk Yıl, Orhan Kemal, Tekin Yayınevi.
3. Nazım'ın Çilesi, Rady Fish, Türkçesi: Güneş Bozkaya-Kolontay, Gün Yayınları, İstanbul 1969.
4. Bu Dünyadan Nazım Geçti, Valâ Nureddin, Cem Yayınevi, İstanbul, 1980.
5. Nâzım Nâzım, Aydın Aydemir, Broy Yayınları, 1986.
6. Nazım'ın Büyük Hasreti, Türkkaya Ataöv, May Yayınları
7. Nazım mı, Benerci mi? Abidin Nesimi, Yücel Yayınları, 1977.
8. Mavi Gözlü Dev, Zekeriya Sertel, Ant Yayınları, 1969.

ka, sosyalistlerin demokrasi mücadelesi içindeki etkilerini artırmalarını ve umulduğu gibi muhalefetin radikalleşmesini sağlamayacağı gibi, başarı için yaşamsal önem taşıyan muhalefetin birliğini parçalayıcı sonuçlar yaratacaktır. Kitlelerin, demokrasi mücadelesinde, ara sınıf ve burjuva uzlaşmacı, kararsız politikalarından uzaklaştırılması, diğer muhalif güçlerle çatışmayı en öne koyarak değil, kendi radikal programını doğrudan rejimin baskıcı kurumlarına alternatif olarak sunmakla mümkün olabilecektir. Sosyalistler elbette sosyal demokat ve diğer muhalif güçlerin politikalarına ilişkin uyarı ve eleştirilerini gizlemeyeceklerdir. Ancak bu uyarı ve eleştiriler bu güçleri karşılarına almak için değil, mümkün olduğu kadar ortaklık noktalarını artırmak için yapılmalıdır.

Sonuç olarak sosyalistlerin demokrasi mücadelesinde bağımsız etkilerini arttırmak mücadelesiyle, demokrasi güçlerinin birliğini öngören cephe politikası birbiriyle ters düşmez, biri, diğeriyle karşı karşıya getirilemez. Dolayısıyla, cephe politikasını, sosyalistlerin kendi bağımsız etkilerini genişletecek etkin araç ve politikaları kullanmaktan vazgeçme biçiminde yorumlamak onları giderek sözü dinlenmeyen güçsüz bir destekçi rolüne mahkum edebilir. Bağımsız güçlenme taktik ve araçlarının sürekli ertelendiği ve sosyalistlerin cephe politikası adına sürekli destekçi rollere mahkum olduğu demokrasi mücadelesi süreçlerinin ise sonunun hüsran olduğu bilinmektedir. İlkeler düzeyinde bir çok sosyalistin karşı çıkmadığı bu fürmülasyonlarda birleşmek, her zaman uygulamada izlenecek taktiklerde kolayca anlaşma sağlanabildiği anlamına gelmiyor. Ancak sosyalistlerin birbirlerini iknadan başka da bir silahları yoktur. Sosyalistler için bu gün temel önemdeki sorun demokrasi mücadelesi içindeki bağımsız etkilerini geliştirecek araç ve yöntemleri zenginleştirmek ve güçlendirmektir. Bu anlamda kendilerine ısrarla kapanmak istenen yasal platformlara açılmak, bir süredir tartışma gündemine girmiş olan DEMOKRATİK BİR PROGRAM TEMELİNDE BİRLEŞMİŞ SOL parti görüşünü sonuç alıcı düzeyde derinleştirmek gerekmektedir. Elbette sosyalist birikimin demokrasi mücadelesinde ağırlığını duyuracağı bir odak olarak böylesi bir parti oluşumunun yaratılması önünde önemli sorunlar vardır. Bu yazımızda bu sorunları tartaşmayacağız.

Ancak yeniden şu gerçeğin altını çizeceğiz: Sosyalistlerin bağımsız etkisini geliştirecek araç ve taktiklerin zayıf kaldığı bir demokrasi mücadelesi, gelişkin bir demokrasiyi yaratabilecek derinliğe kavuşamayacaktır.

SOSYALİST ENTERNASYONAL KADINLAR TOPLANTISI

Sosyalist Enternasyonal (SIW) Toplantısı 13-14 Ekim tarihlerinde Bonn'da yapıldı 24 ülkeden 32 üyenin ve ayrıca ICFTU ve uluslararası Sosyalist Enternasyonal Gençlik Komitesi temsilcilerinin gözlemci olarak katıldıkları konferansa ülkemizden de SHP ve DSP'ye çağrıda bulunulmuştu. Ancak yalnızca SHP Türkan Akyol ile katıldı. DSP kurula katılmadı.

Toplantıyı bu yıl seçilen İsveçli Anita Gradin başkanlık etti. Toplantının ana konusunu Lima'da yapılan önceki toplantıda belirlendiği gibi "Genç Kadınlar-Geleceğimiz" başlığı oluşturuyordu. Açılış konuşmasını, toplantıya ilk kez katılan Willy Brandt yaptı. Brandt konuşmasında kadınların politikadaki etkinliklerine değindi ve kadınların gerçekte politik yaşamda daha etkin rol oynayabilecek güçte olduklarını ve bunun için Sosyalist Enternasyonal olarak büyük çaba göstereceklerini belirtti.

Toplantıya Türkiye'den SHP adına katılan Türkan Akyol, dergimize yaptığı açıklamada böyle bir toplantıya Türkiye olarak ilk kez katıldığımızı belirtti.

Akyol, toplantıya ilişkin gözlemlerini şöyle aktardı: "Orada Fransa'nın eski İşçi, Sağlık ve Sosyal Güvenlik Bakanı ile İngiltere'den Dunway ile ve daha pek çok ülkeden temsilcilerle ülkelerinin sorunlarını tartışmak fırsatını bulduğumu için çok mutluyum. Ayrıca toplantıda önemli bir ağırlığı olan Genel Sekreter Maria Rodrigez Yonas ile de uzun uzun görüşme şansım oldu. Tüm ülkelerin değişik sorunları var. Ama ortak durum, dünya nüfusunun yarısını oluşturan kadınların sosyal aktivitelerinin aynı oranda olmaması. Yine de orada bulunan tüm delegeler, kadınlar sosyal yaşantının dışında bırakmanın mümkün olmadığının bilincindeydi."

"Bana daha çok Türkiyeli kadınlara ilişkin sorular sordular Benim temsil yeteneğimi sordular. Ben bu göreve bir üst yönetici olarak gönderildiğimi, ülkemizde siyasi partilerin kadın kolu kurmalarının anayasa ile sınırlandığını anlattım. Açılış konuşmamda orda olmaktan ve Sosyalist Enternasyonal'e üye olmaktan duyduğum sevinci anlattım. İkili, üçlü yaptığım görüşmelerde de Türkiye'de kadının yerine ilişkin bazı istatistiksel bilgiler verdim

Bence bu toplantının en yararlı yanı pek çok ülkeden kadınların kendi ülke ve sorunlarını aktarma ve karşılıklı dayanışmayı sağlama yolunda adımlar atmak olanağı bulabilmiş olmalarıdır. Esasen ilkeleri, kadınların özgürlüğü, dayanışması ve bağımsızlığı olan toplantı bu amaçlarını büyük ölçüde gerçekleştirmiş oldu."

Sosyalist Enternasyonal Kadınlar Toplantısı'nın sonunda bir deklarasyon yayınladı. Deklarasyonda kadın erkek eşitliğinin bütün geleneksel bağlardan arındırılarak uygulamada da sağlanması gerektiği ve kadınların demokrasi ve barış için sosyal yaşama katılımının artırılması gerektiği vurgulandı.□

Kuşkulu Kazanın Kurbanı Machel ve Mozambik Üzerine

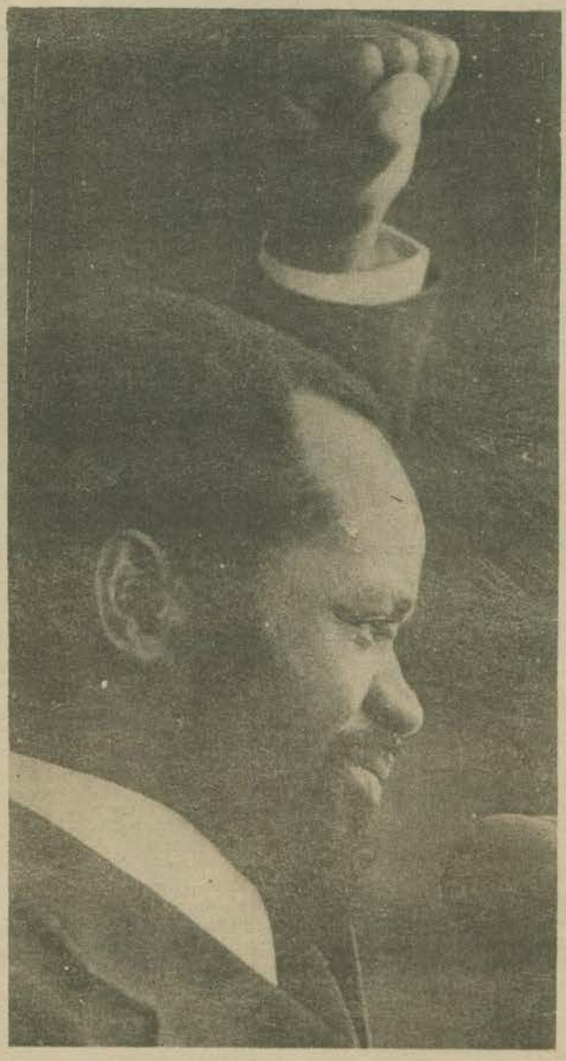

Afrika'nın güneydoğu kıyısına oturmuş bir ülkedir Mozambik. Pasifik Okyanusu'nun suları bir yanda, hepsinden "komşu" olarak sözetmenin yanlış bir genelleme olacağı altı ülkenin sınır kapıları öte yanda. Bu genellemeyi en başta bozan, hiç kuşkusuz Mozambik'in güney sınırdaşı ırkçı Güney Afrika Cumhuriyeti'dir. Dünya halklarının tepkisini, Birleşmiş Milletler kararlarında somutlanan uluslararası hukuk kurallarını gözünü kırpmadan çiğnemeyi sürekli bir politikaya dönüştürmüş olan Pretoria, yalnızca kendi ülkesinde değil, sınırdaşlarına kaşı da bir baskı tehdit, saldırı taktiği uygulamaktadır.

Bu tehdit, 20 Ekim'de GAC'nin hava sahasında meydana gelen uçak kazasının üzerine de kuşkulu bir perde gibi indi. Mozambik Devlet Başkanı Samora Machel'in de ölümüne neden olan bu kaza, uçağın pilotunun açıklamasına göre "aslında bir kaza değildi."

Machel'in ölümü tüm ırkçılık karşıtı, barış yanlısı çevrelerde üzüntü yarattı. Yalnızca "devlet başkanı" değil, aynı zamanda Portekiz egemenliğine karşı silahlı mücadeleyi yürüten Kurtuluş Cephesi (FRELİMO)'nun lideri, 25 Haziran 1975'te de bağımsız Mozambik Halk Cumhuriyeti'nin kurucusuydu Machel. Mozambik resmen Portekiz'in sömürgesi olarak belirlendiği, 1884-1885 Berlin Kongresi'nden sonra, uzun yıllar hammadesiyle, işgücüyle, pazar olanaklarıyla Portekiz ekonomisini besledi. 1952'de ise, Mozambik "denizaşırı bir eyalet" olarak Portekiz'in siyasal coğrafyasına katıldı. Ancak Mozambik halkı ulusal bağımsızlık mücadelesini başlatmakta gecikmedi. 1964'te bu mücadele, silahlı bir direniş hareketine dönüştü ve Dr. Eduardo Mondlane'in liderliğinde Mozambik Kurtuluş Cephesi (FRELİMO) kuruldu. Mondlane, bu görevi 5 yıl yürüttü. 1969 yılında Portekiz ajanları tarafından öldürülen Mondlane'in yerine Samora Machel geçti.

1974 Karanfil Devrimi'nden sonra, Portekiz'de kurulan sosyalist hükümet ile FRELİMO arasında Lusaka ve Zambia'da görüşmeler yapıldı. Ve Mozambik'in tam bağımsızlığına 1975'te kavuşması kararа bağlandı. Ancak bu anlaşma, Mozambikte'ki beyaz azınlık tarafından hiç de hoş karşılanmayacak, "Ölüm Canavarları" adlı ırkçı örgütün çevresinde toplanan sağ güçler, yerel bir hükümet kurma yoluna gideceklerdi. Ancak Machel ve yönetici kadroların izlediği politikanın tutarlılığı ile FRELİMO tabanının kararlı tutumu, beyaz azınlığa bu olanağı tanımadı. "Ölüm Canavarları"nın ırkçı yükselişi, 10 Eylül 1974'te tümüyle bastırıldı. Bu yenilgi üzerine, ülkedeki 250 bin beyazın büyük bölümü Portekiz'e ya da GAC'ye göçettiler.

Mozambik Halk Cumhuriyeti'nin kurulmasından sonra, FRELİMO "devletin ve toplumun yönetici gücü" olarak Anayasa'da yerini buldu. 14 Ağustos 1978'de geçerlilik kazanan ikinci anayasaya göre ise, Mozambik'in ulusal hedefi "sosyalist toplumun maddi ve ideolojik temelini inşa etmek" olarak belirlendi. Ancak gerek bu yönelim, gerekse Mozambik'in bölgedeki ilk siyah çoğunluk yönetimlerindenbiri olması, GAC'nin ve ABD'nin ülke üzerindeki dikkatlerini daha da yoğunlaştırmalarına yolaçtı. Andre Grubu olarak da bilinen Mozambik Ulusal Direniş Hareketi (MRNM), GAC tarafından açık biçimde desteklenen bir uydu örgüt olarak kuruldu ve özellikle Zimbabwe'nin de bağımsızlığa kavuşmasından sonra bölgedeki silahlı eylemlerini arttırdı. 1982 yılında yapılan bir operasyon , CIA ajanı olduğu anlaşılan pekçok kişinin Mozambik ordusunda, ve hükümetin çeşitli kademelerinde görev aldığını ortaya çıkardı. Ayrıca ülkede görev yapan Amerikalı diplomatların da CIA ve Pretoria rejimi ile yakın ilişkileri saptandı. 1979'da Beira'daki petrol tesislerini, 1980'de Mozambik için büyük önem taşıyan Mavuze barajını havaya uçuran MRNM, Machel ve yönetim aleyhtarı yayınlarını da GAC'deki Özgür Afrika Radyosu'ndan yapıyor.

Ancak tüm bu çökertme çabalarına karşın, Mozambik ulusal bütünlüğünü ve seçtiği yolda ekonomik-siyasal gelişimini sürdürdü. Maputo, Afrika kıtasının güneyindeki siyah halkın onurlu direnişinin simgesi, bölgedeki ırkçılık karşıtı, bağımsızlık örgütlerinin buluşma yeri oldu.

Güney Afrika Cumhuriyeti tarafından düşürülmüş olabileceğine ilişkin ciddi soru işaretleri bulunan uçakta ölen Machel, GAC'yi "günümüzün Nazi İmparatorluğu" olarak tanımlıyordu. Bağlantısızlar Hareketi'nin öne çıkan liderlerinden biri ve uluslararası anlayış, dayanışma ve barışa katkılarıyla tanınmış bir kişiydi.

Gerek Machel'in bu nitelikleri, gerekse kazanın oluş biçimi nedeniyle olay bölge halkının da yoğun protestolarına yol açtı. Irkçı beyaz azınlık yönetiminin merkezi Pretoria'da 23 Ekim günü düzenlenen protesto gösterisine, 1000 kadar siyah ve beyaz öğrenci katıldı. Kazaya ilişkin araştırma ve soruşturma ise Mozambikli ve Sovyet uzmanlardan oluşan bir ekip tarafından yürütülüyor.

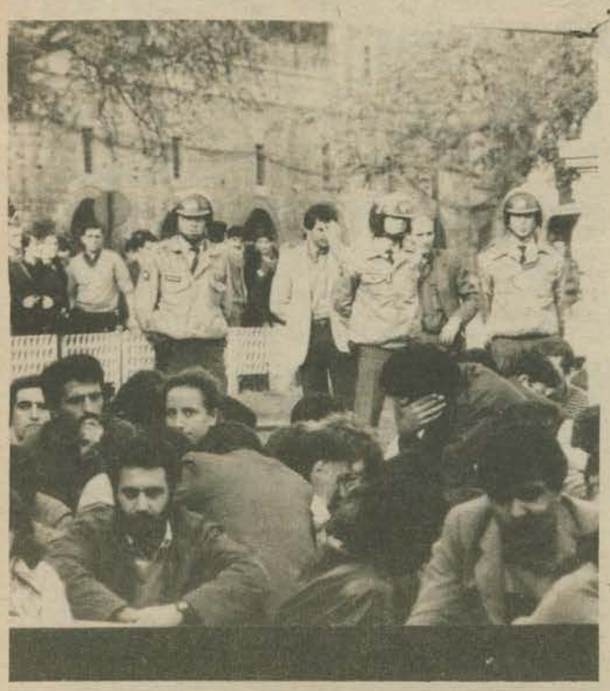

BİR İNTİHAR

23 Ekim 1986 Perşembe günü gece saat 23.00'de M.Ü. Hukuk Fak. 3. sınıf öğrencisi İsa Tanrıverdi Kalorifer borusuna geçirdiği ipe kendini asarak intihar etti. İntihar sebebi, ikinci kez aldığı derslerin sınavını veremediğinden okuldan atılmasıydı. Ölümünden az önce arkadaşlarına babasının bir çiftçi olduğunu, kendisini zorla okuttuğunu şimdi nasıl gidip onların yüzüne bakabileceğini söylemişti. İntihar olayının olduğu gece yurttaki öğrenciler arkadaşlarının gerçek ölüm sebebi olan atılmaların nedeni YÖK'ün 44. maddesini protesto etmek için oturma eylemi gerçekleştirdiler. Ertesi gün Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nde bazı öğretim görevlileri ve tüm öğrenciler derslere girmediler.

Gelişmeler bununla kalmadı, olayın yankısı tüm İstanbul'a yayıldı. 27 Ekim Pazartesi günü İstanbul'daki tüm fakültelerden gelen yaklaşık 500 öğrenci M.Ü. Rektörlüğü'nün önünde toplandı. Bu anda alana siyah çelenk getirmeye çalışan M.Ü. Hukuk Fak. öğrencisi Cemal Polat ve M.Ü. Teknik Eğitim Fakültesi öğrencisi Kazım Polat tutuklandılar.

M.Ü. Rektörlük Genel Sekreteri dışarı çıkarak toplanan öğrencilerden temsilci istedi. Bunun üzerine M.Ü. BYYO öğrencisi Melahat Ünay öğrencilerin temsilcisi olarak rektörlüğe girdi. Bu anda İstanbul Ekipler Amiri öğrencilerin dağılmalarını istedi. Öğrenciler tutuklanan arkadaşlarının serbest bırakılmadan ve rektörlüğe giren arkadaşları dışarıya çıkmadan gitmeyecekle rini söylediler. Ekipler Amiri bir Hukuk Devleti'nde yaşadığımızı hatırlatıp (!) pazarlığa girmeyeceğini söyleyerek öğrencileri gerîye doğru itmeye başladı. Bunun üzerine tüm öğrenciler yere oturarak istemleri gerçekleşmeden kalkmayacaklarını açıkladılar.

İçeriye giren temsilci rektörü açıklama yapması için aşağıya çağırdı, ancak rektör gelmedi ve bir grup gelip istemini açıklasın dedi. Bu arada dışarıda İstanbul Emniyet Müdürü buradaki toplantının suç olduğunu, öğrencilerin dağılması gerektiğini yoksa dağıtılacağını, kimsenin canını yakmak istemediklerini söyledi. Ancak topluluk istemleri tekrarladı ve bunlar gerçekleşmeden kalkmayacaklarını söylediler. Yaklaşık bir saatlik eylemden sonra rektörlük ve emniyet ile hiçbir konuda uzlaşmaya varılmadığından öğrenciler dağılmaya başladılar.

Öğrencilerden büyük kısmı İsa Tanrıverdi'nin otopsi sonucunu öğrenmek ve cenazeyi İstanbul'da kaldırmak için Adli Tıp'a doğru yürümeye başladılar. Yolda yürüyen grubu çeviren Ekipler Amiri yürüyüşün bitirilmesini ve gruplara ayrılmasını söyledi. Fakat öğrenciler gruplara ayrıldıktan sonra bir gruptaki Ümit Atlı İ.Ü. SBF öğrencisi, sivil polislerce tutuklandı. Arkadaşlarının götürülmesini engellemeye çalışan kız öğrencilerden biri polis tarafından tartaklandı. Öğrenciler Adli Tıp'a vardığında cenaze çoktan kaçırılmıştı.

Burada Emniyet Müdürü olay konusunda basını aydınlattı: "Zaten problemli bir çocukmuş, üstelik 5 dersten de atılmış, tembel adamın biri. Oradaki olay da üç-beş kişinin işi. zaten katılanların hepsi kaçmak için bahane arıyordu. Biz olay çıkmasını istemiyoruz onlar tutup oturuyorlar. Rektörlük her türlü yardımı yapmıştır; araba ve benzin sağlamıştır.

Adli Tıp çevresinde bir saat kadar dolaşan öğrenciler daha sonra dağıldılar. Bu arada YARIN muhabiri rektörlükle görüşen Marmara Üniversitesi BYYO öğrencisi Melahat Ünay'dan içerideki konuşmalar hakkında şu bilgileri aldı:"Oturma eylemi yapan arkadaşlar benden Orhan Oğuz'dan tutuklanan iki arkadaşımızın serbest bırakılması talebinde bulunmamı istediler. Ben bu isteği Orhan Oğuz'a ilettiğimde "Ben hiç bir şey yapaman bu emniyet güçlerinin bileceği iş" şeklinde cevap verdi. Daha sonra, bizlerde üzüldük neden böyle şeyler yapıyorsunuz. Neden Rektörlüğün önüne çelenk bırakıyorsunuz? Emniyet görevlileri iki arkadaşımızın suç işlemelerine engel olmak için alıp götürdüler diyerek grubun da hemen dağılmasını söyledi. Ben aşağıdaki arkadaşlarıma bunları ilettiğimde, göz altına alınan iki arkadaşımızı almadan buradan gitmeyiz. Rektör gelip bizimle görüşsün dediler. Rektör aşağı inemeyeceğini ancak bir grup öğrencinin gelip kendisiyle görüşeceğini söyledi. Daha sonra üçüncü kez Hukuk Fakültesinden Atılla Bahçıvan ve adını hatırlayamadığım Siyasal Bilgiler Fakültesinden iki arkadaşla birlikte tekrar yukarı çıktık. Ancak isteklerimize daha önce verdiği cevaplardan farklı bir şey söylemedi. Atilla arkadaşım bir ara Orhan Oğuz'a "intihar olayını kınayacak burada basına bir açıklama yaparmısınız" diye sorduğunda hiçbir yanıt alamadık. Atilla arkadaşımız ikinci bir soru sordu. "Atılmalar için somut olarak neler yaptınız?" Orhan Oğuz bu soruyu da geçiştirince Atilla arkadaşımız bu sefer "Her halde somut olarak yapılan bir cenazeden başka bir şey yok" dedikten sonra uzlaşma sağlanamadığı için tekrar aşağıya indik.

DUYURU

Çanakkale cezaevinde bulunan abonelerimize gönderdiğimiz dergilerin ellerine ulaşıp, ulaşmadığını bilemiyoruz. Öğrenmek amacıyla Usumi Kurtasiye ve Cezaevinde bulunan arkadaşlarla iletişim kurma çabalarımız sonuçsuz kaldı. Bu nedenle, kendilerinden olumlu yanıt gelene dek dergi göndermeyi durduruyoruz.

YARIN ABONE BÜROSU

ANKARA TABİP ODASI
ANKARA ECZACI ODASI
ANKARA DİŞ HEKİMLERİ ODASI

FOTOĞRAF — KARİKATÜR — ŞİİR YARIŞMASI
EYLÜL 1986 - ŞUBAT 1987
KONU:
BARIŞ VE SAĞLIK

KATILIM KOŞULLARI

1. Yarışma, her dalda seçici kurullar dışında, herkese açıktır.
2. Daha önce yayınlanmış yapıtlarla yarışmaya katılınabilir
3. a). Fotograf ve karikatür dalında, her yarışmacı en çok 5 yapıtla yarışmaya katılabilir.
   b) Şiir dalında, her yarışmacı 1 yapıtla yarışmaya katılabilir.
4. Her üç yarışmanın da konusu, BARIŞ tır.
5. a) Fotoğraf dalında, baskıların siyah-beyaz olması, kısa kenarlarının 18 cm., uzun kenarlarının 30 cm. den büyük olmaması gerekmektedir.
   b) Karikatür dalında, gönderilecek karikatürlerin boyutlarının 25x35 cm. den büyük olmaması gerekmektedir.
   c) Şiir dalında, uzunluk'kısıtlaması yoktur. Daktilo edilmiş 5 nüsha olarak gönderilmesi gerekmektedir.
6. Fotoğrafların arkasına yarışmacının adı, soyadı, adresi ve yapıtın adı yazılmalıdır.
7. Yapıtlar, iade edilmeyecektir. Sergilenen yapıtlar, bir kataloğ haline getirilip, katılanların adreslerine postalacaktır.
8. Yapıtlar, en geç 1 Şubat 1987 tarihine kadar, "Ankara Tabip Odası Hanımeli Sokak No: 16/2 Yenişehir - ANKARA" adresine taahhütlü olarak gönderilecek veya elden teslim edilecektir.

SEÇİCİ KURULLAR : (Alfabetik sırayla)

a) Fotoğraf
Vahit ARAS, Rıza Arat, Alp AYDIN, Ateş ERİNANÇ
Çerkes KARADAĞ
b) Karikatür:
Nezih DANYAL, Ferruh DOĞAN, Hatay
DUMLUPINAR, Kamil MASARACI, Ümit ÖĞMEL
c) Şiir:
Behçet AYSAN, Muzaffer İlhan ERDOST, Seyyit
NEZİR, Ali PÜSKÜLLÜOĞLU, Tahsin SARAÇ

TAKVİM

Son Katılım Tarihi: 1 Şubat 1987, Sonuç Bildirimi:
15 Şubat 1987, Sergilenme: 9-15 Mart 1987 (Sağlık haftası)

ÖDÜLLER

Her dalda 1.lere 100.000 TL. ve oda plaketleri 2. ve 3. lere oda plaketleri
Türk Diş Hekimleri Birliği, Türk Eczacılar Birliği, Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği, Türk Tabibleri Birliği, Ankara Fotoğraf Sanatçıları Derneği, Çağdaş Gazeteciler Derneği, Karikatürcüler Derneği, İstanbul Fotğraf ve Sinema Amatörleri Derneği, Abece Dergisi, Bilim ve Sanat Yayınları, Broy dergisi, Dost Yayınları, Düşün Dergisi, Felsefe Dergisi, Yarın Dergisi, Yarın Yayınları, Bilim ve Sanat Dergisi, plaket, abonelik ve kitap ödülleri.

öğrenci POSTASI
EKİM SAYISI ÇIKTI...

ATILMALARA SON!

- o TBMM BAŞKANLIĞINA
- o DİLEKÇE HAKKI
- o YÖK BUHRANLARI VE SİSTEMİN ÇÖKÜŞÜ
- o CEZAEVLERİNDE ÜNİVERSİTELİLER VAR
- o RUHİ SU
- o BİR VAZGEÇİLMEZ SİLAH
- o NASIL BİR GENÇLİK İSTİYORLAR
- o İNGİLTERE'DE EĞİTİM SİSTEMİ

Dergimiz Sesimizdir
Sesimizi yükseltelim

Yazışma adresi / P.K 243 Yenişehir / ANKARA

"insan manzaraları"

FOTOĞRAF SERGİSİ

Sabahattin Alacan "DUMAN"

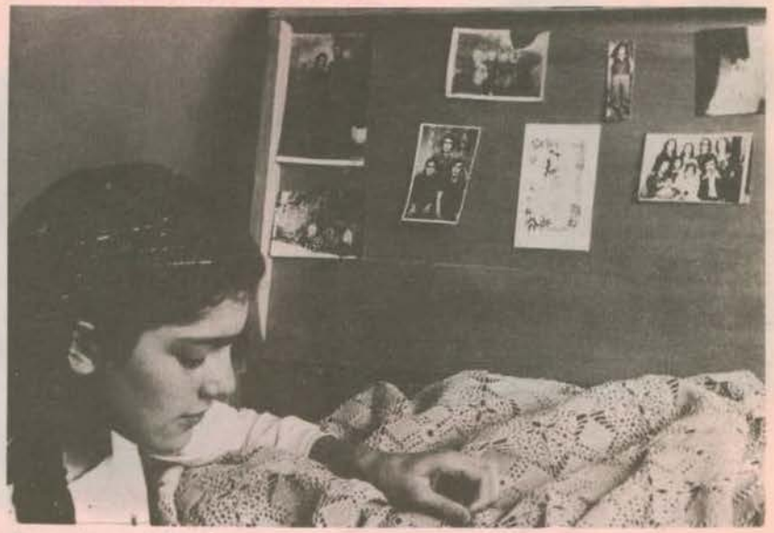

Emine Kurt "NİSAN"

Abdulkadir Kaçar "YASAK"

YARIN "İNSAN MANZARALARI '86" FOTOGRAF SERGİSİ SONUÇLANDI

Dergimizce düzenlenen "İnsan Manzaraları '86" fotoğraf sergisinin Seçici Kurul toplantısı 26 Ekim günü gerçekleştirildi. Türkiye'nin çeşitli yerlerinde 48 fotografçı sergiye 201 fotograf ile katıldı. Katılım oranı olarak İstanbul ve Ankara büyük ağırlık taşırken pek çok küçük yerleşim yerinden de fotoğraf geldi. Alp Aydın, Çerkes Karadağ, Ali Rıza Akalın, İrfan Demirkol ve Vahit Aras (Yarın adına)'tan oluşan Seçici Kurul, yaptığı seçim sonucunda 25 fotoğrafçının 52 fotografını sergilenmeye değer gördü. Seçici Kurul değerlendirmesinde teknik kalite ve konuya uygunluk gözönünde tutuldu. Serginin yarışma niteliği taşımaması konusunun özellikle üzerinde duruluyordu. Ürünlerin birbiriyle yarışması yerine ortak çabalarla bir sergi hazırlamak amaçlanmıştı. Yaşadığımız dönemin Türkiye'sini anlatan bir sergiyi -eksikleri olsa da- oluşturabildiğimize inanıyoruz. Serginin olabildiğince çok izleyiciye ulaşabilmesi için çalışmalarımız sürüyor.

Serginin oluşması için fotoğraflarıyla destek olan sanatçı arkadaşlarımıza, sergimize ilgi gösteren fotograf derneklerine, Seçici Kurul üyelerine teşekkür ederiz.

YARIN Dergisi tarafından düzenlenen "İnsan Manzaraları '86" Fotoğraf Sergisi'ne 48 fotoğrafçı, 201 fotoğrafla katıldı. 26 Ekim 1986 tarihinde yapılan seçim sonucunda 25 fotografçının siyah-beyaz ve renkli olmak üzere 52 fotografı sergilenmeye değer görüldü.

Alp Aydın Çerkes Karadağ Ali Rıza Akalın İrfan Demirkol Vahit Aras

YAPITLARI SERGİLENEN FOTOGRAF SANATÇILARI

İbrahim Akyürek (5)
Sebahattin Alaçam (4)
H. Hüseyin Bal (2)
Mehmet Çakır
Nevzat Çakır
Mediha Erten (4)
Alper Fidaner (2)
İlyas Göçmen
Abdülkadir Kaçar
Emine Kart
Orhan Karaalioğlu
Münevver Kırmızı
Necmettin Külahçı (2)
İlker Maga (5)
Aleksi Petridi (2)
Fethi Sabuncuoğlu (2)
Erhan Saraloğlu
İrfan Seyrek
Alaattin Savaş
Sedat Tosunoğlu (2)
İlteriş Tezer (3)
Ali Uğraş
Tahir Ün (2)
Birol Üzmez (3)

YARIN 6. YIL ABONE KAMPANYASI

80'li yılların gençliğine yönelik incelemelerde YARIN başvurulan ilk kaynak olacak bundan böyle. Kitaplığınızda YARIN'larınız tam mı? Tam değilse, eksik sayılarınızı bildirin bize. Önceki sayılarımız hızla tükeniyor. (1, 3, 25 ve 48. sayılarımız tükendi.) Abone kampanyası boyunca abonelerimiz basılı fiyatlarından % 40, okuyucularımız % 25 indirimli olarak önceki sayıları edinebilirler.

Ayrıca önceki sayılarımızı, tümünü almak isteyen okuyucularımız için ciltlerine göre ayırarak hazırladık. Bu paketler içinde tükenen bazı sayılarımız ne yazık ki bulunmuyor. Tutarları ise şöyle:

1. cilt dergileri: 200 lira
2. cilt dergileri: 500 lira
3. cilt dergileri: 800 lira
4. cilt dergileri: 1000 lira
5. cilt dergileri: 1200 lira

CİLT VE CİLT KAPAKLARI
1. cilt, TÜKENDİ (İçindeki sayıların bir kısmı tükendiği için yeniden hazırlayamıyoruz)
2. cilt: 3.500 lira
3. cilt: TÜKENDİ (İçindeki sayıların bir kısmı tükendiği için yeniden hazırlayamıyoruz)
4. cilt: 3.500 lira
5. cilt: 3.500 lira
5. cilt kapağı: 1.500 lira

ALTINCI YIL AFİŞ VE KARTLARI
Afişler: 300 lira
Abonelerimize: 200 lira
Kartlar 100 lira
Abonelerimize: 70 lira

YARIN KASETLERİ
Okuyucularımıza: 1200 lira
Abonelerimize: 1000 lira
Takım isteklerinde ayrıca % 10 indirim yapılacaktır

Kasetler:
1. Victor Jara (Şili)
2. Quilapayun (Şili)
3. Atahualpa Yupanqui (Arjantin)
4. Inti-Illimani (Şili)
5. Poul Robeson (Amerika)
6. Pete Seeger (Amerika)
7. Isabel Parra (Şili)
8. Woody Guthrie (ABD)
9. Victor Jara (2)
10. Daniel Viglietti (Uruguay)
11. Amerikan İşçi Baladları

YARIN ANAHTARLIKLARI
Tutarı, 400 lira
Abonelerimize, : 300 lira

KİTAP KULÜBÜ
Abonelerimiz aşağıda isimleri bulunan yayınevlerinin kitaplarını indirimli olarak edinebilirler. Ayrıntılı bilgi isteyen abonelerimiz bize bildirdiklerinde kitap kataloğu adreslerine postalanacaktır.

1- Yarın Yayınları (% 25 indirim)
2- Bilim ve Sanat Kitapları (% 20 indirimi)
3- Sol Yayınları (% 20 indirim)
4- Onur Yayınları (% 20 indirim)
5- Sosyal Yayınlar (% 10 indirim)
6- Kuzey Yayınları (20 indirim)
7- De Yayınevi (% 20 indirim)
8- Hil Yayınları (% 20 indirim)
9- Kalem Yayınları (% 20 indirim)
10- Dayanışma Yayınları (% 20 indirim)
11- Söylem Yayınları (% 20 indirim)
12- Yurt Yayınları (% 20 indirim)
13- Teori Yayınları (% 20 indirim)
14- Maya Yayınları (% 20 indirim)
15- Ayko Yayınları (% 20 indirim)
16- Yazko (% 20 indirim)
17- Havass Yayınları (% 20 indirim)
18- Birey ve Toplum Yayınları (% 20 indirim)
19- Gündem Yayınları (% 20 indirim)
20- Değişim Yayınları (% 20 indirim)
21- 4 Eylül Yayınları (% 20 indirim)
22- Kerem Yayınları (% 20 indirim)
23- Hacan Yayınları (% 20 indirim)
24- Mayıs Yayınları (% 20 indirim)

- Yurt içi isteklerde posta giderleri Yarın Abon kulübü tarafından karşılanıyor. Posta ücretlerinin çok yüksek olması nedeniyle, yurtiçi ödenmeli ve tüm yurtdışı isteklerde, bu giderleri karşılama olanağımız bulunmuyor. Bu tür isteklerde posta giderleri istek tutarına eklenmektedir.

- Tüm isteklerinizi YARIN Abone Kulübü, PK. 723 Kızılay/Ankara adresine bildirmenizi; tutarlarını "164860" nolu posta çeki hesabımıza yatırmanızı ya da posta pulu olarak göndermenizi bekliyoruz.

YARIN 6. Yıl Abone Kampanyası 1 Ekim - 1 Ocak Tarihleri arasında gerçekleştiriliyor!

HEDEF ABONE SAYISINI İKİ KATINA ÇIKARMAK

YARIN yayın yaşamının 6. yılında. Eylül 1981'de gençlerin dergisi olma savıyla yola çıkılmıştı. Adım adım ilerlendi bu yolda. Gündeme getirilen konularla, üretilen politikalarla. Artan okuyucu sayısıyla, giderek de abone sayısıyla. 5 yıl sonra ulaşılan nokta YARIN okuyucuları için hakedilmiş bir başarıdır. Binlerce mektup geldi YARIN'a, binlerce konuk. Bir yazıdan izlenen genel politikaya dek eleştiriler ileten, arkadaşına abonelik armağan etmek isteyen, semtindeki gazete bayiinin YARIN satabileceğini bildiren. İşte YARIN bugünkü noktaya bu sevgiyle, bu dostlukla geldi.

Kuşkusuz ulaşılan noktayla yetinilmesi sözkonusu olamaz. YARIN bugünkünden kat kat geniş bir okuyucu kitlesine ulaşmalı. Basın ve yayın tekellerinin dışında kalmayı seçmiş bir dergi için bunun yolu, öncelikle abone sayısından geçiyor. Başka bir deyişle, YARIN için abonelerinin sayısı yaşamsal bir değer taşımakta.

Haydi, bir dostunuzu abone yapın, ABONE SAYIMIZI İKİ KATINA ÇIKARALIM! YARIN'ı ulaşmayan yeni yerlere, yeni okurlara ulaştırmak için bir kez daha GÖREV BAŞINA!

YENİ BİR ETKİNLİK DAHA

Ülkemiz 1980'den bu yana giderek artan, geniş halk yığınlarını etkileyen, yaşamın tüm alanlarına yayılmış bir ekonomik bunalım yaşamaktadır. YARIN, Bütçelerimize küçük de olsa bir katkı ve bugünün ağır koşullarını hep birlikte dayanışma içinde göğüslemek için yeni bir etkinliğe başlıyor. Abonelerimiz, aşağıda isimleri bulunan kuruluşların hizmetlerinden indirimli olarak yararlanabilecekler. Bunun için YARIN Abone Kartı'nın gösterilmesi ya da fotokopisinin ilgili kuruluşa gönderilmesi yeterli olacaktır. (Bir fotoğrafını gönderen abonelerimizin kartlarını adreslerine göndermeye başlıyoruz.)

Bu liste her ay genişleyecek. Etkinliği üç büyük ilin dışına yaymak için, tüm okurlarımızı dayanışmaya çağırıyoruz.

KONAK KİTABEVİ (% 15 indirim)
Belediye Pasajı D-16 Konak / İZMİR
ERDEM KİTABEVİ (% 10 indirim)
Bornova / İZMİR
GÜN DERGİSİ Aboneliği (% 20 indirim)
856. Sk. 3/502 konak / İZMİR
DOĞUŞ KİTABEVİ (% 10 indirim)
Konak / İZMİR
SERGİ KİTABEVİ (% 10 - % 20 indirim)
Konak / İZMİR
GENÇLİK KİTABEVİ (% 10 indirim)
İSTANBUL
BİLİM SANAT KİTABEVİ (% 15 indirim)
İSTANBUL
ORTAKÖY SANAT MERKEZİ (% 10 indirim)
İSTANBUL
EKİN SANAT KİTABEVİ (% 20 indirim)
İSTANBUL
DOSTLAR TİYATROSU
İSTANBUL
BİLİM VE SANAT DERGİSİ Aboneliği (% 20 indirim)
Sümer Sk. 36/1 - A Kızılay / ANKARA
FOTOĞRAF DERGİSİ Aboneliği (% 20 indirim)
AFSAD, PK: 830 Kızılay / ANKARA
AFSAD Fotoğraf Kursu (% 20 indirim)
EVRENSEL KİTABEVİ (% 10 indirim)
Engürü Pasajı, 2. kat Bakanlıklar/ANKARA
İLHAN İLHAN KİTABEVİ (% 10 indirim)
Bayındır Sok. 23/6 Kızılay / ANKARA
FOLKTUR (Üyelik, aidat, gece vb etkinliklerde % 20 indirim)
Necatibey Cad. Deniz İşhanı No:58/11 ANKARA
YÖNTEM Spor Giyim (% 25 indirim)
Sıhhiye Sağlık Sk. 26/A ANKARA
PENEZ Antika - Gümüş (% 10 indirim)
Tunalı Hilmi Cad. Kuğulu Pasajı (alt kat) No:18/49 ANKARA
GURUN KİTABEVİ (% 20 indirim)
Nalbantoğlu Mh. Kent İşhanı Z. Kat. Heykel / BURSA
KÜLTÜR ÜRÜNLERİMERKEZİ (% 15 indirim)
Alsancak / İZMİR
AKMAN KİTABEVİ – KIRTASİYE (% 20 indirim)
Atadan Cd. No: 19 Buca / İZMİR
ELİF KAFETERYA (% 20 indirim)
Buca / İZMİR
BİZİM TİYATRO (% 20 indirim)
Halk Cad. no: 37 Üsküdar / İSTANBUL
DÜŞÜN KİTABEVİ (% indirim)
Konur Sok. Yenişehir / ANKARA
DÜNYA KİTABEVİ (% 10 indirim)
Atatürk Cad. ADANA
HAZİRAN KİTABEVİ (% 10 indirim)
Turan Cemal Beriker Bulvarı, Kaloğlu İşhanı, Bodrum kat No: 13 ADANA
BİLİM KİTAP - KIRTASİYE (% 10 indirim)
2. Anf. Mh. Cumhuriyet Cad. No: 75 MANİSA